

Social-, Bolig- og Ældreministeriet
27. juni 2024
J.nr. 2023-539/LTH

UDKAST

Forslag til

Lov om ændring af børneloven, adoptionsloven, forældreansvarsloven og forskellige andre love

(Familiedannelse ved surrogataftaler, medfar som retlig forælder, forenkling af familiedannelse ved voksenadoption m.v.)

Social-, Bolig- og Ældreministeriet

§ 1

I børneloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 772 af 7. august 2019, som ændret ved § 7 i lov nr. 962 af 26. juni 2020 og § 1 i lov nr. 227 af 15. februar 2022, foretages følgende ændringer:

1. Efter kapitel 1 a indsættes:

»Kapitel 1 b

Registrering af forældreskab i forbindelse med fødslen ved danske altruistiske surrogataftaler

§ 3 d. Fødes et barn af en kvinde (en surrogatmor), der har indgået en dansk altruistisk surrogataftale, der er godkendt efter § 30 b, registrerer Familieretshuset i forbindelse med fødslen som forældre eller forælder til barnet dem eller den, der efter § 30 c anses som mor, far, medmor eller medfar til barnet. Registrering efter 1. pkt. er betinget af, at følgende fremlægges:

1) Erklæring fra surrogatmoren om, at hun genbekræfter den danske altruistiske surrogataftale, og at hun i anledning af aftalen hverken har modtaget eller vil modtage vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

2) Anmodning fra dem eller den, der efter § 30 c anses som mor, far, medmor eller medfar til barnet, om at blive registreret som forældre eller forælder til barnet i overensstemmelse med surrogataftalen, og erklæring fra dem eller den om, at der i anledning af aftalen hverken er eller vil blive ydet vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, til surrogatmoren.

3) Erklæring fra surrogatmorens eventuelle ægtefælle, registrerede partner eller samlever om, at ægtefællen, den registrerede partner eller samleveren i anledning af aftalen hverken har modtaget eller vil modtage vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

Stk. 2. Er barnet dødfødt, eller dør barnet, før registreringen af barnets fødsel finder sted, kan dem eller den, der efter § 30 c anses som mor, far, medmor eller medfar til barnet, efter anmodning registreres som forældre eller forælder til barnet, hvis surrogatmoren skriftligt erklærer, at hun er indforstået med det.«

2. I § 6, stk. 2, 1. pkt., udgår »eller«, og efter »medmor,« indsættes: »eller er moderskab eller medfaderskab registreret efter kapitel 1 b,«.

3. I § 7, stk. 1, indsættes efter »registreret«: »efter kapitel 1 og 1 a, og er moderskab, faderskab, medmoderskab eller medfaderskab ikke registreret efter kapitel 1 b«.

4. I § 7, stk. 2, ændres »faderskab eller medmoderskab« til: »moderskab, faderskab, medmoderskab eller medfaderskab«.

5. *Overskriften* til kapitel 5 affattes således:

»Kapitel 5

Faderskab og medmoderskab ved assisteret reproduktion m.v. og retsstillingen for en mand, der har leveret sæd«.

6. *Overskriften* før § 27 ophæves.

7. I § 27 c ændres »sæddonor« til: »mand« og »med hans sæd er blevet til ved assisteret reproduktion« til: »er blevet til med hans sæd«.

8. *Overskriften* før § 30 ophæves, og i stedet indsættes:

»Kapitel 5 a

Moderskab«.

9. I § 30 indsættes efter »barnet«: », medmindre moderskab, faderskab, medmoderskab eller medfaderskab er fastslået efter kapitel 1 b, 5 b eller 5 c«.

10. Efter § 30 indsættes:

»Kapitel 5 b

Forældreskab ved danske altruistiske surrogataftaler

Godkendelse af en dansk altruistisk surrogataftale

§ 30 a. Ved en dansk altruistisk surrogataftale forstås en aftale, hvorved en surrogatmor bosat i Danmark uden at modtage vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, skal føde et barn med henblik på, at et par (det tiltænkte forældrepar) sammen skal være forældre til barnet i stedet for surrogatmoren, eller at en mand eller kvinde (den tiltænkte eneforælder) skal være forælder til barnet i stedet for surrogatmoren.

Stk. 2. Sager om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale behandles efter reglerne i dette kapitel, kapitel 1 b, 6 a og 7, § 7, stk. 2, og §§ 32 a og 34 og regler udstedt i medfør af § 33.

§ 30 b. Familieretshuset godkender en dansk altruistisk surrogataftale efter § 30 a, når følgende betingelser er opfyldt:

1) Surrogatmoren var ved indgåelsen af aftalen fyldt 25 år og bosat i Danmark, og hun havde født mindst et barn. Ved godkendelsen af aftalen er hun ikke under værgemål efter

værgemålslovens § 5, værgemål med fratagelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6 eller samværgemål efter værgemålslovens § 7.

2) Surrogatmoren hverken har modtaget eller vil modtage vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, som led i aftalen. Der er en formodning for, at surrogatmoren har modtaget eller vil modtage vederlag i strid med 1. pkt., hvis der ikke er en nær relation mellem surrogatmoren og de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder.

3) Aftalen indeholder oplysninger om relationen mellem surrogatmoren og de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder.

4) De tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder erklærer, at der vil være en genetisk forbindelse mellem barnet og mindst en tiltænkt forælder.

5) De tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder erklærer, at de hverken har udnyttet eller vil udnytte surrogatmorens eventuelle vanskelige situation.

6) Aftalen er indgået på en blanket, der er godkendt af Familieretshuset, og aftalen er underskrevet af surrogatmoren og de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder. Er surrogatmoren gift eller registreret partner, eller har hun en samlever, skal hendes ægtefælle, registrerede partner eller samlever også underskrive aftalen.

Stk. 2. En aftale efter stk. 1 kan ikke danne grundlag for etablering af moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab, hvis Familieretshuset har godkendt aftalen, efter surrogatmorens graviditet blev etableret.

Forældreskab ved danske altruistiske surrogataftaler

§ 30 c. Moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab, som følge af en dansk altruistisk surrogataftale, der er godkendt efter § 30 b, fastlægges således:

1) Er aftalen indgået mellem en surrogatmor og et par bestående af en kvinde og en mand, anses sidstnævnte kvinde og manden som henholdsvis barnets mor og far.

2) Er aftalen indgået mellem en surrogatmor og et par bestående af 2 mænd, anses den mand, der er genetisk far til barnet, som barnets far og den anden mand som barnets medfar.

3) Er aftalen indgået mellem en surrogatmor og et par bestående af 2 kvinder, anses den kvinde, der er genetisk mor til barnet, som barnets mor og den anden kvinde som barnets medmor.

4) Er aftalen indgået mellem surrogatmoren og en mand, anses manden som barnets far, hvis han er genetisk far til barnet.

5) Er aftalen indgået mellem en surrogatmor og en kvinde, anses sidstnævnte kvinde som barnets mor, hvis hun er genetisk mor til barnet.

Bortfald af en dansk altruistisk surrogataftale

§ 30 d. En dansk altruistisk surrogataftale, der er godkendt efter § 30 b, bortfalder i følgende situationer:

1) Surrogatmoren meddeler Familieretshuset, at hun trækker sit samtykke til den danske altruistiske surrogataftale tilbage, jf. dog 2. pkt. Surrogatmorens adgang efter 1. pkt. til at trække sit samtykke tilbage ophører, når moderskab, faderskab, medmoderskab eller medfaderskab på grundlag af aftalen er registreret eller anerkendt, eller der er truffet afgørelse herom.

2) Surrogatmoren har ikke inden 6 måneder efter fødslen genbekræftet aftalen i forbindelse med registrering eller anerkendelse af eller afgørelse om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab på grundlag af aftalen.

3) Der er ikke inden for 2 år fra godkendelsen af aftalen anmodet om registrering eller anerkendelse af eller afgørelse om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab på grundlag af aftalen, jf. dog 2. pkt. Familieretshuset forlænger fristen efter 1. pkt. med 1 år, hvis surrogatmoren er blevet gravid, og alle parter inden udløbet af fristen efter 1. pkt. anmoder herom.

4) Faderskab eller medmoderskab til barnet er registreret efter §§ 2 eller 3 b.

5) En tiltænkt forælder trækker sit samtykke til den danske altruistiske surrogataftale tilbage og meddeler dette til surrogatmoren, den eventuelle anden tiltænkte forælder og Familieretshuset. En tiltænkt forælders adgang efter 1. pkt. til at trække sit samtykke tilbage ophører, når surrogatmoren er blevet gravid.

6) Betingelserne for at godkende aftalen efter § 30 b var ikke opfyldt.

Anerkendelse af og afgørelse om forældreskab ved danske altruistiske surrogataftaler

§ 30 e. Moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab som følge af en dansk altruistisk surrogataftale, der er godkendt efter § 30 b, kan efter barnets fødsel anerkendes. Anerkendelse efter 1. pkt. er betinget af, at de erklæringer og anmodninger, der fremgår af § 3 d, stk. 1, fremlægges.

§ 30 f. Familieretshuset træffer afgørelse om, at en kvinde er mor eller medmor, hvis hun efter § 30 b, jf. § 30 c, anses som mor eller medmor til barnet, jf. dog stk. 3.

Stk. 2. Familieretshuset træffer afgørelse om, at en mand er far eller medfar, hvis han efter § 30 b, jf. § 30 c, anses som far eller medfar til barnet, jf. dog stk. 3.

Stk. 3. Der kan ikke træffes afgørelse efter stk. 1 og 2 i følgende situationer:

1) Surrogatmoren har modtaget vederlag som led i aftalen, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

2) Den altruistiske surrogataftale er bortfaldet efter § 30 d.

3) Der er ikke en genetisk forbindelse mellem barnet og mindst en tiltænkt forælder, jf. § 30 b, stk. 1, nr. 4.

Stk. 4. Parterne i en sag efter stk. 1 og 2 er surrogatmoren og det tiltænkte forældrepar eller den tiltænkte eneforælder og disses dødsboer.

Omstødelse af forældreskab ved danske altruistiske surrogataftaler

§ 30 g. Familieretshuset kan i følgende situationer træffe afgørelse om, at moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab, der er fastslået på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale, der er godkendt efter § 30 b, skal omstødes:

1) Betingelserne for at godkende aftalen efter § 30 b var ikke opfyldt.

2) Aftalen var bortfaldet efter § 30 d.

3) Der blev begået fejl ved fastslåelsen af moderskabet, faderskabet, medmoderskabet og medfaderskabet.

Stk. 2. Ved vurderingen af, om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab skal omstødes efter stk. 1, skal der tages hensyn til barnets bedste.

Stk. 3. Ved omstødelse efter stk. 1 skal faderskab eller medmoderskab til barnet fastslås efter kapitel 2 og 3.

Kapitel 5 c

Forældreskab ved udenlandske surrogataftaler

§ 30 h. Ved en udenlandsk surrogataftale forstås en aftale, hvorved en surrogatmor, der ved indgåelsen af surrogataftalen har og de seneste 6 måneder har haft bopæl i udlandet, skal føde et barn med henblik på, at et par (det tiltænkte forældrepar) sammen skal være forældre til barnet i stedet for surrogatmoren, eller at en mand eller kvinde (den tiltænkte eneforælder) skal være forælder til barnet i stedet for surrogatmoren. Aftale efter 1. pkt. skal være indgået, inden graviditeten blev etableret.

§ 30 i. Familieretshuset træffer afgørelse om moderskab, faderskab, medmoderskab eller medfaderskab på grundlag af en udenlandsk surrogataftale, jf. § 30 h, når følgende fremlægges:

1) Dokumentation for, at der er en genetisk forbindelse mellem barnet og mindst en tiltænkt forælder.

2) Notarerklæring el.lign. udstedt i barnets fødeland, hvorved surrogatmoren efter barnets fødsel har bekræftet, at hun ønsker at overdrage forældreskabet og barnet til det tiltænkte forældrepar eller den tiltænkte eneforælder.

3) Surrogataftalen.

4) Fødselsattest el.lign. for barnet.

Stk. 2. Ved afgørelse efter stk. 1 skal Familieretshuset foretage en vurdering af barnets bedste baseret på en formodning om, at fastlæggelse af forældreskab i overensstemmelse med surrogataftalen vil være bedst for barnet.

Stk. 3. Moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab som følge af en afgørelse efter stk. 1 fastlægges efter § 30 c.

Stk. 4. Sager efter stk. 1 behandles efter reglerne i dette kapitel, kapitel 6 a og 7, og §§ 32 a og 34 og regler udstedt i medfør af § 34.

Kapitel 5 d

Forbud mod formidling af surrogataftaler

§ 30 j. Hjælp må ikke ydes eller modtages med henblik på at etablere forbindelse mellem en kvinde og en eller flere personer med henblik på, at denne eller disse personer skal være forælder eller forældre til

et barn, som kvinden skal føde. Annoncering må ikke foretages med henblik på at etablere en forbindelse som nævnt i 1. pkt.

Kapitel 5 e

Forbud mod handel med børn med henblik på opfostring

§ 30 k. Efter graviditeten er etableret, må barnet ikke sælges eller købes med henblik på, at køberen opfostrer barnet som sit eget.«

11. *Overskriften* til kapitel 6 affattes således:

»Kapitel 6

Aftale om udlevering af et barn, der er omfattet af en surrogataftale«.

12. I § 31 indsættes efter »ugyldig«: », medmindre moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab er fastslået efter kapitel 1 b, 5 b, eller 5 c«.

13. I *overskriften* til kapitel 8 indsættes efter »bestemmelser«: »og straf«.

14. To steder i § 33, *stk. 1*, ændres »faderskab og medmoderskab « til: »moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab«.

15. I § 33, *stk. 2, 1. pkt.*, ændres »faderskab og medmoderskab« til: »moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab««, og efter »27 b« indsættes: »og indgåelse af aftaler efter 30 b«.

16. I § 34, *stk. 1, 1. pkt.*, og *stk. 2*, ændres »faderskab, medmoderskab og moderskab« til: »moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab«.

17. Efter § 34 indsættes i *kapitel 8*:

»Straffebestemmelse

§ 35. Med bøde eller fængsel indtil 4 måneder straffes den, der overtræder § 30 j.

Stk. 2. Med bøde eller fængsel indtil 1 år straffes den, der overtræder § 30 k.

Stk. 3. Der kan efter reglerne i straffelovens 5. kapitel pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter *stk. 1* og *2* for overtrædelse af §§ 30 j og 30 k.«

§ 2

I adoptionsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 775 af 7. august 2019, som ændret ved § 4 i lov nr. 227 af 15. februar 2022 og § 4 i lov nr. 753 af 13. juni 2023, foretages følgende ændringer:

1. *Overskriften* til kapitel 1 affattes således:

»Kapitel 1

Betingelser for adoption af personer, der ikke er fyldt 18 år«.

2. I § 1, *stk. 1, 1. pkt.*, affattes således: »Bevilling til adoption af en person, der ikke er fyldt 18 år, udfærdiges af Familieretshuset.«

3. § 5 a, *stk. 2, 2. pkt.*, ophæves.

4. I § 5 a indsættes som *stk. 3*:

»*Stk. 3.* Adoption efter *stk. 1* og *2* kan meddeles i følgende situationer:

1) Adoptanten har på ansøgningstidspunktet et stabilt familieliv med sin ægtefælle eller samlever og dennes barn.

2) Adoptanten har på ansøgningstidspunktet et stabilt familieliv med sin ægtefælle eller samlever, og de havde sammen planlagt at blive forældre til barnet.

3) Betingelserne i nr. 1 og 2 om et stabilt familieliv er ikke opfyldt, men der foreligger særlige omstændigheder, og adoptionen vil være bedst for barnet.«

5. I § 15, *stk. 1, 1. pkt.*, indsættes efter »meddeles«: », jf. dog *stk. 2*«.

6. I § 15 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Når adoptionen trods ydelse eller modtagelse af vederlag eller nogen anden form for modydelse kan antages at være bedst for barnet, finder *stk. 1* ikke anvendelse, medmindre adoptionen er omfattet af Haagerkonventionen af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner, der af Danmark anvendes tilsvarende i forhold til stater, der ikke har tiltrådt konventionen.«

7. Efter § 15 a indsættes:

»Kapitel 1 a

Betingelser for adoption af personer, der er fyldt 18 år

§ 15 b. Familieretshuset må kun bevilge adoption af en person, der er fyldt 18 år, når den, der ønskes adopteret, og adoptanten er enige herom, og adoptionen kan antages at være bedst for dem begge.

Stk. 2. *Stk. 1* omfatter også adoption af en nuværende eller tidligere ægtefælles eller samlevers barn, der er fyldt 18 år (stedbarnsadoption).

Stk. 3. §§ 3, 13 og 14 finder tilsvarende anvendelse ved adoption efter *stk. 1* og *2*.

§ 15 c. Ved indgivelse af en ansøgning om adoption efter § 15 b betales et gebyr. Gebyrets størrelse fastsættes og reguleres årligt af social- og boligministeren. Gebyrets størrelse fastsættes således, at det svarer til omkostningerne ved Familieretshusets og Ankestyrelsens behandling af sager om adoption efter § 15 b. Social- og boligministeren fastsætter regler om betaling af gebyret.«

8. I § 16, *stk. 2*, indsættes efter »§ 5 a«: »eller § 15 b«.

9. I § 25 b, *stk. 1, 1. pkt.*, indsættes efter »formand«: », en næstformand«, i *2. pkt.* indsættes efter »højesteretsdommer«: », og næstformanden skal være jurist og ansat i Ankestyrelsen«, og i *3. pkt.* ændres »1 medlem, der har bestået juridisk kandidateksamen« til: »næstformanden«.

10. I § 25 b, *stk. 2*, indsættes som *4. pkt.*: »2. og 3. pkt. gælder ikke for næstformanden og dennes stedfortræder.«

11. I *overskriften* til kapitel 5 a udgår », surrogatmoderskab«.

12. *Overskriften* før § 33 og § 33 ophæves.

13. I § 34, stk. 1, nr. 2, ændres »§§ 31, 32 eller 33« til: »§§ 31 eller 32«.

§ 3

I forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1768 af 30. november 2020, som ændret ved lov nr. 2215 af 29. december 2020 og § 7 i lov nr. 753 af 13. juni 2023, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 7 a indsættes:

»§ 7 b. Ved registrering og anerkendelse af og afgørelse om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b og 5 c har forældrene fælles forældremyndighed. Har barnet kun en forælder, har denne forældremyndigheden alene.«

2. I § 13, stk. 3, 2. pkt., indsættes efter »indehaver«: », medmindre aftalen trods ydelse af vederlag eller betaling for tabt arbejdsfortjeneste kan antages at være bedst for barnet«.

§ 4

I lov om Familieretshuset, jf. lovbekendtgørelse nr. 766 af 7. august 2019, som ændret senest ved § 6 i lov nr. 754 af 13. juni 2023, foretages følgende ændringer:

1. § 5, stk. 2, nr. 4, affattes således:

»4) Registrering og anerkendelse af moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab efter §§ 3 d, 14 og 30 e i børneloven.«

2. I § 6, stk. 2, indsættes efter nr. 12 som nr. 13:

»13) Sager om forældreskab ved surrogataftaler efter kapitel 5 b og 5 c i børneloven.«

3. I § 27, stk. 1, nr. 3, ændres »§ 19« til: »§§ 19-20 a«.

4. To steder i § 35, stk. 2, og i § 37, stk. 1, nr. 1, ændres »faderskab og medmoderskab« til: »moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab«.

5. § 45, stk. 2-4, ophæves, og i stedet indsættes:

»Stk. 2. Social- og boligministeren fastsætter nærmere regler for udvalget, herunder udvalgets forretningsorden og sammensætning.«

§ 5

I lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (internationale børnebortførelser), jf. lovbekendtgørelse nr. 1078 af 11. august 2023, foretages følgende ændringer:

1. I § 1, stk. 1, indsættes som 4. pkt.:

»Endelig vedrører loven sager, hvor et barn ulovligt er ført fra Danmark til eller ulovligt tilbageholdes i en stat, som Danmark ikke samarbejder med efter de i § 2, stk. 1 og 2, nævnte konventioner eller efter Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn, jf. kapitel 5 a.«

2. I § 1, stk. 2, indsættes efter »16 år«: », jf. dog § 18 b«.

3. I § 2, stk. 2, indsættes efter »børnebortførelser«: »(Haagerbørnebortførelseskonventionen)«.

4. To steder i § 2, stk. 5, og i *overskriften* til kapitel 4, § 10, stk. 1, og § 21, stk. 1, 2. pkt., ændres »Haagerkonventionen« til: »Haagerbørnebortførelseskonventionen«.

5. I § 18 indsættes som *stk. 3*:

»*Stk. 3.* Centralmyndigheden kan indgive anmodning til familieretten om fuldbyrdelse af en afgørelse eller et retsforlig om tilbagegivelse af et barn efter § 10, stk. 1.«

6. I § 18 a indsættes som *stk. 2* og *3*:

»*Stk. 2.* En udpegning efter stk. 1 gælder i 4 år, jf. dog stk. 3. Udpegningen bortfalder ved ophør af retten til at udøve advokatvirksomhed.

Stk. 3. Social og boligministeren kan tilbagekalde en udpegning efter stk. 1, hvis advokaten væsentligt har tilsidesat sine pligter som advokat i sager om børnebortførelse, eller der foreligger andre særlige grunde.«

7. Efter kapitel 5 indsættes:

»Kapitel 5 a

Børnebortførelse til stater som Danmark ikke har et konventionssamarbejde med

§ 18 b. Når et barn ulovligt er ført fra Danmark til eller ulovligt tilbageholdes i en stat, som Danmark ikke samarbejder med efter de i § 1 og § 2, stk. 1 og 2, nævnte konventioner, modtager og formidler centralmyndigheden efter § 3, stk. 2, henvendelser om tilbagegivelse af barnet.

Stk. 2. Stk. 1 gælder for børn under 18 år.«

8. I § 20 a indsættes efter stk. 4 som nyt stykke:

»*Stk. 5.* Ansøgninger om retshjælp til udgifter, der er omfattet af stk. 1-4 eller § 20 b, skal indgives til Social-, Bolig- og Ældreministeriet inden 6 måneder efter, at indehaveren af forældremyndigheden har fået meddelelse om, at centralmyndigheden har afsluttet sagen. Social-, Bolig- og Ældreministeriet kan i særlige tilfælde behandle en ansøgning efter 1. pkt., selvom ansøgningen er indgivet efter udløbet af fristen i 1. pkt.«

Stk. 5 bliver herefter stk. 6.

9. I § 20 d indsættes som *stk. 2* og *3*:

»*Stk. 2.* En udpegning efter stk. 1 gælder i 4 år, jf. dog stk. 3. Udpegningen bortfalder ved ophør af retten til at udøve advokatvirksomhed.

Stk. 3. Social og boligministeren kan tilbagekalde en udpegning, hvis betingelserne i § 18 a, stk. 3, er opfyldt.«

§ 6

I navneloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1074 af 9. august 2023, foretages følgende ændringer:

1. § 25 a, *stk. 1*, affattes således:

»Ved indgivelse af en ansøgning om navneændring betales et gebyr, jf. dog stk. 2. Gebyrets størrelse fastsættes og reguleres årligt af social- og boligministeren. Gebyrets størrelse fastsættes således, at det svarer til omkostningerne ved personregisterføernes og Familieretshusets behandling af sager om navneændring. Social- og boligministeren fastsætter regler om betaling af gebyret.«

2. § 25 a, stk. 4, ophæves.

§ 7

I lov om ægtefællers økonomiske forhold, jf. lovbekendtgørelse nr. 774 af 7. august 2019, som ændret ved § 3 i lov nr. 962 af 26. juni 2020, foretages følgende ændring:

1. § 27, stk. 4, ophæves.

Justitsministeriet

§ 8

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 250 af 4. marts 2024, som senest ændret ved § 2 i lov nr. 665 af 11. juni 2024, foretages følgende ændringer:

1. I § 19, stk. 3, 1. pkt., ændres »faderskabssager« til: »sager om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab«.

2. I § 448, stk. 2, § 449 c, stk. 2, § 449 d, stk. 2, § 454, stk. 3, og § 456 a ændres »faderskab og medmoderskab« til: »moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab«.

3. I § 448 b, stk. 2, indsættes som 4. pkt.:

»Uanset 1.-3. pkt. indbringes en sag eller afgørelse om samvær eller om anden kontakt efter § 20 a i forældreansvarsloven for familieretten i den retskreds, hvor den, der ønsker samvær eller anden kontakt, har hjemting.«

4. I § 448 b, stk. 3, indsættes som 4. pkt.: »1.-3. pkt. finder ikke anvendelse for afgørelser truffet efter kapitel 5 b og 5 c i børneloven«.

5. I § 448 c indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. I forbindelse med familierettens behandling af en sag om tilbagegivelse af et barn efter § 10 i lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (internationale børnebortførelser) kan familieretten efter anmodning fra en part træffe afgørelse om samvær eller anden kontakt.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

6. I § 448 c, stk. 3, der bliver stk. 4, ændres »stk. 1 og 2« til: »stk. 1-3«.

7. *Overskriften* til kapitel 42 a affattes således:

»Kapitel 42 a

Sager om forældreskab«.

8. I § 456 a indsættes som stk. 2-6:

»Stk. 2. I sager om forældreskab efter børnelovens kapitel 5 b og 5 c finder § 456 b, § 456 e, stk. 1, § 456 i, stk. 1 og 2, og § 456 k, stk. 3, ikke anvendelse. I stedet anvendes stk. 3-5.

Stk. 3. En sag efter stk. 2 kan indbringes for familieretten her i landet, hvis surrogatmoren, barnet eller en tiltænkt forælder, jf. børnelovens §§ 30 a og 30 i, har bopæl her. 1. pkt. kan fraviges efter overenskomst med fremmed stat.

Stk. 4. Parterne i en sag efter stk. 2 er surrogatmoren og de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder, jf. børnelovens §§ 30 a og 30 i, og dissens dødsboer.

Stk. 5. Parterne har pligt til at møde i retten og afgive forklaring. Reglerne i § 171, stk. 2, nr. 1, og §§ 177-180 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 6. En sag efter stk. 2 hæves, når moderskabet, faderskabet, medmoderskabet eller medfaderskabet er anerkendt, jf. børnelovens § 30 e, eller barnet er afgået ved døden, jf. dog børnelovens § 7, stk. 2.«

9. I § 456 n, stk. 1, 1. pkt., ændres »faderskabet eller medmoderskabet« til »moderskabet, faderskabet, medmoderskabet eller medfaderskabet«.

10. I § 475 b, stk. 4, 1. pkt., ændres »stk. 1« til: »stk. 3«.

Indenrigs- og sundhedsministeriet

§ 9

I lov om Det Centrale Personregister, jf. lovbekendtgørelse nr. 1010 af 23. juni 2023, som ændret ved § 14 i lov nr. 1546 af 12. december 2023, § 3 i lov nr. 1572 af 12. december 2023 og § 2 i lov nr. 1784 af 28. december 2023, foretages følgende ændring:

1. I bilag 1, nr. 7, ændres »eller medmor og« til: », medmor eller medfar og«, og »mor og far eller medmor i feltet for« udgår.

Beskæftigelsesministeriet

§ 10

I barselsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 184 af 27. februar 2024, som ændret ved lov nr. 321 af 2. april 2024 og § 8 i lov nr. 630 af 11. juni 2024, foretages følgende ændringer:

1. I § 8, stk. 6, ophæves 1.- 3. pkt., og i stedet indsættes som 1. pkt.: »I de første 10 uger efter modtagelsen af barnet har hver af adoptanterne ret til fravær i 6 uger.«

2. Efter § 8 før overskriften før § 9 indsættes:

»Ret til fravær for forældre, hvor forældreskab er fastslået efter børnelovens kapitel 1b, 5 b eller 5

c

§ 8 a. Forældre, der har fået fastslået forældreskab på grundlag af en surrogataftale efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, har i de første 10 uger efter barnets fødsel hver ret til fravær i 6 uger. Hver forælder har ret til at overdrage op til 4 uger af fraværsretten efter 1. pkt. til den anden forælder.

Stk. 2. Efter den 10. uge efter fødslen har hver forælder ret til fravær efter § 9, stk. 1, 1. pkt., og § 10. Retten til fravær efter 1. pkt. kan påbegyndes inden for de første 10 uger efter barnets fødsel.

Stk. 3. En surrogatmor, der er socialt sikret i Danmark, har ret til fravær efter § 6 og § 7, stk. 1. I tilfælde, hvor surrogatmoren lider af en graviditetsbetinget sygdom, forlænges fraværsretten efter § 7, stk. 1, dog højst indtil 46 uger efter fødslen.

En adoptants ret til fravær i forbindelse med en stedbarnsadoption efter § 5 a i adoptionsloven

§ 8 b. En forælder, der har adopteret et barn efter § 5 a i adoptionsloven inden 1 år efter barnets fødsel, har ret til fravær i op til 32 uger efter § 9, stk. 1, 1. pkt., inden for det første år efter barnets fødsel.

Stk. 2. Har forælderen adopteret barnet inden for de første 10 uger efter barnets fødsel, har forælderen desuden ret til op til 2 ugers fravær inden for de første 10 uger efter fødslen.«

3. I § 12, *stk. 2*, og § 23, *stk. 1*, indsættes efter »§ 8, stk. 6,«: »§ 8 a, stk. 1, § 8 b, stk. 2,«.

4. § 14, *stk. 2, 3. pkt.*, ophæves.

5. I § 15, *stk. 5*, ændres »§ 8« til: »§§ 8-8 b« og »adoptanter« ændres til: »forældre«.

6. I § 20 indsættes efter »7 a,«: »og«, og efter »8,« indsættes: »§ 8 a, stk. 1 og 3, og § 8 b, stk. 2, og §§«.

7. § 21, *stk. 1, 2. pkt.*, ophæves, og i stedet indsættes:

»Forældre med ret til fravær efter § 9, jf. § 8, stk. 6, og § 8 a, stk. 2, har hver ret til barseldagpenge i 18 uger indtil 1 år efter barnets fødsel eller modtagelse, jf. dog §§ 21 a-21 c. En forælder med ret til fravær efter § 9, jf. § 8 b, stk. 1, har ret til barseldagpenge i 9 uger indtil 1 år efter barnets fødsel jf. dog § 21 a.«

8. I § 21 b, *stk. 1, 1. pkt.*, og § 21 c, *stk. 1*, indsættes efter »§ 21, stk. 1,«: »1. og 2. pkt.,«.

9. I § 21 b, *stk. 2, 1. pkt.*, ændres »stk. 1.« til: »stk. 1, 1. og 2. pkt.«

10. Efter § 21 c indsættes:

»§ 21 d. En forælder, der har ret til barseldagpenge efter § 20, § 21, stk. 1, og §§ 21 b og 21 c for fravær efter § 7, § 8, stk. 6, § 8 a, stk. 1, § 9 og § 14 a, stk. 1, i mere end 52 uger efter børnenes fødsel eller modtagelse, kan få barseldagpenge for uger ud over 52 uger udbetalt under fravær efter § 9, der holdes senest 16 måneder efter børnenes fødsel eller modtagelse, jf. dog § 14 a, stk. 1, og § 21, stk. 3.«

11. § 23 a, *stk. 1*, affattes således:

»Ved forælder forstås i denne lov en mor, far, medmor, adoptant, eller en forælder, der har fået fastslået forældreskab på baggrund af en surrogataftale efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c.«

12. I § 24 indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Beskæftigelsesministeren kan desuden fastsætte nærmere regler om administration af reglerne efter §§ 8 a og 8 b og dokumentation for anerkendelse af forældreskab, jf. §§ 8 a og 8 b, for ret til barseldagpenge efter §§ 20 – 21 c.«

13. I § 25 b, stk. 1, og § 25 d, stk. 1, indsættes efter »stk. 6, 1. pkt.,«: »§ 8 a, stk. 1 og 3,«.

§ 11

I lov om aktiv socialpolitik, jf. lovbekendtgørelse nr. 1031 af 22. juni 2023, ændret bl.a. ved § 5 i lov nr. 879 af 21. juni 2022 og senest ved § 3 i lov nr. 630 af 11. juni 2024, foretages følgende ændringer:

1. I § 13 stk. 9, ændres »og 8« til: », 8, 8 a og 8 b«.
2. I § 69, stk. 5, § 69 k, stk. 5, § 73 d og § 75, stk. 6, ændres »og 8« til: », 8, 8 a og 8 b«.

§ 12

I lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. lovbekendtgørelse nr. 280 af 1. marts 2024, foretages følgende ændringer:

1. I § 62, stk. 2, ændres »særlig støtte efter kapitel 11 i lov om social service« til: »støttende indsats eller anbringelse efter §§ 32, 46, 47, 67 og kapitel 13 i barnets lov«.
2. I § 110, stk. 1, 2. pkt., og § 114, stk. 1, 2. pkt., ændres »§§ 7-8« til: »§§ 7-8 b«.
3. I § 113, stk. 2, 1. pkt., indsættes efter »lov om social service«: »eller barnets lov«.

Udlændinge- og Integrationsministeriet

§ 13

I lov om dansk indfødsret, jf. lovbekendtgørelse nr. 1656 af 23. december 2022, som ændret ved lov nr. 487 af 13. maj 2023, foretages følgende ændring:

1. I § 1, stk. 1, ændres »eller medmoderen« til: », medmoderen eller medfaderen«.

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser m.v.

§ 14

Loven træder i kraft den 1. januar 2025.

§ 15

Stk. 1. § 15 c i adoptionsloven, som affattet ved denne lovs § 2, nr. 7, finder ikke anvendelse for ansøgninger, som Familieretshuset har modtaget før lovens ikrafttræden. For sådanne ansøgninger finder de hidtil gældende regler anvendelse.

Stk. 2. Det rådgivende udvalg, der er nedsat efter § 45 i lov om Familieretshuset, jf. lovbekendtgørelse nr. 766 af 7. august 2019, fortsætter, indtil der er nedsat et nyt rådgivende udvalg.

Stk. 3. § 6, nr. 1, finder ikke anvendelse for ansøgninger om navneændring, som personregisterføreren eller Familieretshuset har modtaget før lovens ikrafttræden. For sådanne ansøgninger finder de hidtil gældende regler anvendelse.

Stk. 4. § 7, nr. 1, finder ikke anvendelse, når en anmodning om skilsmisse er bortfaldet før lovens ikrafttræden, fordi betingelserne for skilsmissen i § 42 a, stk. 2, i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning ikke var opfyldt. For sådanne anmodninger finder de hidtil gældende regler anvendelse.

Stk. 5. Uanset § 2, nr. 12 og 13, finder §§ 33, jf. § 34 i adoptionsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 775 af 7. august 2019, fortsat anvendelse for handlinger, der er foretaget før lovens ikrafttræden.

Stk. 6. § 10, nr. 2, 3, 5-9, og 11-13, finder ikke anvendelse for forældre til et barn, der er født før lovens ikrafttræden, jf. dog stk. 7. For sådanne forældre finder de hidtil gældende regler anvendelse.

Stk. 7. Uanset stk. 6 finder § 10, nr. 2, 3, 5-9, og 11-13, anvendelse, når forældreskabet til et barn, der er født i 2024, er fastslået efter børnelovens kapitel 5 c, medmindre en af barnets forældre inden bestemmelse ikrafttræden var retlig forælder til barnet. Fravær med barseldagpenge efter 1. pkt. skal afholdes, inden barnet fylder 1 år.

§ 14

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Stk. 2. §§ 1-7 og 9 kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger. De ændringer, der følger af §§ 1-7, kan sættes i kraft for Grønland på forskellige tidspunkter.

Stk. 3. § 13 kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som henholdsvis de færøske og de grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Lovforslagets hovedpunkter
 - 2.1. Forældreskab ved surrogataftaler
 - 2.1.1. Baggrund
 - 2.1.2. Gældende ret
 - 2.1.2.1. Retsvirkning af en surrogataftale (moderskab)
 - 2.1.2.2. Adoption af et barn, der er blevet til ved en surrogataftale
 - 2.1.2.3. Etablering af faderskab og medmoderskab efter børneloven
 - 2.1.2.3.1. Registrering af faderskab og medmoderskab
 - 2.1.2.3.2. Anerkendelse af faderskab og medmoderskab
 - 2.1.2.3.3. Afgørelse om faderskab og medmoderskab
 - 2.1.2.3.4. Genoptagelse af faderskab og medmoderskab
 - 2.1.2.3.5. Behandling af sager om faderskab og medmoderskab
 - 2.1.2.3.6. Anerkendelse af udenlandsk faderskab og medmoderskab
 - 2.1.2.3.7. Registrering af faderskab og medmoderskab i CPR
 - 2.1.2.4. Forbud mod formidling af surrogataftaler
 - 2.1.2.5. Forbud mod assisteret reproduktion ved surrogataftaler
 - 2.1.2.6. Danske og internationale overvejelser om forældreskab ved udenlandske surrogataftaler
 - 2.1.2.6.1. Den Europæiske Union
 - 2.1.2.6.2. Haagerkonferencen for International Privatret
 - 2.1.2.6.3. Veronaprincipperne
 - 2.1.2.6.4. Det Ethiske Råd
 - 2.1.2.6.57. Ekspertgruppen om anerkendelse af forældreskab ved kommercielle surrogataftaler
 - 2.1.3. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser
 - 2.1.3.1. Forældreskab ved danske altruistiske surrogataftaler
 - 2.1.3.1.1. Betingelser for godkendelse af altruistiske surrogataftaler
 - 2.1.3.1.2. De tiltænkte forældre, herunder etablering af medfaderskab
 - 2.1.3.1.3. Fastslåelse af forældreskab ved en altruistisk surrogataftale
 - 2.1.3.1.4. Bortfald af en altruistisk surrogataftale
 - 2.1.3.1.5. Omstødelse af en altruistisk surrogataftale
 - 2.1.3.2. Forældreskab ved udenlandske surrogataftaler
 - 2.1.3.3. Forbud mod formidling af surrogataftaler
 - 2.1.3.4. Forbud mod assisteret reproduktion ved surrogataftaler
 - 2.1.4. Den foreslåede ordning
 - 2.1.4.1. Forældreskab ved danske altruistiske surrogataftaler
 - 2.1.4.1.1. Betingelser for godkendelse af altruistiske surrogataftaler
 - 2.1.4.1.2. De tiltænkte forældre, herunder etablering af medfaderskab
 - 2.1.4.1.3. Fastslåelse af forældreskab ved en altruistisk surrogataftale
 - 2.1.4.1.4. Bortfald af en altruistisk surrogataftale
 - 2.1.4.2. Forældreskab ved udenlandske surrogataftaler

2.1.4.3. Forbud mod formidling af surrogataftaler

2.2. Lovændringer som følge af etablering af mulighed for fastslåelse af forældreskab ved surrogataftaler

2.2.1. Forældremyndighed

2.2.1.1. Gældende ret

2.2.1.2. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser

2.2.1.3. Den foreslåede ordning

2.2.2. Ret til barsel og orlov

2.2.2.1. Forældre, der får fastslået forældreskab på grundlag af en surrogataftale

2.2.2.1.1. Gældende ret

2.2.2.1.2. Beskæftigelsesministeriets overvejelser

2.2.2.1.3. Den foreslåede ordning

2.2.2.2. Tidlig stedbarnsadoption

2.2.2.2.1. Gældende ret

2.2.2.2.2. Beskæftigelsesministeriets overvejelser

2.2.2.2.3. Den foreslåede ordning

2.2.2.3. Adoptanters afholdelse af fravær i 10-ugers perioden efter barnets modtagelse

2.2.2.3.1. Gældende ret

2.2.2.3.2. Beskæftigelsesministeriets overvejelser

2.2.2.3.3. Den foreslåede ordning

2.2.2.4. Forlængelse af fraværsretten ved barnets hospitalsindlæggelse

2.2.2.4.1. Gældende ret

2.2.2.4.2. Beskæftigelsesministeriets overvejelser

2.2.2.4.3. Den foreslåede ordning

2.2.2.5. Ret til barseldagpenge ud over 52 uger

2.2.2.5.1. Gældende ret

2.2.2.5.2. Beskæftigelsesministeriets overvejelser

2.2.2.5.3. Den foreslåede ordning

2.2.2.6. Fritagelse for rådighedsforpligtelsen efter lov om aktiv socialpolitik under fravær efter barselsloven

2.2.2.6.1. Gældende ret

2.2.2.6.2. Beskæftigelsesministeriets overvejelser

2.2.2.6.3. Den foreslåede ordning

2.2.2.7. Fravær efter barselsloven og varigheden af jobafklarings- og ressourceforløb efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

2.2.2.7.1. Gældende ret

2.2.2.7.2. Beskæftigelsesministeriets overvejelser

2.2.2.7.3. Den foreslåede ordning

2.3. Adoption

2.3.1. Generelle adoptionsregler

2.3.2. Særligt om adoption mod vederlag

2.3.2.1. Gældende ret

2.3.2.2. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser

2.3.2.3. Den foreslåede ordning

2.3.3. Særligt om voksenadoption

2.3.3.1. Gældende ret

- 2.3.3.2. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser
- 2.3.3.3. Den foreslåede ordning
- 2.3.4. Særligt om stedbarnsadoption
 - 2.3.4.1. Gældende ret
 - 2.3.4.1.1. Barnets tilknytning til adoptanten (kravet om 2½ års samliv)
 - 2.3.4.1.2. Stedbarnsadoption efter skilsmisse, separation eller samlivsophævelse
 - 2.3.4.2. Social-, Bolig og Ældreministeriets overvejelser
 - 2.3.4.2.1. Barnets tilknytning til adoptanten ved stedbarnsadoption
 - 2.3.4.2.2. Stedbarnsadoption efter skilsmisse, separation eller samlivsophævelse
 - 2.3.4.3. Den foreslåede ordning
 - 2.3.4.3.1. Barnets tilknytning til adoptanten ved stedbarnsadoption
 - 2.3.4.3.2. Stedbarnsadoption efter skilsmisse, separation eller samlivsophævelse
- 2.4. Værneting i sager om samvær med børn efter adoption
 - 2.4.1. Gældende ret
 - 2.4.2. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser
 - 2.4.3. Den foreslåede ordning
- 2.5. Handel med børn
 - 2.5.1. Gældende ret
 - 2.5.2. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser
 - 2.5.3. Den foreslåede ordning
- 2.6. Ændret sammensætning af det rådgivende udvalg i Familieretshuset
 - 2.6.1. Gældende ret
 - 2.6.2. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser
 - 2.6.3. Den foreslåede ordning
- 2.7. Internationale børnebortførelser
 - 2.7.1. Gældende ret
 - 2.7.1.1. Centralmyndighedens rolle ved behandlingen af børnebortførelsessager
 - 2.7.1.2. Indgivelse af en anmodning fuldblydelse af en afgørelse om tilbagegivelse af et barn
 - 2.7.1.3. Tilbagekaldelse af udpegningen af en advokat, som anbefalet og særligt egnet advokat i børnebortførelsessager
 - 2.7.1.4. Frist for anmodning om retshjælp
 - 2.7.1.5. Samvær under behandlingen af en sag om tilbagegivelse af et barn, der er bortført til Danmark
 - 2.7.2. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser
 - 2.7.3. Den foreslåede ordning
- 3. Forholdet til Danmarks internationale forpligtelser
- 4. Konsekvenser for FN's verdensmål
- 5. Ligestillingsmæssige konsekvenser
- 6. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
 - 6.1. Økonomiske konsekvenser af justeringen af navnegebyret
 - 6.2. Økonomiske konsekvenser af gebyret for voksenadoption
 - 6.3. Økonomiske konsekvenser af forældreskab ved surrogataftaler
 - 6.4. Økonomiske konsekvenser af ændringerne af barselsloven

- 6.5. Implementeringskonsekvenser m.v.
7. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
8. Administrative konsekvenser for borgerne
9. Klimamæssige konsekvenser
10. Miljø- og naturmæssige konsekvenser
11. Forholdet til EU-retten
12. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
13. Sammenfattende skema

1. Indledning

Lovforslaget udmønter først og fremmest *Aftale mellem regeringen og Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance, Danmarksdemokraterne, Det Konservative Folkeparti, Radikale Venstre og Alternativet om børns ret til deres forældre ved surrogataftaler.*

Det fremgår af aftalen, at partierne er opmærksomme på, at surrogataftaler rummer komplekse etiske og juridiske problemstillinger, men at partierne lægger vægt på at tage ansvar for de børn, der kommer til verden på denne måde. Med aftalen sikres det, at børn, der fødes på grundlag af udenlandske surrogataftaler, og børn, der kommer til verden inden for rammerne af danske regler for altruistiske surrogataftaler, får ret til deres forældre i Danmark, uden at det kræver stedbarnsadoption.

Aftalepartierne ønsker således at indføre mulighed for, at Familieretshuset hurtigt kan træffe en dansk afgørelse om forældreskab med virkning fra fødslen i forbindelse med, at barnet ankommer til Danmark på grundlag af en udenlandsk surrogataftale. Dermed bliver den tid med usikkerhed, som familierne i dag oplever ved stedbarnsadoption, fjernet.

For at imødegå risikoen for handel med børn er aftalepartierne enige om, at der som betingelse for afgørelsen skal stilles krav om, at mindst én tiltænkt forælder er genetisk knyttet til barnet, og at surrogatmoren ved en notarerklæring udstedt i fødelandet efter fødslen har bekræftet, at hun ønsker at overdrage forældreskabet og barnet. Samtidig skal der foretages en vurdering af barnets bedste baseret på en formodning om, at det er til barnets bedste at træffe afgørelse om forældreskab.

Med aftalen ændres ikke på muligheden for at indgå altruistiske surrogataftaler i Danmark, dvs. aftaler hvor der ikke sker betaling til surrogatmoren. Men aftalepartierne ønsker i tråd med ændringerne vedrørende udenlandske surrogataftaler at sikre, at forældreskabet også for disse børn fastlægges allerede fra fødslen, så der ikke skal gennemføres en stedbarnsadoption af barnet.

Dette skal være betinget af, at den altruistiske surrogataftale er godkendt af Familieretshuset, inden graviditeten etableres. Der vil herved navnlig stilles krav om, at surrogatmoren er fyldt 25 år og har født mindst et barn, at hun ikke som led i aftalen modtager vederlag, at hun bevarer retten til at træffe beslutninger om egen krop, herunder om graviditeten skal afbrydes, og at hun kan træde tilbage fra aftalen.

Videre fremgår det af aftalen om retligt forældreskab ved surrogataftaler, at der vil være behov for tilpasninger i barselsloven, så de retlige forældre sikres en selvstændig ret til fravær og barselsdagpenge. Dette udmøntes også ved lovforslaget.

Samtidig følger lovforslaget op på Folketingets vedtagelse den 8. juni 2022 af beslutningsforslag nr. B 72 om at anerkende medfaderskab i regnbuefamilier (borgerforslag). Det fremgår af betænkningen til beslutningsforslaget, at et flertal i Folketinget var enig i, at regeringen skal gøre det muligt at registrere forældreskabet i forbindelse med barnets fødsel ved en altruistisk surrogataftale. Den tiltænkte forælder får herved mulighed for at blive registreret som barnets forælder i forbindelse med barnets fødsel, herunder som medfar, hvis der er tale om et mandligt par. På den baggrund indeholder lovforslaget forslag om at indføre medfaderskab som retligt forældreskab.

I relation til udenlandske surrogataftaler bemærkes, at med lovforslaget bringes adoptionsloven i overensstemmelse med praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol sådan, at der kan gennemføres stedbarnsadoptioner af børn, der er født på grundlag af udenlandske surrogataftaler, hvor surrogatmoren har modtaget vederlag, hvis forældre/barn-forholdet er blevet en praktisk realitet, medmindre det undtagelsesvist må antages ikke at være bedst for barnet. Dette vil navnlig kunne have betydning for børn, der er kommet til Danmark for nogen tid siden, og hvor det ikke er muligt at dokumentere, at betingelserne for at fastslå forældreskab på grundlag af den udenlandske surrogataftale er opfyldt.

Samtidig indeholder forslaget forbud mod handel med børn med henblik på opfostring. Med forslaget bringes dansk ret i overensstemmelse med artikel 35 i FN's børnekonvention om forebyggelse af salg eller handel med børn.

Herudover indeholder lovforslaget en række forslag, der også har til formål at smidiggøre og forenkle familiedannelsen.

Det drejer sig for det første om udvidelse af adgangen til voksenadoption. Forslaget herom følger op på aftalen om retligt forældreskab ved surrogataftaler, hvoraf det fremgår, at ved udmøntningen af aftalen er partierne endvidere enige om, at der skal ske en lempelse af adgangen til voksenadoption. Forslaget følger endvidere op på den beretning over beslutningsforslag nr. B 129 om at ophæve betingelsen om tre års samliv mellem adoptanten og den, der ønsker at blive adopteret, før denne er fyldt 18 år, som Folketingets Social- og Ældreudvalg afgav den 16. juni 2022. Beslutningsforslaget havde til formål at udvide adgangen til voksenadoption ved at ophæve det såkaldte ”opfostringskrav” i adoptionsloven i forhold adoption af voksne. Samtidigt foreslås det, at der skal betales et gebyr for at få behandlet en ansøgning om voksenadoption.

For det andet drejer det sig om at etablere mulighed for, at stedbarnsadoption kan gennemføres kort tid efter fødslen i situationer, hvor adoptanten har et stabilt familieliv med sin ægtefælle eller samlever, og de sammen har planlagt at blive forældre til barnet. For det tredje drejer det sig om etablering af mulighed for, at en ægtefælle kan stedbarnsadoptere den anden ægtefælles mindreårige barn, selvom ægtefællerne er blevet skilt, forudsat at barnet inden skilsmissen voksede op hos begge ægtefæller. I begge situationer vil det være en betingelse for adoptionen, at den er til barnets bedste.

I relation til internationale børnebortførelser foreslås etableret mulighed for, at en anmodning om samvær kan indgives til familieretten uden om Familieretshuset, når familieretten har en sag om tilbagegivelse af et barn, der er bortført til Danmark, under behandling. Samtidigt foreslås der lovfæstelse af Social-, Bolig- og Ældreministeriets behandling af sager om bortførelse af børn til en

stat, som Danmark ikke samarbejder med om internationale børnebortførelser, og af muligheden for at tilbagekalde udpegelsen af advokater, som anbefales i bortførelsessager.

Ved fremmedadoption er det vigtigt for mange adoptanter, at adoptionen er anonym sådan, at barnets oprindelige slægtninge ikke får oplyst adoptantens identitet. Søger de oprindelige slægtninge om samvær med et adopteret barn, foreslås det derfor, at sagen indbringes for familieretten i den retskreds, hvor ansøgeren bor. Dette vil medvirke til at sikre adoptivforældrenes anonymitet uden at begrænse de oprindelige slægtnings mulighed for at søge om samvær med barnet.

Endelig foreslås sammensætningen af det rådgivende udvalg i Familieretshuset ændret sådan, at hvert medlem udpeges som repræsentant for en organisation.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Forældreskab ved surrogataftaler

2.1.1. Baggrund

Regeringen og Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance, Danmarksdemokraterne, Det Konservative Folkeparti, Radikale Venstre og Alternativet indgik den 5. februar 2024 om børns ret til deres forældre ved surrogataftaler.

Det fremgår af aftalen, at partierne er opmærksomme på, at surrogataftaler rummer komplekse etiske og juridiske problemstillinger, men at partierne lægger vægt på at tage ansvar for de børn, der kommer til verden på denne måde. Med aftalen sikres det, at børn, der fødes på grundlag af udenlandske surrogataftaler, og børn, der kommer til verden inden for rammerne af danske regler for altruistiske surrogataftaler, får ret til deres forældre i Danmark, uden at det kræver stedbarnsadoption.

Aftalepartierne ønsker således at indføre mulighed for, at Familieretshuset hurtigt kan træffe en dansk afgørelse om forældreskab med virkning fra fødslen i forbindelse med, at barnet ankommer til Danmark på grundlag af en udenlandsk surrogataftale. Dermed bliver den tid med usikkerhed, som familierne i dag oplever ved stedbarnsadoption, fjernet.

For at imødegå risikoen for handel med børn er aftalepartierne enige om, at der som betingelse for afgørelsen skal stilles krav om, at mindst én tiltænkt forælder er genetisk knyttet til barnet, og at surrogatmoren ved en notarerklæring udstedt i fødelandet efter fødslen har bekræftet, at hun ønsker at overdrage forældreskabet og barnet. Samtidig skal der foretages en vurdering af barnets bedste baseret på en formodning om, at det er til barnets bedste at træffe afgørelse om forældreskab.

Med aftalen ændres ikke på muligheden for at indgå altruistiske surrogataftaler i Danmark, dvs. aftaler hvor der ikke sker betaling til surrogatmoren. Men aftalepartierne ønsker i tråd med ændringerne vedrørende udenlandske surrogataftaler at sikre, at forældreskabet også for disse børn fastlægges allerede fra fødslen, så der ikke skal gennemføres en stedbarnsadoption af barnet.

Dette skal være betinget af, at den altruistiske surrogataftale er godkendt af Familieretshuset, inden graviditeten etableres. Der vil herved navnlig stilles krav om, at surrogatmoren er fyldt 25 år og har født mindst et barn, at hun ikke som led i aftalen modtager vederlag, at hun bevarer retten til at

træffe beslutninger om egen krop, herunder om graviditeten skal afbrydes, og at hun kan træde tilbage fra aftalen.

Videre fremgår det af aftalen om retligt forældreskab ved surrogataftaler, at der vil være behov for tilpasninger i barselsloven, så de retlige forældre sikres en selvstændig ret til orlov og barselsdagpenge. Dette udmøntes også ved lovforslaget.

Folketingets vedtog den 8. juni 2022 beslutningsforslag nr. B 72 om at anerkende medfaderskab i regnbuefamilier (borgerforslag). Det fremgår af betænkningen til beslutningsforslaget, at et flertal i Folketinget var enig i, at regeringen skal gøre det muligt at registrere forældreskabet i forbindelse med barnets fødsel ved en altruistisk surrogataftale. Den tiltænkte forælder får herved mulighed for at blive registreret som barnets forælder i forbindelse med barnets fødsel, herunder som medfar, hvis der er tale om et mandligt par. På den baggrund indeholder lovforslaget forslag om at indføre medfaderskab som retligt forældreskab.

I overensstemmelse hermed fremgår det af regeringsgrundlaget ”Ansvar for Danmark”, at regeringen vil følge op på implementeringen af LGBT+-handlingsplanen for 2022-2025 ”Plads til forskellighed i fællesskabet” fra august 2022, herunder bl.a. muligheden for at anerkende medfaderskab i forbindelse med barnets fødsel.

2.1.2. Gældende ret

2.1.2.1. Retsvirkning af en surrogataftale (moderskab)

Ved en surrogataftale forstås en aftale, der går ud på, at en kvinde (surrogatmoren) skal føde et barn med henblik på, at et par (det tiltænkte forældrepar) skal være forældre til barnet i stedet for surrogatmoren, eller at en mand eller kvinde (den tiltænkte eneforælder) skal være forælder til barnet i stedet for surrogatmoren.

En surrogataftale betegnes altruistisk, når surrogatmoren ikke modtager vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, og en surrogataftale betegnes kommerciel, når surrogatmoren modtager vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

Der findes ikke i dansk ret en samlet regulering af surrogataftaler, og det er ikke forbudt at virke som surrogatmor. Der er imidlertid enkelte steder i lovgivningen fastsat særlige bestemmelser om spørgsmålet, herunder forbud mod formidling af surrogataftaler i § 33 i adoptionsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 775 af 7. august 2019, der er gennemgået i punkt 2.1.2.4.

Herudover følger det af § 30 i børneloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 772 af 7. august 2019, som ændret ved § 1 i lov nr. 227 af 15. februar 2022, at den kvinde, som føder et barn, anses for mor til barnet. Det fremgår således klart af bestemmelsen, at den fødende kvinde anses for mor til barnet, selvom barnet eksempelvis er blevet til ved donation af et æg fra en anden kvinde. Det er ikke muligt at fravige bestemmelsen ved aftale.

Bestemmelsen betragtes som indeholdende en retsgrundsætning om moderskab i dansk ret. Bestemmelsen anvendes derfor også i forhold til børn, der fødes i udlandet, også selvom den kvinde, der føder et barn i et andet land, efter loven i det pågældende land ikke anses som mor til barnet, f.eks. fordi barnet er blevet til ved en surrogataftale. Dette gælder, når barnet indrejser i Danmark eller i øvrigt er undergivet danske myndigheders kompetence.

På grund af bestemmelsen om moderskab i § 30 i børneloven har surrogataftaler ikke retsvirkninger i Danmark. Den kvinde, der føder et barn, anses således efter dansk ret altid for mor til barnet. Dette gælder både ved altruistiske og kommercielle surrogataftaler.

At en surrogatmor efter dansk ret anses som mor til barnet betyder bl.a., at hun har forsørgelsespligt over for barnet, at hun og barnet har gensidig arveret, og at barnet har ret til samvær med hende. Moderskabet betyder endvidere, at surrogatmoren i nogle situationer skal inddrages i dispositioner vedrørende barnet. Det drejer sig bl.a. om overførsel af forældremyndighed og om adoption af barnet, jf. punkt 2.1.2.2 og 2.2.1.1.

Retsvirkningerne af, at en surrogatmor efter dansk ret anses som mor til barnet, indebærer desuden, at et barn født af en udenlandsk surrogatmor alene erhverver dansk statsborgerskab ved fødslen, hvis barnets far er dansk statsborger.

At en surrogataftale ikke har retsvirkninger i Danmark har alene betydning i forhold til surrogatmoren og den tiltænkte eneforælder, men berører ikke retsstillingen for en mand, der har leveret sæd til barnet, og som dermed er genetisk far til barnet. Er hans faderskab til barnet fastslået i det land, hvor barnet blev født, anerkendes faderskabet i udgangspunktet efter dansk international privatret, jf. punkt 2.1.2.3.6. Når det tiltænkte forældrepar indrejser i Danmark med barnet, vil barnet således i udgangspunktet have en retlig forælder i Danmark. Er barnet født i Danmark, kan mandens faderskab til barnet uanset surrogataftalen fastslås efter reglerne herom i børneloven, jf. punkt 2.1.2.3.

Den tiltænkte eneforælders forældreskab til barnet kan efter dansk ret kun etableres gennem adoption, jf. punkt 2.1.2.2.

2.1.2.2. Adoption af et barn, der er blevet til ved en surrogataftale

Et barn, der er blevet til på grundlag af en surrogataftale, kan adopteres ved stedbarnsadoption, hvorved partneren til den mand, der er genetisk og dermed også retlig far til barnet, adopterer barnet. Dette er nærmere beskrevet i 2.3.2. Det er en betingelse for en sådan stedbarnsadoption, at den i overensstemmelse med § 2 i adoptionsloven vil være til barnets bedste.

2.1.2.3. Etablering af faderskab og medmoderskab efter børneloven

Efter børneloven etableres faderskab og medmoderskab som udgangspunkt i forbindelse med registreringen af barnets fødsel og ellers ved anerkendelse eller afgørelse.

2.1.2.3.1. Registrering af faderskab og medmoderskab

Faderskab og medmoderskab fastslås efter kapitel 1 og 1 a i børneloven som udgangspunkt i forbindelse med registreringen af barnets fødsel. Denne registrering af faderskab og medmoderskab foretages af personregisterføreren. Som udgangspunkt registreres faderskab og medmoderskab på grundlag af den pågældendes ægteskab med moren eller, hvis moren er ugift, på grundlag af en erklæring om sammen at ville varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Det er ikke en betingelse for registrering af faderskab, at manden er genetisk far til barnet, og det er heller ikke en betingelse for registrering af faderskab og medmoderskab, at der foreligger oplysninger om, hvordan moren er blevet gravid.

Faderskab og medmoderskab kan registreres, selvom den pågældende mand eller kvinde er afdød ved døden.

Er faderskab eller medmoderskab ikke registreret inden for 4 uger efter fødslen, følger det af § 7, stk. 1, i børneloven, at Familieretshuset rejser sag om faderskab og medmoderskab. Bestemmelsen indebærer, at personregisterføreren videresender sagen til Familieretshuset, når faderskab eller medmoderskab ikke er registreret inden for 4 uger efter fødslen. Er barnet dødt, søges faderskab og medmoderskab efter bestemmelsens stk. 2 dog kun fastslået, hvis moren, eller nogen, der har en retlig interesse i det, anmoder om det.

Personregisterføreren registrerer alene fødsler, når barnet fødes her i landet. Er barnet født i udlandet, kan personregisterføreren ikke registrere faderskab eller medmoderskab til barnet, da denne registrering efter bestemmelserne i lovens kapitel 1 og 1 a sker i forbindelse med registreringen af barnets fødsel. Dette gælder også, selvom barnets forældre på fødselstidspunktet var bosat i Danmark. I disse situationer kan et faderskab eller medmoderskab til barnet i stedet anerkendes over for Familieretshuset. Der henvises til punkt 2.1.1.3.1.

Hvis en kvinde er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar, eller hvis hun er blevet insemineret uden deltagelse af en sundhedsperson, følger det af lovens § 27, at hendes ægtefælle, registrerede partner eller partner anses som barnets far eller medmor, hvis denne har givet samtykke til behandlingen, og barnet må antages at være blevet til ved denne, jf. dog § 27 a, stk. 1 og 3. Samtykket skal være skriftligt og indeholde en erklæring om, at manden skal være barnets far, eller at kvinden skal være barnets medmor.

Hvis en kvinde, der er gift med en kvinde eller har en registreret partner eller en kvindelig partner, er blevet behandlet med assisteret reproduktion med en kendt mands sæd af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar, eller hvis hun er blevet insemineret med en kendt mands sæd uden deltagelse af en sundhedsperson, følger det af lovens § 27 a, stk. 1 og 3, at manden anses som barnets far, hvis barnet må antages at være blevet til ved denne behandling eller insemination, og manden skriftligt har erklæret, at han skal være barnets far. En eventuel ægtefælle eller registreret partner til den kvinde, der skal føde barnet, skal have givet skriftligt samtykke til behandlingen.

Efter lovens § 27 a, stk. 2 og 4, gælder bestemmelserne i § 27 a, stk. 1 og 3, ikke, hvis de tre parter, der er nævnt i stk. 1 og 3, skriftligt erklærer, at ægtefællen, den registrerede partner eller partneren til den kvinde, der skal føde barnet, skal være barnets medmor. Herefter anses ægtefællen, den registrerede partner eller partneren som barnets medmor.

Efter lovens § 27 c er det udgangspunktet, at en sæddonor anses som far til et barn, der med hans sæd er blevet til ved assisteret reproduktion eller ved insemination uden deltagelse af en sundhedsperson. Dette gælder dog ikke, hvis sæden er anvendt uden sæddonors viden eller efter hans død.

Efter lovens § 28 anses en sæddonor ikke som far til et barn, der med hans sæd er blevet til ved assisteret reproduktion, hvis sæden er doneret til et vævscenter m.v., medmindre det følger af de førnævnte bestemmelser, at han anses som far til barnet.

Er faderskab eller medmoderskab registreret efter kapitel 1 eller 1 a eller anerkendt ved Familieretshuset, følger det af lovens § 5, stk. 1, at der inden 6 måneder efter barnets fødsel kan rejses en sag om faderskab eller medmoderskab af moren, faderen, medmoren eller barnets værge.

En mand, der har haft et seksuelt forhold til en kvinde i den periode, hvor hun blev gravid, har efter § 6 i børneloven i visse tilfælde ret til at få prøvet, om han er far til barnet. Anmodning herom skal fremsættes senest 6 måneder efter barnets fødsel. Tilsvarende kan en mand eller kvinde, som har givet samtykke til, at moren blev behandlet med assisteret reproduktion, inden 6 måneder efter barnets fødsel rejse sag om faderskab eller medmoderskab, jf. § 6 a i børneloven.

Disse muligheder for at rejse sag om faderskab eller medmoderskab er efter praksis som udgangspunkt ikke til hinder for at gennemføre en adoption af barnet, selvom 6-månedersfristen ikke er udløbet. Hvis helt særlige forhold tyder på, at der f.eks. kan være en mand, der har ret til at få prøvet sit faderskab efter § 6 i børneloven, og som ønsker at benytte sig af denne ret, bør adoptionen ikke gennemføres før udløbet af 6-månedersfristen.

Det bemærkes, at de ændringer af reglerne om registrering af medmoderskab og om moderskab, der følger af lov nr. 227 af 15. februar 2022 om ændring af børneloven, navneloven og forskellige andre love (Smidiggørelse af registrering af medmoderskab, fastsættelse af transpersoners forældreskab og navneændring for transpersoner m.v.), endnu ikke er sat i kraft.

2.1.2.3.2. Anerkendelse af faderskab og medmoderskab

Børneloven indeholder i § 14 bestemmelser om anerkendelse af faderskab og medmoderskab under Familieretshusets behandling af en sag om faderskab og medmoderskab.

Efter § 14, stk. 1, i børneloven kan en mand anerkende faderskabet til et barn, hvis han og moren erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Det er ikke en betingelse for anerkendelse af faderskabet, at manden er genetisk far til barnet. Tilsvarende kan en kvinde ved en omsorgs- og ansvarserklæring anerkende medmoderskabet til et barn. Efter lovens § 14, stk. 2-4, kan en mand, som har haft seksuelt forhold til barnets mor i den periode, hvor hun blev gravid, anerkende faderskabet, og en mand kan gennem en omsorgs- og ansvarserklæring anerkende faderskabet, selvom det er oplyst, at moren i den periode, hvor hun blev gravid, havde seksuelt forhold til andre mænd, eller hun var blevet behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret med donorsæd fra en anden mand. Endvidere kan en mand, der efter lovens §§ 27-27 b anses som barnets far, anerkende faderskabet.

Efter § 14, stk. 5 og 6, i børneloven kan en kvinde anerkende medmoderskabet til et barn, hvis hun efter lovens §§ 27 eller 27 a anses som barnets medmor.

Efter lovens § 14, stk. 10, kan faderskab efter bestemmelsens stk. 2, nr. 2, stk. 3 og stk. 4, nr. 2, og medmoderskab efter § 14, stk. 5 og 6, ikke anerkendes inden fødslen.

Efter lovens § 9 er sagens parter under Familieretshusets behandling af sagen barnet eller dets dødsbo, moren eller hendes dødsbo, en mand, der er registreret som far eller har anerkendt faderskabet, eller hans dødsbo, en mand, der efter morens oplysninger er eller kan være barnets far, eller hans dødsbo, en mand, der har ret til at få prøvet, om han er barnets far efter lovens §§ 6 eller 6 a, eller hans dødsbo, en kvinde, der er registreret som medmor eller har anerkendt medmoderskabet, eller hendes dødsbo og en kvinde, der har ret til at få prøvet, om hun er barnets medmor efter lovens § 6 a, eller hendes dødsbo.

Efter § 20 i bekendtgørelse nr. 287 af 20. marts 2019 om Familieretshusets behandling af sager om faderskab og medmoderskab (herefter faderskabsbekendtgørelsen) kan Familieretshuset behandle

en sag om faderskab eller medmoderskab, hvis betingelserne herfor i § 456 b i retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 250 af 4. marts 2024, er opfyldt. Efter denne bestemmelse kan sag om faderskab og medmoderskab bl.a. indbringes for familieretten her i landet, hvis moren eller barnet har bopæl her, eller en person, som efter retsplejelovens § 456 e, stk. 1, nr. 3, er part i sagen, har bopæl eller ophold her eller personens dødsbo behandles eller har været behandlet her. Efter denne bestemmelse er sagens parter bl.a. den eller de personer eller dødsboer, som familieretten efter § 17 i børneloven skal inddrage. Efter denne bestemmelse inddrager retten de mænd og de kvinder, der er nævnt i børnelovens § 9, og andre mænd eller kvinder, der efter det oplyste kan være henholdsvis far eller medmor til barnet. Det følger af disse bestemmelser, at en sag om faderskab og medmoderskab kan behandles her i landet, selvom barnet er født i udlandet, hvis barnet efterfølgende tager bopæl her.

2.1.2.3.3. Afgørelse om faderskab og medmoderskab

Er faderskab eller medmoderskab til et barn ikke blevet registreret eller anerkendt, følger det af § 13 i børneloven, at der træffes afgørelse efter lovens kapitel 3 om, hvem der er far eller medmor til barnet. Det følger af § 32 a, stk. 2, i børneloven, jf. §§ 26 og 27 i lov om Familieretshuset, jf. lovbekendtgørelse nr. 766 af 7. august 2019 (herefter Familieretshusloven), at afgørelse om faderskab og medmoderskab som udgangspunkt træffes af Familieretshuset, og at afgørelserne normalt kun træffes af familieretten, hvis sagen indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger. Der henvises til punkt 2.1.2.3.5.

Under behandlingen af en sag om faderskab og medmoderskab følger det af §§ 8 og 16 i børneloven, at moren har pligt til at afgive forklaring om, hvem der er eller kan være barnets far, og om hun er blevet behandlet med assisteret reproduktion, eller om hun er blevet insemineret, hvis barnet kan være blevet til ved denne behandling eller insemination, og i givet fald hvem der har samtykket til behandlingen eller inseminationen.

Efter lovens § 29, stk. 1-3, træffes der afgørelse om, at en mand er far, hvis han efter udfaldet af retsgenetiske undersøgelser utvivlsomt er barnets far. I andre tilfælde træffes der afgørelse om, at en mand er far, hvis han har haft seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, og der ikke foreligger omstændigheder, der gør det usandsynligt, at han er barnets far.

I situationer, hvor barnet er blevet til ved assisteret reproduktion, følger det af lovens § 20, stk. 4, at der kan træffes afgørelse om, at en kvinde er medmor, hvis hun efter lovens § 27 eller § 27 a, stk. 2 eller 4, anses som medmor til barnet. Tilsvarende følger det af lovens § 20, stk. 5, at der kan træffes afgørelse om, at en mand er far, hvis han efter lovens § 27 eller § 27 a, stk. 1 eller 3, anses som far til barnet. Der kan også træffes afgørelse om faderskab, hvis manden efter lovens §§ 27 b eller 27 c anses for barnets far.

Bestemmelserne i lovens § 20, stk. 4 og 5, er relevante i situationer, hvor moren fortryder aftalen om, at kvinden eller manden skal være henholdsvis medmor eller far til barnet, f.eks. fordi de ikke længere danner par. I en sådan situation kan der træffes afgørelse om forældreskabet til barnet, når betingelserne i §§ 27 eller 27 a er opfyldt. Bestemmelserne i § 20, stk. 4 og 5, er ligeledes relevante i situationer, hvor den mand eller kvinde, som efter aftale med moren skal være enten far eller medmor til barnet, fortryder aftalen, f.eks. fordi den pågældende ikke længere danner par med moren. I en sådan situation kan der træffes afgørelse om, at den pågældende mand eller kvinde er

henholdsvis far eller medmor til barnet, når betingelserne i §§ 27 eller 27 a er opfyldt. Ingen af parterne har således mulighed for at fortryde aftalen om forældreskabet til barnet.

2.1.2.3.4. Genoptagelse af faderskab og medmoderskab

Kapitel 4 i børneloven indeholder regler om genoptagelse af en sag om faderskab eller medmoderskab.

Efter § 21 i børneloven kan en part anmode om genoptagelse af en sag om faderskab eller medmoderskab, når faderskabet eller medmoderskabet ikke er registreret eller fastslået ved anerkendelse eller afgørelse. Efter lovens § 22 genoptages en sag om faderskab eller medmoderskab, der er registreret eller fastslået ved anerkendelse eller afgørelse, når de involverede parter er enige herom. I begge situationer kan genoptagelse kun finde sted, hvis det antageliggøres, at en bestemt mand kan blive barnets far, eller at en bestemt kvinde kan blive barnets medmor.

I tilfælde, hvor der er sket fejl ved registreringen af faderskabet eller medmoderskabet, der kan have betydning for, hvem der er registreret som far eller medmor, eller hvis der er fremkommet oplysninger om omstændigheder, der kan antages at ville give sagen et andet udfald, reguleres adgangen til genoptagelse efter lovens §§ 23-25. Fristen for genoptagelse er 3 år efter barnets fødsel. Genoptagelse kan dog tillades, hvis der kan anføres ganske særlige grunde til, at anmodningen ikke er fremsat tidligere, omstændighederne i øvrigt i høj grad taler for genoptagelse og det må antages, at en fornyet behandling af sagen ikke vil medføre væsentlige ulemper for barnet.

2.1.2.3.5. Behandling af sager om faderskab og medmoderskab

Det følger af § 32 a, stk. 1, i børneloven, at ved Familieretshusets behandling af sager om faderskab og medmoderskab efter børneloven finder bestemmelserne i Familieretshusloven anvendelse. Disse bestemmelser regulerer bl.a. Familieretshusets og familierettens kompetence til at behandle sager om faderskab og medmoderskab.

Det følger af § 6, stk. 1, jf. § 26, i Familieretshusloven, at sager om faderskab og medmoderskab, der er mindre enkle, dvs. sager hvor der skal træffes en afgørelse, behandles af Familieretshuset, der foretager oplysning af sagen og træffer afgørelse i sagen. Efter lovens § 27, stk. 2, nr. 1 og 3, skal Familieretshuset dog indbringe sagen for familieretten til afgørelse, hvis sagen indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger, eller den vil skulle behandles sammen med en anden sag, der er indbragt for familieretten til afgørelse.

Videre følger det af lovens § 6, stk. 2, nr. 11, at sager, hvor der ikke skal tages stilling til en tvist mellem to parter, altid afgøres af Familieretshuset.

Endelig følger det af lovens § 5, stk. 2, nr. 5, jf. § 25, at sager om anerkendelse af faderskab og medmoderskab efter § 14 i børneloven altid behandles af Familieretshuset.

Efter § 32 a, stk. 3, i børneloven kan Familieretshusets afgørelser om faderskab og medmoderskab indbringes for familieretten efter bestemmelserne i kapitel 12 i Familieretshusloven. Det fremgår bl.a. af disse bestemmelser (§ 41, stk. 1), at anmodning om, at en afgørelse truffet af Familieretshuset indbringes for familieretten, som udgangspunkt skal indgives til Familieretshuset inden 4 uger efter, at parten har fået meddelelse om afgørelsen. Efter § 448 d, stk. 1, i retsplejeloven

kan familieretten dog i særlige tilfælde behandle en anmodning om at få indbragt en afgørelse, selv om anmodningen er indgivet efter udløbet af denne frist.

2.1.2.3.6. Anerkendelse af udenlandsk faderskab og medmoderskab

Efter §§ 1, 2 og 4 a i lov om anerkendelse af nordiske afgørelser om faderskab og medmoderskab, jf. lovbekendtgørelse nr. 1076 af 10/08/2023 (herefter den nordiske faderskabslov) anerkendes domme og afgørelser om og andre fastslåelser af faderskab og medmoderskab fra Finland, Island, Norge eller Sverige i Danmark. Det følger dog af lovens § 3, at en sådan dom eller afgørelse bl.a. ikke anerkendes her i landet, hvis anerkendelsen vil være åbenbart uforenelig med grundlæggende danske retsprincipper (ordre public).

Efter dansk international privatret antages det, at tilsvarende gælder i forhold til fastslåelse af faderskab og medmoderskab, der er sket uden for de nordiske lande. Det antages dog, at anerkendelse af sådanne fastslåelser også forudsætter, at den udenlandske myndighed havde ”indirekte international kompetence”. Det vil sige, at sagen havde en tilsvarende tilknytning til det pågældende land som en sag om faderskab skal have til Danmark for at blive behandlet her. Der henvises til § 456 b i retsplejeloven, der er beskrevet i bemærkningerne til lovforslagets § 8, nr. 5.

Det antages videre, at faderskab og medmoderskab, der er etableret direkte efter udenlandsk ret, det vil sige uden at der er truffet afgørelse om eller sket anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet, ligeledes anerkendes i Danmark efter dansk international privatret.

Endelig bemærkes, at det må antages, at faderskab, der er fastslået i udlandet, selvom der ikke er genetisk forbindelse mellem far og barn, også anerkendes i Danmark, i hvert fald hvis faderskabet er etableret på en måde, der findes tilsvarende i dansk ret. Der henvises navnlig til reglerne om fastslåelse af faderskab ved omsorgs- og ansvarserklæring eller ved assisteret reproduktion, jf. punkt 2.1.2.3.1-2.1.2.3.3.

Med hensyn til anerkendelse af moderskab, der er etableret i udlandet, henvises til punkt 2.1.2.1 om § 30 i børneloven.

2.1.2.3.7. Registrering af faderskab og medmoderskab i CPR

Efter § 4, stk. 1, i lov om Det Centrale Personregister, jf. lovbekendtgørelse nr. 1010 af 23. juni 2023, (herefter CPR-loven), registreres enhver med et personnummer tildelt efter lovens § 3, stk. 1 eller 2, eller efter regler udstedt i medfør af lovens § 3, stk. 9, med de oplysninger, der er anført i bilag 1 til loven.

Bilag 1 til loven, der fastlægger dataindholdet i CPR, indeholder i nr. 7 følgende om registreringen af slægtsskabsoplysninger:

”Oplysning om personnummer på mor, far eller medmor og børn, angivelse af mor og far eller medmor i feltet for indehavere af forældremyndigheden over mindreårige og oplysning om delt bopæl efter § 18 a i forældreansvarsloven.”

Ved registrering af slægtsskabsoplysninger i forbindelse med registrering af en fødsel i Danmark af et levendefødt barn knyttes en mor og en far eller en medmor til barnet i CPR via forældrenes personnumre.

Hvis tiltænkte forældre ankommer til Danmark med et barn, der er født i udlandet på grundlag af en surrogataftale, vil det alene være den mand, der efter dansk ret kan anerkendes som far til barnet, jf. punk 2.1.2.3.6, der i CPR registreres som forælder til barnet i forbindelse med kommunens registrering i CPR af barnets indrejse i Danmark. Forældreskab for den anden tiltænkte forælder, der følger af surrogataftalen, har ikke retsvirkninger efter dansk ret, da det efter dansk ret altid er den kvinde, som føder et barn, der anses som mor til barnet. Der henvises til punk 2.1.2.

Det bemærkes, at registrering af slægtsforhold i CPR ikke i sig selv indebærer retlig anerkendelse af slægtsforholdet. Et forældreskab, der ikke anerkendes efter dansk ret, bliver således ikke anerkendt, fordi det fejlagtigt bliver registreret i CPR, og registreringen i CPR medfører således ikke f.eks. arveret mellem barnet og den, der i CPR er registreret som forælder til barnet. Tilsvarende betyder registreringen ikke, at barnet efter indfødsretsloven får dansk statsborgerskab efter den pågældende. Er et forældreskab registreret forkert i CPR, skal registreringen heraf slettes, også selvom det er flere år siden, at registreringen skete.

2.1.2.4. Forbud mod formidling af surrogataftaler

2.1.2.4.1. Gældende ret

Det følger af § 33, stk. 1, i adoptionsloven, at hjælp ikke må ydes eller modtages med henblik på at opnå forbindelse mellem en kvinde og en anden, der ønsker, at kvinden skal føde et barn til denne. Efter bestemmelsens stk. 2 må annoncering ikke foretages med henblik på at opnå en forbindelse som nævnt i stk. 1.

Det fremgår af bemærkningerne til § 33 i adoptionsloven, jf. Folketingstidende 1985-86, tillæg A, spalte 4171-4172, at det er enhver form for formidling af kontakt mellem en surrogatmoder og et par eller en person, der ønsker at modtage et barn, der er ulovlig. Det afgørende for, om der foreligger en aftale om surrogatmoderskab, er, at aftalen er indgået, inden kvinden er blevet gravid. Som konsekvens af bestemmelsen må således f.eks. familiemedlemmer samt personer, der i kraft af deres profession måtte blive anmodet om bistand, afstå fra at skaffe forbindelse mellem barnløse par og kvinder, der eventuelt måtte ønske at være surrogatmødre. Bestemmelsen rammer således også formidling i enkeltstående tilfælde, uanset mellemmandens motiv og uanset om den pågældende modtager vederlag herfor.

Det fremgår også af bemærkningerne, at ikke blot formidleren, men også modtageren af formidling vil kunne straffes. Det er således ulovligt for parterne at benytte mellemmandsvirksomhed. Baggrunden herfor er, at det også herigennem vil være muligt at begrænse muligheden for, at ubekendte personer kan få kontakt med hinanden.

Endvidere fremgår det af bemærkningerne, at forbuddet omfatter enhver virksomhed, der går ud på at skaffe kontakt mellem mulige surrogatmødre og barnløse par, f.eks. at bringe parterne sammen til forhandling og at modtage og atter udbetale penge. Mellemmandsvirksomhed omfatter derimod ikke den efterfølgende bistand til en surrogatmor og et barnløst par, f.eks. med hensyn til at ansøge om plejetilladelse, overførelse af forældremyndighed og stedbarnsadoption.

Ifølge bemærkningerne til bestemmelsens stk. 2 må annoncering ikke foretages med henblik på at opnå en forbindelse mellem en kvinde og en anden, der ønsker, at kvinden skal føde et barn til denne. Det er således ikke tilladt for en kvinde at annoncere efter barnløse par og for barnløse par at

annoncere efter en surrogatmor. Det følger endvidere af bestemmelsen, at det er ulovligt at bistå parterne med at annoncere f.eks. ved formidling af annoncer.

Det er Social-, Bolig- og Ældreministeriets opfattelse, at § 33 i adoptionsloven må forstås sådan, at den ikke omfatter søgning efter generelle oplysninger om surrogataftaler, herunder om indgåelse og behandlingen af surrogataftaler og om forholdene for surrogatmødre i bestemte lande, når der ikke forsøges etableret en kontakt med henblik på at indgå en surrogataftale.

Overtrædelse af forbuddet i § 33 i adoptionsloven straffes efter lovens § 34, stk. 1, nr. 2, med bøde eller fængsel indtil 4 måneder. Efter lovens § 34, stk. 4, kan der pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Har formidling af en surrogataftale forbindelse til udlandet, er straf efter § 33, jf. § 34, i adoptionsloven betinget af, at der foreligger dansk straffemyndighed.

Efter § 6 i straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 434 af 25. april 2024, hører bl.a. handlinger foretaget i den danske stat under dansk straffemyndighed.

Det fremgår af § 9, stk. 1, i straffeloven, at handlinger anses for foretaget, hvor gerningsmanden befandt sig ved handlingens foretagelse. For så vidt angår juridiske personer, anses handlinger for foretaget, hvor den eller de handlinger, som medfører ansvar for den juridiske person, er foretaget. Det følger af bestemmelsens stk. 2, at hvis en handling strafbarhed afhænger af eller påvirkes af en indtråd eller tilsigtet følge, anses handlingen tillige for foretaget, hvor virkningen er indtråd, eller hvor gerningsmanden har forsæt til, at virkningen skulle indtræde. Efter bestemmelsens stk. 3 anses forsøgs- og medvirkenshandling for foretaget i den danske stat, hvis gerningsmanden befandt sig her i landet ved handlingens foretagelse, uanset om lovovertrædelsen fuldbyrdes eller tilsigtes fuldbyrdet uden for den danske stat. Endelig fremgår det af bestemmelsens stk. 4, at når en del af en lovovertrædelse er begået i den danske stat, anses lovovertrædelsen i sin helhed for at være begået her i landet.

Efter § 9 a i straffeloven anses en lovovertrædelse, der vedrører tekst-, lyd- eller billedmateriale m.v., som ved handlinger i udlandet er gjort alment tilgængeligt her i landet gennem internettet eller et lignende system til spredning af information, for begået i den danske stat, hvis materialet har særlig relation her til landet. Det fremgår af bemærkningerne til, at materialet bl.a. har en særlig relation til Danmark, hvis det er dansksproget. Bestemmelsen indebærer således, at der er dansk straffemyndighed efter § 6 i straffeloven i de tilfælde, hvor en lovovertrædelse består i, at bestemte former for tekst-, lyd- eller billedmateriale m.v. udbredes fra udlandet gennem internettet m.v. og derved bl.a. gøres tilgængeligt her i landet. Det er imidlertid en forudsætning, at materialet på grund af sproglige eller andre forhold kan anses for at have særlig relation til (bl.a.) Danmark, herunder særlige grupper i Danmark. Der henvises til Folketingstidende 2007-08, 2. samling, tillæg A, s. 591.

Om en handling, der er omfattet af § 33 i adoptionsloven, er foretaget i Danmark og dermed undergivet dansk straffemyndighed efter § 6 i straffeloven, afhænger af de konkrete omstændigheder i den enkelte sag.

Er en handling ikke foretaget i Danmark, kan den kun straffes her. Hvis handlingen efter §§ 7-8 b i straffeloven er undergivet dansk straffemyndighed. Efter lovens § 7, stk. 1, nr. 1, drejer det sig bl.a. om handlinger, som foretages inden for et fremmed myndighedsområde af en person, der på

tidspunktet for sigtelsen har dansk indfødsret, er bosat i den danske stat eller har lignende fast ophold her i landet, hvis handlingen også er strafbar efter lovgivningen på gerningsstedet (dobbelt strafbarhed). Efter bestemmelsens stk. 3 finder dens stk. 1, nr. 1, tilsvarende anvendelse med hensyn til handlinger foretaget af en person, som på tidspunktet for sigtelsen har indfødsret eller er bosat i Finland, Island, Norge eller Sverige, og som opholder sig her i landet.

Det følger af § 21, stk. 3, i straffeloven, at for så vidt ikke andet er bestemt, straffes forsøg kun, når der for lovovertrædelsen kan idømmes en straf, der overstiger fængsel i 4 måneder. Videre fremgår det af lovens § 23, stk. 3, at for så vidt ikke andet er bestemt, kan straf for medvirken ved lovovertrædelser, der ikke straffes med højere straf end fængsel i 4 måneder, bortfalde, når den medvirkende kun har villet yde en mindre væsentlig bistand eller styrke et allerede fattet forsæt, samt når hans medvirken skyldes uagtsomhed.

2.1.2.4.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at bestemmelsen om forbud mod formidling af surrogataftaler i § 33 i adoptionsloven med tilhørende straffebestemmelse i lovens § 34 flyttes til børneloven.

Det foreslås således, at der som § 30 j i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter hjælp ikke må ydes eller modtages med henblik på at etablere forbindelse mellem en kvinde og en eller flere personer med henblik på, at denne eller disse personer skal være forælder eller forældre til et barn, som kvinden skal føde. Annoncering må ikke foretages med henblik på at etablere en forbindelse som nævnt i 1. pkt.

Videre foreslås det, at der som § 35, stk. 1, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at med bøde eller fængsel indtil 4 måneder straffes den, der overtræder § 30 j. Videre foreslås det, at der i § 35 som stk. 3 indsættes en bestemmelse, hvorefter der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter stk. 1 efter reglerne i straffelovens 5. kapitel for overtrædelse af § 30 j.

Forslagene vil samlet medføre, at den nuværende bestemmelse om forbud mod formidling af surrogataftaler i § 33 i adoptionsloven og straffebestemmelsen i § 34, stk. 1, nr. 2, i adoptionsloven for overtrædelse af forbuddet uden indholdsmæssige ændringer flyttes til og videreføres i børneloven.

For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 1, nr. 10, 13 og 17, og § 2, nr. 11-13 og bemærkningerne hertil.

2.1.2.5. Forbud mod assisteret reproduktion ved surrogataftaler

Det følger af § 13 i lov om assisteret reproduktion i forbindelse med behandling, diagnostik og forskning m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 902 af 23. august 2019 (herefter lov om assisteret reproduktion), at assisteret reproduktion ikke må finde sted, når der foreligger en aftale mellem den kvinde, hvor graviditet søges etableret, og en anden om, at kvinden skal føde et barn til denne (surrogatmoderskab).

Hensynet bag bestemmelsen er bl.a., at sundhedsfaglig hjælp til assisteret reproduktion i tilfælde, hvor det vides, at der er tale om surrogatmoderskab, findes at være i strid med principperne i § 33 i adoptionsloven om forbud mod formidling af surrogatmoderskab, jf. Folketingstidende 1996-97, tillæg A, side 42. Om § 33 i adoptionsloven henvises til punkt 2.1.2.5.

Bestemmelsen er ikke til hinder for, at en surrogatmor i udlandet behandles med assisteret reproduktion, selvom surrogatmoren, og den, til hvem barnet fødes, bor i Danmark.

2.1.2.6. Danske og udenlandske overvejelser om forældreskab ved udenlandske surrogataftaler

2.1.2.6.1. Den Europæiske Union

EU-Kommissionen har ved KOM (2022) 695 af 7. december 2022 fremsat forslag til Rådets forordning om kompetence, lovvalg, anerkendelse af retsafgørelser og accept af officielt bekræftede dokumenter vedrørende forældreskab og om indførelse af en europæisk forældreskabsattest.

Forslaget har som udgangspunkt, at forældreskab, der er etableret i en EU-medlemsstat, skal anerkendes i alle andre EU-medlemsstater. Forslaget omfatter også forældreskab, der er baseret på surrogataftaler i andre EU-medlemsstater, men forslaget indeholder ikke særlige regler herom. Forslaget omfatter ikke anerkendelse i en EU-medlemsstat af forældreskab, der er etableret uden for EU.

Forslaget er fremsat med hjemmel i artikel 81, stk. 3, i Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde. Dette indebærer, at forslaget er omfattet af Danmarks retsforbehold, og at de øvrige medlemsstater skal vedtage forslaget med enstemmighed.

2.1.2.6.2. Haagerkonferencen for International Privatret

Haagerkonferencen for International Privatret har besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe, der skal udarbejde forslag til regulering af internationalt forældreskab, herunder forældreskab etableret på grundlag af surrogataftaler.

Arbejdsgruppen skal i foråret 2025 orientere Haagerkonferencen om dens arbejde.

2.1.2.6.3. Verona-principperne

Organisationen International Social Service (ISS) offentliggjorde i 2021 Verona-principperne (*The Verona Principles for the protection of the rights of the child through surrogacy*). Principperne er hverken vedtaget eller godkendt af Danmark eller andre lande, og der er således ikke tale om bindende forskrifter.

Formålet med principperne er at inspirere og guide arbejdet med at udarbejde lovgivning m.v. med henblik på at beskytte barnets rettigheder i surrogataftaler i det internationale samfund, hvor hvert enkelt land har forskellige tilgange til surrogataftaler.

Verona-principperne indeholder beskrivelse af en række sikkerhedsforanstaltninger, der skal sikre barnets bedste i en surrogataftale, herunder i relation til forældreskab, identitet og statsborgerskab. Principperne adresserer endvidere spørgsmål om transparens i de økonomiske forhold samt mellemmandsvirksomhed.

2.1.2.6.4. Det Ethiske Råd

Det Ethiske Råd har senest i december 2022 forholdt sig til de etiske udfordringer med surrogataftaler i rapporten ”Surrogatmoderskab i Danmark”.

Det fremgår af rapporten, at et samlet etisk råd anså kommercielt surrogatmoderskab for at være etisk problematisk, og rådet anbefalede derfor, at der ikke lempes på den eksisterende lovgivnings

begrænsning af incitamentet til at praktisere kommercielt surrogatmoderskab. Rådet henviste bl.a. til, at kommercielt surrogatmoderskab rummer en risiko for, at kvinder bliver presset til at medvirke som surrogatmor af økonomisk nød, at kommercielt surrogatmoderskab risikerer at udgøre salg af børn i børnekonventionens forstand, og at en tilladelse til kommercielt surrogatmoderskab i Danmark risikerer at fungere som en blåstempling af former for kommercielt surrogatmoderskab, som praktiseres under problematiske forhold i eksempelvis udviklingslande.

Et stort flertal i rådet mente, at der i udgangspunktet ikke er de samme etiske betænkeligheder ved altruistisk surrogatmoderskab som ved kommercielt surrogatmoderskab. Det var således flertallets vurdering, at de beskrevne risici ved altruistisk surrogatmoderskab er af en størrelsesorden, som ikke giver anledning til at afvige fra det generelle princip om, at beslutningshabile voksne, der på et oplyst grundlag ønsker at indgå en frivillig aftale, i udgangspunktet bør have lov til det. Flertallet mente derfor overordnet set, at det vil være etisk forsvarligt at ændre på lovgivningen vedrørende altruistisk surrogatmoderskab på en række punkter, herunder lovgivning om sundhedspersonales medvirken.

Et enkelt rådsmedlem mente, at det mest forsvarlige vil være at holde fast i den nuværende regulering, også når det gælder altruistisk surrogatmoderskab.

2.1.2.6.7. Ekspertgruppe om anerkendelse af forældreskab ved kommercielle surrogataftaler

Som følge af Folketingets Ligestillingsudvalgs betænkning over forslag til folketingsbeslutning nr. B 72 om at anerkende medfaderskab i regnbuefamilier (sml. 2021-22) af 18. maj 2022 blev der i juli 2022 med bred politisk opbakning nedsat en ekspertgruppe, der skulle opstille mulige modeller for, hvordan og i hvilket omfang forældreskab ved kommercielle surrogataftaler kan anerkendes med henblik på politisk stillingtagen.

Ekspertgruppen af rapporterede til regeringen i september 2023 i form af *Rapport fra ekspertgruppe om anerkendelse af forældreskab ved kommercielle surrogataftaler*.

Ekspertgruppen opstillede i rapporten tre modeller for forældreskab fra barnets fødsel ved udenlandske kommercielle surrogataftaler. Ekspertgruppen havde som fælles præmis for de tre modeller forudsat, at der skal være et genetisk link til mindst én af de tiltænkte forældre. Denne betingelse opstilles for at sikre, at surrogataftalen er indgået, før surrogatmoren blev gravid, og dermed mindskes risikoen for, at surrogataftalen udgør handel med børn. Ifølge rapporten stilles der i udlandet typisk krav om genetisk tilknytning til mindst én tiltænkt forælder ved surrogataftaler.

Model 1 ("Registreringsmodellen") bygger på en umiddelbar anerkendelse af forældreskab, der er fastlagt i udlandet i overensstemmelse med dansk international privatrets ulovbestemte regler herom. Med modellen vil begge forældre umiddelbart efter ankomsten til Danmark kunne bede kommunen om at registrere deres udenlandske forældreskab i CPR på grundlag af en udenlandsk afgørelse m.v. om forældreskab på samme måde, som andre udenlandske forældreskaber registreres. Den retsskabende afgørelse om forældreskabet vil dog være den udenlandske afgørelse. Der stilles ikke krav til surrogatforløbet, herunder heller ikke den udenlandske regulering af surrogataftalen og -forløbet, men baserer sig på den afgørelse m.v. om forældreskab, og sagsoplysningen i forbindelse hermed, der er truffet af myndighederne i udlandet.

Model 2 ("Børnelovsmodellen") indfører et nyt instrument i børneloven til på en hurtig og smidig måde at træffe afgørelse om forældreskab ved udenlandske kommercielle surrogataftaler, hvis det er bedst for barnet. Modellen tager afsæt i gældende ret, herunder Danmarks internationale forpligtelser, hvorefter der skal være mulighed for at etablere et retligt forældre-barn-forhold for en retlig fars partner, og at hensynet til barnets bedste skal være altafgørende. Modellen omfatter som minimum en vurdering af barnets bedste ved afgørelsen om forældreskab efter dansk ret. Endvidere vil der kunne opstilles krav, der understøtter barnets ret til egen historie. I forhold til i nogen grad at imødegå, at et barn bliver handlet, rummer modellen et muligt krav om, at der udfærdiges en notareklæring efter barnets fødsel, hvor surrogatmoren bekræfter, at hun fortsat ønsker at overdrage forældreskabet.

Model 3 ("Godkendelsesmodellen") opstiller en række objektive krav, der skal varetage hensynet til de involverede interesser. Dette kan ifølge modellen ske på et konkret surrogataftaleniveau eller på et generelt lande-/delstatsniveau. De opstillede krav skal være opfyldt for, at der kan træffes afgørelse om anerkendelse af en tiltænkt forælders forældreskab, der er fastlagt i udlandet (f.eks. fastlagt ved udenlandsk afgørelse eller fødselsattest), hvis det er bedst for barnet. Ud over de to krav, der er fælles for alle modellerne, er det et obligatorisk krav, at surrogatmoren efter fødslen har erklæret sig indforstået med at overdrage sit forældreskab, og at betaling til surrogatmoren ikke må være betinget af overdragelsen af barnet, dvs. at hun kan fortryde aftalen om at overdrage forældreskabet til barnet til de tiltænkte forældre efter fødslen. Der bør derudover bl.a. stilles krav om, at alle parter har modtaget personlig rådgivning om processen, og at surrogataftalen sikrer, at utilsigtede og uforudsigelige følger for surrogatmoren af graviditet og fødsel vil kunne dækkes af de tiltænkte forældre efter barnets fødsel, f.eks. ved en helbredsforsikring. Der vil også kunne opstilles en række krav til de private aktører, der agerer mellemmand mellem de tiltænkte forældre og surrogatmoren.

Rapporten indeholder arbejdsgruppens overvejelser om forholdet til Danmarks internationale forpligtelser i relation til forældreskab på grundlag af surrogataftaler. I nærværende lovforslag er disse forpligtelser beskrevet i punkt 2.3.2.1.

2.1.3. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser

2.1.3.1. Forældreskab ved danske altruistiske surrogataftaler

Fødes et barn på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale, kan en tiltænkt forælder, der ikke er den mand, som sæden kommer fra, i dag kun blive retlig forælder til sin partners barn gennem stedbarnsadoption. En stedbarnsadoption kan imidlertid ikke gennemføres umiddelbart efter fødslen, da adoptionen forudsætter en vis sagsbehandling, herunder vurdering af om adoptionen vil være til barnets bedste. Af samme grund er det ikke sikkert, at adoptionen vil blive gennemført, hvorfor barnets, surrogatmorens og de tiltænkte forældres retsstilling er usikker. Endvidere kan der ikke gennemføres stedbarnsadoption i situationer, hvor en tiltænkt forælder ønsker at være eneforælder til et barn. Det samme gør sig gældende i forhold til par bestående af to kvinder, der har benyttet en surrogatmor for at stifte familien.

Social-, Bolig- og Ældreministeriet mener, at rammerne for familiedannelse i Danmark bør være så brede som muligt, dog forudsat at ordningerne er til barnets bedste, og at de er etisk forsvarlige. Ministeriet mener derfor, at der bør etableres mulighed for at fastslå en tiltænkt forælders retlige forældreskab i forbindelse med barnets fødsel, når barnet er blevet til på grundlag af en altruistisk

dansk surrogataftale. Dette vil gøre det muligt hurtigere at sikre, at det tiltænkte forældrepar sammen bliver barnets retlige forældre, end hvis det fælles forældreskab skal gennemføres ved stedbarnsadoption.

Samtidig vil det være muligt at styrke barnets, surrogatmorens og de tiltænkte forældres retsstilling og forudsigeligheden for dem i forhold til barnet. Surrogatmoren bør dog fortsat have ret til at bestemme over egen krop, herunder om en graviditet skal afbrydes, og hun bør have mulighed for at træde tilbage fra aftalen.

Henset til de komplekse etiske problemstillinger i relation til risikoen for, at børn bliver gjort til genstand for handel, og risikoen for udnyttelse af sårbare kvinder, som er forbundet med kommercielle surrogataftaler, er det vurderingen, at der ikke i Danmark bør etableres mulighed for at indgå surrogataftaler, hvorved en kvinde bosat i Danmark mod vederlag påtager sig at føde et barn til de tiltænkte forældre med henblik på, at de tiltænkte bliver retlige forældre til barnet.

Lovgivningen om forældreskab ved danske surrogataftaler bør derfor indrettes med henblik på at imødegå risiko for, at surrogatmoren modtager vederlag for at føde barnet.

2.1.3.1.1. Betingelser for godkendelse af danske altruistiske surrogataftaler

Af hensyn til retssikkerheden og forudsigeligheden for parterne bør en dansk altruistisk surrogataftale, der skal kunne danne grundlag for fastslåelse af de tiltænkte forældres forældreskab til barnet, godkendes af Familieretshuset inden graviditeten. Godkendelse af aftalen bør forudsætte, at navnlig følgende betingelser er opfyldt:

1) Surrogatmoren bør være fyldt 25 år og bosat i Danmark, hun bør ikke være under værgemål, og hun bør have født mindst et barn. Baggrunden for denne betingelse er, at en surrogatmor bør være myndig og vide, hvad det vil sige at være gravid og føde et barn, inden hun beslutter at føde et barn til andre. Baggrunden for betingelsen om, at surrogatmoren skal være bosat i Danmark, er, at der er behov for på objektivt grundlag at fastslå, hvornår der er tale om en dansk altruistisk surrogataftale, der kun godkendes, når en række betingelser med hensyn til surrogatmorens forhold og modtagelse af vederlag m.v. er opfyldt, og hvornår der er tale om en udenlandsk surrogataftale, hvor der stilles færre betingelser for, at den kan danne grundlag for fastslåelse af forældreskab, jf. overvejelserne i punkt 2.1.3.2.

2) Surrogatmoren bør ikke som led i aftalen modtage vederlag, og for at sikre dette bør der være en formodning for, at surrogatmoren modtager vederlag, medmindre der er en nær relation mellem surrogatmoren og de tiltænkte forældre. Det må således antages, at det har formodningen imod sig, at en kvinde, som ikke er nær ven af eller i familie med det par eller den person, der ønsker, at hun skal bære og føde et barn til dem, er villig til at indgå en sådan aftale uden at modtage anden betaling end dækning af udgifterne ved graviditeten, dvs. af altruistiske grunde.

3) Der bør være en genetisk forbindelse mellem barnet og mindst én tiltænkt forælder. Baggrunden for denne betingelse er, at hvis surrogatmoren føder et barn til tiltænkte forældre, der ikke har nogen genetisk forbindelse til barnet, vil der være tale om et adoptionslignende forhold, og de tiltænkte forældres forældreskab bør derfor etableres gennem adoption

Der bør ikke stilles krav om, at det tiltænkte forældrepar er gift eller har indgået registreret partnerskab, eller at de bor sammen. Samtidig bør etablering af forældreskab på grundlag af en

dansk altruistisk surrogataftale ikke kun omfatte par, men også en mand eller kvinde, der ønsker at være eneforælder.

Hvis en surrogataftale ikke anerkendes, bør der fortsat være mulighed for at fastslå forældreskab for en retlig fars partner gennem stedbarnsadoption.

Når forældreskab er fastslået på grundlag af surrogataftalen, bør surrogatmorens moderskab til barnet ophøre.

2.1.3.1.2. De tiltænkte forældre, herunder etablering af medfaderskab

Forældreskab for tiltænkte forældre ved surrogataftaler bør kunne fastslås uafhængigt af deres køn. Tiltænkte forældre bør således kunne være et par bestående af en kvinde og en mand, et par bestående af to mænd, et par bestående af to kvinder, en enlig mand eller en enlig kvinde.

Disse forældre bør betegnes som mor, far, medmor og medfar til barnet. I forhold til par bestående af to mænd bemærkes, at den mand, som sæden kommer fra, og som derfor er genetisk far til barnet, bør betegnes som barnets far, og at den anden mand bør betegnes som barnets medfar. Dette vil indebære, at "medfaderskab" bør indføres som et nyt retligt forældreskab i børneloven med samme rettigheder og pligter som de øvrige forældreskaber.

I forhold til par bestående af to kvinder bemærkes, at den kvinde, der har leveret ægget, og som derfor er genetisk mor til barnet, bør anses som barnets mor, og at den anden kvinde bør anses som barnets medmor.

Det bemærkes, at i relation til bestemmelser om forældreskab på grundlag af en godkendt dansk altruistisk surrogataftale bør den mand, som sæden kommer fra, være omfattet af begrebet "tiltænkt forælder", selvom han er genetisk far til barnet og dermed efter dansk ret anses som far til barnet. Dette bør også gælde i situationer, hvor han som enlig indgår den danske altruistiske surrogataftale med henblik på at være eneforælder. Det vil ikke ændre en sådan mands retsstilling, at han i denne sammenhæng betegnes tiltænkt forælder. Skulle det vise sig, at betingelserne for at etablere forældreskab på grundlag af den danske altruistiske surrogataftale ikke er opfyldt, vil hans faderskab til barnet kunne fastslås efter dansk international privatret eller de øvrige regler om faderskab i børneloven.

2.1.3.1.3. Fastslåelse af forældreskab ved en dansk altruistisk surrogataftale

Forældreskab på grundlag af en godkendt dansk altruistisk surrogataftale bør så vidt muligt skulle fastslås på samme måde som faderskab og medmoderskab. Forældreskabet bør derfor kunne registreres i forbindelse med barnets fødsel. Denne registrering vil kræve en mere omfattende sagsbehandling end sagsbehandlingen for personregisterføreren ved registrering af faderskab og medmoderskab. Det bør derfor være Familieretshuset, der forestår registreringen. Registreringen bør ske på grundlag af godkendelsen af den danske altruistiske surrogataftale og erklæringer fra parterne om, at surrogatmoren hverken har modtaget eller vil modtage vederlag i anledning af aftalen.

Registreres forældreskabet ikke i forbindelse med registreringen af barnets fødsel, bør det kunne anerkendes, og anerkendes det ikke, bør der kunne træffes afgørelse om forældreskabet, også selvom parterne bliver uenige om forældreskabet.

2.1.3.1.4. Bortfald af en dansk altruistisk surrogataftale

En godkendt dansk altruistisk surrogataftale bør bortfalde, hvis surrogatmoren trækker sit samtykke tilbage, inden forældreskab på grundlag af aftalen er fastslået. Surrogatmoren bør således ikke kunne pålægges at udlevere det barn, som hun har født, til de tiltænkte forældre, hvis hun efter fødslen alligevel vil beholde barnet. Aftalen bør også bortfalde, hvis surrogatmoren ikke inden 6 måneder efter fødslen genbekræfter sit samtykke. Det bør således inden for en kort frist efter fødslen afklares, om surrogatmoren ønsker at beholde eller afgive barnet.

Samtidig bør aftalen også bortfalde, hvis der ikke inden for 2 år fra godkendelsen af aftalen er anmodet om registrering eller anerkendelse af eller afgørelse om forældreskab på grundlag af aftalen. Begrundelsen for bortfald i denne situation er, at parterne ikke i en længere årrække bør være bundet af aftalen, hvis dens indhold ikke realiseres.

Endelig bør aftalen bortfalde, hvis betingelserne for at godkende aftalen ikke var opfyldt.

Af hensyn til at sikre stabilitet om barnet og surrogatmorens retsstilling bør tiltænkte forældre ikke kunne trække deres samtykke til den danske altruistiske surrogataftale tilbage, medmindre det sker, inden surrogatmoren er blevet gravid. Vil de efter fødslen ikke vedstå aftalen, bør der kunne træffes afgørelse om, at de er forældre til barnet således, at surrogatmorens forældreskab til barnet i overensstemmelse med aftalen ophører.

2.1.3.1.5. Omstødelse af en dansk altruistisk surrogataftale

Et forældreskab, der er fastslået på grundlag af en godkendt dansk altruistisk surrogataftale, bør kunne omstødes, hvis det efterfølgende viser sig, at betingelserne for at godkende aftalen ikke var opfyldt, eller at aftalen var bortfaldet, jf. punkt 2.1.3.5. Ved vurderingen af, om forældreskabet bør omstødes, bør der skulle tages hensyn til barnets bedste.

2.1.3.2. Forældreskab på ved udenlandske surrogataftaler

Hvis et barn er født ved en udenlandsk surrogataftale (altruistisk eller kommerciel), kan den retlige fars partner kun blive retlig forælder ved stedbarnsadoption. En afgørelse om stedbarnsadoption kan tidligst træffes 3 måneder efter barnets fødsel, og afgørelsen kan først træffes, når det er afklaret, at adoptionen vil være bedst for barnet. Endvidere vil afgørelsen kun have virkning fra tidspunktet, hvor afgørelsen træffes, og ikke tilbage fra barnets fødsel. I perioden frem til afgørelsen om stedbarnsadoption vil barnet i forhold til den ikke-retlige forælder befinde sig i et ”retligt tomrum”. Hvis den retlige far eksempelvis dør inden adoptionen, eller de tiltænkte forældre går fra hinanden, vil der ikke være et retligt bånd mellem barnet og den ikke-retlige forælder.

Den gældende ordning sikrer således efter Social-, Bolig- og Ældreministeriets opfattelse ikke fuldt ud retsstillingen for børn, der er født på grundlag af udenlandske surrogataftaler. Retsstillingen for disse børn bør derfor forbedres sådan, at børnene ikke skal opleve at leve i et retligt tomrum i forhold til en ikke-retlig forælder, der reelt fungerer som barnets forælder, indtil der kan gennemføres en stedbarnsadoption.

På den baggrund finder Social-, Bolig- og Ældreministeriet, at der uanset de etiske og juridiske problemstillinger, der knytter sig til udenlandske surrogataftaler, bør indføres mulighed for at etablere forældreskab fra fødslen til børn født på grundlag af en udenlandsk surrogataftale. Der bør således tages ansvar for retsstillingen for de børn, der kommer til Danmark ved udenlandske

surrogataftaler ved at fjerne det tidsrum med usikkerhed for børnene, der er i forbindelse med stedbarnsadoption.

Der bør derudover også tages ansvar for de børn, der kommer til verden ved udenlandske surrogataftaler, som indgås af kvindelige par samt mandlige eller kvindelige enlige, hvor barnet efter den gældende ordning ikke vil kunne få de retlige forældre, som var hensigten med surrogataftalen og således følger af denne.

Da surrogataftalen vil være indgået og surrogatforløbet foregået i udlandet, vil det ikke fra dansk side være muligt effektivt at opstille krav til en udenlandsk surrogataftale eller til varetagelsen af et surrogatforløb i udlandet. Det skyldes, at danske myndigheder på grund af manglende kompetence i udlandet ikke vil have mulighed for at påse overholdelse af eventuelle krav. Derfor vil der ved udenlandske surrogataftaler ikke i samme omfang som ved danske altruistiske surrogataftaler kunne opstilles krav til eksempelvis beskyttelse af surrogatmorens interesser.

Danmark har således ikke mulighed for at påvirke surrogataftaler, der indgås og gennemføres i udlandet. En dansk ordning, der muliggør hurtig etablering af forældreskab til børn født gennem udenlandske surrogataftaler, bør dog tage ansvar for i videst muligt omfang at sikre, at surrogataftalerne ikke udgør handel med børn eller udnyttelse af sårbare kvinder. Derfor bør etablering af forældreskab betinges af, at mindst én tiltænkt forælder i Danmark er genetisk knyttet til barnet, at der fremlægges dokumentation for, at surrogatmoren efter barnets fødsel har bekræftet, at hun ønsker at overdrage forældreskabet og barnet til det tiltænkte forældrepar eller den tiltænkte eneforælder, og at surrogataftalen fremlægges.

Endvidere bør etablering af forældreskab betinges af, at der er foretaget en vurdering af barnets bedste, men denne vurdering bør tage udgangspunkt i en formodning om, at fastlæggelse af forældreskab i overensstemmelse med surrogataftalen vil være bedst for barnet.

For at undgå, at kommercielle surrogataftaler indgås i Danmark, bør der stilles krav om, at surrogatmoren skal været bosat i udlandet ved indgåelsen af aftalen, hvorfor aftalerne bør omtales som udenlandske surrogataftaler. Det skyldes, at der på grund af de etiske og juridiske problemstillinger, der knytter sig til især kommercielle surrogataftaler, ikke bør indføres mulighed for at indgå sådanne aftaler i Danmark. Det bemærkes, at udenlandske surrogataftaler bør omfatte både kommercielle og altruistiske surrogataftaler.

En ny ordning, der sikrer hurtig etablering af forældreskab til børn, der fødes på grundlag af udenlandske surrogataftaler, bør gennemføres uden, at dette skal ske ved stedbarnsadoption. Det skyldes, at adoption, herunder stedbarnsadoption, rummer en række generelle hensyn og formelle procedurer, som betyder, at stedbarnsadoption ikke er et optimalt instrument til at etablere forældreskab mellem en tiltænkt forælder og barnet ved en udenlandsk surrogataftale. Familiedannelse gennem surrogataftaler adskiller sig således fra traditionelle stedbarnsadoptioner ved, at parret inden etableringen af graviditeten har et ønske om at stifte familie sammen. I modsætning hertil er formålet med traditionelle stedbarnsadoptioner karakteriseret ved, at der på et senere tidspunkt i barnets liv opstår et ønske hos den ene forælder om sammen med sin partner at danne en familie omkring barnet.

I stedet bør ordningen etableres sådan, at det er Familieretshuset, der træffer afgørelse om forældreskabet, og denne afgørelse bør ligesom andre afgørelser om forældreskab (faderskab og medmoderskab) have virkning fra barnets fødsel.

2.1.3.3. Forbud mod formidling af surrogataftaler

Overvejelserne om at etablere forældreskab på grundlag af surrogataftaler har til formål at sikre de juridiske rammer for etablering af forældreskab til børn, der fødes på grundlag af en surrogataftale.

Dette omfatter ikke forbedring af mulighederne for at blive forælder gennem en surrogataftale.

Forbuddet mod formidling af surrogataftaler bør derfor opretholdes, selvom mulighederne for at etablere forældreskab på grundlag af surrogataftaler forbedres.

Da det med lovforslagets § 1 foreslås, at der i børneloven skal indsættes bestemmelser om etablering af forældreskab til børn, der fødes på grundlag af en surrogataftale, bør bestemmelserne om det gældende forbud mod formidling af surrogataftaler af lovtekniske grunde flyttes fra adoptionsloven til børneloven.

2.1.3.4. Forbud mod assisteret reproduktion ved surrogataftaler

Overvejelserne om at etablere forældreskab på grundlag af surrogataftaler har til formål at sikre de juridiske rammer for etablering af forældreskab til børn, der fødes på grundlag af en surrogataftale. Dette omfatter ikke forbedring af mulighederne for at blive forældre gennem en surrogataftale.

Forbuddet mod assisteret reproduktion ved surrogataftaler kan derfor opretholdes, selvom de juridiske muligheder for at etablere forældreskab på grundlag af surrogataftaler forbedres.

2.1.4. Den foreslåede ordning

2.1.4.1. Forældreskab ved danske altruistiske surrogataftaler

Det foreslås, at børneloven ændres sådan, at moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab (forældreskab) vil kunne fastslås på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale. Dette foreslås gennemført ved, at der i børneloven indsættes et nyt kapitel 5 b (§§ 30 a-30 g) om bl.a. betingelser for godkendelse og bortfald af danske altruistiske surrogataftaler og om fastslåelse af forældreskab på grundlag af sådanne aftaler. Det foreslås dog, at reglerne om registrering af forældreskab i forbindelse med fødslen på grundlag af en surrogataftale placeres i et nyt kapitel 1 b (§ 3 d), der er placeret sammen med de øvrige bestemmelser om registrering af forældreskab.

Efter den foreslåede bestemmelse i § 30 a, stk. 1, i børneloven vil der ved en dansk altruistisk surrogataftale skulle forstås en aftale, hvorved en kvinde (surrogatmor) uden at modtage vederlag skal føde et barn med henblik på, at et par (det tiltænkte forældrepar) skal være forældre til barnet i stedet for hende, eller at en anden (den tiltænkte eneforælder) skal være forælder til barnet i stedet for hende.

Det foreslås med kapitel 1 b i børneloven, at sager om registrering af forældreskab på grundlag af danske altruistiske surrogataftaler i forbindelse med fødslen vil skulle behandles af Familieretshuset. Videre foreslås det med §§ 30 e og 30 f i børneloven og med ændring af § 6, stk. 2, i Familieretshusloven, at sager om forældreskab på grundlag af danske altruistiske surrogataftaler, hvor forældreskabet ikke er blevet registreret i forbindelse med fødslen, vil skulle behandles og afgøres på samme måde som sager om faderskab og medmoderskab, dog således at

afgørelsen altid vil skulle træffes af Familieretshuset med mulighed indbringelse af afgørelsen for familieretten til prøvelse.

For en nærmere beskrivelse af kapitel 1 b og §§ 1 b, 30 a, 30 e og 30 f i henvises til lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, og bemærkningerne dertil, og for en nærmere beskrivelse af ændringen af § 6, stk. 2, i Familieretshusloven henvises til lovforslagets § 4, nr. 2, og bemærkningerne dertil.

2.1.4.1.1. Indgåelse og bortfald af danske altruistiske surrogataftaler

Det foreslås, at der som § 30 b i børneloven indsættes en bestemmelse om betingelser for godkendelse af danske altruistiske surrogataftaler:

- Surrogatmoren skal ved indgåelsen af aftalen være fyldt 25 år og bosat i Danmark, og hun skal have født mindst et barn.
- Surrogatmoren må ikke modtage vederlag som led i aftalen. Der vil være en formodning for, at surrogatmoren modtager vederlag, medmindre der er en nær relation mellem surrogatmoren og de tiltænkte forældre. Aftalen skal derfor indeholde oplysninger om relationen mellem surrogatmoren og de tiltænkte forældre.
- Der skal være en genetisk forbindelse mellem barnet og mindst en tiltænkt forælder.
- De tiltænkte forældre må ikke have udnyttet surrogatmorens eventuelle vanskelige situation.

En surrogataftale kan ikke danne grundlag for etablering af forældreskab, hvis Familieretshuset har godkendt den, inden graviditeten blev etableret.

Familieretshusets afslag på godkendelse af aftalen vil kunne indbringes for familieretten til prøvelse.

Det foreslås med § 30 d i børneloven, at en godkendt dansk altruistisk surrogataftale bortfalder i følgende situationer:

- 1) Surrogatmoren trækker sit samtykke til surrogataftalen tilbage.
- 2) Surrogatmoren har ikke inden 6 måneder efter fødslen genbekræftet aftalen i forbindelse med registrering eller anerkendelse af eller afgørelse om forældreskab på grundlag af aftalen.
- 3) Der er ikke inden for 2 år fra godkendelsen af aftalen anmodet om fastslåelse af forældreskab på grundlag af en aftale. Familieretshuset forlænger fristen med 1 år, hvis surrogatmoren er blevet gravid, og alle parter inden udløbet af fristen anmoder herom.
- 4) Faderskab eller medmoderskab til barnet er registreret efter §§ 2 eller 3 b i børneloven.
- 5) En tiltænkt forælder trækker sit samtykke til den danske altruistiske surrogataftale tilbage og meddeler dette til surrogatmoren, den eventuelle anden tiltænkte forælder og Familieretshuset. En tiltænkt forælders adgang til at trække sit samtykke tilbage ophører, når surrogatmoren er blevet gravid.
- 6) Betingelserne for at godkende aftalen efter § 30 b var ikke opfyldt.

Ved bortfald af en surrogataftale vil surrogatmoren efter § 30 i børneloven blive anset som mor til barnet, og faderskab eller medmoderskab til barnet vil skulle fastslås efter de almindelige regler herom.

Efter den foreslåede bestemmelse vil tiltænkte forældre ikke ensidigt kunne trække samtykket til aftalen tilbage, medmindre samtykket er blevet trukket tilbage, inden surrogatmoren er blevet gravid.

For en nærmere beskrivelse af §§ 30 b og 30 d i børneloven henvises til lovforslagets § 1, nr. 10, og bemærkningerne dertil.

2.1.4.1.2. De tiltænkte forældre, herunder etablering af medfaderskab

Det foreslås, at der som § 30 c i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter de tiltænkte forældres moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab til barnet som følge af en godkendt dansk altruistisk surrogataftale vil blive fastlagt således:

- 1) Er aftalen indgået mellem en surrogatmor og et par bestående af en kvinde og en mand, vil sidstnævnte kvinde og manden blive anset som henholdsvis barnets mor og far.
- 2) Er aftalen indgået mellem en surrogatmor og et par bestående af 2 mænd, vil den mand, der har leveret sæden, og som dermed er genetisk far til barnet, blive anset som barnets far og den anden mand som barnets medfar. Med denne bestemmelse vil medfaderskab blive indført som retligt forældreskab i børneloven med samme rettigheder og pligter som de øvrige forældreskaber.
- 3) Er aftalen indgået mellem en surrogatmor og et par bestående af 2 kvinder, vil den kvinde, der har leveret ægget, og som dermed er genetisk mor til barnet, blive anset som barnets mor og den anden kvinde som barnets medmor.
- 4) Er aftalen indgået mellem surrogatmoren og en mand, vil manden blive anset som barnets far, hvis han har leveret sæden.
- 5) Er aftalen indgået mellem en surrogatmor og en kvinde, vil sidstnævnte kvinde blive anset som barnets mor, hvis hun har leveret ægget. I forhold til enlige mænd (nr. 4) bemærkes, at kravet om genetisk tilknytning vil betyde, at barnet skal være blevet til med sæd leveret af den pågældende mand, som dermed efter børneloven anses som far til barnet. I forhold til enlige kvinder (nr. 5) bemærkes, at kravet om genetisk tilknytning vil betyde, at den kvinde, der har leveret ægget, anses som barnets mor. I disse situationer, hvor en enlig mand eller kvinde bliver forælder til barnet, vil retsvirkningen af surrogataftalen være, at surrogatmoren ikke anses som mor til barnet, og at den enlige mand eller kvinde dermed er barnets eneste forælder.

For en nærmere beskrivelse af § 30 c henvises til lovforslagets § 1, nr. 10, og bemærkningerne dertil. For så vidt angår surrogatmorens moderskab henvises til den foreslåede ændring af § 30 i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 9, og bemærkningerne dertil.

2.1.4.1.3. Fastslåelse af forældreskab på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale

Det foreslås, at der som § 3 d, stk. 1, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at fødes et barn af en kvinde, der har indgået en dansk altruistisk surrogataftale (dvs. en surrogatmor), der er godkendt efter den foreslåede bestemmelse i lovens § 30 b, vil Familieretshuset i forbindelse

med fødslen registrere den eller dem, der efter den foreslåede bestemmelse i lovens § 30 c anses som mor, far, medmor eller medfar som forældre eller forælder til barnet til barnet. Det foreslås endvidere, at registrering vil være betinget af, at følgende fremlægges:

- Erklæring fra surrogatmoren, om, at hun genbekræfter surrogataftalen, og at hun i anledning af aftalen hverken har modtaget eller vil modtage vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.
- Anmodning fra de tiltænkte forældre om at blive registreret som forældre til barnet i overensstemmelse med aftalen, og erklæring fra dem om, at der i anledning af aftalen hverken er eller vil blive ydet vederlag til surrogatmoren.
- Erklæring fra surrogatmorens eventuelle ægtefælle, registrerede partner eller samlever om, at ægtefællen, den registrerede partner eller samleveren i anledning af aftalen hverken har modtaget eller vil modtage vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

Videre foreslås det med bestemmelsens stk. 2, at forældreskab på baggrund af aftalen kan registreres, hvis barnet er dødfødt eller dør, før registreringen af barnets fødsel finder sted.

Forslaget vil betyde, at Familieretshuset i forbindelse med barnets fødsel vil kunne registrere forældreskab på grundlag af en godkendt dansk altruistisk surrogataftale, og at surrogatmorens forældreskab til barnet samtidig vil ophøre. I forbindelse med registreringen vil parterne skulle afgive erklæringer om, at surrogatmoren ikke modtager vederlag i strid med aftalen.

Registreres forældreskabet ikke i forbindelse med barnets fødsel, vil Familieretshuset skulle rejse sag om forældreskabet til barnet.

Under Familieretshusets behandling af sagen vil de tiltænkte forældre kunne anerkende forældreskabet til barnet, jf. den foreslåede bestemmelse i § 30 e i børneloven. Anerkendelsen vil skulle ske på grundlag af de samme dokumenter som ved registrering af forældreskab, jf. ovenfor.

Anerkendes forældreskabet ikke, vil Familieretshuset kunne træffe afgørelse herom. Der vil efter de foreslåede bestemmelser i § 30 f, stk. 1 og 2, i børneloven kunne træffes afgørelse om, at en kvinde er mor eller medmor og en mand er far eller medfar, hvis betingelserne herfor efter de foreslåede bestemmelser i lovens § 30 b, jf. § 30 c, er opfyldt.

Det foreslås med den foreslåede bestemmelse i lovens § 30 g, stk. 3, at der ikke vil kunne træffes afgørelse om forældreskabet, hvis surrogatmoren har modtaget vederlag som led i aftalen, aftalen er bortfaldet efter den foreslåede bestemmelse i § 30 d i børneloven, jf. punkt 2.1.4.1.4, eller der ikke er en genetisk forbindelse mellem barnet og mindst en tiltænkt forælder.

Endelig foreslås det med bestemmelsen i § 30 g i børneloven, at forældreskab, der er fastlagt på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale, vil skulle kunne omstødes, hvis det efterfølgende viser sig, at betingelserne for at godkende aftalen ikke var opfyldt, at aftalen var bortfaldet, eller at der blev begået fejl ved fastslåelsen af forældreskabet. Ved vurderingen af, om et forældreskab skal omstødes, vil der skulle tages hensyn til barnets bedste.

Omstødes forældreskab, der er fastslået på grundlag af en godkendt surrogataftale, vil surrogatmoren efter § 30 i børneloven blive anset som mor til barnet, og faderskab eller

medmoderskab til barnet vil skulle fastslås efter børnelovens almindelige regler i kapitel 2 og 3 om fastlæggelse af forældreskab.

For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, og bemærkningerne dertil.

2.1.4.2. Forældreskab på grundlag af udenlandske kommercielle surrogataftaler

Det foreslås, at børneloven ændres sådan, at Familieretshuset træffer afgørelse om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab (forældreskab) til børn, der er født på grundlag af en udenlandsk surrogataftale. Dette foreslås gennemført ved, at der i børneloven indsættes et nyt kapitel 5 c (§§ 30 h og 30 i) om forældreskab ved udenlandske surrogataftaler.

Efter den foreslåede bestemmelse i § 30 h, stk. 1, i børneloven forstås der ved en udenlandsk surrogataftale en aftale, hvorved en surrogatmor, der ved indgåelsen af surrogataftalen har og de seneste 6 måneder har haft bopæl i udlandet, skal føde et barn med henblik på, at et par (det tiltænkte forældrepar) sammen skal være forældre til barnet i stedet for surrogatmoren, eller at en mand eller kvinde (den tiltænkte eneforælder) skal være forælder til barnet i stedet for surrogatmoren. En sådan aftale skal være indgået, inden graviditeten etableres.

Kravet om, at surrogatmoren vil skulle være bosat i udlandet vil betyde, at der ikke vil kunne etableres forældreskab på grundlag af en kommerciel surrogataftale, hvis surrogatmoren ved indgåelsen af aftalen er bosat i Danmark, eller hvis hun i de seneste 6 måneder forud for aftaleindgåelsen havde haft bopæl i Danmark. Har surrogatmoren bopæl i Danmark, vil forældreskab kun kunne etableres på grundlag af en altruistisk dansk surrogataftale som beskrevet i punk 2.1.4.1. Det bemærkes, at udenlandske surrogataftaler vil omfatte både kommercielle og altruistiske surrogataftaler, der er indgået i udlandet.

Videre foreslås ved § 30 i, stk. 1, i børneloven, at Familieretshuset træffer afgørelse om forældreskab på grundlag af en udenlandsk surrogataftale, jf. § 30 h, når følgende fremlægges:

- 1) Dokumentation for, at der er en genetisk forbindelse mellem barnet og mindst en tiltænkt forælder.
- 2) Notarerklæring el.lign. udstedt i barnets fødeland, hvorved surrogatmoren efter barnets fødsel har bekræftet, at hun ønsker at overdrage forældreskabet og barnet til det tiltænkte forældrepar eller den tiltænkte eneforælder.
- 3) Surrogataftalen.
- 4) Fødselsattest el.lign. for barnet.

Det foreslås videre i bestemmelsens stk. 2, at ved afgørelse efter stk. 1 skal Familieretshuset foretage en vurdering af barnets bedste baseret på en formodning om, at fastlæggelse af forældreskab i overensstemmelse med surrogataftalen vil være bedst for barnet.

Forslaget vil betyde, at der i alle sager om etablering af forældreskab ved udenlandske surrogataftaler vil skulle foretages en vurdering af barnets bedste. Vurderingen af barnets bedste vil dog skulle baseres på en formodning om, at fastlæggelse af forældreskab i overensstemmelse med surrogataftalen vil være bedst for barnet.

Endvidere foreslås det i bestemmelsens stk. 3, at moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab som følge af en afgørelse om forældreskab på grundlag af en udenlandsk surrogataftale fastlægges efter den foreslåede bestemmelse i § 30 c i børneloven, jf. punkt 2.1.4.1.2.

De foreslåede bestemmelser vil betyde, at børn, der fødes i udlandet på grundlag af surrogataftaler, vil få ret til at få etableret retligt forældreskab til de tiltænkte forældre i overensstemmelse med den udenlandske surrogataftale med få dokumentationskrav, uden at det vil kræve gennemførelse af en stedbarnsadoption. Ordningen vil både omfatte par bestående af en kvinde og en mand, mandlige og kvindelige par samt enlige mænd og kvinder, der indgår udenlandske surrogataftaler. Samtidig vil de foreslåede bestemmelser betyde, at surrogatmoren, der har båret og født barnet, ikke vil blive anset som barnets mor, hvis det følger af den indgåede surrogataftale.

For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 1, nr. 10, og bemærkningerne hertil.

Opstår der undtagelsesvist en situation, hvor betingelserne for at træffe afgørelse om forældreskab efter ovenstående bestemmelser, f.eks. fordi der ikke fremlægges den fornødne dokumentation, vil faderskabet for den mand, der er genetisk far til barnet, kunne søges etableret gennem anerkendelse af faderskab fastslået i udlandet (se punkt 2.1.2.3.6) eller gennem anerkendelse af eller afgørelse om faderskab efter børneloven (se punkt 2.1.2.3.2 og 2.1.3.3). I så fald vil faderskabet have materiel virkning fra fødslen.

2.1.4.3. Forbud mod formidling af surrogataftaler

Det foreslås, at bestemmelsen om forbud mod formidling af surrogataftaler i § 33 i adoptionsloven med tilhørende straffebestemmelse i lovens § 34 flyttes til børneloven.

Det foreslås således, at der som § 30 j i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter hjælp ikke må ydes eller modtages med henblik på at etablere forbindelse mellem en kvinde og en eller flere personer med henblik på, at denne eller disse personer skal være forælder eller forældre til et barn, som kvinden skal føde. Annoncering må ikke foretages med henblik på at etablere en forbindelse som nævnt i 1. pkt.

Videre foreslås det, at der som § 35, stk. 1, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at med bøde eller fængsel indtil 4 måneder straffes den, der overtræder § 30 j. Videre foreslås det, at der i § 35 som stk. 3 indsættes en bestemmelse, hvorefter der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter stk. 1 efter reglerne i straffelovens 5. kapitel for overtrædelse af § 30 j.

Forslagene vil samlet medføre, at den nuværende bestemmelse om forbud mod formidling af surrogataftaler i § 33 i adoptionsloven og straffebestemmelsen i § 34, stk. 1, nr. 2, i adoptionsloven for overtrædelse af forbuddet uden indholdsmæssige ændringer flyttes til og videreføres i børneloven.

For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 1, nr. 10, 13 og 17, og § 2, nr. 11-13, og bemærkningerne dertil.

2.2. Lovændringer som følge af etablering af mulighed for fastslåelse af forældreskab ved surrogataftaler

Forslagene i punkt 2.1.4 om at etablere mulighed for fastslåelse af forældreskab ved surrogataftaler, herunder indførelse af medfaderskab som retligt begreb, medfører behov for at ændre anden lovgivning, der vedrører forældreskab. Det bemærkes dog, at retsvirkningerne af forældreskab i lovgivningen typisk er knyttet til "forældre" uden angivelse af, om den pågældende er barnets mor, far eller medmor, og at der derfor i relation til sådanne bestemmelser ikke vil være behov for ændringer, idet forældrebegrebet også vil omfatte medfaderskab.

2.2.1. Forældremyndighed

2.2.1.1. Gældende ret

Efter § 6 i forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1768 af 30. november 2020, har forældre, der er gift med hinanden ved barnets fødsel, som udgangspunkt fælles forældremyndighed. Efter lovens § 7 er det udgangspunktet, at moren har forældremyndigheden alene, når hun ikke er gift med barnets far eller medmor.

Det følger af lovens § 7 a, stk. 1-3, at forældre, der sammen har adopteret et barn, har fælles forældremyndighed, at en forælder, der har adopteret et barn alene, har forældremyndigheden alene, og at forældre har fælles forældremyndighed, når den ene har adopteret den andens barn (stedbarnsadoption).

Forældremyndighed efter lovens §§ 6-7 a følger direkte af loven. I disse situationer etableres forældremyndigheden derfor automatisk, når forældreskabet er etableret efter dansk ret. Det kræver således ikke en myndighedsbeslutning at etablere forældremyndigheden.

2.2.1.2. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser

Når forældreskab etableres på grundlag af en surrogataftale, bør tiltænkte forældrepar få fælles forældremyndighed. På den måde vil disse par blive stillet på samme måde som andre par, der får et barn sammen. Dette bør omfatte situationer, hvor det tiltænkte forældrepar består af en kvinde og en mand, to kvinder eller to mænd.

Tilsvarende bør en tiltænkt eneforælder få forældremyndigheden alene. På den måde vil en tiltænkt eneforælder blive stillet på samme måde som en ugift mor.

2.2.1.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at der som § 7 b i forældreansvarsloven indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at ved registrering og anerkendelse af og afgørelse om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b og 5 c får forældrene fælles forældremyndighed. Har barnet kun en forælder, får denne forældremyndigheden alene.

Med hensyn til etablering af forældreskab ved surrogataftaler efter kapitel 1 b, 5 b og 5 c i børneloven henvises til punkt 2.1.

Forslaget vil betyde, at ved fastslåelse af forældreskab ved surrogataftaler vil tiltænkte forældre få forældremyndighed over barnet, herunder fælles forældremyndighed hvis det er tale om et tiltænkt forældrepar.

For en nærmere beskrivelse af dette forslag henvises til lovforslagets § 3, nr. 1, og bemærkningerne dertil.

2.2.2. Ret til barsel og orlov

2.2.2.1. Forældre, der får fastslået forældreskab på grundlag af en surrogataftale

2.2.2.1.1. Gældende ret

Efter gældende regler i barselsloven er det alene barnets forældre, der har en selvstændig ret til fravær og barselsdagpenge. Fastlæggelsen af, hvem der anses som forældre efter barselsloven, tager udgangspunkt i børnelovens regler om moderskab, faderskab og medmoderskab samt adoptionslovens regler om adoptanter. Det er på den baggrund fastsat i barselslovens § 23 a, stk. 1, at ved forælder i loven forstås en mor, far, medmor eller adoptant.

Der findes i barselsloven ikke regler om tiltænkte forældres ret til fravær med barselsdagpenge. Tiltænkte forældre, der har indgået en surrogataftale med en surrogatmor om at føde deres barn, har ikke en selvstændig ret til fravær med barselsdagpenge, medmindre en af de tiltænkte forældre anses for retlig forælder efter gældende regler i børneloven eller efter dansk international privatret, jf. punkt 2.1.2.

Det er f.eks. tilfældet for en mand, der er genetisk far til barnet, og som efter børneloven anses for retlig forælder til barnet. Efter barselsloven anses han for far og har ret til fravær med barselsdagpenge efter reglerne for fædre. En kvinde, der har leveret æg til et barn, som fødes af en surrogatmor, anses derimod ikke for mor til barnet, da det efter børnelovens § 30 er den kvinde, der føder barnet, der anses for mor til barnet, dvs. det er surrogatmoren, der efter gældende regler anses for mor til barnet, jf. punkt 2.1.2.1.

Den retlige fars eventuelle partner, der er tiltænkt som forælder til barnet (som enten mor eller medfar), har ikke en selvstændig ret efter barselsloven, da den pågældende ikke anses for forælder til barnet efter børneloven. Den retlige fars partner, der er tiltænkt som forælder til barnet, har efter gældende regler i barselsloven alene mulighed for at få overdraget fravær med barselsdagpenge fra den retlige forælder, hvis den pågældende anses som social forælder efter barselsloven. Reglerne om en forælders ret til at overdrage fravær med barselsdagpenge til sociale forældre fremgår af barselslovens § 23 b.

En social forælder er defineret i barselslovens § 23 a, stk. 3. Det fremgår af bestemmelsen, at ved social forælder i barselsloven forstås: 1) en forælders ægtefælle eller samlever, der er tiltænkt en forældrelignende relation til barnet, og som ikke er barnets forælder, 2) en kendt donor, der er tiltænkt en forældrelignende relation til barnet, og som ikke er barnets forælder, 3) en kendt donors ægtefælle eller samlever, der er tiltænkt en forældrelignende relation til barnet, og som ikke er barnets forælder.

Hvis betingelserne for at blive anset for social forælder er opfyldt, kan den retlige forælder overdrage ret til fravær med barselsdagpenge til bl.a. sin ægtefælle eller samlever, som er tiltænkt en forældrelignende relation til barnet, jf. barselslovens § 23 a, stk. 3, nr. 1.

For et par, der har indgået en surrogataftale med en surrogatmor om, at hun skal føde et barn til dem, betyder reglerne, at den mand, der er retlig forælder, har ret til fravær med barselsdagpenge efter reglerne for fædre. Den retlige far har ret til to ugers fravær med barselsdagpenge efter § 7, stk. 3, jf. § 20, som skal holdes i de første 10 uger efter barnets fødsel, og herefter har han ret til fravær i 32 uger efter § 9.

Retten til barselsdagpenge for fravær efter § 9 følger enten reglerne for forældre, der ikke boede sammen på fødselstidspunktet, jf. § 21 b, stk. 1, eller reglerne for soloforældre, jf. § 21 c, stk. 1.

Er der indgået en surrogataftale med en indenlandsk surrogatmor, og barnet bor hos faren, har faren ved fravær efter § 9 ret til barselsdagpenge i 22 uger efter § 21, stk. 1, og i yderligere 13 uger efter § 21 b, stk. 1, 1. pkt., indtil 1 år efter barnets fødsel eller modtagelse. Har faren eneforældremyndigheden over barnet, har han derudover ret til yderligere 9 ugers barselsdagpenge, jf. § 21 b, stk. 1, 2. pkt., dvs. faren kan have ret til i alt 44 ugers barselsdagpenge ved fravær efter § 9 samt 2 ugers fravær med barselsdagpenge efter § 7, stk. 3, jf. § 20, hvilket giver ret til i alt 46 ugers barselsdagpenge.

Er der indgået en surrogataftale med en surrogatmor med bopæl i udlandet, hvor mandens udenlandske faderskab til barnet anerkendes efter dansk ret, jf. punkt 2.1.2.3.6., og moren efter reglerne i fødselslandet ikke anses forælder til barnet, følger farens ret til barselsdagpenge ved fravær efter § 9 reglerne for soloforældre, som giver faren ret til barselsdagpenge i 22 uger efter § 21, stk. 1, og i yderligere 22 uger efter § 21 c, stk. 1. Herudover har faren ret til 2 ugers fravær med barselsdagpenge efter § 7, stk. 3, jf. § 20, hvilket giver faren ret til i alt 46 ugers barselsdagpenge.

En retlig forælder kan efter gældende regler helt eller delvis overdrage sin ret til fravær efter § 9 med barselsdagpenge efter § 21, stk. 1, § 21 b, stk. 1, og § 21 c, stk. 1, til en social forælder, herunder til sin ægtefælle eller samlever efter § 23 b, stk. 3, hvis pågældende opfylder betingelserne for at være social forælder i § 23 a, stk. 3. Der kan dog ikke ske overdragelse af 9 uger, som er øremærkede uger, hvis faren er lønmodtager, jf. § 23 b, stk. 3.

Der kan ske overdragelse af fravær med barselsdagpenge til en social forælder, selvom faren ikke selv opfylder beskæftigelseskravet i barselslovens §§ 27 eller 28, jf. § 23 b, stk. 3, 2. pkt.

Den retlige forælder kan på denne måde efter reglerne om overdragelse til sociale forældre dele sin ret til fravær med barselsdagpenge med sin ægtefælle eller samlever, der er tiltænkt som forælder til barnet, og som ikke har en selvstændig ret til fravær med barselsdagpenge efter gældende regler.

Reglerne indebærer, at den retlige far kan overdrage op til 44 ugers barselsdagpenge til en social forælder, dog med undtagelse af 9 uger, som er øremærkede uger, hvis faren er lønmodtager, jf. § 23 b, stk. 3.

En surrogatmor, der er socialt sikret i Danmark, og som efter gældende regler i børnelovens § 30 anses for mor til barnet, har ret til fravær med barselsdagpenge før fødslen efter reglerne i § 6, jf. § 20, dvs. hun har ret til 4 ugers fravær før forventet fødsel (med mulighed for yderligere fravær med barselsdagpenge i tilfælde af graviditetsbetinget sygefravær). Efter fødslen har surrogatmoren ret til fravær med barselsdagpenge i 10 uger efter § 7, stk. 1, jf. § 20.

Efter den 10. uge efter barnets fødsel har surrogatmor, der er socialt sikret i Danmark, og barnet bor hos faren, ret til barselsdagpenge i 9 uger ved fravær efter § 9, indtil 1 år efter barnets fødsel eller modtagelse, jf. § 21 b, stk. 2. Da det er et krav for at have ret til barselsdagpenge, at forælderen er sammen med barnet, vil en surrogatmor efter den 10. uge efter barnets fødsel formentlig ikke udnytte retten til fravær med barselsdagpenge, idet barnet må forventes at være hos de tiltænkte forældre.

For ret til fravær efter § 9 med barselsdagpenge efter § 21 b, stk. 2, er det en betingelse, at moren er sammen med barnet. Samme krav stilles ikke for retten til fravær med barselsdagpenge efter § 7, stk. 1, da en kvinde, der har født et barn efter Rådets direktiv 92/85/ØEF af 19. oktober 1992 om iværksættelse af foranstaltninger til forbedring af sikkerheden og sundheden under arbejdet for arbejdstagere som er gravide, som lige har født, eller som ammer skal sikres ret til restitution i forbindelse med fødslen, uanset om hun er sammen med barnet eller ej.

Det betyder, at en surrogatmor altid har ret til 10 ugers fravær med barselsdagpenge efter barnets fødsel, uanset om barnet er overgivet til de tiltænkte forældre, og surrogatmoren således ikke er sammen med barnet.

Når en surrogatmor har bopæl i udlandet, vil hun som udgangspunkt ikke være socialt sikret i Danmark, og hun vil derfor ikke være berettiget til barselsdagpenge.

2.2.2.1.2. Beskæftigelsesministeriets overvejelser

Ved den foreslåede ændring af børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, indføres regler om retligt forældreskab både ved danske altruistiske surrogataftaler og ved udenlandske surrogataftaler, hvorefter et par (det tiltænkte forældrepar) kan fastslås som forældre til barnet i stedet for surrogatmoren, eller en mand eller kvinde (den tiltænkte eneforælder) kan fastslås som eneforælder til barnet i stedet for surrogatmoren.

Det er på den baggrund Beskæftigelsesministeriets opfattelse, at tiltænkte forældre, der får fastslået deres forældreskab efter børneloven på grundlag af en surrogataftale, skal sikres en selvstændig ret til fravær med barselsdagpenge i samme omfang som andre retlige forældre efter barselsloven således, at tiltænkte forældre, der får barn ved hjælp af en surrogatmor, bliver stillet lige i forhold til retten til orlov. Det gælder både for forældre, der får fastslået deres forældreskab på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale og for forældre, der får fastslået deres forældreskab på grundlag af en udenlandsk surrogataftale, og det skal gælde både for tiltænkte forældrepar og for tiltænkte eneforældre.

Der henvises til, at det desuden fremgår af den politiske aftale om retligt forældreskab ved surrogataftaler, jf. punkt 2.1, at der vil være behov for tilpasninger i barselsloven, så de retlige forældre sikres en selvstændig ret til orlov og barselsdagpenge.

2.2.2.1.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at der i barselsloven indføres ret til fravær med barselsdagpenge til forældre, der får fastslået deres forældreskab efter børneloven på grundlag af en surrogataftale. Det gælder både for forældre, der får fastslået deres forældreskab på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale og for forældre, der får fastslået deres forældreskab på grundlag af en udenlandsk surrogataftale.

Det foreslås, at retten til fravær med barselsdagpenge opnås fra barnets fødsel, uanset om forældreskabet først bliver fastslået senere. Det vil sige, at retten til fravær med barselsdagpenge indtræder med virkning fra tidspunktet for barnets fødsel.

Det foreslås endvidere, at tiltænkte forældre, der bliver retlige forældre på grundlag af en surrogataftale efter børneloven, får ret til fravær og barselsdagpenge i samme omfang som andre forældre. Det foreslås, at ret til fravær og barselsdagpenge til forældrene skal tildeles på grundlag af

fastslåelsen af forældreskabet efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, men børnelovens begreber for forælderen som mor, far, medmor eller medfar, jf. § 1, nr. 10, i forslaget til § 30 c i børneloven, anvendes ikke i barselsloven, da orlovsretten er den samme for hver af de tiltænkte forældre, uanset om der er tale om en mor, far, medmor eller medfar.

Tildelingen af fravær og barselsdagpenge foreslås at ske på samme måde som for adoptanter, hvor ingen af forældrene er den fødende kvinde, og hvor der derfor ikke er et hensyn at tage til den fødende kvinde, som i barselsloven sikres ret til en restitutionsperiode i forbindelse med fødslen.

Tildelingen foreslås at skulle ske på baggrund af forælderen familiemæssige status på tidspunktet for barnets fødsel med udgangspunkt i, at forældre, der bor sammen, hver får samme ret til fravær med barselsdagpenge i 24 uger efter barnets fødsel, hvilket svarer til den måde, som tildelingen sker for andre forældre i dag.

Ligesom for adoptanter foreslås det, at forældre, der får fastslået forældreskab efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c på grundlag af en surrogataftale, i de første 10 uger efter barnets fødsel hver får ret til 6 ugers fravær, jf. den foreslåede bestemmelse i § 8 a, stk. 1, hvor der vil være ret til barselsdagpenge efter den foreslåede ændring til § 20, hvis betingelserne er opfyldt, herunder beskæftigelseskravet i barselslovens §§ 27 eller 28. Begge forældre får ret til at overdrage op til 4 uger af fraværsretten til den anden forælder.

Det betyder, at hvis den ene forælder ikke ønsker at gøre brug af fraværsretten, vil forælderen kunne vælge at overdrage sin ret til op til 4 ugers fravær til den anden forælder, som herved vil kunne holde op til 10 ugers fravær. De sidste 2 ugers fravær kan forælderen ikke overdrage til den anden forælder, og de 2 uger vil falde bort, hvis forælderen ikke afholder disse uger i 10-ugers perioden efter barnets fødsel. Hvis der kun er én tiltænkt forælder (soloforælder), vil forælderen få ret til 6 ugers fravær, som skal afholdes i de første 10 uger efter barnets fødsel.

Efter den 10. uge efter barnets fødsel vil forældrene hver få ret til fravær efter § 9 i 32 uger, som kan forlænges efter § 10 i op til 40 uger, og for lønmodtagere og selvstændige i op til 46 uger. Soloforælderen kan påbegynde fravær efter § 9 inden for de første 10 uger efter fødslen, jf. den foreslåede bestemmelse i § 8 a, stk. 2, 2. pkt.

Det foreslås, at begge forældre – ligesom adoptanter – hver får ret til barselsdagpenge i 18 uger indtil 1 år efter barnets fødsel ved fravær efter § 9 og 10, jf. den foreslåede ændring af § 21, stk. 1, 2. pkt. Denne regel vil gælde, hvis forældrene bor sammen på tidspunktet for barnets fødsel.

Bor forældrene ikke sammen på tidspunktet for barnets fødsel, eller er der tale om, at der kun er én tiltænkt forælder (soloforælder), tildeles barselsdagpenge tillige efter gældende regler i § 21 b (for forældre, der ikke bor sammen) eller § 21 c (for soloforældre).

Det betyder, at hvis forældrene ikke bor sammen på tidspunktet for barnets fødsel eller modtagelse, vil den forælder, der har barnet boende ud over retten til barselsdagpenge efter § 21, stk. 1, få ret til barselsdagpenge i yderligere 13 uger ved fravær efter §§ 9 og 10 indtil 1 år efter barnets fødsel eller modtagelse. Hvis forælderen har eneforældremyndighed over barnet, vil forælderen derudover få ret til yderligere 9 ugers barselsdagpenge, jf. § 21 b, stk. 1, hvilket betyder, at bopælsforælderen kan få i alt 46 ugers barselsdagpenge efter barnets fødsel.

Den forælder, som barnet ikke bor hos, vil få ret til 9 ugers barselsdagpenge, jf. barselslovens § 21 b, stk. 2.

Hvis et barn kun har én forælder på tidspunktet for barnets fødsel (soloforælder), vil forælderen blive omfattet af § 21 c, som udover ret til barselsdagpenge efter § 21, stk. 1, giver ret til barselsdagpenge i yderligere 22 uger ved fravær efter barselslovens § 9.

For forældre, der får mere end ét barn ved fødslen, tildeles yderligere 13 ugers fravær med barselsdagpenge til hver forælder efter § 14 a, stk. 1.

Forældre, der får fastslået forældreskab på grundlag af en surrogataftale, vil blive omfattet af barselslovens øvrige bestemmelser, og de har som andre forældre mulighed for at overdrage retten til barselsdagpenge til den anden forælder efter § 21, stk. 2, eller til en social forælder efter § 23 b, stk. 3, eller et nærtstående familiemedlem efter § 23 c, stk. 1, efter de i bestemmelserne fastsatte betingelser.

Forældrene vil desuden have mulighed for efter aftale med arbejdsgiveren at genoptage arbejdet helt eller delvis under fraværet og i den forbindelse aftale, at fraværet forlænges eller udskydes til senere afholdelse, jf. § 12, ligesom forældrene ensidigt vil kunne genoptage arbejdet og udskyde op til 5 uger af fraværsretten efter § 9, jf. § 11.

Hvis barnet indlægges på hospital, vil forældrene have mulighed for efter reglerne i § 14 at få forlænget fraværsperioden med indlæggelsesperioden (hvis arbejdet ikke genoptages), eller at udsætte retten til fravær til efter indlæggelsesperioden (hvis arbejdet genoptages).

Forældre, der får fastslået forældreskab på grundlag af en surrogataftale, vil desuden have ret til sorgorlov, hvis barnet er dødfødt eller dør inden det fyldte 18. år, jf. § 13. Efter bestemmelsen har hver forælder ret til fravær i 26 uger efter barnets død. En surrogatmor til et barn, som er dødfødt eller dør, inden de tiltænkte forældre har fået fastslået forældreskabet til barnet, har ikke ret til sorgorlov efter § 13.

Forældrene vil ligeledes være omfattet af § 26, som giver ret til barselsdagpenge ved pasning af alvorligt syge børn.

Det foreslås, at de tiltænkte forældre omfattes af varslingsbestemmelsen i § 15, jf. den foreslåede ændring til § 15, stk. 5, hvorefter forældre omfattet af §§ 8-8 b, vil skulle iagttage de samme varslingsfrister som adoptanter omfattet af § 8, dog skal fristerne regnes fra fødselstidspunktet, da fødselstidspunktet vil være kendt for de tiltænkte forældre.

De tiltænkte forældre vil herefter så vidt muligt skulle overholde samme frister, som angivet i § 15, stk. 1-4, som gælder for retlige forældre. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 10, nr. 5.

Endelig foreslås det, at der i loven fastsættes en bestemmelse, som giver surrogatmor, som er den kvinde, der føder barnet, en udtrykkelig ret til fravær med barselsdagpenge. Rådets direktiv 92/85/EØF af 19. oktober 1992, om iværksættelse af foranstaltninger til forbedring af sikkerheden og sundheden under arbejdet for arbejdstagere som er gravide, som lige har født, eller som ammer, foreskriver, at en lønmodtager, som er gravid, som lige har født eller som ammer, skal sikres barselsorlov i mindst 14 sammenhængende uger fordelt før og/eller efter fødslen.

Det foreslås på den baggrund, at der vil blive fastsat regler om, at surrogatmor sikres ret til fravær med barselsdagpenge efter gældende regler i § 6 og § 7, stk. 1, jf. § 20, hvilket bl.a. indebærer, at en surrogatmor vil få ret til fravær med barselsdagpenge både før og efter fødslen. Før fødslen vil surrogatmor som minimum få ret til fravær og barselsdagpenge i 4 uger, og ved graviditetsbetinget sygefravær, kan perioden være længere. Efter fødslen vil surrogatmor få ret til fravær og barselsdagpenge i 10 uger. Surrogatmor vil ikke have ret til yderligere fravær.

Det vil være en betingelse for ret til fravær og barselsdagpenge, at surrogatmoren er socialt sikret i Danmark. Surrogatmorens ret til fravær og barselsdagpenge vil gælde samtidig med de tiltænkte forældres ret til fravær med barselsdagpenge.

For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 10, nr. 2, og bemærkningerne dertil.

Endelig foreslås det, at tiltænkte forældre og surrogatmoren sikres ret til optjening af ferieydelse efter §§ 25 b og § 25 d under fravær efter § 8 a, stk. 1 og 3, på samme måde som andre forældre. Der henvises til lovforslagets § 10, nr. 13, og bemærkningerne dertil.

2.2.2.2. Tidlig stedbarnsadoption

2.2.2.2.1. Gældende ret

§ 8 i barselsloven indeholder regler om forældres ret til fravær, når forældre adopterer et barn. Reglerne forudsætter, at der er to adoptanter, og at der er tale om fremmedadoption, jf. punkt 2.3.1.

Barselsloven indeholder ikke udtrykkelige regler, der regulerer en stedbarnsadoptants ret til fravær, når barnet har en retlig forælder, og dennes partner stedbarnsadopterer barnet på et tidligt tidspunkt efter barnets fødsel.

Dette skal ses i forhold til, at det først inden for de senere år er blevet muligt at stedbarnsadoptere på et tidligere tidspunkt end 2½ år fra barnets fødsel, jf. punkt 2.3.4.1. Barselsrettigheder til en stedbarnsadoptant har derfor ikke være relevant tidligere.

I praksis antages stedbarnsadoptanten for at være omfattet af § 8. Konsekvensen heraf er imidlertid ikke klar.

Når der er grundlag for at overveje stedbarnsadoption på et tidligt tidspunkt efter barnets fødsel, er der typisk tale om en retlig forælder med eneforældremyndighed omfattet af § 21 b, stk. 1, eller en soloforælder omfattet af § 21 c. Denne forælder kan derfor have ret til barselsdagpenge i op til 46 uger.

Indtil stedbarnsadoptionen er bevilget, vil den retlige forælders partner efter gældende regler typisk opfylde betingelser for at være social forælder, jf. barselslovens § 23 a, stk. 3, og kan som social forælder efter reglerne i § 23 b få overdraget ret til fravær med barselsdagpenge fra den retlige forælder.

For en nærmere beskrivelse af gældende regler om overdragelse af fravær med barselsdagpenge til en social forælder henvises til punkt 2.2.2.1.1.

2.2.2.2.2. Beskæftigelsesministeriets overvejelser

Med forslaget om indførelse af orlovsrettigheder til forældre, der efter børneloven får fastslået forældreskab på grundlag af en surrogataftale, vil behovet for en regulering af stedbarnsadoptanters orlovsrettigheder være noget mindre end ellers, idet tidlig stedbarnsadoption i praksis særligt anvendes i tilfælde, hvor de tiltænkte forældre har benyttet sig af en surrogatmor.

I de tilfælde, hvor forældreskabet ikke vil kunne anerkendes efter de foreslåede regler i børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c om forældreskab på grundlag af surrogataftale, jf. punkt 2.1.4, fordi betingelserne herfor ikke er opfyldt, vil der imidlertid fortsat være behov for at have klare regler om stedbarnsadoptanters orlovsrettigheder. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis de tiltænkte forældre ikke fremlægger den nødvendige dokumentation efter den foreslåede bestemmelse i børnelovens § 30 i.

Som følge af den usikkerhed, som de gældende regler giver anledning til, finder Beskæftigelsesministeriet, at stedbarnsadoptanter, hvor stedbarnsadoptionen er godkendt, inden barnet fylder 1 år, får tilkendt selvstændige barselsrettigheder.

2.2.2.2.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at en forælder, der har stedbarnsadopteret et barn efter § 5 a i adoptionsloven inden 1 år efter barnets fødsel, får ret til op til 32 ugers fravær efter § 9, stk. 1, 1. pkt., inden for det første år efter barnets fødsel. Det vil betyde, at fraværet kan være op til 32 uger afhængig af, hvornår stedbarnsadoptionen er godkendt. 32 uger er den fraværsret, som andre retlige forældre har, men da fraværet skal være afholdt inden et år efter barnets fødsel, vil fraværperiodens længde afhænge af, hvornår adoptionen i det konkrete tilfælde gennemføres.

I modsætning til, hvad der gælder for adoptanter, hvor fraværet regnes fra tidspunktet for barnets modtagelse, vil fraværet for stedbarnsadoptanter blive regnet fra tidspunktet for barnets fødsel, da en tidlig stedbarnsadoption forudsætter, at stedbarnsadoptanten bor sammen med den retlige forælder på dette tidspunkt og er sammen med barnet fra fødslen.

Fraværret foreslås at følge af § 9, som gælder for øvrige retlige forældre, hvilket vil give mulighed for, at fraværet kan holdes fleksibelt. Fraværret kan således enten udskydes eller forlænges til afholdelse senere end 1 år efter barnets fødsel efter reglerne i barselslovens §§ 10-12.

Det foreslås, at stedbarnsadoptanten omfattes af varslingsbestemmelsen i § 15, jf. den foreslåede ændring til § 15, stk. 5, hvorefter stedbarnsadoptanten, skal iagttage de samme varslingsfrister som adoptanter omfattet af § 8, dog skal fristerne regnes fra fødselstidspunktet, da fødselstidspunktet vil være kendt for stedbarnsadoptanten.

Stedbarnsadoptanten vil herefter så vidt muligt skulle overholde samme frister, som angivet i § 15, stk. 1-4, som gælder for forældre. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 10, nr. 5.

Varslingsfristerne vil betyde, at den kommende stedbarnsadoptant vil skulle varsle afholdelsen af fraværet, før stedbarnsadoptionen er godkendt af Familieretshuset, på samme måde som biologiske forældre skal varsle fraværet, før barnet er født og i forhold til det forventede fødselstidspunkt.

Den foreslåede varslingsfrister vil således svare til de frister, der også gælder for sociale forældre, jf. § 23 b, stk. 6.

Det foreslås, at stedbarnsadoptanten får ret til barselsdagpenge i 9 uger efter den foreslåede § 21, stk. 1, 3. pkt., hvis betingelserne for ret til barselsdagpenge i øvrigt er opfyldt, herunder at stedbarnsadoptanten opfylder beskæftigelseskravet i §§ 27 og 28.

Retten til barselsdagpenge foreslås at følge af § 21, hvorefter fraværet med barselsdagpenge skal være holdt inden 1 år efter barnets fødsel, medmindre arbejdet helt eller delvist genoptages og fraværet udskydes til afholdelse senere end 1 år efter barnets fødsel. Der vil i den forbindelse kunne udbetales barselsdagpenge under afholdelse af det senere fravær efter § 23, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt.

Hvis stedbarnsadoptanten er lønmodtager, vil retten til de 9 ugers barselsdagpenge være øremærket stedbarnsadoptanten, jf. § 21, stk. 3, og skal holdes inden barnet fylder 1 år. Er stedbarnsadoptanten selvstændig, vil barselsdagpenge derimod kunne overdrages til den anden forælder efter § 21, stk. 2, eller udbetales under udskudt fravær efter § 23.

Har forælderen adopteret barnet inden for de første 10 uger efter barnets fødsel, foreslås det, at stedbarnsadoptanten vil få ret til op til 2 ugers fravær efter adoptionen inden for de første 10 uger efter fødslen, hvilket svarer til en fars eller medmors ret til fravær efter fødslen. Der vil være ret til barselsdagpenge for fraværet efter § 20, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt, herunder beskæftigelseskravet i §§ 27 og 28.

Den retlige forælder vil fortsat kunne have ret til barselsdagpenge enten som eneforælder efter § 21 b, stk. 1, f.eks. ved at der er gjort brug af en indenlandsk surrogatmor, hvor forældreskabet ikke kan fastslås efter det foreslåede kapitel 1 b eller 5 b i børneloven, eller som soloforælder efter § 21 c, ved, at der er gjort brug af en surrogatmor i udlandet, hvor forældreskabet ikke kan fastslås efter det foreslåede kapitel 5 c i børneloven.

I begge tilfælde vil det typisk betyde, at den retlige forælder har ret til barselsdagpenge i 46 uger, hvis betingelserne for ret til barselsdagpenge i øvrigt er opfyldt.

Indtil stedbarnsadoptionen er godkendt, vil den tiltænkte forælder være social forælder og vil kunne få overdraget fravær med barselsdagpenge fra den retlige forælder efter § 23 b.

Hvis der er tale om flere børn født ved samme fødsel, vil den retlige forældre desuden kunne ansøge om, at der tildeles 13 ugers ekstra fravær til den kommende stedbarnsadoptant efter § 14 a, stk. 3, fordi den retlige forælder er soloforælder, indtil stedbarnsadoptionen er godkendt.

Hvis stedbarnsadoptanten ikke allerede har fået tildelt ekstra fravær efter § 14 a, stk. 3, vil stedbarnsadoptanten, når adoptionen er godkendt, kunne få 13 ugers ekstra fravær som retlig forælder, efter § 14 a, stk. 1.

Stedbarnsadoptanten vil have ret til barselsdagpenge under fraværet efter § 20.

For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 10, nr. 2, og bemærkningerne dertil.

2.2.2.3. Adoptanters afholdelse af fravær i 10-ugers perioden efter barnets modtagelse

2.2.2.3.1. Gældende ret

Efter barselslovens § 8, stk. 6, har hver af adoptanterne i de første 10 uger efter modtagelse af barnet ret til fravær i 6 uger, som bortset fra 2 sammenhængende uger ikke kan afholdes samtidig, § 8, stk. 6, 1. pkt.

De 2 uger, hvor begge adoptanter har ret til fravær samtidig, kan lønmodtagere og selvstændigt erhvervsdrivende afholde som ikkesammenhængende perioder. For lønmodtagere forudsætter afholdelse af ikkesammenhængende fravær en aftale med arbejdsgiveren, jf. § 8, stk. 6, 2. og 3. pkt.

De 4 ugers fravær, som ikke kan afholdes samtidig, kan både holdes i en sammenhængende eller ikkesammenhængende periode. Adoptanterne kan f.eks. planlægge, at den ene adoptant holder de første 4 uger efter modtagelsen af barnet, og den anden adoptant holder de næste 4 uger, eller de kan holde ugerne skiftevis, hvor den ene adoptant holder fravær i uge 1, 3, 5, og 7, og den anden adoptant holder fravær i uge 2, 4, 6, og 8. De sidste 2 ugers fravær kan adoptanterne holde samtidig i ugerne 9 og 10.

Adoptanter kan vælge at påbegynde deres fraværsret efter § 9 inden for de første 10 uger efter modtagelsen af barnet jf. § 8, stk. 6, 4. pkt. Begge adoptanter har således mulighed for at holde fravær samtidig i de første 10 uger efter modtagelsen af barnet, hvis den ene adoptant benytter sig af en forlods udnyttelse af fraværsretten efter § 9, og den anden adoptant holder fravær efter § 8, stk. 6.

2.2.2.3.2. Beskæftigelsesministeriets overvejelser

I praksis vælger de fleste adoptanter at holde fravær samtidig i perioden lige efter, de har modtaget barnet, da de har brug for at lære barnet at kende og sammen skabe trygge rammer for barnet.

For at begge adoptanter kan være sammen om at passe barnet i den første tid efter modtagelsen af barnet, skal den ene adoptant påbegynde fravær efter § 9, mens den anden adoptant holder fravær efter § 8, stk. 6.

Det er Beskæftigelsesministeriets opfattelse, at retten til fravær efter § 8, stk. 6, bør understøtte adoptanternes behov for at kunne holde fravær samtidig lige efter modtagelsen af barnet, så forældrene ikke er nødsaget til at påbegynde fravær efter § 9 for, at det kan lade sig gøre.

Yderligere medfører denne praksis øget administration både for arbejdsgiveren, som skal anmelde nyt fravær i Nemrefusion til Udbetaling Danmark i forbindelse med en adoptants påbegyndelse af fravær efter § 9, samt øget administration i Udbetaling Danmark, som skal behandle arbejdsgiverens nye anmeldelse af fraværet efter § 9.

Beskæftigelsesministeriet finder, at reglen bør ændres, så adoptanterne får mulighed for større fleksibilitet ved afholdelsen af de 6 ugers fravær inden for de første 10 uger efter modtagelsen af barnet.

2.2.2.3.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås at ophæve begrænsningen på 2 uger for forældrenes ret til at holde fraværet samtidig i de første 10 uger efter barnets modtagelse.

Der ændres ikke på antallet af fraværsuger, som fortsat vil være 6 uger til hver adoptant, og som fortsat vil skulle holdes inden for de første 10 uger efter modtagelsen af barnet.

Med ophævelsen af begrænsningen på 2 ugers samtidigt fravær, vil adoptanterne få mulighed for selv at kunne planlægge afholdelsen af de 6 ugers fravær. Adoptanterne vil bl.a. få mulighed for at kunne afholde alle 6 ugers fravær samtidig, således at de kan være sammen om at passe barnet i den første periode efter modtagelsen af barnet. De vil desuden kunne vælge, om ugerne skal holdes i en sammenhængende eller ikke sammenhængende periode, forudsat at varsling af fraværet i forhold til arbejdsgiveren er sket under iagttagelse af de gældende regler i § 15 for varsling af fravær.

For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 10, nr. 1, og bemærkningerne dertil.

2.2.2.4. Forlængelse af fraværsretten ved barnets hospitalsindlæggelse

2.2.2.4.1. Gældende ret

Hvis barnet indlægges på et hospital inden for de første 46 uger efter fødslen eller modtagelsen af adoptivbarnet, kan forældrene få perioden med fravær forlænget eller udsat, jf. barselslovens § 14, stk. 1. I den forlængede eller udsatte fraværperiode er der ret til barselsdagpenge efter § 20.

Barnets indlæggelse på hospital kan tænkes at ske enten i direkte forlængelse af fødslen på grund af f.eks. for tidlig fødsel eller for lav fødselsvægt, eller på et senere tidspunkt inden for de første 46 uger efter fødslen eller modtagelsen af barnet

Hvis forælderen ikke genoptager arbejdet under indlæggelsen af barnet, forlænges den periode, hvor forælderen har ret til fravær med barselsdagpenge, med højst 3 måneder, jf. § 14, stk. 2, 1. og 2. pkt., og § 20. Retten til at forlænge fraværperioden efter barselslovens § 14, stk. 2, gælder dog ikke for farens eller medmorens ret til fravær i 2 uger efter § 7, stk. 3, eller adoptanters samtidige ret til fravær i 2 uger inden for de første 10 uger efter fødslen eller modtagelsen af barnet efter § 8, stk. 6, jf. § 14, stk. 2, 3. pkt.

Hvis arbejdet genoptages under barnets indlæggelse, udsættes fraværet med barselsdagpengeret, jf. § 14, stk. 3 og § 20, til efter udskrivelsen af barnet. Det gælder både fravær efter § 7, herunder også farens og medmorens ret til fravær med barselsdagpenge i 2 uger inden for de første 10 uger efter fødslen efter § 7, stk. 3, fravær efter § 7 a, og fravær efter § 9.

2.2.2.4.2. Beskæftigelsesministeriets overvejelser

Det har vist sig uhensigtsmæssigt og svært at forklare og forsvare, at farens eller medmorens 2 ugers fravær efter § 7, stk. 3, med ret til barselsdagpenge efter § 20, ikke kan forlænges med indlæggelsesperioden, når morens ret til fravær med barselsdagpenge i samme periode kan forlænges. I tilfælde, hvor barnet er indlagt i hele 10-ugers perioden efter fødslen eller modtagelsen af barnet, og hvis faren eller medmoren ikke genoptager arbejdet i perioden, vil retten til de to ugers fravær med barselsdagpenge være tabt, hvilket ikke er tilfældet for morens ret til fravær efter § 7, stk. 1, i 10 ugers perioden, som forlænges fuldt ud med indlæggelsesperioden. Denne retstilstand harmonerer dårligt med intentionen bag ændringen af barselsloven i 2022 om ligestilling af forældrenes barselsrettigheder.

I praksis vil far eller medmor ofte påbegynde fravær efter § 9 med barselsdagpenge efter § 20 i indlæggelsesperioden. Dette fravær med barselsdagpenge kan netop forlænges efter § 14, stk. 1, hvis arbejdet ikke genoptages under indlæggelsen.

Det betyder imidlertid, at forælderen mister retten til op til 2 ugers fravær med barselsdagpenge, hvis barnet er indlagt i mere end 8 uger efter barnets fødsel, hvor farens/medmorens ret til op til 2 ugers fravær med barselsdagpenge efter § 7, stk. 3, fortabes, da disse 2 uger skal holdes inden for de første 10 uger.

2.2.2.4.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås at ophæve § 14, stk. 2, 3. pkt., således, at muligheden for at forlænge fraværperioden med barselsdagpenge under barnets hospitalsindlæggelse vil omfatte al fravær efter barselsloven, hvis forældrene ikke genoptager arbejdet ved indlæggelsen.

Det vil betyde, at faren eller medmoren ikke forbruger af sin fraværret efter § 7, stk. 3, i den periode, hvor barnet er indlagt. Fraværret med barselsdagpenge begynder først at løbe (eller genoptages) fra og med kalenderdagen efter den dag, hvor barnet udskrives.

Det samme vil gælde for adoptanters ret til fravær efter § 8, stk. 6, dvs. adoptanters ret til 6 ugers fravær i 10-ugers perioden, ligesom forslaget vil omfatte al ret til fravær efter de foreslåede bestemmelser i § 8 a, stk. 1, og § 8 b, stk. 2, for tiltænkte forældre og stedbarnsadoptanter.

For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 10, nr. 4, og bemærkningerne dertil.

2.2.2.5. Ret til barselsdagpenge ud over 52 uger

2.2.2.5.1. Gældende ret

Efter barselsloven skal en forælder som altovervejende hovedregel afholde fravær med ret til barselsdagpenge senest 1 år efter barnets fødsel eller modtagelse, medmindre arbejdet efter aftale med en arbejdsgiver helt eller delvis genoptages eller påbegyndes, og det i den forbindelse aftales, at fraværet forlænges eller udskydes. En lønmodtager eller en selvstændig kan også ensidigt udskyde op til 5 ugers fravær med barselsdagpenge. Fraværet skal holdes, inden barnet fylder 9 år. Disse regler fremgår af §§ 11, 12 og 23.

Efter § 14 a, stk. 1, har forældre, der får to eller flere levendefødte børn ved samme fødsel, hver ret til ekstra fravær i 13 uger. Adoptanter, som adopterer to eller flere børn født ved samme fødsel, har hver ret til ekstra fravær i 13 uger, hvis børnene på tidspunktet for modtagelsen er under 1 år.

Efter § 14 a, stk. 6, skal fraværet efter stk. 1, 1. pkt., holdes inden 1 år efter fødslen. Fraværet efter stk. 1, 2. pkt., skal holdes inden 1 år efter modtagelsen af børnene.

Soloforældre, dvs. der er kun én forælder, til flerlinger, som i forvejen har ret til 46 ugers fravær med barselsdagpenge efter § 20, § 21, stk. 1, og § 21 c, stk. 1, kan samlet set have ret til op til 59 ugers fravær med barselsdagpenge, hvoraf 7 af ugerne som udgangspunkt ikke kan nå at blive afholdt inden et år efter barnets fødsel eller modtagelse. Ugerne ud over 52 uger vil derfor bortfalde. Soloforælderen har dog mulighed for at overdrage fravær med barselsdagpenge til enten et nærtstående familiemedlem eller en social forælder. Hvis soloforælderen overdrager fraværet med barselsdagpenge til et nærtstående familiemedlem, vil det kræve, at det nærtstående familiemedlem holder de 7 uger, der er overdraget, samtidig med, at soloforælderen holder fravær, da det nærtstående familiemedlem skal afholde den overdragede orlov senest ét år efter barnets fødsel.

Tilsvarende vil gælde for en forælder, der bor som eneste forælder sammen med barnet, mens den anden forælder bor et andet sted. Hvis forælderen er eneforældremyndighedsindehaver, har denne også ret til 46 ugers fravær med barselsdagpenge, hvilket sammen med retten til de 13 ugers fravær med barselsdagpenge ved en flerlingefødsel også giver ret til 59 ugers fravær med barselsdagpenge. Forælderen har mulighed for at overdrage de overskydende 7 uger til en social forælder.

2.2.2.5.2. Beskæftigelsesministeriets overvejelser

Soloforældre, dvs. barnet har kun en forælder, og eneforældre med eneforældremyndighed, dvs. forældrene bor ikke sammen på fødselstidspunktet eller på tidspunktet for barnets modtagelse, har efter gældende regler ret til mere end 52 ugers fravær med barselsdagpenge, hvis de får tvillinger m.v., som skal holdes inden 1 år efter børnenes fødsel eller modtagelse. Det har ikke været intentionen, at forældrene ikke skulle have mulighed for at holde alle tildelte uger.

Det er Beskæftigelsesministeriets opfattelse, at der bør sikres mulighed for, at forældre, der har en egen ret til barselsdagpenge i mere end 52 uger som følge af tildeling af ekstra ugers fravær med barselsdagpenge ved en flerlingefødsel, skal kunne holde fravær ud over 52 uger med barselsdagpenge i en forlænget periode.

2.2.2.5.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at soloforældre, jf. § 21 c, eller en forælder, jf. § 21 b, der har eneforældremyndigheden over barnet, og som får flerlinger og dermed får ret til barselsdagpenge i mere end 52 uger, kan holde uger ud over 52 uger med barselsdagpenge i en forlænget periode på 4 måneder efter børnenes første år eller modtagelse. Herved sikres forælderen mulighed for at kunne holde hele det tildelte fravær med ret til barselsdagpenge. Det vil alene være de uger, der ligger ud over 52 uger, der kan holdes i den forlængede periode. Udskudt eller forlænget fravær efter §§ 10-12 vil dog fortsat også kunne afholdes i den forlængede periode.

Forældre, som får mulighed for at holde det overskydende fravær med barselsdagpenge i en forlænget periode, vil fortsat skulle holde de 13 ugers ekstra fravær med barselsdagpenge - som følge af en flerlingefødsel - senest 1 år efter børnenes fødsel eller modtagelse. Tilsvarende vil fraværet med øremærkede barselsdagpenge, som gælder for lønmodtagere, fortsat skulle holdes senest 1 år efter tidspunktet for fødslen eller modtagelsen af børnene, jf. § 21, stk. 3. Det er således det resterende fravær efter § 9 med barselsdagpenge, som vil kunne afholdes senere end 1 år efter børnenes fødsel.

For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 10, nr. 10, og bemærkningerne

2.2.2.6. Fritagelse for rådighedsforpligtelsen efter lov om aktiv socialpolitik under fravær efter barselsloven

2.2.2.6.1. Gældende ret

Det følger af § 13 stk. 9, § 69, stk. 5, § 69 k, stk. 5 og § 75, stk. 6, i lov om aktiv socialpolitik, jf. lovbekendtgørelse nr. 1031 af 22. juni 2023, at forældre, der modtager kontanthjælp, ressourceforløbsydelse under ressourceforløb, ressourceforløbsydelse under jobafklaringsforløb, eller ledighedsydelse, er fritaget for at stå til rådighed i perioder, hvor personen har ret til fravær ved graviditet, barsel, adoption og sorgorlov efter barselslovens § 6, stk. 1 og 2, §§ 7, 7 a og 8, § 9,

stk. 1, § 13, § 14, stk. 1 og 2, og § 14 a, i det omfang der under fraværet ville have været ret til dagpenge som ledig efter barselslovens § 20, § 21, stk. 1 og 2, § 21 b, stk. 1-3, § 21 c, stk. 1-4, § 23 b, stk. 1-3, og § 23 c, stk. 1 og 2.

Reglerne om fritagelsesgrunde ved fravær på grund af graviditet, barsel m.v. for personer omfattet af § 13 stk. 9, § 69, stk. 5, § 69 k, stk. 5 og § 75, stk. 6, i lov om aktiv socialpolitik, følger således barselslovens regler.

Når man modtager de pågældende ydelser, er man som udgangspunkt forpligtet til at stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Med fritagelsesgrundene følger, at personer, der er omfattet af disse bestemmelser i lov om aktiv socialpolitik, ikke har pligt til at opfylde de krav om at stå til rådighed for arbejdsmarkedet, som ellers gælder for modtagelse af de pågældende ydelser, når betingelserne er opfyldt.

Det følger af § 73 d, at revalidenden bevarer revalideringsydelsen, når personen har ret til fravær ved graviditet, barsel, adoption og sorgorlov efter barselslovens § 6, stk. 1 og 2, §§ 7, 7 a og 8, § 9, stk. 1, § 13, § 14, stk. 1 og 2, og § 14 a, i det omfang der under fraværet ville have været ret til dagpenge som ledig efter barselslovens § 20, § 21, stk. 1 og 2, § 21 b, stk. 1-3, og § 21 c, stk. 1-3.

2.2.2.6.2. Beskæftigelsesministeriets overvejelser

Reglerne om fritagelsesgrunde på baggrund af graviditet, barsel, adoption og sorgorlov for forældre, der modtager kontanthjælp, ressourceforløbsydelse under ressourceforløb, ressourceforløbsydelse under jobafklaringsforløb eller ledighedsydelse, følger de gældende barselsregler.

En person, der under revalidering modtager revalideringsydelse, bevarer revalideringsydelsen, når personen har ret til fravær efter barselsloven, i det omfang der under fraværet ville have været ret til dagpenge som ledig efter barselsloven. Retten til at bevare ydelsen følger ligeledes de gældende regler i barselsloven.

På baggrund af de foreslåede ændringer i barselsloven om ret til fravær med barselsdagpenge til forældre, der får fastslået deres forældreskab på grundlag af en surrogataftale efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, samt ret til fravær med barselsdagpenge for en surrogatmor, der er socialt sikret i Danmark, og om adoptanters ret til fravær med barselsdagpenge i forbindelse med en stedbarnsadoption efter § 5 a i adoptionsloven, jf. de foreslåede nye bestemmelser i §§ 8 a og 8 b, jf. lovforslagets § 10, nr. 2, og de dertil hørende foreslåede ændringer af barselsloven, jf. lovforslagets § 10, nr. 6 og 7, bør reglerne i § 13 stk. 9, § 69, stk. 5, § 69 k, stk. 5, § 73 d og § 75, stk. 6, i lov om aktiv socialpolitik, tilpasses, så disse bestemmelser også omfatter fravær efter §§ 8 a og 8 b i barselsloven.

2.2.2.6.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at der i § 13, stk. 9, § 69, stk. 5, § 69 k, stk. 5, § 73 d og § 75, stk. 6, i lov om aktiv socialpolitik henvises til de foreslåede bestemmelser i §§ 8 a og 8 b i barselsloven, jf. lovforslagets § 10, nr. 2.

Forslaget betyder, at personer omfattet af § 13, stk. 9, § 69, stk. 5, § 69 k, stk. 5, og § 75, stk. 6, i lov om aktiv socialpolitik, også er fritaget for at stå til rådighed i de perioder, hvor de pågældende har ret til fravær efter de foreslåede bestemmelser i §§ 8 a og 8 b i barselsloven, jf. lovforslagets §

10, nr. 2, i det omfang der under fraværet ville have været ret til dagpenge som ledig efter barselsloven. Retten til barselsdagpenge under fravær efter de foreslåede bestemmelser i §§ 8 a og 8 b, følger af de foreslåede ændringer til §§ 20 og 21 i barselsloven, jf. lovforslagets § 10, nr. 6 og 7.

Forslaget betyder endvidere, at en person, der under revalidering modtager revalideringsydelse, bevarer revalideringsydelsen, når personen har ret til fravær efter de foreslåede bestemmelser i §§ 8 a og 8 b i barselsloven, jf. lovforslagets § 10, nr. 2, i det omfang der under fraværet ville have været ret til dagpenge som ledig efter barselsloven. Retten til barselsdagpenge under fravær efter de foreslåede bestemmelser i §§ 8 a og 8 b, følger af de foreslåede ændringer til §§ 20 og 21 i barselsloven, jf. lovforslagets § 10, nr. 6 og 7.

For en nærmere beskrivelse af de foreslåede ændringer i barselsloven vedrørende ret til fravær for forældre, der får fastslået forældreskab efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, en surrogatmors ret til fravær, og ret til fravær for en forælder, der adopterer et barn efter adoptionslovens § 5 a i adoptionsloven, samt retten til barselsdagpenge under fraværet, henvises til punkt 2.2.3.1. og 2.2.3.2. i de almindelige bemærkninger, og bemærkningerne til § 10, nr. 2, 6 og 7.

For en nærmere beskrivelse af forslaget om ændring af §§ 13, 69, 69 k, 73 d og 75 i lov om aktiv socialpolitik henvises til lovforslagets § 11, nr. 1 og 2, bemærkningerne dertil.

2.2.2.7. Fravær efter barselsloven og varigheden af jobafklarings- og ressourceforløb efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

2.2.2.7.1 Gældende ret

Det fremgår af § 110, stk. 1, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. lovbekendtgørelse nr. 280 af 1. marts 2024, at et jobafklaringsforløb højst kan have en varighed på 2 år, når personen er uarbejdsdygtig på grund af egen sygdom. Det fremgår af § 114, stk. 1, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, at et ressourceforløb skal være af mindst 1 og højst 3 års varighed. Det fremgår endvidere af de pågældende bestemmelser, at perioder med barsel eller sorgorlov ikke medregnes i jobafklarings- og ressourceforløbs varighed, når der er ret til fravær efter bestemmelserne i barselslovens § 6, stk. 1 og 2, §§ 7-8, § 9, stk. 1, § 13, § 14, stk. 1 og 2 og § 14 a, i det omfang der under fraværet ville have været ret til dagpenge som ledig efter barselslovens § 20, § 21, stk. 1 og 2, § 21 b, stk. 1-3, § 21 c, stk. 1-4, § 23 b, stk. 1-3, og § 23 c, stk. 1 og 2.

Reglerne indebærer, at fravær efter disse bestemmelser i barselsloven, som er nævnt i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 110, stk. 1, og § 114, stk. 1, ikke medregnes i varigheden af et jobafklaringsforløb eller et ressourceforløb, hvis ydelsesmodtageren under fraværet ville have været berettiget til dagpenge som ledig efter de bestemmelser i barselsloven, som også er nævnt i § 110, stk. 1 og § 114, stk. 1, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Det betyder, at de pågældende personer, vil kunne fortsætte deres jobafklaringsforløb eller ressourceforløb efter endt barsel eller sorgorlov, da perioden med fravær efter barselsloven ikke medregnes i forløbet.

For personer i jobafklaringsforløb betyder reglerne endvidere, at jobcentret under personens fravær på grund af barsel eller sorgorlov ikke skal vurdere, om personen er uarbejdsdygtig på grund af egen sygdom.

2.2.2.7.2 Beskæftigelsesministeriets overvejelser

På baggrund af de foreslåede ændringer i barselsloven om ret til fravær med barselsdagpenge til forældre, der får fastslået deres forældreskab efter børneloven på grundlag af en surrogataftale efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, samt ret til fravær med barselsdagpenge for en surrogatmor, der er socialt sikret i og om adoptanters ret til fravær med barselsdagpenge i forbindelse med en stedbarnsadoption efter § 5 a i adoptionsloven, jf. de foreslåede nye bestemmelser i §§ 8 a og 8 b i barselsloven, jf. lovforslagets § 10, nr. 2, og de dertilhørende foreslåede ændringer i barselsloven, jf. lovforslagets § 10, nr. 6 og 7, bør reglerne i § 110, stk. 1, 2. pkt., og § 114, stk. 1, 2. pkt., om varigheden af jobafklarings- og ressourceforløb i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats tilpasses således, at disse bestemmelser også omfatter fravær efter §§ 8 a og 8 b i barselsloven.

2.2.2.7.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at der i reglerne om varighed af jobafklarings- og ressourceforløb i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats indsættes henvisninger til de foreslåede nye bestemmelser i barselsloven om ret til fravær. Det foreslås således, at der i § 110, stk. 1, 2. pkt., og § 114 stk. 1, 2., pkt., i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, indsættes henvisning til de foreslåede §§ 8 a og 8 b i barselsloven, jf. lovforslagets § 10, nr. 2.

De foreslåede ændringer vil medføre, at perioder med ret til fravær efter de foreslåede ændringer i barselslovens §§ 8 a og 8 b, jf. lovforslagets § 10, nr. 2, ikke vil skulle medregnes i varigheden af jobafklarings- og ressourceforløb i det omfang, der under fraværet ville have været ret til dagpenge som ledig efter barselsloven. Retten til barselsdagpenge under fravær efter de foreslåede bestemmelser i §§ 8 a og 8 b, følger af de foreslåede ændringer til §§ 20 og 21 i barselsloven, jf. lovforslagets § 10, nr. 6 og 7.

For en nærmere beskrivelse af de foreslåede ændringer i barselsloven vedrørende ret til fravær for forældre, der får fastslået forældreskab efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, en surrogatmors ret til fravær, og ret til fravær for en forælder, der adopterer et barn efter adoptionslovens § 5 a i adoptionsloven, samt retten til barselsdagpenge under fraværet, henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.3.

For en nærmere beskrivelse af forslaget om ændring af §§ 110 og 114 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats henvises til lovforslagets § 12, nr. 1, og bemærkningerne dertil.

2.2.3. Indfødsret

2.2.3.1. Gældende ret

Efter grundlovens § 44, stk. 1, kan ingen udlænding få dansk indfødsret uden ved lov. Bestemmelsen indebærer et delegationsforbud, og det kan således ikke overlades til administrative myndigheder eller domstolene at træffe afgørelse om tildeling af dansk indfødsret til udenlandske statsborgere eller statsløse personer.

Grundlovens § 44, stk. 1, er dog ikke til hinder for, at der ved lov fastsættes bestemmelser om, at dansk indfødsret opnås automatisk, når visse faste kendsgerninger er opfyldt. Således er der f.eks. i den gældende indfødsretslov, jf. lovbekendtgørelse nr. 1656 af 23. december 2022, som ændret ved lov nr. 487 af 13. maj 2023 (herefter indfødsretsloven), fastsat regler om, i hvilke tilfælde dansk

indfødsret erhverves ved fødslen, jf. § 1, ved forældrenes efterfølgende indgåelse af ægteskab, jf. § 2, og ved adoption, jf. § 2 A.

Hovedreglen om erhvervelse af dansk indfødsret fremgår af indfødsretslovens § 1, stk. 1, hvorefter et barn erhverver dansk indfødsret ved fødslen, hvis faderen, moderen eller medmoderen er dansk. Barnet vil dog kun erhverve dansk indfødsret, hvis faderen, moderen eller medmoderen er dansk statsborger på tidspunktet for barnets fødsel.

Indfødsretslovens § 1, stk. 1, fik sin nuværende affattelse ved lov nr. 729 af 25. juni 2014 om ændring af lov om dansk indfødsret (Erhvervelse af dansk indfødsret ved fødslen m.v.). Før ikrafttræden af denne lovændring erhvervede et barn født uden for ægteskab kun dansk indfødsret efter sin far, hvis barnet var født her i riget, og et barn, hvor begge forældre var kvinder, erhvervede alene dansk indfødsret ved fødslen, hvis den fødende kvinde havde dansk statsborgerskab.

Det fremgår af indfødsretslovens § 1, stk. 4, at konstateres det, at et forhold, som lå til grund for et barns erhvervelse af dansk indfødsret efter stk. 1 eller 3, § 2 eller § 2 A, stk. 1 eller 3, ikke længere foreligger, skal barnet anses for ikke på noget tidspunkt at have erhvervet dansk indfødsret, medmindre barnet derved bliver statsløst eller konstateringen sker, efter at vedkommende er fyldt 18 år.

2.2.3.2. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser

I relation til erhvervelse af dansk indfødsret ved fødslen bør medfaderskab ligestilles med moderskab, faderskab og medmoderskab. Medfaderskab fastslået efter børneloven på grundlag af en surrogataftale bør således have samme retsvirkninger som moderskab, faderskab og medmoderskab i forhold til erhvervelse af dansk statsborgerskab.

2.2.3.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at anvendelsesområdet for § 1, stk. 1, i indfødsretsloven udvides til også at omfatte medfaderskab.

Forslag vil betyde, at et barn fra fødslen vil erhverve dansk indfødsret, når det ved registrering, anerkendelse eller afgørelse på grundlag af en surrogataftale efter de foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 b og 5 c i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, fastslås, at en mand, der er dansk statsborger, er medfar til barnet. Barnet vil dog kun erhverve dansk indfødsret, hvis medfaren er dansk statsborger på tidspunktet for barnets fødsel.

For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 13, nr. 1, og bemærkningerne dertil.

Det bemærkes, den foreslåede ændring af børnelovens § 30, jf. lovforslagets § 1, nr. 9, hvorefter en surrogatmor efter dansk ret ikke længere vil blive anset for mor til barnet, når moderskab, faderskab, medmoderskab eller medfaderskab er fastslået efter de foreslåede bestemmelser om forældreskab ved surrogataftaler i kapitel 1 b, 5 b og 5 c i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, også generelt vil have betydning i forhold til et barns erhvervelse af dansk indfødsret efter indfødsretslovens § 1, stk. 1. Et barn vil således erhverve dansk indfødsret efter indfødsretslovens § 1, stk. 1, ved fødslen når det ved registrering, anerkendelse eller afgørelse på grundlag af en surrogataftale efter de foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 b og 5 c i børneloven fastslås, at en

kvinde eller mand, der er dansk statsborger ved barnets fødsel, er mor, far, medmor eller medfar til barnet.

Den foreslåede ændring af børnelovens § 30 vil ligeledes kunne have betydning i forhold til indfødsretslovens § 1, stk. 4, hvis det retlige forældreskab efter den foreslåede ændring af børnelovens § 30, jf. lovforslagets § 1, nr. 9, efterfølgende bortfalder. Det vil efter omstændighederne kunne betyde, at et barn skal anses for på ikke på noget tidspunkt at have erhvervet dansk indfødsret, hvis det konstateres, at det forhold (det retlige forældreskab), der lå til grund for barnets erhvervelse af dansk indfødsret efter stk. 1, ikke længere foreligger, medmindre barnet derved bliver statsløst, eller konstateringen sker efter vedkommende er fyldt 18 år.

2.3. Adoption

2.3.1. Generelle adoptionsregler

Det følger af § 1, stk. 1, i adoptionsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 775 af 7. august 2019, at adoption meddeles ved bevilling, der udfærdiges af Familieretshuset. I sager om adoption uden samtykke udfærdiges adoptionsbevillingen dog af Ankestyrelsen.

Efter § 2 i adoptionsloven er det en grundlæggende betingelse for adoption, at adoptionen efter foretagne undersøgelser kan antages at være bedst for den, som ønskes adopteret. Det er endvidere en grundlæggende betingelse, at den, som ønskes adopteret, enten ønskes opfostret hos adoptanten eller har været opfostret hos denne, eller at der foreligger anden særlig grund til adoptionen. I relation til stedbarnsadoption gælder der en vis formodning for, at det vil være til fordel for barnet, at den, der fungerer eller har fungeret som barnets sociale far, medmor eller mor, også bliver barnets retlige far, medmor eller mor.

Når den, som ønskes adopteret, er under 18 år, må adoption efter § 4 a, stk. 1, i adoptionsloven kun bevilges, når ansøgeren er godkendt som adoptant. Dette kaldes fremmedadoption. Efter bestemmelsens stk. 2 kræves godkendelse dog ikke ved adoption af ægtefælles eller samlevers barn eller efter regler fastsat af social- og boligministeren i tilfælde, hvor der består nært slægtskab eller andet særligt tilknytningsforhold mellem adoptanten og adoptivbarnet eller dets forældre. Dette kaldes familieadoption og omfatter bl.a. stedbarnsadoption, hvilket efter lovens § 5 a omfatter situationer, hvor en ægtefælle eller en samlever adopterer den anden ægtefælles ellers samlevers barn. Se nærmere herom i punkt 2.3.4.

Hvornår der i øvrigt foreligger familieadoption, er fastlagt i bekendtgørelse nr. 1516 af 6. december 2023 om adoption (herefter adoptionsbekendtgørelsen). Det fremgår af bekendtgørelsens § 1, nr. 3, at ved familieadoption, jf. § 4 a, stk. 2, i adoptionsloven, forstås bl.a. adoption af et barn under 18 år af forældre, som ansøgeren gennem nært og længerevarende bekendtskab er særligt knyttet til, og adoption af et barn, som ansøgeren har et særligt tilknytningsforhold til, navnlig fordi barnet er blevet opfostret hos ansøgeren i en længere periode.

Efter § 16 i adoptionsloven indtræder der ved adoption samme retsforhold mellem adoptant og adoptivbarn som mellem forældre og deres barn. Samtidig bortfalder retsforholdet mellem barnet og dets oprindelige slægtninge. Dette indebærer, at der efter adoptionen ikke længere består et juridisk bånd mellem barnet og dets oprindelige slægtninge.

En ægtefælle kan efter § 5 a, stk. 1, i adoptionsloven adoptere den anden ægtefælles barn. Dette kaldes stedbarnsadoption. Ved vurderingen af, om stedbarnsadoption kan antages at være bedst for barnet, lægges der vægt på, om familien har opnået den fornødne stabilitet således, at ønsket om adoption er en velovervejede beslutning baseret på erfaring fra flere års samliv som familie. Stedbarnsadoptioner er kendetegnet ved, at barnet efter adoptionen betragtes som fælles barn af adoptanten og den forælder, der er gift eller samlevende eller har været gift eller samlevende med adoptanten. Dette følger af § 16, stk. 2, i adoptionsloven. Mulighederne for stedbarnsadoption er nærmere gennemgået i punkt 2.3.4.1.

Efter § 7 i adoptionsloven kræver adoption af et barn samtykke fra barnets forældre. Hvis den ene af forældrene er uden del i forældremyndigheden, forsvundet eller på grund af sindssygdom, åndssvaghed eller lignende tilstand er ude af stand til at handle fornuftmæssigt, kræves kun samtykke fra den anden. Fra forældre, hvis samtykke ikke kræves efter § 7, skal der efter lovens § 13 indhentes en erklæring, inden der træffes afgørelse om adoption, medmindre indhentelse af erklæringen skønnes at ville kunne være til væsentlig skade for barnet eller at ville medføre en uforholdsmæssig forsinkelse af sagen.

§§ 7 og 13 i adoptionsloven indebærer ved stedbarnsadoption, at hvis barnet har en anden forælder, skal denne høres over en anmodning om stedbarnsadoption. Hvis der er fælles forældremyndighed, skal den anden forældremyndighedsindehaver give samtykke til stedbarnsadoptionen. Er der ikke fælles forældremyndighed, og protesterer den anden forælder mod stedbarnsadoptionen, beror det på en konkret vurdering, om stedbarnsadoption bevilges. Der lægges her navnlig vægt på barnets holdning til adoptionen og barnets og forælders indbyrdes forhold.

Endvidere indebærer §§ 7 og 13 i adoptionsloven, at adoption af et nyfødt barn som udgangspunkt ikke kan gennemføres, før faderskabet eller medmoderskabet til barnet er afklaret, eller det er fastslået, at der ikke er muligt at fastslå faderskab eller medmoderskab til barnet.

Efter § 6 i adoptionsloven skal barnet inddrages i en sag om stedbarnsadoption. Er barnet under 12 år, skal der foreligge oplysning om dets holdning til den påtænkte adoption i det omfang, barnets modenhed og sagens omstændigheder tilsiger det. Er barnet fyldt 12 år, bør adoption ikke meddeles uden barnets samtykke, medmindre indhentelse af samtykket skønnes at være til skade for barnet.

2.3.2. Særligt om adoption mod vederlag

2.3.2.1. Gældende ret

Efter § 15 i adoptionsloven kan adoption ikke meddeles, hvis nogen, der skal afgive samtykke til adoptionen, yder eller modtager vederlag eller nogen anden form for modydelse, herunder betaling for tabt arbejdsfortjeneste. Familieretshuset kan afkræve enhver, der har kendskab til forholdene, alle oplysninger til brug ved afklaringen af, om der er ydet eller modtaget vederlag m.v. som nævnt i 1. pkt. Tilsvarende gælder for Ankestyrelsen i sager om adoption uden samtykke efter lovens § 9.

Bestemmelsen, der efter sin ordlyd indeholder et ubetinget forbud mod adoption, når der er betalt vederlag, har bl.a. været fortolket sådan, at den var til hinder for at meddele stedbarnsadoption, når barnet var blevet til ved en kommerciel surrogataftale. Som det fremgår af punkt 2.1.2.1, forstås der ved en surrogataftale en aftale, der går ud på, at en kvinde (surrogatmoren) skal føde et barn med henblik på, at et par (de tiltænkte forældrepar) skal være forældre til barnet i stedet for

surrogatmoren, eller at en mand eller kvinde (den tiltænkte eneforælder) skal være forælder til barnet i stedet for surrogatmoren. Der er tale om en kommerciel surrogataftale, når surrogatmoren modtager vederlag.

Surrogataftaler har ikke retsvirkninger i Danmark, og forældreskab for en tiltænkt forælder forældreskab til barnet kan derfor efter dansk ret kun etableres gennem adoption, typisk i form af stedbarnsadoption. I forhold til en mand, der har leveret sæden, bemærkes, at hans faderskab uanset surrogataftalen vil blive fastslået gennem enten børneloven (se punkt 2.1.2.3) eller anerkendelse af udenlandsk faderskab (se punkt 2.1.2.3.6).

Ved stedbarnsadoption efter § 5 a i adoptionsloven lægges der ved vurderingen af, om adoptionen kan antages at være bedst for barnet, navnlig vægt på, om familien har opnået den fornødne stabilitet, og at ønsket om adoption derfor er en velovervejede beslutning baseret på erfaring fra flere års samliv som familie. Der stilles derfor i praksis som udgangspunkt krav om, at ansøgeren har levet sammen med ægtefællen eller samleveren og barnet i mindst 2 år og 6 måneder. Når parret sammen har planlagt at blive forældre til et barn, fraviges dette krav til samlivets længde, forudsat at der mellem ansøgeren og ansøgerens partner, der er retlig forælder til barnet, eksisterede et stabilt familieliv, inden barnets fødsel. Der henvises til punkt 2.3.4.

Er der tale om en kommerciel surrogataftale, er § 15 i adoptionsloven efter sin ordlyd til hinder for stedbarnsadoption. Det samme gør sig gældende ved andre former for familieadoption, herunder stedbarnsadoption der ikke bygger på en surrogataftale. Det kan f.eks. dreje sig om en situation, hvor den ene forælder og dennes ægtefælle eller samlever betaler vederlag til den anden forælder med henblik på, at denne accepterer, at ægtefællen eller samleveren stedbarnsadopterer barnet. Det kan også dreje sig om en situation, hvor et medlem af barnets familie betaler vederlag til barnets forældre med henblik på, at disse accepterer, at det pågældende familiemedlem adopterer barnet.

Som beskrevet nedenfor skal § 15 i adoptionsloven administreres i overensstemmelse med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (herefter EMRK), som konventionen må fortolkes i lyset af retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (herefter EMD). EMD's praksis indebærer, at det ubetingede forbud mod adoption, når der er ydet vederlag, ikke i alle situationer kan opretholdes. Stedbarnsadoption af et barn, der er blevet til ved en kommerciel surrogataftale, kan således gennemføres, hvis forældre/barn-forholdet er blevet en praktisk realitet, medmindre det undtagelsesvist må antages ikke at være bedst for barnet.

§ 15 i adoptionsloven blev nyaffattet ved lov nr. 233 af 2 april 1997 om ændring af adoptionsloven, indfødsretsloven og navneloven (Ratifikation af Haagerkonventionen af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner).

Ifølge bemærkningerne til § 15 i adoptionsloven, jf. Folketingstidende 1996-97, tillæg A, spalte 1864 og 1867, følger det af artikel 4, litra c, nr. 3, og litra d, nr. 4, i Haagerkonventionen af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner (herefter Haageradoptionkonventionen), at de samtykker, der er nødvendige for at gennemføre en adoption, ikke må være opnået mod betaling eller nogen anden form for modydelse. Det fremgår videre af bemærkningerne, at efter § 20 i den dagældende adoptionsbekendtgørelse (bekendtgørelse nr. 597 af 5. september 1986 om adoption) kunne adoptionsbevilling ikke meddeles, hvis den, der ansøgte om adoption, ydede vederlag til barnets forældre. Efter bemærkningerne indebar lovforslaget, at

adoptionsbevilling skulle nægtes, uanset om vederlaget m.v. havde påvirket den pågældendes holdning til adoptionen. For at opfylde Haageradoptionskonventionen blev adoptionslovens § 15 foreslået ændret sådan, at adoption ikke kan meddeles, hvis nogen, der skal afgive samtykke til adoptionen, yder eller modtager vederlag eller nogen anden form for modydelse, herunder betaling for tabt arbejdsfortjeneste. Det fremgår ikke af bemærkningerne, hvordan vederlag, modydelse m.v. skal forstås.

§ 20 i den daværende adoptionsbekendtgørelse udsprang af bemærkningerne til forslaget til lov nr. 326 af 4. juni 1986 om ændring af adoptionsloven og indfødsretsloven (Formidling af adoption m.v.). Ved loven blev der med § 33 i adoptionsloven indført forbud mod formidling af surrogataftaler, hvilket er nærmere beskrevet i punkt 2.1.2.4. Samtidig fremgår det af bemærkningerne, jf. Folketingstidende 1985-86, tillæg A, spalte 4164 og 4165, at det ved vedtagelsen af loven var hensigten for Justitsministeriet, der på daværende tidspunkt havde ressortansvaret for adoptions- og forældremyndighedslovgivningen, i forbindelse med vedtagelsen af lovforslaget i de administrative regler om behandlingen af sager om forældremyndighed og adoption at præcisere, at en aftale om overførelse af forældremyndighed ikke må godkendes, og at adoption ikke må bevilges, hvis der ydes vederlag eller betaling for tabt arbejdsfortjeneste til indehaveren af forældremyndigheden. Det blev i bemærkningerne understreget, at disse regler havde karakter af en præcisering af gældende ret, idet det blev anført, at det følger af almindelige forvaltningsretlige principper, at myndighederne ikke må medvirke til at bringe et barns familieretlige status i orden i forhold til den, der skal have barnet, såfremt der skal ydes vederlag for barnet. Det blev videre anført, at den kvinde, der skal føde barnet, ikke må kunne opnå nogen fortjeneste eller på anden måde få hævet sin levestandard ved en surrogataftale. Om overførelse af forældremyndighed, når der er betalt vederlag, henvises lovforslagets § 3, nr. 2, og bemærkningerne hertil.

Haageradoptionskonventionen er udarbejdet af Haagerkonferencen om Internationalt Privatret. De stater, der er medlemmer af Haagerkonferencen, har understreget, at da konventionen bygger på universelt anerkendte principper om barnets bedste og om beskyttelse af børns grundlæggende rettigheder, bør den finde tilsvarende anvendelse ved internationale adoptioner mellem en konventionsstat og en ikke-konventionsstat.

Efter artikel 1 har konventionen bl.a. til formål at opstille garantier for at sikre, at internationale adoptioner finder sted til barnets bedste og med respekt for de grundlæggende rettigheder, som de er anerkendt i international ret. Efter artikel 2, stk. 1, skal konventionen anvendes, når et barn, der har bopæl i en kontraherende stat (»oprindelsesstaten«), er blevet flyttet, er ved at blive flyttet eller skal flyttes til en anden kontraherende stat (»modtagerstaten«), enten efter at det er adopteret i oprindelsesstaten af et ægtepar eller af en person, der har bopæl i modtagerstaten, eller med henblik på en sådan adoption i modtagerstaten eller i oprindelsesstaten. Konventionen gælder mellem Danmark og en række andre stater.

Efter konventionens artikel 4, litra c, nr. 3 og 4, og litra d, nr. 4, kan en adoption inden for konventionens anvendelsesområde kun finde sted, såfremt de kompetente myndigheder i oprindelsesstaten bl.a. har sikret sig, at samtykke til adoptionen ikke er opnået mod betaling eller nogen anden form for modydelse, og ikke er tilbagekaldt, og at moderens samtykke, såfremt dette kræves, først er afgivet efter barnets fødsel, og endvidere har sikret sig under hensyntagen til

barnets alder og modenhed, at barnets samtykke til adoptionen ikke er opnået mod betaling eller nogen anden form for modydelse.

Disse bestemmelser indebærer, at en adoption, der er omfattet af konventionen, ikke kan gennemføres, hvis samtykke til adoptionen er opnået ved betaling.

Konventionen finder i praksis navnlig anvendelse ved såkaldte fremmedadoptioner, hvor adoptanten i udgangspunktet ikke har haft nogen forbindelse med hverken barnet eller dets forældre inden adoptionen. Der er typisk tale om børn, der bor på en institution i udlandet, og hvor forældrene enten har forladt barnet eller i forbindelse med anbringelsen af barnet på børnehjemmet gav tilladelse til adoption. I disse situationer kommer spørgsmålet om betaling til forældrene for at give samtykke til adoption ikke på tale i forhold til de kommende adoptanter, men i forhold til de organisationer der formidler adoption af børn til adoptanter i udlandet. Hvis det viser sig, at forældrene har modtaget betaling for at overdrage barnet til adoption, er der reelt tale om salg af et barn, og det følger derfor af konventionen, at barnet ikke må adopteres.

Konventionen finder også anvendelse ved familieadoption, når barnet på grund af adoptionen flytter fra en stat til en anden. Det følger af § 4 a i adoptionsloven, at familieadoption forudsætter, at der består nært slægtskab eller andet særligt tilknytningsforhold mellem adoptanten og adoptivbarnet eller dets forældre. Har adoptanterne ved familieadoption betalt barnets forældre for at overdrage barnet til adoption, er der reelt tale om salg af et barn, og der følger derfor af konventionen, at barnet ikke må adopteres. Dette skal ses i lyset af, at der ved familieadoption i udgangspunktet ikke består en direkte genetisk forbindelse mellem barnet og adoptanterne.

Familieadoption omfatter dog også stedbarnsadoption, hvor en ægtefælle eller samlever adopterer sin ægtefælles eller samlevers barn. I sådanne situationer består der en genetisk forbindelse mellem barnet og adoptantens ægtefælle eller samlever, der typisk allerede bor sammen med barnet. I disse situationer flytter barnet typisk ikke fra en konventionsstat til en anden på grund af adoptionen, hvorfor sager om stedbarnsadoption i praksis normalt ikke er omfattet af konventionen.

Det ubetingede forbud i § 15 i adoptionsloven mod adoption, når der er betalt vederlag, skal også ses i lyset af, at efter artikel 21, litra d, i børnekonventionen skal deltagerstater, der anerkender og/eller tillader adoption, sikre, at barnets bedste, skal være af altafgørende betydning, og disse deltagerstater skal i tilfælde af international adoption tage alle passende forholdsregler for at sikre, at anbringelsen ikke fører til upassende økonomisk gevinst for dem, der har medvirket ved adoptionen. Videre følger det af konventionens artikel 35, at deltagerstaterne skal træffe alle passende nationale, bilaterale og multilaterale forholdsregler med henblik på at forebygge bl.a. salg eller handel med børn til noget formål og i nogen form.

Bestemmelsen i artikel 35 er blevet uddybet i valgfri protokol af 25. maj 2000 til FN-konventionen om barnets rettigheder vedrørende salg af børn, børneprostitution og børnepornografi (herefter Palermoprotokollen). Efter artikel 1 i protokollen skal deltagerstaterne forbyde salg af børn, børneprostitution og børnepornografi. Efter artikel 2, litra a, forstås ved salg af børn enhver handling eller transaktion, hvormed et barn overdrages af en person eller persongruppe til en anden mod betaling eller andet vederlag. Præambelen til protokollen indeholder en henvisning til Haageradoptionskonventionen.

Det bemærkes, at det følger af artikel 3 i børnekonventionen, at i alle foranstaltninger vedrørende børn skal barnets bedste komme i første række.

Om børnekonventionen og Palermoprotokollen henvises til punkt 3.

Der henvises i øvrigt til beskrivelsen af de generelle adoptionsregler i punkt 2.3.1.

EMD afgav den 10. april 2019 en *rådgivende udtalelse om anerkendelse i national ret af et retligt forældre/barn-forhold mellem et barn, der er født på grundlag af et udenlandsk surrogatarrangement, og den tiltænkte mor* (sagsnr. P16-2018-001) (herefter 2019-udtalelsen).

Udtalelsen blev afgivet til brug for en sag i Frankrig, hvor et barn var født i udlandet på grundlag af en altruistisk surrogataftale. Den tiltænkte far var genetisk far til barnet, og faderskabet til barnet var anerkendt i Frankrig. Derimod var den tiltænkte mor i Frankrig ikke anerkendt som retlig forælder til barnet, der var blevet til uden brug af hendes æg. Sagen drejede sig om anerkendelse af den tiltænkte mors forældreskab til barnet.

I udtalelsen understregede EMD, at den er opmærksom på den omstændighed, at i relation til forældreskab ved surrogataftaler omfatter barnets bedste ikke kun respekt for barnets ret til privatliv efter EMRK artikel 8, men også forhold, der ikke nødvendigvis taler for anerkendelse af et retligt forældre/barn-forhold, f.eks. beskyttelse mod den risiko for udnyttelse som surrogataftaler indeholder, jf. pr. 41.

Herefter fastslog EMD, at det er uforeneligt med barnets bedste, hvis det er generelt og absolut umuligt at opnå anerkendelse af forholdet mellem et barn, der er født på grundlag af en udenlandsk surrogataftale, og den tiltænkte mor. I forlængelse heraf udtalte EMD, at varetagelsen af barnets bedste som minimum kræver, at der foretages en undersøgelse i hver enkelt sag, hvor sagens konkrete omstændigheder indgår, jf. pr. 42.

EMD konkluderede, at barnets ret til respekt for sit privatliv i situationer som den omhandlede indebærer, at der i national ret skal være mulighed for etablering af et retligt forældre/barn-forhold også i forhold til den tiltænkte mor, når hun i en fødselsattest udstedt i barnets fødeland er anført som barnets ”retlige mor”, jf. pr. 46. Samtidig understregede EMD, at det vigtigste er, at der i national ret er fastlagt en effektiv fremgangsmåde til anerkendelse af forældre/barn-forholdet, senest når forholdet mellem barnet og den tiltænkte mor efter en konkret vurdering er blevet en praktisk realitet, jf. pr. 54.

Højesterets dom af 16. november 2020 (TfA 2021 s. 158/1) drejede sig om afslag på stedbarnsadoption af to børn, der var født i Ukraine på grundlag af en kommerciel surrogataftale mellem et dansk ægtepar bestående af en kvinde og en mand og en ukrainsk kvinde (surrogatmoren). De ukrainske myndigheder udstedte en fødselsattest for børnene med angivelse af parret som forældre til dem. I Danmark blev manden, der var genetisk far til børnene, anerkendt som retlig far, mens moren ikke blev anerkendt som retlig forælder. Begrundelsen herfor var, at det på daværende tidspunkt fremgik af § 30 i børneloven, at den kvinde, som føder et barn, der er blevet til ved assisteret reproduktion, anses som barnets mor.

På grund af betalingen af vederlag til surrogatmoren afslog Ankestyrelsen en anmodning fra den tiltænkte mor om tilladelse til at stedbarnsadoptere børnene. Ankestyrelsens afgørelse blev indbragt for byret og landsret, der begge stadfæstede den.

Afgørelsen blev efterfølgende indbragt for Højesteret, der bl.a. tog stilling til, om afslaget på stedbarnsadoption var i strid med artikel 8 i EMRK om retten til privat- og familieliv. Højesteret anførte, at 2019-udtalelsen efter Højesterets opfattelse må forstås således, at den bl.a. tager sigte på tilfælde af surrogatmoderskab mod betaling som nævnt i adoptionslovens § 15, og der må derfor også i disse tilfælde i hver enkelt sag foretages en konkret vurdering med inddragelse af, hvad der er bedst for det pågældende barn. Adoptionslovens § 15, 1. pkt., åbner ikke mulighed for en sådan vurdering, idet bestemmelsen indebærer et ubetinget forbud mod meddelelse af adoptionsbevilling i tilfælde, hvor nogen, der skal afgive samtykke til adoptionen, har ydet eller modtaget vederlag m.v. En enig Højesteret fandt på den baggrund, at der er behov for, at lovgivningsmagten tager bestemmelsen i adoptionslovens § 15 op til overvejelse. Højesteret fastslog videre, at indtil der måtte foreligge en ny regulering, følger det af EMRK, at der må foretages en konkret vurdering med henblik på at vurdere, om afslag på stedbarnsadoption vil være i strid med EMRK artikel 8.

I den konkrete sag fandt Højesterets flertal (4 ud af 7 dommere), at den interesse, som børnene havde i at blive adopteret af den tiltænkte mor - afvejet over for de generelle hensyn til børns beskyttelse mod at blive gjort til genstand for handel og til at modvirke udnyttelse af sårbare kvinder - ikke indebar, at afslaget på adoptionsbevilling på nuværende tidspunkt kunne anses for en krænkelse af EMRK artikel 8.

Højesterets dom af 16. november 2020 blev af den tiltænkte mor og de to børn indbragt for EMD, der den 6. december 2022 afsagde dom i sagen - *K.K. m.fl. mod Danmark*. EMD anerkendte, at Højesteret havde foretaget en vanskelig afvejning mellem hensynet til børnenes bedste og de generalpræventive hensyn, som § 15 i adoptionsloven var begrundet i, herunder bl.a. hensynet til at forhindre kommerciel udnyttelse af sårbare kvinder samt risikoen for, at børn bliver til en handelsvare. EMD's flertal (4 ud af 7 dommere) fandt dog, at børnenes ret til respekt for deres privatliv efter EMRK artikel 8 var blevet krænket.

EMD lagde vægt på, at dansk lovgivning ikke indeholder andre muligheder end adoption for at etablere et retligt forældre/barn-forhold til den tiltænkte mor. Børnene blev derfor de facto nægtet at få anerkendt et retligt forældre/barn-forhold til den tiltænkte mor. EMD bemærkede i den forbindelse, at en sådan mangel på anerkendelse i sig selv havde en negativ indvirkning på børnenes ret til respekt for deres privatliv, især fordi det placerede dem i en position af retlig usikkerhed omkring deres identitet i samfundet. EMD lagde endvidere vægt på, at børnene havde boet med den tiltænkte mor og deres genetiske far, siden de kom til Danmark syv år tidligere. Børnene havde på den baggrund i en lang periode betragtet dem begge som værende deres forældre, og det var klart i børnenes bedste interesse at opnå samme retlige forhold til den tiltænkte mor, som de havde til deres genetiske far. EMD bemærkede i den forbindelse, at der ikke var nogen modsatrettede forældreinteresser mellem den tiltænkte mor og den genetiske far. EMD bemærkede endvidere, at der i sagen ikke var andre personer, der påberåbte sig forældreskabet til børnene, jf. pr. 72-75.

Som følge af Højesterets dom af 16. november 2020 og EMD's dom af 6. december 2022 administrerer Familieretshuset og Ankestyrelsen § 15 i adoptionsloven på en sådan måde, at der i hver enkelt sag – under inddragelse af hvad der er bedst for det pågældende barn – foretages en konkret vurdering af, om afslag på stedbarnsadoption vil udgøre en krænkelse af EMRK artikel 8.

Dette betyder i relation til surrogataftaler, at når der i udlandet er fastslået et retligt forældreskab for den tiltænkte forælder, dvs. den retlige fars partner, på grundlag af en surrogataftale, skal det – når

forholdet mellem barnet og den tiltænkte forælder er blevet en praktisk realitet – være muligt efter national ret at etablere et retligt forældre/barn-forhold, medmindre det undtagelsesvist må antages ikke at være bedst for barnet. Dette gælder også, selvom der er tale om en kommerciel surrogataftaler, hvor surrogatmoren har modtaget vederlag for at føde barnet til de tiltænkte forældre, hvoraf mindst en er genetisk forælder til barnet.

Det bemærkes, at dommen vedrørte en situation, hvor en mand var genetisk far til barnet, og hvor hans faderskab til barnet var fastslået i det land, hvor barnet var født.

EMD har ikke specificeret, hvornår forholdet mellem barnet og den tiltænkte forælder er blevet en praktisk realitet. Det er Social-, Bolig- og Ældreministeriets vurdering, at det i relation til udenlandske surrogataftaler må antages, at forholdet mellem barnet og den tiltænkte forælder efter dansk ret i hvert fald er blevet en praktisk realitet, når det tiltænkte forældrepar er rejst med barnet fra fødestedet i udlandet til Danmark med henblik på, at barnet skal bosætte sig her.

2.3.2.2. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser

I lyset af Højesterets dom af 16. november 2020 er der behov for at bringe adoptionsforbuddet i § 15 i adoptionsloven i overensstemmelse med EMD's praksis i sager om forældreskab ved udenlandske kommercielle surrogataftaler.

Denne ændring er nødvendig, selvom det ved lovforslagets § 1, nr. 10, foreslås, at der indføres mulighed for at etablere forældreskab ved udenlandske surrogataftaler. Dette skyldes, at der kan opstå situationer, hvor de foreslåede betingelser for etablering af forældreskab ved udenlandske kommercielle surrogataftaler ikke er opfyldt, og der derfor er behov for mulighed for at etablere forældreskabet gennem adoption.

Det bemærkes, at EMD's praksis – navnlig dom af 6. december 2022 i sagen *K.K. m.fl. mod Danmark* – efter Social-, Bolig- og Ældreministeriets opfattelse må antages at indebære, at der ved kommercielle surrogataftaler, hvor den ene i part i det tiltænkte forældrepar er genetisk forælder til barnet, ikke er tale om handel med børn i relation til artikel 35 i børnekonventionen som uddybet ved Palermoprotokollen.

I forhold til adoption i andre situationer end stedbarnsadoption på grundlag af udenlandske surrogataftaler bemærkes, at det følger af artikel 3 i børnekonventionen, at i alle foranstaltninger vedrørende børn skal barnets bedste komme i første række. Et ubetinget forbud mod adoption, når der er betalt vederlag, er således ikke fuldt ud foreneligt med børnekonventionen. Der er derfor også behov for i relation til sådanne situationer at bringe adoptionsforbuddet i § 15 i adoptionsloven i overensstemmelse med børnekonventionen.

Henset til Danmarks forpligtelser efter børnekonventionen og Haageradoptionskonventionen til at imødegå handel med børn bør det gældende adoptionsforbud i § 15 i adoptionsloven uanset ovenstående opretholdes, men adoptionsforbuddet bør justeres således, at adoptionen trods betaling af vederlag kan gennemføres, hvis det i den konkrete sag kan antages at være bedst for barnet.

2.3.2.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at der som § 15, stk. 2, i adoptionsloven indsættes en bestemmelse, hvorefter den gældende bestemmelse i § 15 i adoptionsloven ikke finder anvendelse, når adoptionen trods ydelse eller modtagelse af vederlag eller nogen anden form for modydelse kan antages at være bedst for

barnet, medmindre adoptionen er omfattet af Haageradoptionskonventionen, der af Danmark anvendes tilsvarende i forhold til lande, der ikke har tiltrådt konventionen.

Denne bestemmelse vil for det første indebære, at der vil blive indført en undtagelse til det ubetingede adoptionsbud i § 15 i adoptionsloven således, at selvom der er betalt vederlag for en adoption, vil der skulle foretages en vurdering af, om adoptionen i den konkrete situation vil være den bedste løsning for barnet.

Forslaget vil i relation til sager om stedbarnsadoption, hvor barnet er blevet til ved en udenlandsk kommerciel surrogataftale, og hvor der i udlandet er fastslået et retligt forældreskab for den tiltænkte forælder, dvs. den genetiske og retlige fars partner, betyde, at adoptionen uanset vederlaget vil skulle gennemføres, når forældre/barn-forholdet er blevet en praktisk realitet, medmindre det undtagelsesvist må anses ikke at være bedst for barnet at blive adopteret af den pågældende stedforælder.

Ved stedbarnsadoption i andre situationer, f.eks. i nationale sager hvor den ene forælder og dennes ægtefælle eller samlever (dvs. barnets stedforælder) betaler vederlag til den anden forælder med henblik på, at denne accepterer, at ægtefællen eller samleveren stedbarnsadopterer barnet, vil der tilsvarende skulle foretages en vurdering af, hvad der er bedst for barnet. Der vil således i disse situationer skulle foretages en konkret vurdering af, om adoptionen vil være bedst for barnet trods vederlaget.

Bestemmelsen vil også finde anvendelse ved andre former for familieadoption end stedbarnsadoption således, at der også i disse situationer vil skulle foretages en vurdering af, hvad der er bedst for barnet. I disse situationer består der imidlertid normalt ikke en direkte genetisk forbindelse mellem barnet og adoptanterne. Dette vil indebære, at hvis der er betalt vederlag til barnets forældre med henblik på, at de accepterer adoptionen, vil situationen kunne ansues sådan, at der reelt er tale om salg af et barn, og det vil derfor nøje skulle overvejes, om adoptionen vil være den bedste løsning for barnet, herunder set i lyset af Danmarks forpligtelser til at imødegå handel med børn.

Den foreslåede bestemmelse vil for det andet betyde, at det ubetingede forbud mod adoption, når der er betalt vederlag, vil blive opretholdt ved internationale adoptioner, der er omfattet af Haageradoptionskonventionen, der af Danmark anvendes tilsvarende i forhold til lande, der ikke har tiltrådt konventionen. Hvis eksempelvis forældrene har modtaget betaling for at overdrage deres barn til international adoption, vil adoption således fortsat skulle afslås.

For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 2, nr. 5 og 6, og bemærkningerne hertil.

Endvidere henvises til det foreslåede forbud mod handel med børn med henblik på opfostring, jf. punkt 2.5.

2.3.3. Særligt om voksenadoption

2.3.3.1. Gældende ret

Det følger af § 1, stk. 1, 1. pkt., i adoptionsloven, at adoption meddeles ved bevilling, der udfærdiges af Familieretshuset.

Adoptionsloven indeholder en række betingelser for adoption. Disse adoptionsbetingelser er møntet på adoption af børn, dvs. personer der ikke er fyldt 18 år. De samme betingelser gælder imidlertid også ved adoption af voksne, dvs. personer der er fyldt 18 år. Der findes således ikke særlige regler for adoption for voksne.

Efter § 2 i adoptionsloven må adoption kun bevilges, når den efter foretagen undersøgelse kan antages at være bedst for den, som ønskes adopteret, og denne enten ønskes opfostret hos adoptanten eller har været opfostret hos denne, eller der foreligger anden særlig grund til adoptionen.

Opfostringskravet understreger, at formålet med adoption er at etablere et forælder/barn-forhold eller at bekræfte et allerede bestående forhold af denne karakter. Opfostring kan efter almindelig forståelse af begrebet alene ske, indtil barnet fylder 18 år og derved bliver myndigt. Der er ikke i lovgivningen fastsat bestemmelser om længden af opfostringsperioden, men det antages at være et krav, at opfostringen har en sådan karakter, at den er udtryk for, at der foreligger eller vil komme til at foreligge et stabilt forælder/barn-forhold. I praksis stilles der derfor ved adoption af børn under 18 år krav om, at barnet vil kunne bo sammen med ansøgeren i mindst tre år, inden barnet fylder 18 år. I denne periode medregnes også den tid, som barnet måtte have boet sammen med ansøgeren før ansøgningen om adoption. Er barnet fyldt 18 år på ansøgningstidspunktet, stilles der i praksis krav om, at barnet har boet sammen med ansøgeren i omkring tre år, før barnet fyldte 18 år. Dette indebærer, at ansøgning om adoption som udgangspunkt afslås, hvis barnet og ansøgeren ikke har boet sammen i tre år, før barnet fyldte 18 år.

Adoption tillades dog, selvom opfostringskravet ikke er opfyldt, hvis der foreligger ”anden særlig grund til adoptionen”. I praksis vil særlige omstændigheder formentlig kunne føre til, at opfostringskravet lempes, mens særlige omstændigheder kun i ret begrænset omfang vil kunne føre til, at der tillades adoption, selvom der slet ikke har fundet opfostring sted før det fyldte 18. år. Efter praksis vil der især foreligge særlige omstændigheder, hvis barnet har en eller flere genetiske hel- eller halvsøskende, der er eller vil blive adopteret af ansøgeren, såkaldt ”medtræk”. Det kan også være en særlig omstændighed, hvis barnet ikke kan klare sig selv og har behov for en omsorgsperson, f.eks. fordi barnet er handicappet, og ”opfostring” derfor fortsat er nødvendig efter det fyldte 18. år.

Personer, der er gift eller samlevende, kan efter § 5 i adoptionsloven som udgangspunkt kun adoptere sammen med deres ægtefælle eller samlever, medmindre der er særlige grunde til at fravige dette krav. Særlige grunde kan for eksempel være, at ægtefællen eller samleveren er forsvundet eller på grund af sindssygdom eller lignende er ude af stand til at handle fornuftsmæssigt. Dette indebærer, at en ansøgning om adoption afslås i de tilfælde, hvor ansøgers ægtefælle eller samlever ikke har samme tilknytning til barnet som ansøger, og ægtefællen eller samleveren derfor ikke ønsker at adoptere barnet.

En ægtefælle kan efter § 5 a, stk. 1, i adoptionsloven adoptere sin ægtefælles barn. Dette kaldes stedbarnsadoption. Tilsvarende kan en samlever stedbarnsadoptere sin samlevers barn. Efter bestemmelsens stk. 2 kan stedbarnsadoption endvidere ske af en tidligere ægtefælles eller samlevers barn. Stedbarnsadoptioner er kendetegnet ved, at barnet efter adoptionen betragtes som fælles barn af adoptanten og den forælder, der er gift eller samlevende eller har været gift eller samlevende med

adoptanten. Dette følger af § 16, stk. 2, i adoptionsloven. Om bestemmelsen henvises i øvrigt til punkt 2.3.1.

I forhold til kravet i § 2 i adoptionsloven om, at det er en betingelse for adoption, at adoptionen kan antages at være bedst for barnet, bemærkes i relation til stedbarnsadoption, at der gælder en formodning for, at det vil være til fordel for barnet, at den, der fungerer som barnets sociale far eller mor, også bliver barnets anden retlige forælder. Ved vurderingen af, om stedbarnsadoption kan antages at være bedst for barnet, lægges der navnlig vægt på, at familien har opnået den fornødne stabilitet, og at ønsket om adoption derfor er en velovervejet beslutning, f.eks. er baseret på erfaring fra flere års samliv som familie. Der stilles derfor i praksis som udgangspunkt krav om, at ansøgeren har levet sammen med ægtefællen eller samleveren og barnet i mindst 2½ år. Hvis der foreligger særlige omstændigheder, kan kravet om et stabilt familieliv efter en konkret vurdering fraviges. En fravigelse af kravet forudsætter normalt, at der foreligger en situation, hvor adoptionen ikke kan vente, til samlivskravet er opfyldt, f.eks. fordi barnets forælder er ramt af livstruende sygdom.

I forhold til stedbarnsadoption af en tidligere ægtefælles nu myndige barn fremgår det af § 5 a, stk. 2, 1. pkt., i adoptionsloven, at stedbarnsadoption kan ske af en tidligere ægtefælles eller samlevers barn. Er ægteskabet ophørt ved skilsmisse eller omstødelse, eller er samlivet ophævet, kan stedbarnsadoption efter bestemmelsens 2. pkt. kun ske, hvis den, der ønskes adopteret, er myndig. Disse bestemmelser blev indsat i adoptionsloven ved § 5 i lov nr. 446 af 9. juni 2004 om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Regelforenkling på det familieretlige område m.v.). Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelserne, at det ikke bør være et krav til stedbarnsadoption i sager efter 2. pkt., at der foreligger samtykke fra den forælder, som adoptanten tidligere har været gift med. Det skyldes, at der er tale om adoption af en person, der er myndig, og at den pågældende og adoptanten således i stedet for stedbarnsadoption kunne vælge at ansøge om almindelig adoption med fuldstændigt familieskift til følge, uden at dette efter § 7 i adoptionsloven ville kræve den tidligere ægtefælles samtykke. Der henvises til Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 6451-6452.

Der gælder efter § 7 i adoptionsloven et krav om samtykke til adoption fra barnets forældre, når den, der ønskes adopteret, er under 18 år og umyndig. Dette krav gælder ikke, når den, der ønskes adopteret, er fyldt 18 år. I disse situationer skal der i stedet efter § 13 i adoptionsloven indhentes en erklæring fra forældrene om adoptionen. En protest fra forældrene mod adoptionen betyder ikke, at adoptionen ikke kan gennemføres, men alt efter indholdet af protesten kan den betyde, at sagen skal undersøges nærmere, f.eks. at der indhentes yderligere oplysninger til brug for vurderingen af tilknytningen mellem den, der ønskes adopteret, og adoptanten.

Hvis den, der ønskes adopteret, er under værgemål efter § 5 i værgemålsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1122 af 28. maj 2021, eller under værgemål med fratagelse af retlig handleevne efter § 6 i værgemålsloven, følger det af § 14 i adoptionsloven, at der skal indhentes en erklæring fra værgeren.

Med hensyn til § 15 i adoptionsloven om forbud mod adoption, når der er ydet vederlag, henvises til beskrivelsen af bestemmelsen i punkt 2.3.1.

Endelig følger det af § 28, stk. 1, i adoptionsloven, at den, der har bopæl her i landet, kun kan adoptere efter reglerne i adoptionsloven. Bestemmelsen giver adoptanter, der bor i Danmark, mulighed for at adoptere et barn, der har bopæl i udlandet.

I praksis er det en betingelse for adoption, at der er en vis aldersforskel mellem adoptanterne og barnet. Der må således ikke være en så lille aldersforskel mellem adoptanterne og barnet, at det biologisk ville være udelukket, at adoptanterne kunne være forældre til barnet. Der stilles derfor normalt krav om, at aldersforskellen mellem adoptanterne og barnet er mindst 14 år. Dette gælder også ved adoption af personer over 18 år.

Endvidere følger det af praksis, at der ved vurderingen af ansøgninger om adoption af flere søskende eller en ud af flere søskende tages hensyn til, at mindreårige søskende ikke stilles forskelligt i familiemæssige henseende. Dette indebærer, at i nogle situationer vil adoption af et barn ud af en søskendeflok blive afslået af hensyn til at stille børnene ens, selvom adoptionsbetingelserne er opfyldt for det pågældende barn (såkaldt ”negativt medtræk”). I andre situationer vil adoption af alle søskende blive tilladt, selvom adoptionsbetingelserne kun er opfyldt for nogle søskende (såkaldt ”positivt medtræk”). I sager om adoption af flere voksne søskende anvendes negativt medtræk normalt ikke, da hensynet til at beskytte en voksen mod at blive stillet anderledes end sine søskende er meget begrænset, hvis vedkommende selv er indstillet på det. Tilsvarende er hensynet til at beskytte mindreårige søskende mod at blive stillet anderledes end en voksen søskende begrænset.

Efter § 29 b i adoptionsloven kan Familieretshusets afgørelser om adoption påklages til Ankestyrelsen.

Ansøgninger om adoption behandles uden gebyrbetaling. Der er imidlertid på andre familieretlige sagsområder etableret gebyrordninger. Det betales således gebyr for udstedelse af prøvelsesattest til udlændinge, der ønsker at blive gift i Danmark, for behandling af en sag om separation eller skilsmisse, herunder et særskilt gebyr for vilkårsforhandling, for ansøgning om ændring af et løbende børnebidrag, og for ændring af navn. Der henvises til § 13, stk. 4, og § 39 i lov om ægteskabets indgåelse og opløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 1080 af 14. august 2023, (herefter ægteskabsloven), § 17 a i lov om børns forsørgelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 773 af 7. august 2019, og til § 25 a i navneloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1074 af 9. august 2023.

Familieretshusets udgifter til behandling af en ansøgning om adoption af en voksen udgjorde i 2022 i gennemsnit 4.229 kr. (2024-pl). Ankestyrelsens udgifter til behandlingen af en klage over en afgørelse truffet af Familieretshuset om afslag på adoption af en voksen udgjorde i 2022 i gennemsnit 4.734 kr. (2024-pl).

2.3.3.2. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser

En adoption har traditionelt set til formål at etablere et forælder/barn-forhold eller bekræfte et allerede bestående forhold af denne karakter. Mens en adoption af et barn som oftest skal sikre barnet omsorgspersoner, der kan tage vare på det, så har en voksen, der bliver adopteret, typisk ikke samme behov for en praktisk og juridisk omsorgsperson. Alligevel er det i vid udstrækning de samme regler og den samme praksis, der anvendes ved adoption uanset alderen på den, der ønskes adopteret. Det skaber i nogle situationer u hensigtsmæssige resultater i forbindelse med voksenadoption.

Der er således eksempler på, at kravet om opfostring i tre år inden det fyldte 18. år har umuliggjort en adoption, uanset at relationen mellem den, der ønskes adopteret, og den, der ønsker at adoptere, har en så familiær karakter, at den ikke kun omfatter de to personer men også udstrækkes til den øvrige familie, som eksempelvis børn af den, der ønskes adopteret, der reelt er blevet ”børnebørn” til den, der ønsker at adoptere. Der er også eksempler på situationer, hvor det ikke er muligt at gennemføre en stedbarnsadoption af en voksen trods tæt kontakt efter et samlivsophør, fordi samlivet mellem den kommende adoptant, den retlige forælder og den, der ønskes adopteret, har varet mindre end 2½ år.

Uanset at der bag en adoption af en voksen ikke ligger et behov hos den adopterede for juridisk eller praktisk omsorg, så ligger der et ønske hos den adopterede og adoptanten om ikke kun at være følelsesmæssigt forbundne, men også at etablere et juridisk bånd – og ikke kun i deres indbyrdes forhold men også mellem deres slægter på lige fod med andre familier.

Efter Social-, Bolig- og Ældreministeriets opfattelse bør det anerkendes, at tætte, familielignende relationer ikke kun opstår, før man bliver voksen, men at sådanne relationer lige så vel kan opstå, når man er blevet voksen og uafhængigt af ens familiære forhold i øvrigt. Derfor bør adoptionsloven efter ministeriets opfattelse ændres sådan, at de betingelser, der gælder for adoption af en voksen, varetager de hensyn og afspejler de behov, som kendetegner en voksenadoption. Det må således generelt antages, at myndige personer selv kan vurdere, hvad der vil være bedst for dem, og da disse sager ikke rummer tungtvejende hensyn til andre involverede, bør betingelserne for voksenadoption være betydeligt lempeligere end ved adoption af personer, der ikke er fyldt 18 år.

På den baggrund er det ministeriets opfattelse, at kravet om tre års opfostring hos adoptanten før den adopteredes fyldte 18. år ikke bør gælde ved adoption af en voksen. På samme måde bør kravet om, at ansøgeren har levet sammen med ægtefællen eller samleveren og barnet i mindst 2½ år ikke gælde ved stedbarnsadoption af en voksen.

Tilsvarende bør det være muligt at gennemføre en voksenadoption i en situation, hvor adoptanten er gift eller har en samlever, og hvor denne ægtefælle eller samlever ikke selv ønsker at adoptere. Denne person bør ikke skulle samtykke til adoptionen eller inddrages efter § 13 i adoptionsloven. Det kan eksempelvis være relevant i en situation, hvor den, der ønskes adopteret, har etableret en forælder/barn-relation til den kommende adoptant, før dennes samlever eller ægtefælle blev en del af den kommende adoptants liv.

En adoption af en voksen bør fremover alene kræve, at det på grund af det indbyrdes familielignende forhold mellem ansøger og den, der skal adopteres, er den rigtige beslutning og den bedste løsning for dem. Dette bør forudsætte, at deres indbyrdes relation er forælder/barn-lignende, og at relationen har haft en vis varighed.

Der bør således meddeles afslag på voksenadoption i situationer, hvor det må antages, at adoptanten udnyttes af den, der ønskes adopteret, eller omvendt, da adoptionen i givet fald ikke kan anses for at være bedst for de involverede. Belysningen af relationen mellem de involverede bør således også indeholde en vurdering af, om motivet for adoptionen er reelt, eller om der kan være tale om udnyttelse af en af parterne, f.eks. for at opnå en bedre arveretlig retsstilling.

Gennemførelse af en adoption af en voksen kræver i dag ikke samtykke fra den voksnes retlige forældre, hvilket heller ikke bør være tilfældet fremover. Der bør dog fortsat efter §§ 13 og 14 i

adoptionsloven skulle indhentes en erklæring fra de retlige forældre til den voksne, der ønskes adopteret, eller fra en eventuel værge, uanset at de ikke kan modsætte sig en adoption. En sådan inddragelse er relevant for at indhente faktuelle oplysninger til brug for vurderingen af tilknytningen mellem adoptanten og den, der ønskes adopteret, og dermed for vurderingen af, om en adoption er ”bedst for de involverede”.

De generelle regler om adoption i lovens kapitel 2-5, herunder reglerne om retsvirkningen af en adoption og adgangen til ophævelse af en adoption, bør efter ministeriets opfattelse ikke ændres.

Med disse lempelser af betingelserne for adoption af en voksen vil der blive fulgt op på den beretning over beslutningsforslag nr. B 129 om at ophæve betingelsen om tre års samliv før det 18. år for den, der ønsker at blive adopteret, som Folketingets daværende Social- og Ældreudvalg afgav den 16. juni 2022. Beslutningsforslaget havde til formål udvide adgangen til voksenadoption ved at ophæve det såkaldte ”opfostringskrav” i adoptionsloven i forhold adoption af voksne.

Adoption af en voksen har i modsætning til adoption af et barn ikke en juridisk betydning i hverdagen for de involverede. Da adoption af en voksen således ikke er udtryk for en juridisk nødvendighed, og da adoptionen heller ikke skal varetage et praktisk behov for omsorg hos den adopterede, bør lempelse af adgangen til at adoptere en voksen efter ministeriets opfattelse følges af en indførelse af et omkostningsbestemt brugerbetalt gebyr.

Der henvises til aftalen om retligt forældreskab ved surrogataftaler, jf. punkt 2.1., hvoraf det fremgår, at ved udmøntningen af aftalen er partierne endvidere enige om, at der skal ske en lempelse af adgangen til voksenadoption.

2.3.3.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at der i adoptionsloven indsættes bestemmelser om adoption af voksne, dvs. personer der er fyldt 18 år.

Dette forslag foreslås gennemført ved, at der i adoptionsloven indsættes et nyt kapitel 1 a med titlen »Betingelser for adoption af personer, der er fyldt 18 år«.

I dette kapitel foreslås det for det første, at der som § 15 b indsættes en bestemmelse, der fastlægger betingelserne for voksenadoption. Efter bestemmelsens stk. 1 må Familieretshuset kun bevilge adoption af en person, der er fyldt 18 år, når den, der ønskes adopteret, og adoptanten er enige herom, og adoptionen kan antages at være bedst for dem begge. Efter bestemmelsens stk. 2 omfatter stk. 1 også adoption af en nuværende eller tidligere ægtefælles eller samlevers barn, der er fyldt 18 år (stedbarnsadoption), og efter stk. 3 finder §§ 3, 13 og 14 i adoptionsloven tilsvarende anvendelse ved adoption efter stk. 1 og 2.

Forslaget vil betyde, at det grundlæggende alene vil være en betingelse for adoption af en voksen, herunder ved stedbarnsadoption, at den, der ønskes adopteret, og adoptanten er enige herom, og adoptionen kan antages at være bedst for dem begge. En adoption af en voksen vil således alene kræve, at det på grund af deres indbyrdes familiemæssige forhold er den rigtige beslutning for de personer, adoptionen omfatter. Dette vil forudsætte, at deres indbyrdes relation er forælder/barnlignende, og at relationen har haft en vis varighed.

Adoption af en voksen vil således ikke længere være betinget af, at den, der ønskes adopteret, er blevet opfostret af adoptanten inden det fyldte 18. år, ligesom samlivskravet på 2½ år ikke vil gælde ved stedbarnsadoption af en voksen. Samtidig vil det blive muligt at gennemføre en voksenadoption i en situation, hvor adoptanten er gift eller har en samlever, og hvor denne ægtefælle eller samlever ikke selv ønsker at adoptere.

I overensstemmelse med §§ 13 og 14 i adoptionsloven vil der ved voksenadoption skulle indhentes en erklæring fra forældrene til eller en eventuel værge for den, der ønskes adopteret.

For det andet foreslås det, at der i det foreslåede kapitel 1 a som § 15 c indsættes en bestemmelse, hvorefter der ved indgivelse af en ansøgning om voksenadoption efter den foreslåede bestemmelse i § 15 b i adoptionsloven betales et gebyr, hvis størrelse fastsættes og reguleres årligt af social- og boligministeren således, at det svarer til omkostningerne ved Familieretshusets og Ankestyrelsens behandling af sager om voksenadoption. Samtidig foreslås det, at bestemmelsen giver social- og boligministeren mulighed for at fastsætte regler om betaling af gebyret.

Der vil være tale om et omkostningsdækkende gebyr, der alene vil skulle dække Familieretshusets og Ankestyrelsens omkostninger ved behandlingen af sager om voksenadoption.

For en nærmere beskrivelse af disse forslag henvises til lovforslagets § 2, nr. 7, og bemærkningerne hertil. De ændringer af adoptionsloven, som fremgår af lovforslagets § 2, nr. 1, 2 og 8, skal ses i sammenhæng med de foreslåede bestemmelser om voksenadoption. Der henvises til disse bestemmelser og bemærkningerne hertil.

2.3.4. Særligt om stedbarnsadoption

2.3.4.1. Gældende ret

2.3.4.1.1. Barnets tilknytning til adoptanten (kravet om 2½ års samliv)

Ved vurderingen af, om stedbarnsadoption efter § 5 a i adoptionsloven kan antages at være bedst for barnet, jf. lovens § 2, lægges der navnlig vægt på, om familien har opnået den fornødne stabilitet således, at ønsket om adoption er en velovervejede beslutning baseret på erfaring fra flere års samliv som familie.

Ankestyrelsen har i principmeddelelse 6-21 fastlagt kriterierne for at meddele stedbarnsadoption

Det fremgår indledningsvist af meddelelsen, at der i praksis i alle sager om stedbarnsadoption som udgangspunkt stilles krav om, at ansøgeren på ansøgningstidspunktet har levet sammen med ægtefællen eller samleveren og barnet i mindst 2 år og 6 måneder. Det fremgår imidlertid af punkt 4.1.1. i vejledning nr. 9401 af 26. juni 2020 om adoption, at samlivskravet ved ægteskab først skal være opfyldt på tidspunktet for udstedelse af adoptionsbevillingen.

Ved vurderingen af, om dette krav til samlivet er opfyldt, lægges der vægt på, om de samlevende har haft et sammenhængende samliv med barnet, der har varet mindst 2 år og 6 måneder, normalt med fælles folkeregisteradresse, umiddelbart op til indgivelsen af ansøgningen om adoption. Har parret ikke haft fælles folkeregisteradresse, skal forholdet kunne anses for ægteskabslignende, herunder at parret udadtil har optrådt som et par, f.eks. om de har holdt fælles ferier og fejret højtider sammen.

I situationer, hvor parret sammen har planlagt at blive forældre til et barn, fremgår det af meddelelsen, at kravet til samlivets længde kan fraviges i situationer, hvor der mellem ansøgeren og ansøgerens partner, der er retlig forælder til barnet, eksisterede et stabilt familieliv, inden barnet blev født. Ud over samlivets længde lægges der ved vurderingen af, om der er tale om et stabilt familieliv, også vægt på, om parret allerede har fælles børn, som de ønsker at sikre barnets retlige søskenderelation til så tidligt som muligt. Dette drejer sig om situationer, hvor et par bestående af en mand og en kvinde eller af to mænd har fået barnet ved hjælp af en surrogatmor samt situationer, hvor et kvindeligt par har fået et barn ved en såkaldt hjemmeinsemination med sæd fra en mand, der ikke skal være barnets far, uden at betingelserne for at etablere medmoderskab efter børneloven er opfyldt.

Ifølge førnævnte principmeddelelse vurderede Ankestyrelsen i en sag, at der var tale om et stabilt familieliv i en situation, hvor den, der ansøgte om stedbarnsadoption, var gift med barnets far, og de havde haft fælles adresse i 16 år. Parret havde ingen fælles børn. Ansøgeren ønskede at adoptere sin ægtefælles barn på 1 år, som havde boet sammen med parret, siden barnet var to dage gammel. Barnet var født af en surrogatmor, som var en nær veninde gennem mange år, og som ikke havde modtaget betaling for surrogatforholdet. Ankestyrelsen vurderede, at der var tale om et stabilt familieliv, der kunne begrunde en fravigelse af samlivskravet. Ankestyrelsen kom til samme resultat i en sag, hvor et par havde boet sammen i 10 år, og i forvejen havde to fællesbørn på henholdsvis 7 og 10 år. Omvendt vurderede Ankestyrelsen, at der ikke var tale om et stabilt familieliv i en situation, hvor parret havde været samlevende i mindre end 3 år og ikke havde nogen fælles børn.

Med hensyn til § 15 i adoptionsloven om adoption mod vederlag henvises til punkt 2.3.2.

Ud over situationer omfattet af principmeddelelsen kræver fravigelse af samlivskravet normalt, at der foreligger sådanne omstændigheder, at adoptionen ikke kan vente, til samlivskravet er opfyldt, f.eks. fordi barnets forælder er ramt af livstruende sygdom.

Der henvises i øvrigt til beskrivelsen af de generelle adoptionsregler i punkt 2.3.1.

2.3.4.1.2. Stedbarnsadoption efter skilsmisse, separation eller samlivsophævelse

Efter § 5 a, stk. 1, i adoptionsloven er ægteskab en af betingelserne for stedbarnsadoption. Det bemærkes hertil, at ægteskab ikke ophører ved separation, og at der derfor kan gennemføres en stedbarnsadoption, selvom ansøgeren og barnets forælder er separerede. Efter Ankestyrelsens praksis forudsætter dette dog, at ægtefællerne fortsat er samlevende på det tidspunkt, hvor adoptionen meddeles. Ophæver ægtefællerne samlivet under behandlingen af en ansøgning om stedbarnsadoption, afslås ansøgningen, også selvom ægtefællerne var samlevende på ansøgningstidspunktet. Det er således ikke til hinder for stedbarnsadoption, at begge ægtefæller eller den ene af dem gennem separation har tilkendegivet, at ægteskabet og samlivet ønskes opløst, men en frasepareret ægtefælle kan kun få tilladelse til stedbarnsadoption, hvis ægtefællerne endnu ikke er flyttet fra hinanden på det tidspunkt, hvor adoptionen meddeles.

Det samme gør sig gældende i relation til ugifte samlevende. Det er også her en betingelse for stedbarnsadoption, at de er samlevende på det tidspunkt, hvor adoptionen meddeles.

I relation til stedbarnsadoption af børn, der ikke er fyldt 18 år, bemærkes, at det efter § 5 a, stk. 2, er muligt at stedbarnsadoptere en afdød ægtefælles eller samlevers barn, mens det ikke er muligt at

stedbarnsadoptere en fraskilt ægtefælles barn eller at stedbarnsadoptere en tidligere samlevers barn. Derimod giver bestemmelsen i relation til børn, der er fyldt 18 år, ud over muligheden for at stedbarnsadoptere en afdød ægtefælles eller samlevers barn, også mulighed for at adoptere en fraskilt ægtefælles barn og en tidligere samlevers barn.

§ 5 a blev indsat i adoptionsloven ved lov nr. 446 af 9. juni 2004 om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Regelforenkling på det familieretlige område m.v.). På det tidspunkt indeholdt bestemmelsen dog ikke mulighed for stedbarnsadoption af en samlevers barn. Det fremgår af bemærkningerne til forslaget, at der for at sikre en vis stabilitet omkring et mindreårigt barn stilles krav om ægteskab mellem parterne som forudsætning for adoption, herunder stedbarnsadoption. Uanset dette blev der med § 5 a indført mulighed for stedbarnsadoption af en fraskilt ægtefælles voksne børn. Dette blev begrundet med, at ægteskab som sikring af stabiliteten ved adoption ikke gør sig gældende, når den, der påtænkes adopteret, er myndig. Der henvises til Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 6451-6452.

Ved lov nr. 1525 af 27. december 2014 om ændring af adoptionsloven, forældreansvarsloven og lov om dansk indfødsret (Adgang for samlevende til at adoptere sammen m.v.) blev der indført mulighed for, at samlevende kan adoptere sammen, og i den forbindelse blev § 5 a i adoptionsloven ændret sådan, at der også kan ske stedbarnsadoption på grundlag af samliv.

Det bemærkes, at en forælder og en stedforælder efter § 13, stk. 2, i forældreansvarsloven kan aftale at have fælles forældremyndighed over barnet. En forælder og stedforælder med fælles forældremyndighed kan efter § 18 a i forældreansvarsloven aftale, at barnet har delt bopæl. Når der er fælles forældremyndighed, kræver væsentlige beslutninger vedrørende barnets forhold ifølge § 3, stk. 1, i forældreansvarsloven enighed mellem dem. Den forældremyndighedsindehaver, som barnet har bopæl hos, kan dog træffe afgørelse om overordnede forhold i barnets daglige liv. Har barnet delt bopæl efter lovens § 18 a, kræver afgørelse om overordnede forhold i barnets daglige liv enighed mellem forældremyndighedsindehaverne, dog kun i relation til den familieretlige lovgivning. Fælles forældremyndighed og delt bopæl, og dermed det fælles ansvar for barnet, fortsætter efter skilsmisse eller samlivsophævelse, medmindre andet bestemmes eller aftales. Lovgivningen understøtter således, at forældre, der ikke bor sammen, herunder en forælder og en tidligere stedforælder, etablerer et retligt fællesskab om barnet som grundlag for deres fælles ansvar for barnet.

Der henvises i øvrigt til beskrivelsen af de generelle adoptionsregler i punkt 2.3.1.

2.3.4.2. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser

2.3.4.2.1. Barnets tilknytning til adoptanten ved stedbarnsadoption

Af hensyn til barnets og parternes retssikkerhed er det Social-, Bolig- og Ældreministeriets opfattelse, at betingelserne for at meddele stedbarnsadoption bør lovfæstes som supplement til den ”bedst for barnet”-vurdering af adoptionen, der følger af § 2 i adoptionsloven. Det bør således fortsat være en betingelse for stedbarnsadoption, at parterne på ansøgningstidspunktet har et stabilt familieliv. Dette skyldes, at det ved stedbarnsadoption skal sikres, at adoptionslovens betingelse om, at adoption skal være til barnets bedste, er opfyldt, og at der er en formodning for, at dette er tilfældet, når der er etableret et stabilt familieliv, der kan danne ramme om barnets opvækst.

Mulighederne for at meddele stedbarnsadoption bør som i dag omfatte følgende situationer:

- Situationer, hvor en ægtefælle eller samlever til en forælder med et barn ønsker at adoptere barnet.
- Situationer, hvor barnet er født af en surrogatmor, der er blevet gravid med sæd fra en mand, og hvor denne mands partner – kvinde eller mand – søger om at stedbarnsadoptere barnet.
- Situationer, hvor et kvindeligt par har fået et barn ved en såkaldt hjemmeinsemination med sæd fra en mand, der ikke skal være barnets far, uden at betingelserne for at etablere medmoderskab efter børneloven er opfyldt.
- Situationer, hvor der foreligger særlige omstændigheder, eksempelvis fordi der af hensyn til barnets bedste er behov for at lempe kravet til samliv mellem adoptanten og barnets forælder, fordi de ikke har boet sammen i så lang tid, at der er tale om et stabilt samliv, men det vil være bedst for barnet, at adoptionen gennemføres trods dette, fordi barnets forælder eller adoptionsansøgeren er ramt af livstruende sygdom.

Efter den gældende ordning er kravet til længden af parternes samliv sammenholdt med en vurdering af barnets bedste de centrale elementer ved afgørelsen om tilladelse til stedbarnsadoption. Dette bør opretholdes, men i stedet for som udgangspunkt at stille krav om, at adoptanten på ansøgningstidspunktet har levet sammen med sin ægtefælle eller samlever og dennes barn i mindst 2 år og 6 måneder, finder ministeriet, at der er behov for en større fleksibilitet ved vurderingen af samlivets betydning for adgangen til stedbarnsadoption. Der bør derfor åbnes for, at der på baggrund af en konkret og individuel vurdering kan meddeles tilladelse til stedbarnsadoption, selvom parterne har samlevet i kortere tid end krævet i dag, eller selvom deres samliv har været arrangeret anderledes end ved bopæl på fælles folkeregisteradresse, dog forudsat at det er vurderingen, at de har et stabilt familieliv. Ligesom i dag bør der være mulighed for at se bort fra kravet om stabilt familieliv, når der foreligger særlige omstændigheder, og adoptionen vil være bedst for barnet.

Denne ordning bør ikke ændre ved de krav om inddragelse af barnets eventuelle anden forælder, der følger af §§ 7 og 13 i adoptionsloven. Der henvises til punkt 2.3.1.

I relation til situationer, hvor barnet er født af en surrogatmor i Danmark, bemærkes, at stedbarnsadoption fortsat som udgangspunkt ikke vil kunne meddeles, hvis nogen, der skal afgive samtykke til adoptionen, yder eller modtager vederlag. Der henvises til punkt 2.3.2 om forbuddet mod adoption mod vederlag i § 15 i adoptionsloven.

2.3.4.2.2. Stedbarnsadoption efter skilsmisse, separation eller samlivsophævelse

Rammerne for at meddele stedbarnsadoption bør være så vide og fleksible som muligt, forudsat at adoption alene meddeles efter en vurdering af, hvad der er bedst for det enkelte barn. Da bestemmelsen i § 5 a, stk. 2, 2. pkt., i adoptionsloven om, at der ikke kan gennemføres stedbarnsadoption af et mindreårigt barn efter skilsmisse, blev indført, var det en grundlæggende betingelse for stedbarnsadoption, at ansøgeren og barnets forælder var gift med hinanden. Efterfølgende er der indført mulighed for stedbarnsadoption, selvom parterne ikke er gift med hinanden, blot de bor sammen og har boet sammen med barnet i 2½ år, og deres samliv også fremadrettet vurderes at ville være stabilt. Ægteskab anses således i relation til stedbarnsadoption ikke længere som en nødvendig forudsætning for stabiliteten omkring et mindreårigt barn.

Endvidere kan en stedbarnsadoption gennemføres i en situation, hvor et gift par er blevet separeret, men endnu ikke blevet skilt, blot de fortsat er samlevende på det tidspunkt, hvor adoptionen meddeles.

Samtidig understøtter lovgivningen gennem reglerne om fælles forældremyndighed og delt bopæl, at det fælles ansvar for et mindreårigt barn fortsætter efter skilsmisse og samlivsophævelse, og dette gælder også for en forælder og en stedforælder.

På den baggrund bør der være mulighed for stedbarnsadoption i en situation, hvor en forælder og en stedforælder i en periode sammen har opdraget barnet, og efter skilsmisse henholdsvis samlivsophævelse ønsker at fortsætte det fælles ansvar for barnet, forudsat at dette i den konkrete situation er til barnets bedste.

Denne mulighed for stedbarnsadoption bør ikke ændre de grundlæggende betingelser for adoption, navnlig at adoptionen skal være bedst for barnet, at barnet som udgangspunkt skal have været opfostret hos ansøgeren, at ægtefællen eller samleveren skal være enig i adoptionen, at en eventuel anden forælder skal inddrages i sagen, og at der skal tages hensyn til barnets holdning til den påtænkte adoption. Samtidig skal den omstændighed, at forælderen og stedforælderen ikke længere er gift, eller at de har ophævet samlivet, indgå i vurderingen af, om stedbarnsadoption vil være til barnets bedste.

2.3.4.3. Den foreslåede ordning

2.3.4.3.1. Barnets tilknytning til adoptanten ved stedbarnsadoption

På baggrund af overvejelserne i punkt 2.3.4.2.1 foreslås det, at betingelser for meddelelse af stedbarnsadoption lovfæstes. Det foreslås, at dette gennemføres ved, at der som § 5 a, stk. 3, i adoptionsloven indsættes en bestemmelse, hvorefter adoption efter bestemmelsens stk. 1 og 2 kan meddeles i følgende situationer:

- 1) Adoptanten har på ansøgningstidspunktet et stabilt familieliv med sin ægtefælle eller samlever og dennes barn.
- 2) Adoptanten har på ansøgningstidspunktet et stabilt familieliv med sin ægtefælle eller samlever, og de havde sammen planlagt at blive forældre til barnet.
- 3) Betingelserne i nr. 1 og 2 til et stabilt familieliv er ikke opfyldt, men der foreligger særlige omstændigheder, og adoptionen vil være bedst for barnet.

Forslaget vil generelt betyde, at der vil blive lovfæstet nærmere betingelser for meddelelse af stedbarnsadoption, herunder i forhold til krav til parternes samliv, og at det fortsat som udgangspunkt vil være en betingelse for stedbarnsadoption, at parterne har et stabilt familieliv, medmindre der foreligger særlige omstændigheder, og adoptionen vil være bedst for barnet.

Forslaget vil afvige fra gældende praksis om krav til parternes samliv, idet det gældende krav om samliv i 2 år og 6 måneder foreslås erstattet af et krav om et stabilt familieliv. Det er dog ikke intentionen, at der dermed vil skulle ske væsentlige ændringer i forhold til den gældende ordning, men ministeriet finder, at der er behov for en øget fleksibilitet i ordningen, sådan at myndighederne på baggrund af en konkret og individuel vurdering i hver enkelt sag kan meddele stedbarnsadoption,

hvis der er et stabilt familieliv – enten før eller efter et barns fødsel – eller hvis der foreligger særlige omstændigheder, og adoptionen vil være bedst for barnet.

For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 2, nr. 4, og bemærkningerne hertil.

2.3.4.3.2. Stedbarnsadoption efter skilsmisse, separation eller samlivsophævelse

På baggrund af overvejelserne i punkt 2.3.4.2.2 foreslås det, at der etableres mulighed for stedbarnsadoption af et mindreårigt barn af ansøgerens fraskilte ægtefælle eller tidligere samlever. Dette forslag foreslås gennemført ved at ophæve § 5 a, stk. 2, 2. pkt. i adoptionsloven.

Forslaget vil betyde, at det ikke længere vil være til hinder for stedbarnsadoption, at barnets forælder og stedforælderen ikke længere er gift, eller at de har ophævet samlivet. Det vil fortsat navnlig være en betingelse for adoption, at adoptionen konkret vurderes at være bedst for barnet. Når barnets forælder og stedforælderen ikke længere bor sammen, vil det være et væsentligt element i vurderingen af barnets bedste, om det må antages, at forælderen og stedforælderen vil være i stand til fortsat i fællesskab at varetage ansvaret for barnet.

For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 2, nr. 3, og bemærkningerne hertil.

2.4. Værneting i sager om samvær med børn efter adoption.

2.4.1. Gældende ret

Efter § 16 i adoptionsloven indtræder der ved adoption samme retsforhold mellem adoptant og adoptivbarn som mellem forældre og deres barn. Samtidig bortfalder retsforholdet mellem barnet og dets oprindelige slægtninge. Dette indebærer, at der efter adoptionen ikke længere består et juridisk bånd mellem barnet og dets oprindelige slægtninge.

Efter § 20 a i forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1768 af 30. november 2020, kan der dog efter anmodning fra de oprindelige slægtninge til et adopteret barn fastsættes samvær eller anden form for kontakt mellem barnet og disse slægtninge, navnlig hvis barnet forud for adoptionen havde samvær eller anden form for kontakt med den, som anmoder om fastsættelse af samvær m.v. Dette gælder også, når Ankestyrelsen har truffet afgørelse om, at et barn uden forældresamtykke skal adopteres efter § 9, stk. 1-3, i adoptionsloven, og barnet efter § 32 a i adoptionsloven midlertidigt er placeret hos den, som Adoptionsnævnet har udvalgt til at adoptere barnet.

Muligheden for at fastsætte samvær eller anden kontakt efter § 20 a i forældreansvarsloven omfatter alle adoptioner. Bestemmelsen finder således både anvendelse i tilfælde, hvor barnet er adopteret med forældrenes samtykke, herunder ved en stedbarnsadoption, samt i tilfælde hvor barnet er adopteret uden forældrenes samtykke, jf. § 9 i adoptionsloven.

Samvær vil navnlig være relevant, hvis der har været løbende kontakt mellem barnet og forældrene eller andre familiemedlemmer inden adoptionen. Det primære anvendelsesområde for bestemmelsen er således adoptionssager, hvor et større barn forud for adoptionen har været anbragt uden for hjemmet og under anbringelsen har haft løbende samvær eller kontakt med sine forældre m.v.

Det er også muligt at fastsætte samvær mellem et helt lille barn og de oprindelige slægtninge efter adoption af barnet, selvom der ikke har været kontakt forud for adoptionen. Muligheden omfatter også situationer, hvor der hverken før eller efter adoptionen har været kontakt mellem barnet og ansøgeren, men hvor der i forhold til et større barn opstår et behov for eller ønske om kontakt, og en sådan kontakt vurderes at være bedst for barnet.

De grunde, der fører til at gennemføre en adoption uden samtykke, vil som oftest være grunde der taler imod, at det vil være til barnets bedste at fastsætte samvær med forældrene. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at det vil være bedst for barnet at have samvær med de oprindelige forældre og andre slægtninge, navnlig hvor der i forvejen er en kontakt til en eller begge forældre. I sådanne tilfælde forudsætter fastsættelse af samvær, at samværet vurderes at være bedst for barnet, og at det kan foregå under trygge forhold.

En sag om adoption består af to adskilte dele: Først tages der stilling til frigivelse af barnet til adoption med eller uden forældrenes samtykke, og dernæst tages der stilling til, hvem der skal adoptere barnet. Barnets forældre er parter i den del af adoptionssagen, der vedrører frigivelse af barnets til adoption, mens de ikke er parter i den anden del af sagen, der vedrører, hvem der skal adoptere barnet. En adoption kan således være anonym, idet forældrene i nogle situationer ikke kender identiteten på den, der adopterer barnet. Dette gælder dog ikke ved familieadoptioner, dvs. situationer hvor der består nært slægtskab eller andet særligt tilknytningsforhold mellem adoptanten og adoptivbarnet eller dets forældre.

Uanset anonymiteten har de oprindelige forældre dog efter adoptionen mulighed for at få tilsendt anonymiserede opfølgingsrapporter om barnet ca. hvert tredje år, indtil barnet fylder 18 år. Familieretshuset udarbejder en opfølgingsrapport ét år efter adoptionen. Ifølge Adoptionsnævnets procedure bliver adoptivforældrene bedt om at udarbejde opfølgingsrapporterne i de år, hvor barnet fylder 4 år, 7 år, 10 år, 13 år og 16 år. Det er dog ikke muligt at gennemtvinge udarbejdelsen af sådanne opfølgingsrapporter over for adoptanterne. Opfølgingsrapporterne opbevares af Adoptionsnævnet, og de oprindelige forældre har mulighed for at få tilsendt rapporterne.

Det følger af § 4 i forældreansvarsloven, at afgørelser efter loven skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Familieretshuset og familieretten skal have fokus på, at afgørelserne skal medvirke til at sikre barnets trivsel og beskytte barnet mod vold eller anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder at være vidne til vold. Endvidere følger det af lovens §§ 5 og 34, at i alle forhold vedrørende barnet skal der tages hensyn til barnets egne synspunkter alt efter alder og modenhed. Barnet skal inddrages under en sag om bl.a. samvær, så dets perspektiv og eventuelle synspunkter kan komme til udtryk. Dette kan ske ved samtaler med barnet, børnesagkyndige undersøgelser eller på anden måde, der belyser barnets perspektiv.

Efter § 7, jf. § 32, i lov om Familieretshuset, jf. lovbekendtgørelsen nr. 766 af 7. august 2019 (herefter Familieretshusloven) behandles sager om samvær eller anden kontakt, der er komplekse, af Familieretshuset. Når sagen er oplyst, indbringer Familieretshuset sagen for familieretten til afgørelse. Efter § 6, stk. 1, jf. §§ 26 og 27, i Familieretshusloven, afgøres sager om samvær eller anden kontakt, der er mindre enkle, som udgangspunkt af Familieretshuset. Familieretshuset indbringer dog bl.a. sagen for familieretten til afgørelse, når sagen indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger.

Efter § 39 i Familieretshusloven indbringer Familieretshuset efter anmodning fra en part en afgørelse efter forældreansvarsloven, der er truffet af Familieretshuset, for familieretten til prøvelse, og efter lovens § 42, stk. 1, indbringer Familieretshuset sager og afgørelser efter lovens §§ 27, 32 og 39 for den familieret, der følger af § 448 b i retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1655 af 25. december 2022.

Efter § 448 b, stk. 2, i retsplejeloven indbringer Familieretshuset en sag eller afgørelse efter forældreansvarsloven for familieretten i den retskreds, hvor barnet har bopæl. Har barnet ikke bopæl her i landet, indbringes sagen for familieretten ved sagsøgtes hjemting. Har sagsøgte ikke hjemting her i landet, indbringes sagen for familieretten ved sagsøgerens hjemting. Det følger af bestemmelsens stk. 5, at Familieretshuset uanset stk. 2 kan bestemme, hvilken familieret en sag eller afgørelse skal indbringes for. Endvidere følger det af bestemmelsens stk. 6, at den familieret, som en sag er indbragt for, kan henvise sagen til behandling ved familieretten i en anden retskreds, hvis det er mest hensigtsmæssigt, at sagen behandles der.

2.4.2. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser

Ankestyrelsen har oplyst, at barnets forhold til sin oprindelige slægt indgår i mange kommende adoptanters overvejelser om at adoptere et barn. For nogle af disse kommende adoptanter er det vigtigt, at adoptionen er anonym sådan, at barnets oprindelige slægt ikke får oplyst adoptantens identitet. Det er derfor også vigtigt, at behandlingen af sager vedrørende adopterede børn tilrettelægges sådan, at barnets oprindelige forældre og andre slægtninge ikke kan få oplyst hverken adoptanternes identitet eller barnets identitet efter adoptionen, og at de heller ikke kan få oplysninger, der sætter dem i stand til at finde frem til adoptanten eller barnet.

Navnlig i situationer, hvor barnets oprindelige forældre ikke er enige i adoptionen, der derfor er truffet uden deres samtykke, er det relevant at sikre, at de oprindelige forældre og deres familie hverken direkte eller indirekte kan få oplyst adoptanternes og barnets identitet. De oprindelige forældre og deres familie vil i så fald ikke have mulighed for at opsøge barnet og på den måde modarbejde barnets familieskifte.

Efter ministeriets opfattelse er det vigtigt at kunne beskytte et adopteret barn imod at blive opsøgt af sine oprindelige slægtninge og deres familie, når dette ikke sker efter aftale med adoptivforældrene.

Når en sag om samvær med et adopteret barn efter § 20 a i forældreansvarsloven i overensstemmelse med § 448 b, stk. 2, i retsplejeloven indbringes for familieretten i den retskreds, hvor barnet har bopæl, kan det sætte barnets oprindelige slægtninge i stand til at identificere barnet og dets bopæl. Dette gælder ikke mindst, hvis barnet bor i en af de mindre retskredse.

For at undgå dette bør § 448 b, stk. 2, ændres sådan, at en sag eller afgørelse om samvær eller om anden kontakt end samvær efter § 20 a i forældreansvarsloven indbringes for familieretten i den retskreds, hvor den, der ønsker samvær eller anden kontakt, har hjemting. På den måde får barnets oprindelige slægtninge ikke oplysninger om, hvor i landet barnet bor.

Dette bør ikke kun omfatte situationer, hvor barnet er adopteret uden forældrenes samtykke, jf. § 9 i adoptionsloven, men alle situationer hvor der søges om samvær eller anden kontakt efter § 20 a i forældreansvarsloven. Ordningen bør således omfatte alle adoptioner, herunder også anonyme adoptioner, der er gennemført med forældrenes samtykke, samt familieadoptioner hvor forældrene

kender adoptanterne. Dette skyldes, at det bør kunne afklares objektivt, hvilken familieret sagen skal indbringes for, og det opfyldes ved at lade det afgørende for værnetingsspørgsmålet være, om der er tale om en sag efter § 20 a i forældreansvarsloven.

Endelig bør ordningen udformes sådan, at den ikke berører de oprindelige slægtnings ret til samvær med barnet.

2.4.3. Den foreslåede ordning

For yderligere at beskytte barnets og adoptivforældrenes anonymitet i sager om samvær eller om anden kontakt end samvær efter § 20 a i forældreansvarsloven, der indbringes for familieretten, foreslås det, at i § 448 b, stk. 2, i retsplejeloven som 4. pkt. indsættes en bestemmelse, hvorefter disse sager skal indbringes for familieretten i den retskreds, hvor den, der ønsker samvær eller anden kontakt, har hjemting.

Forslaget vil betyde, at Familieretshuset som udgangspunkt vil skulle indbringe alle § 20 a-sager for familieretten i den retskreds, hvor den, der ønsker samvær eller anden kontakt, har hjemting.

For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 8, nr. 1, og bemærkningerne hertil.

2.5. Handel med børn

2.5.1. Gældende ret

Det følger af artikel 35 i børnekonventionen, at deltagerstaterne skal træffe alle passende nationale, bilaterale og multilaterale forholdsregler med henblik på at forebygge salg eller handel med børn til noget formål og i nogen form. Artikel 35 er blevet uddybet i Palermoprotokollen. Det følger bl.a. af protokollens artikel 1, at deltagerstaterne skal forbyde salg af børn, børneprostitution og børnepornografi, og efter artikel 2 (a) forstås ved salg af børn enhver handling eller transaktion, hvormed et barn overdrages af en person eller persongruppe til en anden mod betaling eller andet vederlag. Om børnekonventionen og Palermoprotokollen henvises til punkt 3.

Det bemærkes, at en aftale, hvorved en kvinde (en surrogatmor) ved en aftale indgået inden undfangelsen mod betaling føder et barn med henblik på, at et par sammen skal være forældre til barnet i stedet for surrogatmoren, ikke betragtes som handel med børn. Det samme gælder, når der er tale om en person, der skal være eneforælder til barnet. Der henvises til punkt 2.3.2.1.2.

Forbuddet mod handel med børn er gennemført i dansk ret ved § 262 a i straffeloven om menneskehandel.

Det fremgår af stk. 1 i denne bestemmelse, at for menneskehandel straffes med fængsel indtil 10 år den, der rekrutterer, transporterer, overfører, huser eller efterfølgende modtager en person, hvor der anvendes eller har været anvendt ulovlig tvang efter § 260, frihedsberøvelse efter § 261, trusler efter § 266, retsstridig fremkaldelse, bestyrkelse eller udnyttelse af en vildfarelse eller anden utilbørlig fremgangsmåde med henblik på udnyttelse af den pågældende ved prostitution, optagelse af pornografiske fotografier eller film, forestilling med pornografisk optræden, tvangsarbejde, slaveri eller slaverilignende forhold, strafbare handlinger eller fjernelse af organer.

Efter bestemmelsens stk. 2 straffes på samme måde den, der med henblik på udnyttelse af den pågældende ved prostitution, optagelse af pornografiske fotografier eller film, forestilling med pornografisk optræden, tvangsarbejde, slaveri eller slaverilignende forhold, strafbare handlinger eller fjernelse af organer rekrutterer, transporterer, overfører, huser eller efterfølgende modtager en person under 18 år eller yder betaling eller anden fordel for at opnå samtykke til udnyttelsen fra en person, som har myndighed over den forurettede, og den, der modtager sådan betaling eller anden fordel.

Efter dansk ret er handel med børn således ikke strafbelagt, medmindre der er tale om menneskehandel efter § 262 a i straffeloven.

Som det fremgår af punkt 2.1.2. og 2.3.1 fastlægges retligt forældreskab til et barn i Danmark efter børneloven eller adoptionsloven. Efter disse love fastlægges retligt forældreskab enten ved, at betingelserne for registrering af forældreskab i forbindelse registrering af barnets fødsel er opfyldt, ved anerkendelse af forældreskabet eller ved, at der træffes en afgørelse om forældreskabet eller udstedes en adoptionsbevilling. Efter børneloven fastlægges forældreskab kun, hvis der er en genetisk forbindelse til barnet eller en nær relation til en af barnets forældre, og efter adoptionsloven er adoption betinget af, at adoptionen vurderes at være bedst for barnet, og at adoptanten enten har en nær tilknytning til barnet eller dets forældre, eller er blevet godkendt som adoptant med henblik på fremmedadoption.

Etablering eller ændring af forældreskab til et barn kan således kun ske gennem en myndighedshandling, og en privatretlig aftale om forældreskab har ikke retsvirkninger. Det er derfor ikke muligt efter dansk ret at sælge eller købe det retlige forældreskab til et barn.

2.5.2. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser

Med henblik på at sikre overholdelse af forbuddet i børnekonventionen og Palermoprotokollen mod handel med børn bør den gældende kriminalisering af handel med børn i form af menneskehandel suppleres med kriminalisering af handel med børn med henblik på opfostring.

Der bør derfor i børneloven indsættes bestemmelser, der gør det strafbart, efter graviditeten er etableret, at sælge eller købe barnet med henblik på, at køberen opfostrer barnet som sit eget. Bestemmelserne bør således omfatte situationer, hvor det er intentionen, at køberen reelt træder i forældrenes sted.

Bestemmelsen bør ikke omfatte surrogataftaler, der indgås, inden graviditeten er etableret, da sådanne aftaler ikke betragtes som handel med børn.

2.5.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at der som § 30 k i børneloven indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at efter graviditeten er etableret, må barnet ikke sælges eller købes med henblik på, at køberen opfostrer barnet som sit eget.

Videre foreslås det, at der som § 35, stk. 2, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at med bøde eller fængsel indtil 1 år straffes den, der overtræder § 30 k.

For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 1, nr. 10 og 17, og bemærkningerne hertil.

2.6. Ændret sammensætning af det rådgivende udvalg i Familieretshuset

2.6.1. Gældende ret

I forbindelse med oprettelsen af Familieretshuset pr. 1. april 2018 som led i etableringen af ét samlet familieretligt system blev der etableret et rådgivende udvalg i Familieretshuset. Der henvises til § 45 i Familieretshusloven.

Det fremgår af § 45, stk. 1, i Familieretshusloven, at social- og boligministeren nedsætter et rådgivende udvalg for Familieretshuset, der har til opgave at bidrage til Familieretshusets sikring af kvaliteten i sagsbehandlingen og den løbende udvikling af Familieretshusets støtte og rådgivning til børn og tilbud om rådgivning og konflikthåndtering.

Efter bestemmelsens stk. 2 er direktøren for Familieretshuset formand for udvalget, og social- og boligministeren udpeger de øvrige medlemmer af udvalget fra civilsamfundsorganisationer, kommuner, interesseorganisationer, Social-, Bolig- og Ældreministeriet og andre relevante myndigheder og efter indstilling fra Domstolsstyrelsen. De øvrige medlemmer udpeges for en periode på 4 år. Det fremgår af bestemmelsens stk. 3 og 4, at Familieretshuset er sekretariat for udvalget, og at social- og boligministeren fastsætter en forretningsorden for udvalget.

Det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen, jf. Folketingstidende 2018-19 (1. samling), A, L 90 som fremsat, side 36 og 104, at indførelsen af udvalget skete med henblik på at sikre udvikling og inddragelse af interessenter og specialistkompetencer i Familieretshuset, og at udvalget skal bidrage til sikring af kvalitet i Familieretshusets sagsbehandling og den løbende udvikling af tilbud om støtte til børn og rådgivnings- og konflikthåndteringstilbud.

Det er forudsat i bemærkningerne til bestemmelsen, at udpegningen af medlemmerne af udvalget skal ske efter opslag. Der skal ved udpegning lægges vægt på, at udvalgsmedlemmerne dækker et bredt spektrum af kompetencer og har varierede baggrunde, der kan bidrage til sikring af kvaliteten i Familieretshusets sagsbehandling og den løbende udvikling af Familieretshusets tilbud. Der skal ved udpegningen lægges vægt på, at der i udvalget er medlemmer med stor faglig viden på det børne- og familiefaglige område såsom psykologer med særlige specialistkompetencer inden for udsatte familier, repræsentanter med specialiserede socialfaglige kompetencer inden for familieområdet og advokater med familieretlig ekspertise.

Det fremgår videre af bemærkningerne, at medlemmerne virker i udvalget i personlig kapacitet og ikke som repræsentant for en eventuel arbejdsgiver eller interesseorganisation. Såfremt et medlem trækker sig fra udvalget inden ophøret af udpegningsperioden på fire år, skal social- og boligministeren på baggrund af et opslag udpege et nyt medlem for den resterende del af den igangværende udpegningsperiode. Der kan ske genudpegning af medlemmerne af udvalget.

Det fremgår af bemærkningerne, at det forventes, at bemyndigelsen i lovens § 45, stk. 4, anvendes til at fastsætte nærmere regler om antallet af medlemmer og udpegningen af medlemmer, herunder proceduren hvis et medlem trækker sig fra udvalget inden udløbet af udpegningsperioden. Det er endvidere forudsat, at der vil blive fastsat regler om dækning af transportudgifter m.v. for medlemmerne.

Som udmøntning af bemyndigelsesbestemmelsen i § 45, stk. 4, i Familieretshusloven er udstedt bekendtgørelse nr. 1303 af 4. december 2019 om forretningsordenen for det rådgivende udvalg i

Familieretshuset. Det fremgår af bekendtgørelsens § 2, stk. 1, at udvalget består af en formand og det antal øvrige medlemmer, som social- og boligministeren udpeger. Ministeren har udpeget 18 medlemmer af udvalget ud over formanden. Enkelte medlemmer er efter udpegelsen udtrådt af udvalget.

Det første rådgivende udvalg blev nedsat den 19. august 2019, og medlemskabet af udvalget udløb den 31. august 2023. Den 9. december 2019 og 5. oktober 2020 blev udvalget suppleret med nye medlemmer, hvis udpegningsperiode udløb henholdsvis 8. december 2023 og 4. oktober 2024. I november 2023 blev der udpeget et nyt udvalg.

Bekendtgørelsen indeholder i § 2, stk. 3-5, nærmere regler om udpegning af udvalgets medlemmer, herunder hvilke personlige faglige kompetencer der ved udpegningen af medlemmer skal lægges vægt på er repræsenteret i udvalget. Af bekendtgørelsens § 2, stk. 5, fremgår således, at der ved udpegningen af de øvrige medlemmer skal lægges vægt på, at følgende kompetencer er repræsenteret i udvalget:

- 1) Viden om familieretlige problemstillinger.
- 2) Viden om børn i brudte familier.
- 3) Viden om konflikthåndtering og rådgivning.
- 4) Erfaring som familieretsadvokat.
- 5) Viden om socialfaglige og socialretlige problemstillinger.
- 6) Erfaring med kommunernes indsatser efter lov om social service og samspillet mellem de socialfaglige indsatser og det familieretlige system.
- 7) Erfaring med behandlingen af familieretlige sager i domstolssystemet.
- 8) Viden om civilsamfundsorganisationernes indsatser for brudte familier.
- 9) Viden om de særlige fokusområder, der er fastlagt i opslaget.
- 10) Viden om vold i nære relationer.

Bekendtgørelsen indeholder i § 3 regler om udpegningens varighed, herunder hvis et medlem trækker sig inden udpegningsperiodens udløb.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 4, at der afholdes møder i udvalget mindst to gange om året, og at formanden med sekretariatets bistand tilrettelægger udvalgets arbejde og fastlægger mødedagene. Efter bekendtgørelsens § 5 fastsætter formanden dagsordenen og leder udvalgets møder, der ikke er offentlige. Medarbejdere i Familieretshuset, Social-, Bolig- og Ældreministeriet og Domstolsstyrelsen samt andre kan dog, i den udstrækning formanden beslutter det, deltage i møderne. Medlemmerne af udvalget modtager godtgørelse for befordring i forbindelse med deltagelse i udvalgets møder.

Efter bekendtgørelsens § 6 stiller Familieretshuset sekretariatsbistand til rådighed for udvalget.

2.6.2. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser

I forbindelse med arbejdet i det rådgivende udvalg i Familieretshuset er det konstateret, at den nuværende model med personlig udpegning af medlemmer på baggrund af faglige kvalifikationer og ikke som repræsentant for en organisation m.v. er uhensigtsmæssig. Det skyldes, at når et medlem ikke længere er tilknyttet en relevant organisation m.v. på det familieretlige område, så vil medlemmet muligvis ikke længere have adgang til den viden, som ligger i det faglige netværk i

organisationen. Dette kan medføre videnstab i udvalget, og det kan også betyde, at relevant viden fra udvalget ikke bliver videreformidlet til organisationerne på det familieretlige område. Selvom et medlem efter et jobskifte fortsat kan bidrage med relevant viden til udvalgets arbejde, er det også uhensigtsmæssigt, at viden fra udvalget ikke bliver bragt videre til den organisation m.v., som medlemmet tidligere var tilknyttet.

Det er derudover også fundet uhensigtsmæssigt, at den personlige udpegning af medlemmer ikke giver mulighed for, at et medlem kan sende en suppleant til et møde i udvalget, hvis medlemmet er forhindret i at møde.

Social-, Bolig- og Ældreministeriet finder derfor, at der er behov for at ændre sammensætningen af det rådgivende udvalg sådan, at udpegningen af medlemmer til udvalget sker efter indstilling fra relevante organisationer m.v., og at der kan udpeges suppleanter for medlemmerne.

2.6.3. Den foreslåede ordning

Ændring af sammensætningen af det rådgivende udvalg i Familieretshuset foreslås gennemført ved, at § 45, stk. 2-4, i Familieretshusloven ophæves, og at der i stedet som stk. 2 indsættes en bestemmelse, hvorefter social- og boligministeren fastsætter nærmere regler for udvalget, herunder om udvalgets forretningsorden og sammensætning.

Den foreslåede ændring vil medføre, at reglerne for udpegningen af medlemmer til det rådgivende udvalg i Familieretshuset vil blive fastsat i en bekendtgørelse, som social- og boligministeren udsteder. Det vil i bekendtgørelsen blive fastsat, hvilke organisationer m.v. der kan indstille medlemmer til udvalget. Det vil ligeledes fremgå af bekendtgørelsen, at ved fastsættelsen af, hvem der skal have denne indstillingsret, vil der navnlig skulle lægges vægt på, at de udvalgte organisationer m.v. har faglig baseret viden om og arbejder inden for et eller flere af de områder, der fremgår af § 2, stk. 5, i bekendtgørelse nr. 1303 af 4. december 2019 om forretningsordenen for det rådgivende udvalg i Familieretshuset, og at der i udvalget er viden om LGBT+- og integrationsproblematikker med relation til den familieretlige lovgivning.

I bekendtgørelsen vil der også blive fastsat regler om, at de organisationer m.v., der har indstillingsret, kan indstille en suppleant eller flere suppleanter for hvert udvalgsmedlem.

Den foreslåede ordning vil ikke medføre en ændring af udvalgets kompetencer og opgaver.

For nærmere om den foreslåede ændring af sammensætning af det rådgivende udvalg i Familieretshuset henvises til lovforslagets § 4, nr. 5, og bemærkningerne hertil.

2.7. Internationale børnebortførelser

2.7.1. Gældende ret

Lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (internationale børnebortførelser), jf. lovbekendtgørelse nr. 1078 af 11. august 2023 (herefter børnebortførelsesloven), indeholder bl.a. regler om behandlingen af anmodninger om tilbagegivelse efter Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser (herefter Haagerbørnebortførelseskonventionen), jf. bekendtgørelse nr. 110 af 21. november 1991, Lovtidende C, af børn, der er bortført til Danmark fra en anden konventionsstat.

Formålet med konventionen er at sikre, at et bortført barn tilbagegives til den stat, barnet er blevet bortført fra, med henblik på, at afgørelsen om uenigheden mellem forældrene om forældreansvaret i forhold til barnet kan blive afgjort til barnets bedste i den stat, hvor barnet boede på bortførelsestidspunktet. Det må således ikke være muligt for en forælder at bortføre et barn til en anden stat, hvor den pågældende forælder har bedre muligheder for få forældreansvaret over barnet. En international børnebortførelse udspringer ofte af en konflikt mellem to forældre, som ikke er enige om, hvor deres barn skal bo.

Børnebortførelsesloven finder endvidere anvendelse på fuldbyrdelse i Danmark af udenlandske afgørelser om forældreansvar efter Europarådskonventionen af 20. maj 1980 om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed (herefter Europarådskonventionen af 1980), jf. bekendtgørelse nr. 103 af 17. oktober 1991, Lovtidende C.

Fuldbyrdelse i Danmark af udenlandske afgørelser om forældreansvar er endvidere omfattet af Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn (herefter Haagerbørnebeskyttelseskonventionen), der er sat i kraft for Danmark ved lov om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, jf. lovbekendtgørelse nr. 777 af 7. august 2019.

De tre konventioner finder også anvendelse ved anmodninger om tilbagegivelse af børn, der er bortført fra Danmark til andre konventionsstater og på fuldbyrdelse af danske afgørelser om forældreansvar i andre konventionsstater.

2.7.1.1. Centralmyndighedens rolle ved behandlingen af børnebortførelsessager

Alle stater, der har tiltrådt Haagerbørnebortførelseskonventionen, Europarådskonventionen af 1980 eller Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, skal udpege en centralmyndighed, der varetager en række opgaver efter den pågældende konvention.

Efter § 3, stk. 2, i børnebortførelsesloven bestemmer social- og boligministeren, hvem der er centralmyndighed her i landet for Haagerbørnebortførelseskonventionen og Europarådskonventionen af 1980. Ved bekendtgørelse nr. 453 af 18. juni 1991 om ikrafttræden af lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (internationale børnebortførelser), som ændret ved bekendtgørelse nr. 748 af 21. juni 2013, er Social-, Bolig- og Ældreministeriet udpeget som centralmyndighed for de to konventioner.

Efter lovens § 3, stk. 1, skal centralmyndigheden modtage og formidle henvendelser i henhold til konventionerne, samarbejde med centralmyndighederne i de øvrige stater, som har tiltrådt konventionerne (konventionsstaterne), og udføre de opgaver, som ifølge konventionerne i øvrigt påhviler centralmyndigheden.

Ved bekendtgørelse nr. 974 af 29. september 2011 om centralmyndigheden for Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, som ændret ved bekendtgørelse nr. 705 af 18. juni 2013, er Social-, Bolig- og Ældreministeriet udpeget som centralmyndighed for Haagerbørnebeskyttelseskonventionen. Efter bekendtgørelsen varetager centralmyndigheden tilsvarende opgaver som efter de to andre konventioner.

Der blev den 22. maj 2013 indgået en politisk aftale mellem alle Folketingets daværende partier om en skærpet indsats for bortførte børn med henblik på at forbedre og optimere den statslige indsats i

situationer, hvor børn bortføres fra Danmark til en anden stat af den ene forælder. På den baggrund blev der i 2014 oprettet en koordinationsenhed for børnebortførelser med det formål at støtte og vejlede den efterladte forælder i sager om internationale børnebortførelser. Dette omfatter også sager, hvor barnet er bortført til en stat, som Danmark ikke har et konventionssamarbejde med om børnebortførelser. Enheden er placeret i Social-, Bolig- og Ældreministeriet.

I overensstemmelse med aftalen koordinerer Social-, Bolig- og Ældreministeriet danske myndigheders arbejde med at søge tilbagegivelse af børn, der er bortført til andre stater. I den forbindelse sørger ministeriet for, at den efterladte forælder har den tilstrækkelige viden om sine handlemuligheder og om den forventede behandling af bortførelsessagen.

I forhold til børn, der er bortført til andre konventionsstater, består arbejdet hovedsageligt i fremsendelse af en anmodning om tilbagegivelse af barnet til centralmyndigheden i den pågældende stat, der videresender anmodningen til den kompetente fuldbyrdelsesmyndighed i den stat. Social-, Bolig- og Ældreministeriet bidrager til besvarelsen af eventuelle spørgsmål fra myndighederne i den stat, som barnet er bortført til, og holder den efterladte forælder orienteret om sagen.

Denne fremgangsmåde kan ikke anvendes ved børnebortførelse til et ikke-konventionsstat. Sådanne bortførelsessager skal oftest løses ved, at der skabes kontakt mellem forældrene, og at forældrene sammen finder en mindelig løsning i barnets interesse.

Efter § 1, stk. 2, i børnebortførelsesloven gælder loven for børn under 16 år. Denne aldersgrænse svarer til aldersgrænserne i Haagerbørnebortførelseskonventionen og Europarådskonventionen af 1980. Haagerbørnebeskyttelseskonventionen gælder for børn under 18 år.

Social-, Bolig- og Ældreministeriet behandler børnebortførelsessager til ikke-konventionsstater, indtil barnet fylder 18 år.

En forælder, der søger et barn, der er bortført til en konventionsstat eller en ikke-konventionsstat, tilbagegivet til Danmark, vælger selv, om sagen skal behandles af centralmyndigheden, eller om forælderen selv vil søge barnet tilbagegivet gennem myndighederne i den stat, som barnet er bortført til.

2.7.1.2. Indgivelse af en anmodning fuldbyrdelse af en afgørelse om tilbagegivelse af et barn

Det følger af § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven, at børn, som ulovligt er ført til eller ulovligt tilbageholdes i Danmark, efter anmodning skal tilbagegives, hvis barnet umiddelbart før bortførelsen eller tilbagegivelsen havde bopæl i en stat, som har tiltrådt Haagerbørnebortførelseskonventionen. Anmodningen om tilbagegivelse behandles efter lovens § 12, stk. 1, af familieretten.

Som beskrevet i punkt 2.7.1.1 er Social-, Bolig- og Ældreministeriet centralmyndighed her i landet for bl.a. Haagerbørnebortførelseskonventionen. Efter konventionens artikel 7, litra f, skal centralmyndigheden indlede eller lette gennemførelsen af retlige eller administrative skridt for at få barnet tilbagegivet. Denne bestemmelse er inkorporeret i dansk ret ved § 3, stk. 1, i børnebortførelsesloven. Bestemmelsen indebærer, at når centralmyndigheden modtager anmodning fra udlandet om tilbagegivelse af et bortført barn, indbringer centralmyndigheden anmodningen for familieretten

Centralmyndigheden indbringer efter § 148 a i retsplejeloven anmodningen for familieretten på domstolens digitale sagsportal.

Efter § 148 a, stk. 1, i retsplejeloven skal borgerlige retssager anlægges og behandles ved anvendelse af en digital sagsportal, som domstolene stiller til rådighed. Det følger af bestemmelsens stk. 4, at hvis retten vurderer at der foreligger særlige forhold, som gør, at en part ikke må forventes at kunne anvende domstolens sagsportal, beslutter retten, at den pågældende fritages fra at anvende domstolens sagsportal. Rettens beslutning herom kan ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret. Det fremgår af forarbejderne til § 148, stk. 4, at særlige forhold kan foreligge, hvis en borger ikke har mulighed for at få NemID, da anvendelse af den digitale sagsportal forudsætter, at parten har et personnummer og NemID. Dette vil typisk være tilfældet, hvis parten er udenlandsk statsborger bosat i udlandet. Der henvises til Folketingstidende 2015-16, tillæg A, L 22, som fremsat. NemID er senere blevet afløst af MitID.

Hvis en part fritages for at anvende domstolens sagsportal, følger det af lovens § 148 b, stk. 1, at parten kan indlevere processkrifter på papir.

Reglerne for anvendelse af domstolens sagsportal i borgerlige retssager er fastsat i bekendtgørelse nr. 1173 af 21. september 2016 om anvendelse af domstolens sagsportal i borgerlige retssager og sager om optagelse af bevis om borgerlige krav. Det følger af § 2, 2. pkt. i bekendtgørelsen, at adgang til domstolens sagsportal sker ved log-in under anvendelse af MitID.

Haagerbørnebortførelseskonventionen indeholder ikke regler om fuldbyrdelse af afgørelser om tilbagegivelse af et bortført barn, hvorfor fuldbyrdelsen reguleres af national ret.

Haagerkonferencen har bl.a. i sin vejledning ”Transfrontier Contact Concerning Children – General Principles and Guide to Good Practice” udarbejdet en række anbefalinger om fuldbyrdelse af afgørelse om tilbagegivelse. En af disse anbefalinger er, at man bør undgå unødige administrative byrder for den efterladte forælder, herunder at indgive en formel ansøgning om fuldbyrdelse.

Hvis en afgørelse efter § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven om, at et barn skal tilbagegives, ikke frivilligt efterleves, kan den forælder, som barnet er blevet bortført fra, indgive anmodning til familieretten om fuldbyrdelse af tilbagegivelsesafgørelsen efter reglerne i kapitel 42 b i retsplejeloven, der indeholder regler om tvangsfuldbyrdelse af forældremyndighed m.v.

Når centralmyndigheden har modtaget den endelige afgørelse fra familieretten eller landsretten om, at barnet skal tilbagegives, afslutter centralmyndigheden sagen. Hvis den forælder, som barnet er bortført fra, efterfølgende ønsker denne tilbagegivelsesafgørelse fuldbyrdet, fordi afgørelsen ikke er blevet efterlevet, vejleder centralmyndigheden forælderen om muligheden for at anlægge en fuldbyrdelsessag ved familieretten via den digitale sagsportal eller med bistand fra en dansk advokat. Centralmyndigheden har således ikke hjemmel til på partens egne vegne at indgive en anmodning om fuldbyrdelse for familieretten.

2.7.1.3. Tilbagekaldelse af udpegningen af en advokat, som anbefalet og særligt egnet advokat i børnebortførelsessager

Efter § 12, stk. 1, i børnebortførelsesloven behandles en sag om tilbagegivelse af et barn, der er bortført til Danmark fra en anden konventionsstat, af familieretten. Under behandlingen af en sådan

sag beskikker familieretten efter lovens § 18, stk. 2, en advokat for den, der har anmodet om tilbagegivelse af barnet.

Efter § 18 a i børnebortførelsesloven udpeger social- og boligministeren efter ansøgning et antal advokater, som må anses som særligt egnede til beskikkelse efter lovens § 18, stk. 2.

Til brug for behandlingen af sager om tilbagegivelse af børn, der er bortført fra Danmark til udlandet, udpeger social- og boligministeren efter lovens § 20 d efter ansøgning et antal advokater, som ministeren kan anbefale forældremyndighedsindehaveren at benytte i sager om børnebortførelse. Bestemmelsen omfatter både bortførelse til konventionsstater og ikke-konventionsstater.

Den efterladte forælder behøver ikke at vælge en advokat blandt de udpegede advokater.

En udpegning efter §§ 18 a og 20 d gælder på ulovbestemt grundlag, indtil der foretages nye udpegninger, hvilket sker hvert fjerde år. Der er mulighed for genudpegelse. Der er senest udpeget advokater efter §§ 18 a og 20 d pr. 16. november 2018 til udløb den 15. november 2022.

Advokaterne udpeges ud fra de kriterier, der fremgår af bemærkningerne til lov nr. 434 af 8. maj 2006 om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen. Efter disse bemærkninger er det en forudsætning for udpegning, at ansøgeren udøver advokatvirksomhed i Danmark og ikke er fyldt 70 år. Ved udpegning skal der endvidere lægges vægt på indgående kendskab til familieret, procedureerfaring, beherskelse af et eller flere fremmedsprog samt dygtighed og engagement i virket som advokat. Der henvises til Folketingstidende 2005-06, tillæg A, L 148 som fremsat, side 4520.

I forbindelse med nyudpegningen hvert fjerde år anmoder Social-, Bolig- og Ældreministeriet Advokatrådet om en vejledende udtalelse om de indkomne ansøgninger.

Børnebortførelsesloven indeholder ikke regler om tilbagekaldelse af en udpegning efter lovens §§ 18 a og 20 d. En udpegning af en advokat kan derfor kun tilbagekaldes, hvis betingelserne for en ulovhjemlet tilbagekaldelse af en begunstigende forvaltningsakt, herunder en afgørelse, er opfyldt. Det følger af almindelige retsgrundsætninger, at en forvaltningsmyndighed under visse omstændigheder har ret til at tilbagekalde en begunstigende afgørelse, også selvom den pågældende lovgivning ikke indeholder bestemmelser om tilbagekaldelse.

Selvom der således ikke kræves lovhjemmel til at tilbagekalde en afgørelse, betyder dette ikke, at adgangen til at tilbagekalde en afgørelse er fri. Det klare udgangspunkt er, at en afgørelse, som en borger ønsker at fastholde, ikke uden videre kan tilbagekaldes. Det er en grundlæggende betingelse for at tilbagekalde en afgørelse, at der er en relevant og saglig begrundelse for tilbagekaldelsen.

For at en begunstigende afgørelse kan tilbagekaldes, skal der foretages en helhedsvurdering af en række forhold. Kernen i denne vurdering er en afvejning af hensynet til adressatens berettigede forventninger om, at afgørelsen står ved magt, vurderet over for hensynet til modstående – herunder offentlige – interesser i tilbagekaldelse af afgørelsen. Der kan eksempelvis lægges vægt på de interesser, som efter den pågældende lovgivning og dennes formål tillægges særlig vægt, og der kan lægges vægt på, om der er fremkommet nye oplysninger efter den oprindelige afgørelse. Proportionalitetsprincippet gælder ligeledes ved vurderingen af, om afgørelsen kan tilbagekaldes. Dette indebærer bl.a., at jo mere indgribende tilbagekaldelse af afgørelsen vil være for adressaten, jo mere tungtvejende grunde skal der foreligge for at tilbagekalde afgørelsen.

Det kan indgå i overvejelserne om at tilbagekalde en udpegning af en advokat efter §§ 18 a og 20 d i børnebortførelsesloven, om advokaten har udvist en adfærd, der ikke stemmer med god advokatskik. Der henvises til § 126, stk. 1 og 2, i retsplejeloven, hvorefter en advokat skal udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik. Advokaten skal herunder udføre sit hverv grundigt, samvittighedsfuldt og i overensstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klienternes tarv tilsiger. Sagerne skal fremmes med fornøden hurtighed, og en advokat må ikke kræve højere vederlag for sit arbejde, end hvad der kan anses for rimeligt.

Da tilbagekaldelse af en udpegning af en advokat efter §§ 18 a og 20 d i børnebortførelsesloven ikke kan anses som særligt indgribende for advokaten, må det antages, at der er mulighed for efter en konkret vurdering at tilbagekalde udpegningen. Der kan herved lægges vægt på, om advokaten har tilsidesat god advokatskik, jf. § 126, stk. 1 og 2, i retsplejeloven.

2.7.1.4. Frist for anmodning om retshjælp

Efter § 20 a, stk. 1, i børnebortførelsesloven kan Social-, Bolig- og Ældreministeriet yde retshjælp til indehaveren af forældremyndigheden over et barn, som ulovligt er ført fra Danmark til udlandet eller ulovligt tilbageholdes der, til dækning af omkostninger i forbindelse med handlinger af retlig karakter og konfliktmægling, der foretages med henblik på tilbagegivelse af barnet.

Retshjælpen omfatter efter lovens § 20 b, stk. 1, navnlig rimelige udgifter til advokat, øvrige rimelige udgifter, der er nødvendige i forbindelse med handlinger af retlig karakter, sagsomkostninger og rimelige udgifter til konfliktmægling.

Retshjælpen omfatter kun omkostninger, det ikke er muligt at få godtgjort efter regler om fri proces eller lignende i det land, barnet er bortført til, og som ikke dækkes af ansøgerens eventuelle retshjælpsforsikring.

Børnebortførelsesloven indeholder ikke frister for, hvornår en ansøgning om retshjælp skal være indsendt til Social-, Bolig- og Ældreministeriet. De almindelige forældelsesfrister i lov om forældelse af fordringer (herefter forældelsesloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1063 af 28. august 2013, finder derfor anvendelse. Efter lovens § 3, stk. 1, er forældelsesfristen for krav på erstatning eller godtgørelse som udgangspunkt tre år.

Den treårige frist gælder også for krav på retshjælp efter børnebortførelsesloven og udgør derfor også fristen for at ansøge om retshjælp.

Centralmyndigheden afslutter en sag om børnebortførelse til en anden konventionsstat, når barnet er kommet tilbage til Danmark, eller når der er truffet endelig afgørelse i udlandet om, at barnet ikke skal tilbagegives. Hvis der er tale om bortførelse til en ikke-konventionsstat, afslutter centralmyndigheden sagen enten, når barnet er retur i Danmark, eller når barnet fylder 18 år. Sagen kan også afsluttes efter ønske fra den efterladte forælder. Centralmyndigheden sender herefter oftest et brev til den efterladte forælder med oplysning om, at sagen er afsluttet.

2.7.1.5. Samvær under behandlingen af en sag om tilbagegivelse af et barn, der er bortført til Danmark

Det følger af artikel 11 i Haagerbørnebortførelseskonventionen, at domstolene skal handle hurtigt i sager om børns tilbagegivelse. Uanset dette kan behandlingen af en tilbagegivelsessag trække ud,

f.eks. fordi der skal foretages undersøgelser af, hvad der i relation til tilbagegivelse vil være bedst for barnet. Der henvises til § 10 i børnebortførelsesloven, hvorefter tilbagegivelse af et bortført barn bl.a. kan nægtes, hvis der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil være til skade for barnets sjælelige eller legemlige sundhed, barnet selv modsætter sig tilbagegivelsen, eller tilbagegivelsen ikke vil være forenelig med grundlæggende principper her i landet til beskyttelse af menneskelige friheder og rettigheder.

I situationer, hvor behandlingen af sagen trækker ud, kan det være til barnets bedste, at der under familierettens behandling af sagen etableres samvær eller anden kontakt mellem barnet og den forælder, som barnet er blevet bortført fra.

Regler om danske myndigheders internationale kompetence i sager om samvær og anden kontakt fremgår af § 448 g i retsplejeloven. Det følger af bestemmelsens stk. 4, at kompetencereglerne i bekendtgørelsen viger for kompetencereglerne i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen. Det følger af konventionens artikel 7, at når et barn ulovligt er ført til Danmark eller ulovligt tilbageholdes her, kan en sag om samvær m.v. som udgangspunktet ikke behandles i Danmark. Det følger dog af konventionens artikel 11, at i alle hastetilfælde har myndighederne i en kontraherende stat, på hvis område barnet befinder sig, kompetence til at træffe alle nødvendige beskyttelsesforanstaltninger, herunder en afgørelse om samvær eller anden kontakt. Dette indebærer, at i situationer, hvor myndighederne i den stat, hvor barnet boede inden bortførelsen, ikke hurtigt kan træffe afgørelse om samvær eller anden kontakt under behandlingen af en tilbagegivelsessag, og hvis fastsættelse af samvær eller anden kontakt under behandlingen af sagen af hensyn til barnet haster, vil danske myndigheder kunne træffe afgørelse om samværet eller kontakten.

Hvis den forælder, som barnet er bortført fra, ønsker, at der fastsættes samvær m.v. under behandlingen af tilbagegivelsessagen, skal sagen starte i Familieretshuset. Det følger således af § 31 i forældreansvarsloven, at anmodning om en afgørelse om samvær eller anden kontakt skal indgives til Familieretshuset.

Efter § 7, jf. § 32, i Familieretshusloven behandles sager om samvær eller anden kontakt, der er komplekse, af Familieretshuset. Når sagen er oplyst, indbringer Familieretshuset sagen for familieretten til afgørelse. Efter § 6, stk. 1, jf. §§ 26 og 27, i Familieretshusloven, afgøres sager om samvær eller anden kontakt, der er mindre enkle, som udgangspunkt af Familieretshuset. Familieretshuset indbringer bl.a. sagen for familieretten til afgørelse, når der er tale om en afgørelse om samvær, der vil være indgribende for barnet.

Det følger dog af § 448 c, stk. 1, i retsplejeloven, at familieretten i forbindelse med behandlingen af en sag efter forældreansvarsloven, der er indbragt for familieretten til afgørelse efter §§ 27 eller 32 i Familieretshusloven, efter anmodning fra en part kan træffe afgørelse om bl.a. fastsættelse af samvær, når samværsagen har nær sammenhæng med den sag efter forældreansvarsloven, som familieretten har under behandling. Denne bestemmelse giver ikke mulighed for at indgive en anmodning om fastsættelse af samvær m.v. til den familieret, der behandler en tilbagegivelsessag, da tilbagegivelsessager ikke behandles efter forældreansvarsloven, men efter børnebortførelsesloven.

Det følger af §§ 19 og 21 i forældreansvarsloven, at barnets forbindelse med begge forældre søges bevaret ved, at barnet har ret til samvær med den forælder, som det ikke har bopæl hos. Hvis der er

uenighed om omfanget og udøvelsen af samvær, kan der efter anmodning træffes afgørelse herom og fastsættes de nødvendige bestemmelser i forbindelse hermed, herunder vilkår om pasdeponering og vilkår til sikring af, at forælderen ikke er påvirket af alkohol eller euforiserende stoffer under samværet.

Efter § 22 i forældreansvarsloven kan der i særlige tilfælde træffes bestemmelse om anden kontakt end samvær med barnet i form af telefonsamtaler, brevveksling, elektronisk post, fotografier el. lign.

Under behandlingen af bl.a. en sag om samvær kan der efter § 29 i forældreansvarsloven træffes afgørelse om midlertidigt samvær eller anden kontakt.

Det følger af § 4 i forældreansvarsloven, at afgørelser efter loven skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Familieretshuset og familieretten skal have fokus på, at afgørelser skal medvirke til at sikre barnets trivsel og beskytte barnet mod vold eller anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder at være vidne til vold. Endvidere følger det af lovens §§ 5 og 34, at i alle forhold vedrørende barnet skal der tages hensyn til barnets egne synspunkter alt efter alder og modenhed. Barnet skal inddrages under en sag om bl.a. samvær, så dets perspektiv og eventuelle synspunkter kan komme til udtryk. Dette kan ske ved samtaler med barnet, børnesagkyndige undersøgelser eller på anden måde, der belyser barnets perspektiv.

2.7.2. Social-, Bolig- og Ældreministeriets overvejelser

Social-, Bolig- og Ældreministeriet finder, at behandlingen af sager om børnebortførelser til ikke-konventionsstater bør lovfæstes. Disse sager bør fortsat behandles af den samme myndighed, der efter § 3, stk. 2, i børnebortførelsesloven er udpeget som centralmyndighed for Haagerbørnebortførelseskonventionen og Europarådskonventionen af 1980, hvilket i dag er Social-, Bolig- og Ældreministeriet. Endvidere finder ministeriet, at der af hensyn til den forælder, som barnet er bortført fra, i børnebortførelsesloven bør indsættes hjemmel til, at centralmyndigheden på vegne af forælderen kan indgive en anmodning om fuldbyrdelse af afgørelsen om tilbagegivelse af barnet til familieretten.

Samtidig finder ministeriet, at den ulovbestemte adgang til at tilbagekalde advokatudpegelser efter §§ 18 a og 20 d i børnebortførelsesloven ligeledes bør lovfæstes sådan, at en udpegning kan tilbagekaldes, hvis advokaten væsentligt har tilsidesat sine pligter som advokat i sager om børnebortførelse, eller der foreligger andre særlige grunde. Der henvises til bestemmelserne om god advokatskik i § 126, stk. 1 og 2, i retsplejeloven. I den forbindelse bør det præciseres, at en udpegning gælder i fire år, og at den bortfalder ved ophør af retten til at udøve advokatvirksomhed.

Videre finder ministeriet, at der bør indføres en frist på seks måneder for at ansøge om retshjælp til udgifter, der er omfattet af §§ 20 a og 20 b i børnebortførelsesloven. I dag gælder kun de almindelige forældelsesregler på tre år, og denne frist ønskes forkortet. Fristens længde er fastsat af hensyn til sagsbehandlingen i ministeriet, og med forslaget får en part rimelige tid til at indsende sin ansøgning, når centralmyndigheden har afsluttet sagen. Dog bør ministeriet i særlige tilfælde kunne behandle en ansøgning, selvom den er indgivet efter udløbet af denne frist, f.eks. hvis den sene ansøgning skyldes uforudsete omstændigheder som forældremyndighedshaveren ikke havde indflydelse på.

Af hensyn til et barn, der ulovligt er blevet bortført til Danmark, bør der etableres mulighed for at indgive anmodning om fastsættelse af samvær til den familieret, der behandler sagen om tilbagegivelse af barnet efter Haagerbørnebortførelseskonventionen. Dette skyldes, at der på den måde hurtigere vil kunne træffes afgørelse om samværet, fordi de undersøgelser, der er nødvendige for behandlingen af tilbagegivelsessagen, også vil kunne anvendes ved behandlingen af samværsagen, og hvis der skal fastsættes samvær, vil samværet kunne fastsættes sådan, at det er koordineret med familierettens behandling af tilbagegivelsessagen. Dette bør også omfatte anmodning om anden kontakt end samvær, f.eks. digitale møder der er nemmere at gennemføre, selvom den pågældende forælder befinder sig i udlandet.

2.7.3. Den foreslåede ordning

På den baggrund foreslås det at lovfæste centralmyndighedens behandling af børnebortførelsessager til ikke-konventionsstater. Forslaget foreslås gennemført ved, at der i børnebortførelsesloven indsættes et nyt kapitel 5 a om børnebortførelser til stater, som Danmark ikke har et konventionssamarbejde med. I dette kapitel foreslås det, at der som § 18 b indsættes en ny bestemmelse, der fastlægger, at når et barn ulovligt er ført fra Danmark til eller ulovligt tilbageholdes i en stat, som Danmark ikke samarbejder med efter Haagerbørnebortførelseskonventionen, Europarådskonventionen af 1980 eller Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, modtager og formidler centralmyndigheden efter lovens § 3, stk. 2, dvs. Social-, Bolig- og Ældreministeriet, henvendelser om tilbagegivelse af barnet. I den foreslåede bestemmelse i § 18 b foreslås det, at der som stk. 2 indsættes en bestemmelse, hvorefter den foreslåede bestemmelse i § 18 b gælder for børn under 18 år. For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 5, nr. 7, og bemærkningerne hertil. I sammenhæng med den foreslåede bestemmelse i § 18 b foreslås § 1, stk. 1 og 2, i børnebortførelsesloven ændret, jf. lovforslagets § 5, nr. 1 og 2.

Forslaget om at give centralmyndigheden hjemmel til at indgive anmodning til familieretten om fuldbyrdelse af en afgørelse eller et retsforlig om tilbagegivelse af et barn efter § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven foreslås gennemført ved, at der i § 18 i børnebortførelsesloven som nyt stk. 3 indsættes en bestemmelse herom. Forslaget vil gøre det nemmere for den forælder, som barnet er bortført fra, at indgive en anmodning om fuldbyrdelse af en afgørelse om tilbagegivelse af barnet. For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 5, nr. 5, og bemærkningerne hertil.

Videre foreslås det at lovfæste muligheden for at tilbagekalde advokatudpegninger efter §§ 18 a og 20 d i børnebortførelsesloven. Forslaget foreslås gennemført ved, at der i § 18 a i børnebortførelsesloven som et nyt stk. 3 indsættes en bestemmelse, hvorefter social- og boligministeren kan tilbagekalde en advokatudpegning efter den gældende bestemmelse i § 18 a, hvis advokaten væsentligt har tilsidesat sine pligter som advokat i sager om børnebortførelse, eller hvis der foreligger andre særlige grunde. Samtidig foreslås det, at der i § 20 d i børnebortførelsesloven som et nyt stk. 3 indsættes en bestemmelse, hvorefter social og boligministeren kan tilbagekalde en advokatudpegning efter den gældende bestemmelse i § 20 d, hvis betingelserne i den foreslåede bestemmelse i § 18 a, stk. 3, er opfyldt. Derudover foreslås det, at der i både § 18 a og § 20 d i børnebortførelseslovens som nyt stk. 2 indsættes bestemmelser, hvorefter en advokatudpegning efter de gældende bestemmelser i henholdsvis § 18 a og § 20 d gælder i 4 år, og hvorefter udpegningen bortfalder ved ophør af retten til at udøve

advokatvirksomhed. For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 5, nr. 6 og 9, og bemærkningerne hertil.

Endvidere foreslås det at indføre en frist for at ansøge om retshjælp i børnebortførelsessager. Dette forslag foreslås gennemført ved, at der i § 20 a i børnebortførelsesloven som nyt stk. 5 indsættes en bestemmelse, hvorefter ansøgning om retshjælp til udgifter, der er omfattet af lovens §§ 20 a og 20 b, skal indgives til Social-, Bolig- og Ældreministeriet inden 6 måneder efter, at parten har fået meddelelse fra centralmyndigheden om, at sagen er afsluttet, idet ministeriet dog i særlige tilfælde vil kunne behandle ansøgningen, selvom fristen er overskredet. For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 5, nr. 8, og bemærkningerne hertil.

Endelig foreslås det at give familieretten kompetence til at behandle en sag om samvær m.v. under behandlingen af sag om tilbagegivelse af et bortført barn, uden at sagen først har været behandlet af Familieretshuset. Forslaget foreslås gennemført ved, at der i § 448 c i retsplejeloven som et nyt stk. 3 indsættes en bestemmelse, hvorefter familieretten efter anmodning fra en part kan træffe afgørelse om samvær eller anden kontakt under familierettens behandling af en sag om tilbagegivelse af et bortført barn. Forslaget vil betyde, at der i børnebortførelsessager hurtigere vil kunne træffes afgørelse om samvær m.v. For en nærmere beskrivelse af forslaget henvises til lovforslagets § 8, nr. 2 og 3, og bemærkningerne hertil.

3. Forholdet til Danmarks internationale forpligtelser

Børnekonventionen indeholder regulering af børns rettigheder på alle samfundsområder. Det grundlæggende hensyn til barnets bedste fastslås i konventionens artikel 3, stk. 1. Det følger af denne bestemmelse, at i alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for social velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal barnets bedste komme i første række.

Det følger af konventionens artikel 8, at deltagerstaterne skal påtage sig at respektere barnets ret til at bevare sin identitet, herunder statsborgerskab, navn og familieforhold, som anerkendt af loven og uden ulovlig indblanding.

Videre fremgår det af konventionens artikel 21 (d), at de deltagerstater, der anerkender og/eller tillader adoption, skal sikre, at barnets bedste skal være af altafgørende betydning, og disse deltagerstater skal i tilfælde af international adoption tage alle passende forholdsregler for at sikre, at adoptionen ikke fører til upassende økonomisk gevinst for dem, der har medvirket ved adoptionen. Samtidig følger det af konventionens artikel 35, at deltagerstaterne skal træffe alle passende nationale, bilaterale og multilaterale forholdsregler med henblik på at forebygge salg eller handel med børn til noget formål og i nogen form.

Bestemmelsen i artikel 35 er blevet uddybet i Palermoprotokollen. Efter protokollens artikel 1 skal deltagerstaterne bl.a. forbyde salg af børn. Efter artikel 2 (a) forstås ved salg af børn enhver handling eller transaktion, hvormed et barn overdrages af en person eller persongruppe til en anden mod betaling eller andet vederlag. Præambelen til protokollen indeholder en henvisning til Haageradoptionskonventionen, der er beskrevet i punkt 2.3.2.1.1.

4. Konsekvenser for FN's verdensmål

Danmark har tilsluttet sig FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling, herunder verdensmål 5 om ligestilling mellem kønnene. Efter delmål 5.1 skal alle former for diskrimination af alle kvinder og piger overalt stoppes. Forslaget om at etablere mulighed for at fastslå forældreskab ved en surrogataftale vil give en kvinde, der er genetisk forbundet med et barn født ved surrogataftale, mulighed for at blive forælder til et barn på samme måde som en mand. Dermed vil et par bestående af to kvinder sammen kunne blive forældre til et barn på samme måde som et par bestående af en mand og en kvinde. Forslaget vil således medvirke til opfyldelse af delmål 5.1, og det vurderes derfor, at lovforslaget vil kunne have positive konsekvenser for Danmarks opfyldelse af verdensmål 5.

5. Ligestillingsmæssige konsekvenser

Forslaget om indførelse af forældreskab på grundlag af surrogataftaler vil gøre det muligt for to mænd sammen at blive forældre til et barn i forbindelse med fødslen. Dette forslag vil derfor medføre behov for, at begrebet medfaderskab indføres som retligt forældreskab i børneloven på lige fod med moderskab, faderskab og medmoderskab. Samtidig vil lovforslaget gøre det muligt for en mand at blive eneste forælder til et barn fra fødslen.

På den baggrund vil forslaget øge ligestillingen mellem kvinder og mænd ved, at forældrepar uanset køn kan være forælder fra fødslen, ved, at medfædre får samme rettigheder og pligter over for barnet som andre forældre, og ved, at en mand kan blive eneste forælder til et barn fra fødslen med samme rettigheder og pligter over for barnet som en enlig mor.

6. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

6.1. Økonomiske konsekvenser af justeringen af navnegebyret

Med forslaget justeres gebyr for navneændringer sådan, at gebyrsatsen i fremtiden omfatter sagsbehandlingen hos både Familieretshuset og personregisterførerne i sognene. Familieretshusets er ikke tidligere blevet kompenseret for behandling af sager om navneændringer. Forslaget vil betyde, at størrelsen af gebyret vil blive forhøjet, og at en del af gebyrindtægterne vil tilfalde Familieretshuset, ca. 3,5 mio. kr. årligt fra og med 2025.

By-, Land- og Kirkeministeriet afholder på finansloven en udgiftsbevilling i forbindelse med behandlingen af sager om Navneændringer hos personregisterførerne i sognene. Navnegebyret har tidligere været reguleret med pris- og lønniveauet, men reguleres som følge af lovændringen i fremtiden til et omkostningsdækkende niveau. Ændringen i reguleringsmetoden skønnes at medføre et fald i udgiftsbevillingen hos By-, Land- og Kirkeministeriet på ca. 3,1 mio. kr. fra og med 2025.

Herudover vurderes justeringen af navnegebyret ikke at medføre økonomiske konsekvenser for det offentlige.

6.2. Økonomiske konsekvenser af gebyret for voksenadoption

Gennemførelse af forslaget om udvidelse af adgangen til voksenadoption vil medføre merudgifter for Familieretshuset og Ankestyrelsen til behandling af sager om voksenadoption, fordi der forventes en sagstilvækst på omkring 100 sager i forhold til de 800-900 sager årligt, der behandles i dag. Udgifterne til Familieretshusets behandling af sager om voksenadoption forventes med den foreslåede ordning at ville udgøre ca. 4,2 mio. kr. årligt. Disse udgifter foreslås dækket ved et

omkostningsdækkende gebyr, der efter den ved lovforslagets § 2, nr. 7, foreslåede bestemmelse i § 15 c i adoptionsloven betales af borgeren ved ansøgning om voksenadoption. Det bemærkes, at den foreslåede gebyrordning vil dække udgifterne ved behandlingen af alle sager om voksenadoption.

Udgifterne til Ankestyrelsens behandling af klager over Familieretshusets afgørelser om voksenadoption forventes med den foreslåede ordning at ville udgøre ca. 0,3 mio. kr. årligt, der ligeledes foreslås dækket ved et omkostningsdækkende gebyr, der efter den ved lovforslagets § 2,

Herudover vil forslaget medføre en engangsudgift på ca. 0,8 mio. kr. i 2024 til tilpasning af selvbetjeningsmodulet i Familieretshusets it-system sådan, at der i modulet kan ske betaling af et gebyr for indgivelse af ansøgning om voksenadoption. Udgifterne hertil afholdes inden for Social-, Bolig- og Ældreministeriets ramme.

6.3. Økonomiske konsekvenser af forældreskab ved surrogataftaler

Gennemførelse af forslaget om forældreskab på grundlag af altruistiske surrogataftaler er estimeret til at medføre merudgifter for staten på 4,0 mio. kr. i 2025 og 1,3 mio. kr. fra og med 2026. Beløbet dækker over merudgifter til sagsbehandling i Familieretshuset og til familierettens prøvelse af Familieretshusets afgørelser om forældreskab ved surrogataftaler.

6.4. Økonomiske konsekvenser af ændringerne af barselsloven

Lovforslaget om forældreskab ved surrogataftaler skønnes at medføre merudgifter til barselsdagpenge som følge af, at der indføres en ret til 24 ugers fravær med barselsdagpenge til forældre, der får børn ved surrogataftaler.

Lovforslaget skønnes i relation til barselsloven samlet set at medføre merudgifter for det offentlige (før skat og tilbageløb) på 14,4 mio. kr. i 2024, 13,2 mio. kr. i 2025 og 10,4 mio. kr. fra og med 2026, jf. tabel 1.

Størstedelen af udgifterne til barselsdagpenge forventes at vedrøre forældreskab ved udenlandske surrogataftaler for forældre, der ikke har ret til barselsdagpenge i dag.

I 2025 er der indregnet udgifter til barselsdagpenge til en overgangsordning, der omfatter forældre til børn, som er født i 2024 på grundlag af en surrogataftale, og som er under ét år gamle, hvis barnet ikke allerede har en retlig forælder. De offentlige merudgifter hertil udgør 2,6 mio. kr. før skat og tilbageløb.

Derudover er der indregnet udgifter til barselsdagpenge til fædre, der ikke i dag har mulighed for at forlænge deres fravær efter § 7, stk. 3, i barselsloven ved barnets indlæggelse i de første ti uger efter barnets fødsel. De offentlige udgifter hertil skønnes at udgøre 0,6 mio. kr. før skat og tilbageløb.

Administration af de nye forældretyper ved surrogataftaler i relation til barselsloven vil skulle håndteres af Udbetaling Danmark, der forventer merudgifter til implementering, herunder IT-udvikling, og løbende drift.

Det skønnes med betydelig usikkerhed, at der vil være udgifter til Udbetaling Danmarks etableringsomkostninger til IT på 9,3 mio. kr. i 2024, mens der fra 2025 vil være udgifter til etablering af IT, til drift af IT samt til sagsbehandling på 3,4 mio. kr. Fra og med 2026 vil der være udgifter på 2,6 mio. kr. til drift af IT samt sagsbehandling. *jf. tabel 1.*

Der skønnes derudover at være udgifter til Udbetaling Danmark til systemtilpasning som følge af ændringer af regler for fædreorlov ved indlæggelse på 0,2 mio. kr. i 2024.

Skøn over de økonomiske konsekvenser af lovforslaget er behæftet med usikkerhed, særligt forventningerne til antallet af surrogataftaler samt den fremadrettede anvendelse af barselsugerne.

De kommunaløkonomiske konsekvenser af lovforslaget skal forhandles med kommunerne efter de gængse DUT-principper. Lovforslaget har ikke økonomiske konsekvenser for regionerne.

Tabel 1: Samlede økonomiske konsekvenser af lovforslaget (2024-pl.)

	2024	2025	2026	2027
I alt statslige udgifter	-	9,8	7,2	7,2
Heraf til dagpenge ved barsel	-	9,8	7,2	7,2
I alt kommunale udgifter	14,4	3,4	3,2	3,2
Heraf til administration i Udbetaling Danmark	14,4	3,4	3,2	3,2
I alt offentlige udgifter før skat og tilbageløb	14,4	13,2	10,4	10,4
I alt offentlige udgifter efter skat og tilbageløb	14,4	14,0	10,8	10,8

Anm: Eventuelle afvigelser skyldes afrundinger.

De skønnede økonomiske konsekvenser af lovforslaget tager afsæt i, at Social-, Bolig- og Ældreministeriet forventer, at der fremover vil komme 150 børn til landet via udenlandske surrogataftaler, og at der fremover årligt vil blive født 25 børn ved danske altruistiske surrogataftaler. De samlede økonomiske konsekvenser afhænger blandt andet af, hvor mange af de 24 uger forældrene anvender. Det er lagt til grund, at ca. 90 pct. af forældrene vil gøre brug af alle 24 uger.

Det vurderes desuden, at der vil være en del af forældrene, der vil have ret til løn under fraværet.

Aftalen skønnes at medføre en begrænset negativ beskæftigelseseffekt på under 50 fuldtidspersoner årligt. Effekten kan henføres til de 24 ugers orlov, som de forældre, der i dag ikke har ret til orlov med barseldagpenge, med forslaget fremover får ret til.

6.5. Implementeringskonsekvenser

Forslaget om forældreskab på grundlag af surrogataftaler vil medføre implementeringskonsekvenser for Familieretshuset.

Da de øvrige dele af lovforslaget alene indeholder justeringer af allerede eksisterende ordninger, vil disse dele af forslaget ikke medføre implementeringskonsekvenser af betydning for de involverede myndigheder og heller ikke medføre digitaliseringsrelaterede konsekvenser. I relation til principperne for digitaliseringsklar lovgivning opfylder lovforslaget princippet om klare og enkle regler, men lovforslaget opfylder ikke princippet om automatisk sagsbehandling. Dette skyldes, at det er nødvendigt, at de involverede myndigheder behandler hver sag individuelt, hvilket indebærer

faglige skøn, hvorfor der ikke kan sagsbehandles efter objektive kriterier. De øvrige principper for digitaliseringsklar lovgivning er ikke relevante for lovforslaget.

7. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget har ikke konsekvenser for erhvervslivet m.v.

8. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget vurderes at medføre positive konsekvenser for borgerne, idet etablering af forældreskab på grundlag af en surrogataftale vil blive nemmere end ved den gældende mulighed for stedbarnsadoption. Samtidig vil retssikkerheden og forudsigeligheden for barnet og de øvrige parter blive sikret.

Derimod vil forslaget om at indføre en frist for at ansøge om retshjælp i børnebortførelsessager have negative administrative konsekvenser for borgerne, da fristen for at søge om retshjælp vil blive forkortet.

9. Klimamæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen klimamæssige konsekvenser.

10. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljø- og naturmæssige konsekvenser.

11. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

12. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 27. juni 2024 til den 22. august 2024 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

3F, Adoptionsnævnet, Adoption & Samfund, Adoptionspolitisk Forum, Adoptionstrekanten, Advokatrådet, Advokatsamfundet, Akademikerne, Amnesty International, Ankenævnet for ATP, Ankestyrelsen, Arbejdsløshedskassen ASE, ATP, Borgerservice Danmark, Business Danmark, byretterne, Børne- og Kulturchefforeningen, Børnenes Bureau, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Cabi, Centralorganisationernes Fællesudvalg, Danes Worldwide, Danish International Adoption – DIA, Danmarks Rejsebureau Forening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Artist Forbund, Dansk Erhverv, Dansk Industri, Dansk Journalistforbund, Dansk Kordegneforening, Dansk Kvindesamfund, Dansk Musikerforbund, Dansk Psykolog Foreningen, Dansk Retspolitisk Forening, Dansk Skuespillerforbund, Dansk Socialrådgiverforening, Dansk Teater, Danske Akasser, Danske Advokater, Danske Arveretsadvokater, Danske Familieadvokater, Danske Handicaporganisationer, Danske Rederier, Danske Regioner, Danske Revisorer, Dare Danmark, Datatilsynet, Delebarn.dk ApS, Den Danske Dommerforening, Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder, Den Katolske Kirke i Danmark, Departementet for Sociale Anliggender, Familier, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender (Grønland), Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke i Grønland, Det Centrale Handicapråd, Det Faglige Hus - A-kasse, Det Nationale Integrationsråd, Digitaliseringsstyrelsen, Dokumentations- og Rådgivningscentret om

Racediskrimination, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolens Tjenestemandsförening, Domstolsstyrelsen, Familieretshuset, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, HK Landsklubben Danmarks Domstole, DUKH - Den Uvildige Konsulentordning på Handicapområdet, Fagbevægelsens Hovedorganisation, Fagligt Selskab For Sundhedsplejersker, Fair Statsborgerskab!, Finansforbundet, Finanssektorens Arbejdsgiverforening, Foreningen Mistet Barn, Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Foreningen af Udlændingeretsadvokater, Forhandlingsfællesskabet, Forældre og Fødsel, Forældre og Sorg, Frie Funktionærer, Færøernes Landsstyre, Gartneri- Landog Skovbrugets Arbejdsgivere, HK/Danmark, HOME-START, IDA Ingeniørforeningen i Danmark, Indvandrermedicinsk klinik (Odense Universitetshospital), Indvandreradgivningen, Institut for Menneskerettigheder, Jobrådgivernes Brancheforening, Jordemoderforeningen, Justitsministeriet (Færøerne), Kirkernes Integrationstjeneste, KL, Kommunale Velfærdschefer, Competencecenter for Amning, Kristelig Arbejdsgiverforening, Kristelig Fagbevægelse KRIFA, Kvinderådet, KVINFO, Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet), Landsforeningen Af nuværende og tidligere Psykiatribrugere, Landsforeningen Børn og Samvær, Landsforeningen For Ufrivilligt Barnløse, Lederne, LGBT+ Danmark, LGBT-komiteen, Mandecenteret, Manderådets Udvalg for Familieret, Mellempøkeligt Samvirke, Mødrehjælpen, Mødrehjælpens Støtteforening, Naalakkersuisut (Grønlands Selvstyre), PRO-Vest, Producentforeningen, Provsteforeningen, Præsteforeningen, Red Barnet, Regnbuerådet, Retspolitisk Forening, Rigsadvokaten, Rigsombudsmanden på Færøerne, Rigsombudsmanden i Grønland, Rigspolitiet, Rigsrevisionen, Røde Kors, Rådet for Psykisk Sårbar på Arbejdsmarkedet, Rådet for Socialt Udsatte, SAND – De hjemløses landsorganisation, SIND– Landsforeningen for psykisk sundhed, SMV Danmark, SOS Racisme, Støtteforeningen for Familiepolitisk Netværk, Sundhedskartellet, Syddansk Universitet (Juridisk Institut), Tænk tanken Adoption, Udbetaling Danmark, Vestre Landsret, VISO, Ægteskab uden grænser, Ældresagen, Østre Landsret, Aalborg Universitet (Juridisk Institut) og Aarhus Universitet (Juridisk Institut).

13. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (Hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (Hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	[Under udarbejdelse]	[Under udarbejdelse]
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen

Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	[Under udarbejdelse]
Klimamæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Miljø- og naturmæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering (der i relevant omfang også gælder ved implementering af ikke-erhvervsrettet EU-regulering) (sæt X)	Ja	Nej X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Faderskab og medmoderskab fastslås efter kapitel 1 og 1 a i børneloven som udgangspunkt i forbindelse med registreringen af barnets fødsel. Denne registrering af faderskab og medmoderskab foretages af personregisterføreren.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.3.1.

Det foreslås, at der i børneloven indsættes et nyt *kapitel 1 b* med titlen: »Registrering af forældreskab i forbindelse med fødslen på grundlag af danske altruistiske surrogataftaler«.

Videre foreslås det, at der i dette kapitel som § 3 d, stk. 1, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvoraf det følger, at fødes et barn af en kvinde (en surrogatmor), der har indgået en dansk altruistisk surrogataftale, der er godkendt efter § 30 b, registrerer Familieretshuset i forbindelse med fødslen som forældre eller forælder til barnet dem eller den, der efter § 30 c anses som mor, far, medmor eller medfar til barnet. Registrering efter 1. pkt. er betinget af, at følgende fremlægges:

- 1) Erklæring fra surrogatmoren om, at hun genbekræfter den danske altruistiske surrogataftale, og at hun i anledning af aftalen hverken har modtaget eller vil modtage vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.
- 2) Anmodning fra dem eller den, der efter § 30 c anses som mor, far, medmor eller medfar til barnet, om at blive registreret som forældre eller forælder til barnet i overensstemmelse med aftalen, og erklæring fra dem eller den om, at der i anledning af aftalen hverken er eller vil blive ydet vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, til surrogatmoren.

3) Erklæring fra surrogatmorens eventuelle ægtefælle, registrerede partner eller samlever, om, at ægtefællen, den registrerede partner eller samleveren i anledning af aftalen hverken har modtaget eller vil modtage vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

Den foreslåede bestemmelse vil betyde, at begrebet surrogatmor defineres i børneloven. Herudover vil forslaget regulere Familieretshusets registrering af moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab (forældreskab) på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale i forbindelse med fødslen, når aftalen er godkendt efter den foreslåede bestemmelse i § 30 b i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 10.

Endvidere vil forslaget betyde, at forældreskab på grundlag af en godkendt dansk altruistisk surrogataftale vil kunne registreres i forbindelse med fødslen. Ligesom ved registrering af faderskab og medmoderskab efter lovens kapitel 1 og 1 a vil registreringen af forældreskabet have materiel virkning fra barnets fødsel.

Det bemærkes, at den foreslåede bestemmelse i § 3 d ligesom de andre bestemmelser om registrering af faderskab og medmoderskab i forbindelse med fødslen kun vil finde anvendelse, hvis barnet er født i Danmark. Er barnet født i udlandet, i Grønland eller på Færøerne, må forældreskabet efter barnets flytning til Danmark søges fastslået ved anerkendelse eller afgørelse efter de foreslåede bestemmelser i §§ 30 e og 30 f i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 10.

Videre bemærkes, at forældreskab ikke vil kunne registreres, hvis surrogataftalen er bortfaldet efter § 30 d i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 10.

Når de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælders forældreskab er registreret efter den foreslåede § 3 d, vil registreringen af surrogatmoren som mor til barnet blive slettet. Dette skal ses i sammenhæng med, at surrogatmoren i forbindelse med registreringen af barnets fødsel i overensstemmelse med § 30 i børneloven blev registreret som barnets mor. Registrering af forældreskabet vil betyde, at surrogatmoren ikke længere vil blive anset som mor til barnet. Der henvises til § 30 i børneloven, som foreslås ændret ved lovforslagets § 1, nr. 9.

Det bemærkes videre, at surrogatmorens eventuelle ægtefælle eller registrerede partner efter §§ 1 og 3 a i børneloven i forbindelse med registreringen af fødslen ligeledes registreres som far eller medmor til barnet. I forbindelse med en efterfølgende registrering af forældreskab på grundlag af surrogataftalen vil Familieretshuset skulle slette registreringen af dette faderskab eller medmoderskab. Dette vil kunne ske inden for rammerne af den gældende ordning. Der henvises til Folketingstidende, 2021-22, tillæg A, L 65 som fremsat, side 24.

Registreringen vil skulle ske på grundlag af fremlæggelse af de erklæringer m.v., der fremgår af de foreslåede bestemmelser i § 3 d, stk. 1, nr. 1-3.

Den foreslåede bestemmelse i § 3 d, stk. 1, nr. 1, i børneloven vil indebære, at registreringen af forældreskabet også vil være betinget af fremlæggelse af en erklæring fra den kvinde, der har født barnet (det vil sige surrogatmoren), om, at hun genbekræfter surrogataftalen, og at hun i anledning af aftalen hverken har modtaget eller vil modtage vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. Dette vil også omfatte vederlag m.v., der kommer fra andre end de tiltænkte forældre, f.eks. barnets kommende bedsteforældre.

Den foreslåede bestemmelse i § 3 d, stk. 1, nr. 2, i børneloven vil betyde, at registreringen af forældreskabet ligeledes vil være betinget af fremlæggelse af en anmodning fra den eller dem, der efter den foreslåede bestemmelse i § 30 c, jf. lovforslagets § 1, nr. 10, anses som mor, far, medmor eller medfar til barnet, om at blive registreret som forældre til barnet i overensstemmelse med aftalen, og erklæring fra dem om, at de i anledning af aftalen hverken har ydet eller vil yde vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, til surrogatmoren.

Endelig vil den foreslåede bestemmelse i § 3 d, stk. 1, nr. 3, i børneloven indebære, at registreringen af forældreskab også vil være betinget af fremlæggelse af en erklæring fra surrogatmorens eventuelle ægtefælle, registrerede partner eller samlever om, at ægtefællen, den registrerede partner eller samleveren i anledning af aftalen hverken har modtaget eller vil modtage vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, i anledning af aftalen. Denne erklæring vil kun skulle fremlægges, hvis hun på fødselstidspunktet har en ægtefælle, registrerede partner eller samlever, eller hvis det fremgår af godkendelsen af surrogataftalen, at surrogatmoren på aftaletidspunktet havde en ægtefælle, registreret partner eller samlever. Fremgår det af godkendelsen, at surrogatmoren på aftaletidspunktet havde en ægtefælle, registreret partner eller samlever, og er dette ikke længere tilfældet, vil dette skulle godtgøres, f.eks. ved opslag i CPR eller ved fremlæggelse af dokumentation for f.eks. skilsmisse, der er meddelt i udlandet.

Om det foreslåede vederlagsforbud henvises til bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse i § 30 b, stk. 1, nr. 2, jf. lovforslagets § 1, nr. 10, og bemærkningerne dertil.

Erklæringerne vil skulle fremlægges inden udløbet af 4-ugersfristen i § 7, stk. 1, i børneloven. Det følger således af denne bestemmelse, at registreres forældreskab ikke inden 4 uger efter fødslen, rejser Familieretshuset sag. Registreres forældreskab ikke i forbindelse med registreringen af fødslen, vil det kunne anerkendes, eller der vil kunne træffes afgørelse herom. Der henvises til de foreslåede bestemmelser i §§ 30 e og 30 f, jf. lovforslagets § 1, nr. 10.

Efter § 33, stk. 2, i børneloven, som foreslået ændret ved lovforslagets § 1, nr. 15, vil de erklæringer m.v., der vil skulle afgives efter den foreslåede bestemmelse i § 3 d, stk. 1, i børneloven skulle afgives på blanketter, der er godkendt af Familieretshuset. Det vil skulle fremgå af disse blanketter, at efter § 163 i straffeloven, straffes den, som i øvrigt til brug i retsforhold, der vedkommer det offentlige, skriftligt eller ved andet læsbart medie afgiver urigtig erklæring eller bevidner noget, som den pågældende ikke har viden om, med bøde eller fængsel indtil 4 måneder.

Det foreslås, at der som § 3 d, *stk.* 2, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at er barnet dødfødt, eller dør barnet, før registreringen af barnets fødsel finder sted, kan den eller dem, der efter § 30 c anses som mor, far, medmor eller medfar til barnet, efter anmodning registreres som forældre eller forælder til barnet, hvis surrogatmoren skriftligt erklærer, at hun er indforstået med det.

Forslaget vil betyde, at de tiltænkte forældres forældreskab til barnet vil kunne registreres, selvom barnet er dødfødt eller dør inden registreringen af fødslen. Det vil blive fastlagt i bekendtgørelsesform, hvilke oplysninger der skal fremlægges, for at forældreskabet vil kunne registreres, jf. bemyndigelsesbestemmelsen i § 33, stk. 1, i børneloven.

Forældreskabet vil dog ikke kunne registreres på grundlag af en godkendt dansk altruistisk surrogataftale, hvis aftalen er bortfaldet efter den foreslåede § 30 d i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 10.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.

Til nr. 2

En mand, der har haft et seksuelt forhold til en kvinde i den periode, hvor hun blev gravid, har efter § 6, stk. 1, i børneloven i visse tilfælde ret til at få prøvet, om han er far til barnet. Anmodning herom skal fremsættes senest 6 måneder efter barnets fødsel. Efter bestemmelsens stk. 2, 1. pkt., kan der ikke rejses faderskabssag efter bestemmelsens stk. 1, når en mand er registreret som barnets far, eller er en kvinde registreret som barnets medmor, jf. dog lovens §§ 6 a og 6 b. Uanset 1. pkt. kan en mand dog efter lovens § 6, stk. 2, 2. pkt., rejse faderskabssag, hvis han i den periode, hvor moren blev gravid, var gift med hende uden at være separeret eller levede i et fast samlivsforhold med hende.

Bestemmelsen i § 6, stk. 1, indeholder en søgsmålsret for en mand til at få prøvet, om han er barnets far, hvis han i den periode, hvor moren blev gravid, har haft seksuelt forhold til hende.

Bestemmelsen i stk. 2 begrænser denne søgsmålsret. Baggrunden for denne begrænsning er hensynet til at sikre stabilitet om barnet, da barnet i de situationer, der er omfattet af stk. 2, efter reglerne om registrering af forældreskab i lovens kapitel 1 og 1 a fra fødslen har en far eller medmor, som har del i forældremyndigheden, og som sammen med moren varetager omsorgen og ansvaret for barnet.

Det foreslås, at i § 6, stk. 2, 1. pkt., i børneloven udgår »eller«, og at der efter »medmor,« indsættes »eller er moderskab eller medfaderskab registreret efter kapitel 1 b,«.

Forslaget vil indebære, at retten for en mand, som har haft seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, til at få prøvet, om han er barnets far, ligeledes afskæres, hvis der på grundlag af en surrogataftale, der er godkendt efter den foreslåede bestemmelse i § 30 b i børneloven, jf. lovforslaget § 1, nr. 10, er registreret et moderskab eller medfaderskab efter det foreslåede kapitel 1 b i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 1.

Begrundelsen for forslaget er, at registrering af moderskab og medfaderskab på grundlag af en godkendt dansk altruistisk surrogataftale i relation til søgsmålsretten efter § 6, stk. 1, i børneloven bør have samme retsvirkning som registrering af faderskab og medmoderskab efter lovens kapitel 1 og 1 a.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.

Til nr. 3

Det fremgår af § 7, stk. 1, i børneloven, at er faderskab eller medmoderskab ikke registreret inden for 4 uger efter fødslen, rejser Familieretshuset rejser sag om faderskab og medmoderskab. For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.3.1.

Det foreslås, at i § 7, stk. 1, i børneloven indsættes efter »registreret« følgende: »efter kapitel 1 og 1 a, og er moderskab, faderskab, medmoderskab eller medfaderskab ikke registreret efter kapitel 1 b«.

Forslaget vil indebære, at hvis der ikke inden 4 uger efter barnets fødsel er registreret faderskab eller medmoderskab efter kapitel 1 og 1 a i børneloven, og der heller ikke er registreret forældreskab (moderskab, faderskab, medmoderskab eller medfaderskab) efter det foreslåede kapitel 1 b i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 1, vil Familieretshuset skulle rejse sag om forældreskabet til barnet.

Forslaget skal ses i sammenhæng med, at det ved lovforslagets § 1, nr. 1, foreslås, at der indføres mulighed for at registrere forældreskab på grundlag af en godkendt dansk altruistisk surrogataftale i forbindelse med fødslen på lige fod med registrering af faderskab og medmoderskab efter kapitel 1 og 1 a i børneloven. Familieretshuset bør således ikke skulle rejse sag om forældreskabet til barnet, hvis der inden 4 uger fra fødslen er registreret forældreskab på grundlag af en surrogataftale.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.

Til nr. 4

Det fremgår af § 7, stk. 1, i børneloven, at er faderskab eller medmoderskab ikke registreret inden for 4 uger efter fødslen, rejser Familieretshuset sag om faderskab og medmoderskab. Det fremgår af bestemmelsen stk. 2, at er barnet dødt, skal faderskab eller medmoderskab kun søges fastslået, hvis moren eller nogen, som har retlig interesse i det, anmoder om det.

Bestemmelsen er navnlig relevant i relation til arveret, f.eks. hvor et barn, der ved testamente er indsat som arving, fødes levende, men herefter dør. I sådanne tilfælde kan det være afgørende for fastlæggelsen af arveretten efter barnet, hvem der er barnets far eller medmor.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.3.1.

Det foreslås, at i § 7, stk. 2, i børneloven ændres »faderskab eller medmoderskab« til »moderskab, faderskab, medmoderskab eller medfaderskab«.

Forslaget vil indebære, at hvis barnet er dødt, vil moderskab eller medfaderskab kunne søges fastslået, hvis moren eller nogen, som har retlig interesse i det, anmoder om det.

Forslaget skal ses i sammenhæng med, at det ved lovforslagets § 1, nr. 1, foreslås, at der indføres mulighed for at registrere forældreskab på grundlag af en godkendt dansk altruistisk surrogataftale i forbindelse med fødslen på lige fod med registrering af faderskab og medmoderskab efter kapitel 1 og 1 a i børneloven. På den baggrund bør anvendelsesområdet for § 7, stk. 2, i børneloven udvides sådan, at bestemmelsen også omfatter moderskab og medfaderskab.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.

Til nr. 5 og 6

Kapitel 5 i børneloven har titlen ”Faderskab, medmoderskab og moderskab ved assisteret reproduktion og insemination”, og kapitel 5 indeholder i § 27 en bestemmelse med overskriften ”Faderskab og medmoderskab”.

Det foreslås, at i *overskriften* til kapitel 5 i børneloven affattes således: »Faderskab og medmoderskab ved assisteret reproduktion m.v. og retsstillingen for en mand, der har leveret sæd«, og at *overskriften* før § 27 i børneloven ophæves.

Forslaget til ændring af titlen til kapitel 5 i børneloven skal for det første ses i sammenhæng med, at det med lovforslagets § 1, nr. 8, foreslås, at § 30 i børneloven, der er placeret i lovens kapitel 5, placeres i et nyt kapitel 5 a med titlen "Moderskab". For det andet skal forslaget ses i sammenhæng med de ved lovforslagets § 1, nr. 7, foreslåede ændringer af § 27 c i børneloven, der bl.a. har til formål at præcisere retsstillingen for en mand, der har leveret sæd.

Forslaget om at ophæve overskriften før § 27 skyldes, at denne overskrift vil blive overflødig på grund af forslaget om at placere bestemmelsen i § 30 i børneloven om moderskab i et nyt kapitel 5 a.

Til nr. 7

Det fremgår af § 27 c i børneloven, at i sager, der ikke er omfattet af lovens §§ 27, 27 a, 27 b eller 28, anses en sæddonor som far til et barn, der med hans sæd er blevet til ved assisteret reproduktion eller ved insemination uden deltagelse af en sundhedsperson, medmindre sæden er anvendt uden hans viden eller efter hans død.

§§ 27, 27 a og 27 b i børneloven handler om faderskab og medmoderskab til børn, der er født på grundlag af behandling med assisteret reproduktion, der er gennemført af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar. Bestemmelserne finder således for det første anvendelse ved behandling inden for rammerne af lov om assisteret reproduktion. For det andet finder bestemmelserne anvendelse ved insemination uden deltagelse af en sundhedsperson, dvs. såkaldt hjemmeinsemination. Fælles for de tre bestemmelser er, at en mand eller en kvinde kun anses som far henholdsvis medmor til barnet, når den pågældende har givet samtykke til behandling med assisteret reproduktion eller insemination, barnet må antages at være blevet til ved denne behandling eller insemination, og den pågældende skriftligt har erklæret at skulle være barnets far eller medmor.

Det fremgår af § 28 i børneloven, at medmindre andet følger af lovens §§ 27, 27 a eller § 27 b, anses en sæddonor ikke som far til et barn, der med hans sæd er blevet til ved assisteret reproduktion, hvis sæden er doneret til et vævscenter, der distribuerer sæd, en sundhedsperson eller en person, der arbejder under en sundhedspersons ansvar. Bestemmelsen indebærer, at en mand, der har doneret sin sæd til et vævscenter m.v., der distribuerer sæd til brug for behandling med assisteret reproduktion, der foretages af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar, ikke anses som retlig far til barnet.

Sammenholdt med §§ 27, 27 a, 27 b og 28 i børneloven må bestemmelsen i lovens § 27 c finde anvendelse, når barnet er blevet til ved, at en mand har haft samleje med barnets mor, og når en mand uden for "sundhedssystemet" har overdraget sin sæd til en kvinde der er blevet gravid ved hjælp af denne sæd ved en såkaldt hjemmeinsemination, medmindre en anden mand eller en kvinde i overensstemmelse med §§ 27 eller 27 b har erklæret at skulle være barnets far eller medmor. Dette er imidlertid ikke fuldt ud i overensstemmelse med ordlyden af bestemmelsen i § 27 c. Efter bestemmelsens ordlyd finder den anvendelse, når barnet er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion, men ordlyden er ikke i overensstemmelse med bestemmelsens forhistorie.

Den gældende bestemmelse i § 27 c i børneloven udspringer af § 28, stk. 2, i børneloven, jf. lov nr. 460 af 7. juni 2001. Efter § 28, stk. 1, i denne lov kunne en sæddonor ikke dømmes som far til et barn, der med hans sæd var blevet til ved kunstig befrugtning af en anden kvinde end hans ægtefælle eller partner, hvis sæden var doneret med henblik på en læges anvendelse ved kunstig befrugtning eller til en offentlig eller privat sædbank, der opfylder sundhedsmyndighedernes krav til formidling af sæd. Det fremgik af bestemmelsens stk. 2, at hvis sæden ikke var blevet doneret som nævnt i stk. 1, blev sæddonor anset som barnets far, medmindre sæden var anvendt uden hans viden eller efter hans død.

Det fremgår af bemærkningerne til § 28, at bestemmelsen bl.a. bygger på en sondring mellem tilfælde, hvor manden har doneret sin sæd med henblik på en læges anvendelse ved kunstig befrugtning eller til en offentlig eller privat sædbank, som opfylder sundhedsmyndighedernes krav til formidling af sæd, og tilfælde hvor dette ikke er tilfældet. Videre fremgår det af bemærkningerne, at i situationer, hvor sæden ikke er doneret på den anførte måde, skulle sæddonor kunne dømmes som barnets far, medmindre sæden var anvendt uden hans vidende eller efter hans død. Baggrunden for det var ifølge bemærkningerne, at det ikke var muligt ved kunstig befrugtning i privat regi at opstille en retsteknisk brugbar sondring mellem seksuelt forhold og insemination uden seksuelt forhold, dvs. såkaldt hjemmeinsemination.

Den dagældende § 28 i børneloven blev ophævet ved lov nr. 652 af 12. juni 2013 om ændring af børneloven, lov om adoption, retsplejeloven og forskellige andre love (Medmoderskab m.v.), og samtidig blev der i børneloven som §§ 27, 27 a, 27 b, 27 c og 28 indsat bestemmelser svarende til de nugældende bestemmelser, bortset fra at bestemmelserne indeholdt henvisninger til kunstig befrugtning og ikke assisteret reproduktion, ligesom bestemmelserne ikke indeholdt henvisninger til insemination uden deltagelse af en sundhedsperson. Det fremgår af bemærkningerne til § 27 c, at bestemmelsen, der viderefører den hidtidige retstilstand, navnlig indebærer, at en mand, der donerer sæd til kunstig befrugtning uden for sundhedssystemet, dvs. kunstig befrugtning der ikke er foretaget af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar, anses som far til et barn, der med hans sæd er blevet til ved kunstig befrugtning. Dette vil f.eks. være tilfældet ved såkaldte hjemmeinseminationer.

Inden §§ 27, 27 a, 27 b, 27 c og 28 i børneloven var trådt i kraft, blev de af lovtekniske grunde ophævet ved lov nr. 1313 af 27 november 2013 om ændring af lov om kunstig befrugtning i forbindelse med behandling, diagnostik og forskning m.v., vævsloven, børneloven, lov om børns forsørgelse og retsplejeloven (Assisteret reproduktion som terminologi, dispensationsmulighed vedrørende opbevaringstid for æg, samtykke til behandling samt udvidelse af kredsen af ansvarlige for indberetning af alvorlige uønskede hændelser og bivirkninger i form af genetisk sygdom m.v.), og i stedet blev tilsvarende bestemmelser indsat i børneloven med den eneste forskel, at henvisningerne i bestemmelserne til kunstig befrugtning blev ændret til henvisninger til assisteret reproduktion. Efter bemærkningerne til bestemmelserne skulle denne ændring ikke medføre ændringer af indholdet af bestemmelserne.

Endelig bemærkes, at henvisningerne i de gældende bestemmelser i §§ 27, 27 a og 27 b i børneloven til insemination uden deltagelse af en sundhedsperson først blev indsat i bestemmelserne ved lov nr. 227 af 15. februar 2022 om ændring af børneloven, navneloven og forskellige andre love (Smidiggørelse af registrering af medmoderskab, fastsættelse af transpersoners forældreskab og navneændring for transpersoner m.v.).

Det foreslås, at i § 27 c i børneloven ændres »sæddonor« til »mand«, og »med hans sæd er blevet til ved assisteret reproduktion eller« ændres til »er blevet til med hans sæd«.

Forslaget vil betyde, at i sager, der ikke er omfattet af §§ 27, 27 a, 27 b eller 28 i børneloven, vil en mand blive anset som far til et barn, der er blevet til med hans sæd, medmindre sæden er anvendt uden hans viden eller efter hans død. Bestemmelsen vil finde anvendelse, når barnet er blevet til ved, at en mand har haft samleje med barnets mor, og når en mand uden anvendelse af assisteret reproduktion har overdraget sin sæd til en kvinde, der er blevet gravid ved hjælp af denne sæd ved en såkaldt hjemmeinsemination, medmindre en anden mand eller en kvinde i overensstemmelse med §§ 27, 27 a eller 27 b har erklæret at skulle være barnets far eller medmor.

I relation til surrogataftaler, hvor barnet ikke fødes i Danmark, vil den foreslåede ændring af § 27 c betyde, at den mand, der har leveret sæden til barnet, vil kunne anses som far til barnet. Dette vil alene have betydning i situationer, hvor mandens faderskab enten ikke er fastslået i det land, hvor barnet blev født, eller faderskabet er blevet fastslået på en sådan måde, at det ikke vil kunne anerkendes efter dansk international privatret, jf. de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.3.6.

Begrundelsen for forslaget om at lade henvisningen assisteret reproduktion udgå af § 27 c i børneloven er, at med denne ændring vil bestemmelsen blive bragt i overensstemmelse med intentionen med bestemmelsen. Det fremgår således af bemærkningerne til de bestemmelser i børneloven, som § 27 c har afløst, at de ikke skulle finde anvendelse ved hverken kunstig befrugtning eller assisteret reproduktion.

Begrundelsen for at ændre sæddonor til mand er, at sæddonor er et begreb, der anvendes i relation til behandling med assisteret reproduktion, og at det med den førnævnte ændring præciseres, at § 27 c i børneloven ikke finder anvendelse ved assisteret reproduktion. Det vil derfor være mere korrekt at anvende mand i stedet for sæddonor.

Om forældreskab på grund af surrogataftaler henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.

Til nr. 8

Kapitel 5 i børneloven indeholder som sidste bestemmelse § 30 med overskriften »Moderskab».

Det foreslås, at *overskriften* før § 30 i børneloven ophæves, og at der i stedet indsættes »Kapitel 5 a Moderskab«.

Forslaget vil betyde, at § 30 i børneloven ikke længere vil være placeret i lovens kapitel 5, men i et nyt kapitel 5 a med titlen »Moderskab».

Begrundelsen for forslaget er, at ved § 1, nr. 23, i lov nr. 227 af 15. februar 2022 om ændring af børneloven, navneloven og forskellige andre love (Smidiggørelse af registrering af medmoderskab, fastsættelse af transpersoners forældreskab og navneændring for transpersoner m.v.) blev henvisningen i § 30 i børneloven til assisteret reproduktion ophævet. § 30 i børneloven hører derfor ikke hjemme i lovens kapitel 5, men bør placeres i et selvstændigt kapitel med titlen »Moderskab».

Til nr. 9

Det fremgår af § 30 i børneloven, at den kvinde, som føder et barn, anses for mor til barnet. For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.1.

Det foreslås, at i § 30 i børneloven indsættes efter »barnet« følgende: », medmindre moderskab, faderskab, medmoderskab eller medfaderskab er fastslået efter kapitel 1 b, 5 b eller 5 c«.

Forslaget vil betyde, at en surrogatmor efter dansk ret ikke længere vil blive anset for mor til barnet, når moderskab, faderskab, medmoderskab eller medfaderskab er fastslået efter de foreslåede bestemmelser i de foreslåede nye kapitler 1 b, 5 b og 5 c i børneloven om forældreskab ved surrogataftaler, jf. lovforslagets § 1, nr. 1 og 10.

Begrundelsen for forslaget er, at når tiltænkte forældres forældreskab til barnet er fastslået på grundlag af en surrogataftale efter de foreslåede bestemmelser i de foreslåede kapitler 1 b, 5 b eller 5 c i børneloven, bør surrogatmoren ikke længere blive anset som mor til barnet.

Der henvises i øvrigt til de ved lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 b og 5 c i børneloven og bemærkningerne dertil samt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.

Til nr. 10

Ved en surrogataftale forstås en aftale, der går ud på, at en kvinde (surrogatmoren) skal føde et barn med henblik på, at et par (de tiltænkte forældre) skal være forældre til barnet i stedet for surrogatmoren, eller at en anden (den tiltænkte eneforælder) skal være forælder til barnet i stedet for surrogatmoren. En surrogataftale betegnes altruistisk, når surrogatmoren ikke modtager vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, og en surrogataftale betegnes kommerciel, når surrogatmoren modtager vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. Disse begreber er ikke lovfæstede.

Det følger af § 30 i børneloven, at den kvinde, som føder et barn, anses for mor til barnet. Det fremgår således klart af bestemmelsen, at den fødende kvinde anses for mor til barnet, selvom barnet eksempelvis er blevet til ved assisteret reproduktion i form af donation af et æg fra en anden kvinde. Det er ikke muligt at fravige bestemmelsen ved aftale. På grund af bestemmelsen har surrogataftaler ikke retsvirkninger i Danmark. Den kvinde, der føder et barn, anses således efter dansk ret altid som mor til barnet.

En retlig fars partner kan efter dansk ret alene blive retlig forælder til barnet ved adoption, navnlig stedbarnsadoption. En enlig mand, der indgår en surrogataftale, vil efter dansk ret blive anset som retlig forælder sammen med surrogatmoren, der vil blive anset som retlig mor. Ingen af kvinderne i et kvindeligt par kan efter de gældende regler blive retlige forældre til et barn født ved en surrogataftale. Tilsvarende kan en kvinde, der vil være alenemor, ikke blive retlig forælder til et barn født ved en surrogataftale.

(Til kapitel 5 b)

Det foreslås, at bestemmelserne om forældreskab på grundlag af danske altruistiske surrogataftaler placeres i et nyt *kapitel 5 b* i børneloven med titlen »Forældreskab ved danske altruistiske surrogataftaler«.

(Til § 30 a)

Det foreslås, at der som § 30 a, stk. 1, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter der ved en dansk altruistisk surrogataftale forstås en aftale, hvorved en surrogatmor uden at modtage vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, skal føde et barn med henblik på, at et par (det

tiltænkte forældrepar) sammen skal være forældre til barnet, eller at en mand eller kvinde (den tiltænkte eneforælder) skal være forælder til barnet i stedet for surrogatmoren.

Forslaget vil betyde, at begreberne dansk altruistisk surrogataftale, tiltænkt forældrepar og tiltænkt eneforælder vil blive defineret i børneloven. Med hensyn til begrebet vederlag henvises til den foreslåede bestemmelse i § 30 b, stk. 1, nr. 2, i børneloven og bemærkningerne dertil.

I relation til tiltænkte forældrepar bemærkes, at der ikke vil blive stillet krav om, at de er gift eller har indgået registreret partnerskab, eller at de bor sammen.

Ved mand eller kvinde (den tiltænkte eneforælder) vil skulle forstås en mand eller kvinde, der ikke er gift, registreret partner eller samlevende, og som derfor efter aftale vil skulle være forælder til barnet alene. Ved samlever vil der skulle forstås en person, som den pågældende mand eller kvinde lever i et ægteskabslignende forhold med. Der vil typisk være tale om samliv på samme CPR-adresse, men det ægteskabelige forhold vil også kunne bestå, selvom den tiltænkte forælder og dennes samlever bor hver for sig.

Videre foreslås det, at der som § 30 a, *stk. 2*, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter sager om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale behandles efter reglerne i dette kapitel, kapitel 1 b, 6 a og 7, § 7, stk. 2, og §§ 32 a og 34 og regler udstedt i medfør af § 33.

Forslaget vil betyde, at sager om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab (forældreskab) på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale vil skulle behandles efter de nævnte kapitler og bestemmelser i børneloven.

Det vil for det første dreje sig om de foreslåede bestemmelser i kapitel 5 b i børneloven, der navnlig vil fastlægge betingelserne for at træffe afgørelse om forældreskab ved danske altruistiske surrogataftaler.

Det vil for det andet dreje sig om de foreslåede bestemmelser i lovens kapitel 1 b om registrering af forældreskab i forbindelse med fødslen på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale, jf. lovforslagets § 1, nr. 1.

Det vil for det tredje dreje sig om bestemmelserne i lovens kapitel 6 a om forældre og parter, der har gennemført juridisk kønsskifte inden barnets fødsel.

Det vil for det fjerde dreje sig om bestemmelserne i lovens kapitel 7 om Familieretshusets vejledningspligt.

Det vil for det femte dreje sig om bestemmelserne i lovens § 7, stk. 2, om fastslåelse af moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab, når barnet er dødt, som foreslås ændret ved lovforslagets § 1, nr. 3.

Det vil for det sjette dreje sig om lovens § 32 a om anvendelsen af Familieretshusloven for sager efter børneloven, herunder om fastlæggelsen af afgørelseskompetencen mellem Familieretshuset og familieretten og om indbringelse af Familieretshusets afgørelser for familieretten. Der henvises i den forbindelse til den ved lovforslagets § 4, nr. 2, foreslåede ændring af § 6, stk. 2, i Familieretshusloven, hvorefter afgørelser i sager efter det foreslåede kapitel 5 b i børneloven altid vil skulle behandles og afgøres af Familieretshuset. Efter § 39 i Familieretshusloven vil

Familieretshusets afgørelser kunne indbringes for familieretten til prøvelse. I så fald vil sagen blive behandlet efter kapitel 42 a i retsplejeloven, som foreslås ændret ved lovforslagets § 8, nr. 2-6.

Det vil for det syvende dreje sig om lovens § 33 om muligheden for at fastsætte regler om behandlingen af sager om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab, herunder om anvendelse af godkendte blanketter, jf. lovforslagets § 1, nr. 14 og 15.

Endelig vil det for det ottende dreje sig om lovens § 34 om indgåelse af internationale aftaler om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab, jf. lovforslagets § 1, nr. 16.

Forslaget vil omvendt betyde, at de øvrige bestemmelser i børneloven ikke vil finde anvendelse ved behandlingen af sager om forældreskab på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale. Det vil navnlig dreje sig om bestemmelserne i lovens kapitel 1 og 1 a om registrering af faderskab og medmoderskab i forbindelse med fødslen, i lovens kapitel 2 om sager om faderskab og medmoderskab, herunder om anerkendelse af faderskab og medmoderskab, bortset fra § 7, stk. 2, i lovens kapitel 3 om afgørelser om faderskab og medmoderskab, i lovens kapitel 4 om genoptagelse af sager om faderskab og medmoderskab, i lovens kapitel 5 om faderskab og medmoderskab ved assisteret reproduktion, jf. lovforslagets § 1, nr. 5-7, i lovens kapitel 5 a om moderskab, jf. lovforslagets § 1, nr. 8 og 9, og i lovens kapitel 8 om forskellige bestemmelser, dog med undtagelse af bestemmelserne i §§ 32 a, 33 og 34.

Endelig vil den foreslåede bestemmelse i § 30 a, stk. 2, betyde, at nedennævnte foreslåede kapitel 5 d om forbud mod formidling af surrogataftaler ikke vil finde anvendelse ved Familieretshusets afgørelse af sager om forældreskab ved udenlandske surrogataftaler. Uanset dette vil det foreslåede forbud mod formidling af surrogataftaler finde anvendelse ved indgåelse af surrogataftaler i Danmark. At det tiltænkte forældrepar eller den tiltænkte eneforælder har overtrådt forbuddet i det foreslåede kapitel 5 d mod formidling af surrogataftaler vil således ikke være til hinder for, at Familieretshuset kan træffe afgørelse efter den foreslåede bestemmelse.

(Til § 30 b)

Det foreslås, at der som § 30 b, stk. 1, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter Familieretshuset godkender en dansk altruistisk surrogataftale efter § 30 a, når følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Surrogatmoren var ved indgåelsen af aftalen fyldt 25 år og bosat i Danmark, og hun havde født mindst et barn. Ved godkendelsen af aftalen er hun ikke under værgemål efter værgemålslovens § 5, værgemål med fratagelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6 eller samværgemål efter værgemålslovens § 7.
- 2) Surrogatmoren hverken har modtaget eller vil modtage vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, som led i aftalen. Der er en formodning for, at surrogatmoren har modtaget eller vil modtage vederlag i strid med 1. pkt., hvis der ikke er en nær relation mellem surrogatmoren og de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder.
- 3) Aftalen indeholder oplysninger om relationen mellem surrogatmoren og de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder.

4) De tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder erklærer, at der vil være en genetisk forbindelse mellem barnet og mindst en tiltænkt forælder.

5) De tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder erklærer, at de hverken har udnyttet eller vil udnytte surrogatmorens eventuelle vanskelige situation.

6) Aftalen er indgået på en blanket, der er godkendt af Familieretshuset, og aftalen er underskrevet af surrogatmoren og de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder. Er surrogatmoren gift eller registreret partner, eller har hun en samlever, skal hendes ægtefælle, registrerede partner eller samlever også underskrive aftalen.

Med den foreslåede bestemmelse i stk. 1 vil betingelserne for at anerkende en dansk altruistisk surrogataftale blive fastlagt.

Det vil efter den foreslåede ændring af § 6, stk. 2, i Familieretshusloven, jf. lovforslagets § 4, nr. 3, være Familieretshuset, der træffer afgørelse om godkendelse af aftalen. Familieretshusets afgørelse herom vil efter § 39 og § 41, stk. 1, i Familieretshusloven inden 4 uger kunne indbringes for familieretten til prøvelse.

Viser det sig efterfølgende, at betingelserne for at godkende aftalen ikke var opfyldt, vil Familieretshuset efter den foreslåede bestemmelse i § 30 g, stk. 1, nr. 1, i børneloven, jf. nedenfor, kunne træffe afgørelse om, at moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab, der er fastslået på grundlag af aftalen, skal omstødes.

Familieretshuset sender godkendelsen af aftalen til parterne og registrerer den i sit sagsbehandlingssystem.

Der er ikke noget til hinder for, at parterne aftaler vilkår for surrogataftalen, der ligger uden for de foreslåede bestemmelser i § 30 b, stk. 1, eksempelvis om hvordan graviditeten skal etableres og surrogatmorens efterfølgende deltagelse i graviditetsundersøgelser samt i forhold til kost, medicin og alkohol. Dette gælder også vilkår, der vil kunne begrænse surrogatmorens handlefrihed, f.eks. forbud mod at benytte offentlig transport, seksuel aktivitet m.v. Dette skyldes, at surrogatmoren er indstillet på at føde barnet til tiltænkte forældre, som hun i udgangspunktet har en nær relation til, og at hun ikke er tilskyndet hertil af at modtage vederlag. Hertil kommer, at surrogatmoren efter den nedennævnte foreslåede bestemmelse i § 30 d i børneloven vil kunne trække samtykket til aftalen tilbage, mens de tiltænkte forældre ikke ensidigt vil kunne trække samtykket tilbage, når først surrogatmoren er blevet gravid. Surrogatmoren vil således ikke være retligt forpligtet af sådanne vilkår, og overtrædelse af et vilkår vil ikke kunne sanktioneres.

Endvidere vil vilkår, der begrænser surrogatmorens rettigheder efter dansk ret, ikke have retsvirkninger. Surrogatmoren vil således ikke kunne fraskrive sig retten til abort, fosterreduktion eller anden lægelig behandling. På samme måde vil surrogatmoren heller ikke være retligt forpligtet til at underkaste sig lægelige indgreb så som abort, fosterreduktion m.v.

Tilsvarende vil vilkår, der strider mod de foreslåede bestemmelser om danske altruistiske surrogataftaler i dette lovforslag, være uden retsvirkning. Dette gælder f.eks. et vilkår om, at surrogatmoren vil skulle betale en bod eller tilbagebetale de beløb, som hun har modtaget til dækning af udgifterne ved graviditeten m.v., hvis hun trækker sit samtykke til aftalen tilbage, da et

sådant vilkår vil stride mod hendes ret hertil efter den foreslåede bestemmelse i § 30 d, stk. 1, nr. 1, i børneloven.

De oplysninger, der vil skulle indsendes med henblik på at få godkendt surrogataftalen, vil understøtte barnets ret til at kende sin egen historie.

Den foreslåede bestemmelse i § 30 b, stk. 1, nr. 1, i børneloven vil indebære, at det vil være en betingelse for at godkende en dansk altruistisk surrogataftale, at surrogatmoren ved indgåelsen af aftalen var fyldt 25 år og bosat i Danmark, og at hun havde født mindst et barn. Endvidere vil det være en betingelse, at hun ved godkendelsen af aftalen ikke er under værgemål efter værgemålslovens § 5, værgemål med fratagelse af den retlige handleevne efter § 6 i værgemålsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1122 af 28. maj 2021, eller samværgemål efter lovens § 7.

Betingelsen om, at surrogatmoren ikke må være under værgemål vil både omfatte værgemål efter § 5 i værgemålsloven, værgemål med fratagelse af den retlige handleevne efter lovens § 6 og samværgemål efter lovens § 7.

Betingelsen om, at surrogatmoren skal have født et barn vil være opfyldt, selvom hun ikke har barnet boende, herunder hvis barnet er adopteret, anbragt uden for hjemmet eller dødt.

Formålet med forslaget er at sikre, at en surrogatmor er myndig, og at hun ved, hvad hun påtager sig, før hun indgår en aftale, der indebærer, at hun skal føde et barn og overdrage det til andre.

Den foreslåede bestemmelse i § 30 b, stk. 1, nr. 2, vil indebære, at det vil være en betingelse for at godkende en surrogataftale, at den er altruistisk, hvilket vil betyde, at surrogatmoren som led i aftalen hverken har modtaget eller vil modtage vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. Der vil være en formodning for, at surrogatmoren har modtaget eller vil modtage vederlag, hvis der ikke er en nær relation mellem surrogatmoren og de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder. Samtidig vil den foreslåede bestemmelse i § 30 b, stk. 1, nr. 3, indebære, at det vil være en betingelse for at godkende aftalen, at den indeholder oplysninger om relationen mellem surrogatmoren og de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder.

Vederlag i den foreslåede bestemmelse i nr. 2 vil skulle forstås på samme måde som vederlag i § 15 i adoptionsloven, jf. de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.2. Vederlagsforbuddet vil således betyde, at surrogatmoren ikke må kunne opnå nogen fortjeneste eller på anden måde få hævet sin levestandard som følge af aftalen. Vederlagsforbuddet vil således være til hinder for, at surrogatmoren modtager betaling ud over, hvad der vil være nødvendigt til dækning af konkrete, rimelige udgifter, som står i forbindelse med graviditeten og fødslen, f.eks. udgifter til graviditetsbehandling, ægdonation, medicin, svangerskabstøj, ekstra eller særlig kost, graviditetsundersøgelser og transport i forbindelse hermed.

Vederlagsforbuddet vil også omfatte betaling af erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. Det skyldes, at erstatning for tabt arbejdsfortjeneste vil have karakter af løn for graviditeten.

Vederlagsforbuddet vil dog ikke betyde, at der vil skulle kunne fremlægges bilag for hver eneste udgift, som surrogatmoren har fået eller vil få refunderet, men udgiftsniveauet vil ved hjælp af bilag m.v. skulle kunne anskueliggøres. En aftale, der går ud på betaling af et skønsmæssigt beløb til

dækning af førnævnte udgifter, vil ikke være i strid med vederlagsforbuddet, forudsat at beløbet ikke væsentligt overstiger surrogatmorens reelle udgifter forbundet med graviditeten og fødslen.

Vederlagsforbuddet vil gælde, uanset hvornår vederlaget betales. Det vil sige, uanset om vederlaget betales før indgåelsen af aftalen, under graviditeten eller efter fødslen.

Da vederlagsforbuddet vil betyde, at surrogatmoren ikke må kunne opnå nogen fortjeneste eller på anden måde få hævet sin levestandard, vil det gælde, uanset i hvilken form det erlægges, herunder i form af kontanter, værdipapirer, fast ejendom eller andre aktiver, hel eller delvis vederlagsfri anvendelse af fast ejendom og andre aktiver m.v. Modydelser m.v. vil således også være omfattet af vederlagsbegrebet.

Da vederlagsforbuddet vil betyde, at surrogatmoren ikke må få hævet sin levestandard, vil det også gælde, hvis det udbetales m.v. til surrogatmorens ægtefælle, registrerede partner eller samlever.

Vederlagsforbuddet vil gælde, uanset hvem der betaler vederlaget. Betaling fra forældre, andre familiemedlemmer eller nære relationer til tiltænkte forældre vil være omfattet af forbuddet.

Aftalen vil efter den foreslåede bestemmelse i § 30 b, stk. 1, nr. 6, i børneloven, jf. nedenfor, skulle indgås på en godkendt blanket, og på denne blanket vil parterne skulle redegøre for indholdet af aftalen, herunder for den eventuelle betaling som surrogatmoren vil modtage i anledning af aftalen.

Efter den foreslåede bestemmelse i § 30 b, stk. 1, nr. 6, i børneloven, jf. nedenfor, vil aftalen skulle indsendes til Familieretshuset inden graviditeten. Dette vil indebære, at der inden graviditeten vil skulle tages stilling til, om aftalen vil kunne godkendes. På dette tidspunkt vil det ikke være muligt at vurdere, om der er betalt vederlag. Der vil i stedet skulle tages stilling til, om der vil være risiko for, at der vil blive betalt vederlag.

Det foreslås derfor, at der vil skulle være en formodning for, at surrogatmoren har modtaget eller vil modtage vederlag, hvis der ikke er en nær relation mellem surrogatmoren og de tiltænkte forældre.

Samlet set vil dette betyde, at hvis der er en nær relation mellem surrogatmoren og tiltænkte forældre, vil der være en formodning imod, at surrogatmoren vil modtage vederlag, og at hvis der ikke er en nær relation, vil der være en formodning for, at surrogatmoren vil modtage vederlag.

Er der en nær relation, vil der normalt ikke være behov for at overveje vederlagsspørgsmålet nærmere.

Ved en "nær relation" vil der skulle forstås et nært familieforhold, typisk søskende eller fætter/kusine, eller et langvarigt nært venskabsforhold. Det vil påhvile tiltænkte forældre og surrogatmoren at sandsynliggøre, at der er en sådan nær relation.

Er der ikke en nær relation, vil det påhvile de tiltænkte forældre og surrogatmoren at sandsynliggøre, at surrogatmoren vil føde barnet til de tiltænkte forældre uden at modtage vederlag og højst modtage betaling til dækning af faktiske udgifter. Dette vil typisk forudsætte, at surrogatmorens økonomiske situation betyder, at hun ikke vil have behov for et vederlag, eller at det er sandsynliggjort, at hun har et ægte ønske om at hjælpe barnløse til at få et barn. Det vil kunne indgå i vurderingen, hvordan parterne er kommet i kontakt med hinanden.

Det bemærkes, at i situationer, hvor der ikke er en nær relation, vil Familieretshuset skulle overveje, om der er sket overtrædelse af det foreslåede forbud mod formidling af surrogataftaler, jf. det nedenfor foreslåede kapitel 5 d i børneloven, jf. nedenfor.

Til brug for vurderingen af, om der vil være risiko for, at der vil blive betalt vederlag, vil aftalen skulle indeholde oplysninger om relationen mellem surrogatmoren og de tiltænkte forældre. Dette vil fremgå af den blanket, som aftalen vil skulle indgås på.

Den foreslåede bestemmelse i § 30 b, stk. 1, nr. 4, i børneloven vil indebære, at det vil være en betingelse for at godkende en dansk altruistisk surrogataftale, at det følger af aftalen, at der vil være en genetisk forbindelse mellem det barn, som surrogatmoren føder på grundlag af den godkendte danske altruistiske surrogataftale, og mindst én tiltænkt forælder.

Dette vil betyde, at hvis aftalen er indgået med et par bestående af en kvinde og en mand, vil det være en betingelse for at godkende aftalen, at sæden stammer fra manden, eller at ægget stammer fra kvinden. Hvis aftalen er indgået med et par bestående af to mænd, vil det være en betingelse for at godkende aftalen, at sæden vil stamme fra den ene af de to mænd, og hvis den er indgået med et par bestående af to kvinder, vil det være en betingelse for at godkende aftalen, at ægget vil stamme fra den ene af de to kvinder. Hvis aftalen er indgået med en mand, vil det være en betingelse for at godkende den, at sæden vil stamme fra ham, og hvis aftalen er indgået med en kvinde, vil det være en betingelse for at godkende aftalen, at ægget vil stamme fra hende.

Til brug for vurderingen af, om der vil være en genetisk forbindelse mellem barnet og mindst én tiltænkt forælder, vil aftalen skulle indeholde oplysninger om, hvilken tiltænkt forælder, som sæden eller ægget vil stamme fra. Dette vil fremgå af den blanket, som aftalen vil skulle indgås på, jf. den foreslåede bestemmelse i § 30 b, stk. 1, nr. 6, i børneloven, jf. nedenfor.

Kravet om genetisk forbindelse mellem barnet og mindst en tiltænkt forælder vil betyde, at der ikke vil være tale om et adoptionslignende forhold.

Den foreslåede bestemmelse i § 30 b, stk. 1, nr. 5, i børneloven vil indebære, at det vil være en betingelse for at godkende en dansk altruistisk surrogataftale, at de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder ikke har udnyttet eller vil udnytte surrogatmorens eventuelle vanskelige situation.

Aftalen vil således ikke kunne godkendes, hvis de tiltænkte forældre har udnyttet surrogatmorens betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt eller letsind, eller de har udnyttet, at surrogatmoren står i et afhængighedsforhold til dem. Vurderingen heraf vil som udgangspunkt skulle foretages på grundlag af de oplysninger om relationen mellem surrogatmoren og de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder, som aftalen efter den foreslåede bestemmelse i § 30 b, stk. 1, nr. 3, vil skulle indeholde. Familieretshuset vil dog kunne anmode parterne om yderligere oplysninger og vil kunne indkalde dem til et møde, herunder med parterne hver for sig.

Den foreslåede bestemmelse i § 30 b, stk. 1, nr. 6, i børneloven vil for det første indebære, at det vil være en betingelse for at godkende en dansk altruistisk surrogataftale, at den er indgået på en blanket, der er godkendt af Familieretshuset. Blanketten vil skulle indeholde oplysninger om retsvirkningerne af aftalen, navnlig at surrogatmoren vil kunne trække sit samtykke til aftalen

tilbage, at de tiltænkte forældre ikke ensidigt vil kunne trække deres samtykke til aftalen tilbage, medmindre tilbagetrækningen af samtykket sker, inden surrogatmoren er blevet gravid, at aftalen i visse situationer vil bortfalde, og at der vil kunne træffes afgørelse om, at de tiltænkte forældre anses som forældre til barnet. Samtidig vil blanketten skulle indeholde oplysninger om mulighed for efterfølgende at omstøde forældreskabet, navnlig hvis det viser sig, at surrogatmoren i strid med vederlagsforbuddet har modtaget vederlag i anledning af aftalen. Der henvises til de foreslåede bestemmelser i §§ 30 d-30 g i børneloven, jf. nedenfor.

Blanketten vil også bl.a. skulle indeholde oplysninger om, hvordan forældreskabet til barnet efter fødslen etableres ved registrering, anerkendelse eller aftale. Der henvises til de foreslåede bestemmelser i § 3 d, jf. lovforslagets § 1, nr. 1, og §§ 30 e og 30 f i børneloven, jf. nedenfor.

Samtidig vil blanketten skulle indeholde rubrikker til afgivelse af de oplysninger, der fremgår af de foreslåede bestemmelser i § 30 b, stk. 1, nr. 1-5, i børneloven med forklaringer på de enkelte punkter.

Endelig vil blanketten skulle indeholde oplysninger om, at det følger af § 163 i straffeloven, at den, som i øvrigt til brug i retsforhold, der vedkommer det offentlige, skriftligt eller ved andet læsbart medie afgiver urigtig erklæring eller bevidner noget, som den pågældende ikke har viden om, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder. Samtidig vil blanketten skulle indeholde oplysninger om det foreslåede forbud mod formidling af surrogataftaler, jf. det nedenfor foreslåede kapitel 5 d i børneloven, jf. nedenfor, og oplysning om, at assisteret reproduktion ikke må finde sted i Danmark, når der foreligger en surrogataftale, jf. de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.4.

Efter § 33, stk. 2, i børneloven, som foreslås ændret ved lovforslagets § 1, nr. 15, vil social- og boligministeren kunne bestemme, at underskrifter på de omhandlede blanketter skal være bekræftet af en advokat eller 2 vittighedsvidner eller bekræftet på anden måde.

Samlet set vil forslaget betyde, at parterne er blevet orienteret om retsvirkningerne af aftalen, inden de underskriver den, og at de afgiver de oplysninger, som er nødvendige for vurderingen af, om aftalen vil kunne godkendes.

For det andet vil det foreslåede nr. 6 betyde, at det vil være en betingelse for at godkende en dansk altruistisk surrogataftale, at aftalen er underskrevet af surrogatmoren og de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder. Er surrogatmoren gift eller registreret partner, eller har hun en samlever, vil det endvidere være en betingelse for godkendelsen, at hendes ægtefælle, registrerede partner eller samlever også underskriver aftalen og dermed accepterer, at surrogatmoren føder et barn til de tiltænkte forældre.

Om begrebet samlever henvises til bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse i § 30 a, stk. 1, i børneloven, jf. ovenfor.

Endelig foreslås det, at der som § 30 b, *stk. 2*, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at en aftale efter stk. 1 ikke kan danne grundlag for etablering af moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab, hvis Familieretshuset har godkendt den, efter surrogatmorens graviditet blev etableret.

Forslaget vil betyde, at forældreskab ikke vil kunne fastslås i overensstemmelse med surrogataftalen, hvis surrogatmoren er blevet gravid, inden Familieretshuset har godkendt aftalen.

Dermed vil det blive sikret, at graviditeten ikke etableres, før det ved en godkendt dansk altruistisk surrogataftale er fastlagt, hvem der skal være barnets forældre.

Forslaget vil ikke betyde, at surrogatmoren vil skulle fremlægge bevis for, at hun ikke er gravid ved indsendelsen af aftalen til Familieretshuset. I stedet vil hun skulle erklære, at hun ikke er gravid, og at graviditet først vil blive etableret, når aftalen er godkendt.

(Til § 30 c)

Det foreslås, at der som § 30 c i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab som følge af en dansk altruistisk surrogataftale, der er godkendt efter § 30 b, fastlægges således:

- 1) Er aftalen indgået mellem en surrogatmor og et par bestående af en kvinde og en mand, anses sidstnævnte kvinde og manden som henholdsvis barnets mor og far.
- 2) Er aftalen indgået mellem en surrogatmor og et par bestående af 2 mænd, anses den mand, der er genetisk far til barnet, som barnets far og den anden mand som barnets medfar.
- 3) Er aftalen indgået mellem en surrogatmor og et par bestående af 2 kvinder, anses den kvinde, der har leveret ægget, som barnets mor og den anden kvinde som barnets medmor.
- 4) Er aftalen indgået mellem surrogatmoren og en mand, anses manden som barnets far, hvis han er genetisk far til barnet.
- 5) Er aftalen indgået mellem en surrogatmor og en kvinde, anses sidstnævnte kvinde som barnets mor, hvis hun er genetisk mor til barnet.

De foreslåede bestemmelser vil betyde, at når moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab (forældreskab) som følge af en dansk altruistisk surrogataftale, der er godkendt efter den foreslåede bestemmelse i § 30 b, fastlægges dette forældreskab nr. 1-5.

Med hensyn til det foreslåede nr. 1 bemærkes, at bestemmelsen vil omfatte situationer, hvor den mandlige tiltænkte forælder har leveret sæden og dermed er genetisk far til barnet, eller den kvindelige tiltænkte forælder har leveret ægget, og dermed er genetisk mor til barnet.

Med hensyn til det foreslåede nr. 2 bemærkes, at bestemmelsen vil betyde, at begrebet ”medfar” indføres som retligt forældreskab i børneloven. Begrebet vil skulle anvendes, når de tiltænkte forældre er et par bestående af to mænd, og begrebet vil skulle anvendes som betegnelse som forælder for partneren til den mand, der er genetisk og retlig far til barnet.

Med hensyn til de foreslåede nr. 4 og 5 bemærkes, at når der kun er én tiltænkt forælder, anses surrogatmoren ikke længere som retlig forælder (mor) til barnet. Der henvises til den ved lovforslagets § 1, nr. 9, foreslåede ændring af § 30 i børneloven. Den tiltænkte forælder vil derfor være barnets eneste forælder.

(Til § 30 d)

Det foreslås, at der som § 30 d, stk. 1, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter en dansk altruistisk surrogataftale, der er godkendt efter § 30 b, bortfalder i følgende situationer:

1) Surrogatmoren meddeler Familieretshuset, at hun trækker sit samtykke til den danske altruistiske surrogataftale tilbage. Denne adgang til at trække samtykket tilbage ophører, når moderskab, faderskab, medmoderskab eller medfaderskab på grundlag af aftalen er registreret eller anerkendt, eller der er truffet afgørelse herom.

2) Surrogatmoren har ikke inden 6 måneder efter fødslen genbekræftet aftalen i forbindelse med registrering eller anerkendelse af eller afgørelse om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab på grundlag af aftalen.

3) Der er ikke inden for 2 år fra godkendelsen af aftalen anmodet om registrering eller anerkendelse af eller afgørelse om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab på grundlag af aftalen, jf. dog 2. pkt. Familieretshuset forlænger fristen efter 1. pkt. med 1 år, hvis surrogatmoren er blevet gravid, og alle parter inden udløbet af fristen efter 1. pkt. anmoder herom.

4) Faderskab eller medmoderskab til barnet er registreret efter §§ 2 eller 3 b.

5) En tiltænkt forælder trækker sit samtykke til den danske altruistiske surrogataftale tilbage og meddeler dette til surrogatmoren, den eventuelle anden tiltænkte forælder og Familieretshuset. En tiltænkt forælders adgang efter 1. pkt. til at trække sit samtykke tilbage ophører, når surrogatmoren er blevet gravid.

6) Betingelserne for at godkende aftalen efter § 30 b var ikke opfyldt.

Forslaget vil betyde, at i de situationer, der er nævnt i nr. 1-4, vil en dansk altruistisk surrogataftale, der er godkendt efter den foreslåede bestemmelse i § 30 b i børneloven, bortfalde. Dette vil betyde, at der ikke vil kunne fastslås forældreskab på grundlag af aftalen.

Bortfalder aftalen, vil det betyde, at surrogatmoren efter § 30 i børneloven, som foreslået ændret ved lovforslagets § 1, nr. 9, vil blive anset som mor til barnet. Dette vil også gælde, selvom ægget kommer fra en kvindelig tiltænkt forælder. Som beskrevet i bemærkningerne til den ved lovforslagets § 1, nr. 1, foreslåede bestemmelse i § 3 d i børneloven vil surrogatmoren i denne situation, hvor der ikke fastslået forældreskab på grundlag af aftalen, være registreret som mor til barnet, og bortfalder aftalen, vil denne registrering fortsætte.

Ved bortfaldet af aftalen vil faderskab og medmoderskab til barnet skulle fastslås efter kapitel 1, 1 a, 2 og 3 i børneloven, der indeholder bestemmelser om registrering og anerkendelse af og afgørelse om faderskab og medmoderskab. Manden, som har leveret sæden, vil efter § 27 c i børneloven, som foreslås ændret ved lovforslagets § 1, nr. 7, blive anset som far til barnet. Der henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.3.1. Det bemærkes, at surrogatmorens eventuelle ægtefælle eller registrerede partner efter §§ 1 og 3 a i børneloven i forbindelse med registreringen af fødslen vil blive registreret som far eller medmor til barnet, og i så fald vil der ikke være behov for at søge faderskab og medmoderskab til barnet fastslået.

Den foreslåede bestemmelse i § 30 d, stk. 1, nr. 1, i børneloven vil betyde, at en godkendt dansk altruistisk surrogataftale vil bortfalde, hvis surrogatmoren meddeler Familieretshuset, at hun trækker sit samtykke til surrogataftalen tilbage. Denne adgang til at trække samtykket tilbage vil ophøre, når forældreskab på grundlag af aftalen er registreret eller anerkendt, eller der er truffet afgørelse herom efter de foreslåede bestemmelser i §§ 3 d, 30 e og 30 f i børneloven.

Den foreslåede adgang til at trække samtykket tilbage vil også gælde i situationer, hvor den tiltænkte mor har leveret ægget.

Modtager Familieretshuset meddelelse fra surrogatmoren om, at hun trækker samtykket tilbage, vil Familieretshuset skulle orientere de øvrige involverede herom hurtigst muligt.

Den foreslåede bestemmelse i § 30 d, stk. 1, nr. 2, i børneloven vil betyde, at en godkendt dansk altruistisk surrogataftale vil bortfalde, hvis surrogatmoren ikke inden 6 måneder efter fødslen har genbekræftet aftalen i forbindelse med registrering eller anerkendelse af eller afgørelse om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab (forældreskab) på grundlag af aftalen. Dette vil indebære, at hvis surrogatmoren efter fødslen forholder sig passiv, vil det ikke være muligt at fastslå de tiltænkte forældres forældreskab.

Overdragelse af forældreskab på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale vil således kun kunne gennemføres med surrogatmorens udtrykkelige accept, og forslaget vil give surrogatmoren en periode efter fødslen til at overveje, om hun forsat ønsker at overdrage forældreskabet. Har hun ikke accepteret overdragelsen af forældreskabet inden 6 måneder efter fødslen, må dette tages som udtryk for, at hun reelt ikke ønsker at afgive barnet til de tiltænkte forældre, hvorfor aftalen af hensyn til afklaringen af barnets situation vil bortfalde.

Bestemmelsen vil betyde, at den myndighed, der behandler en sag om forældreskabet til barnet vil skulle sikre sig, at surrogatmoren er opmærksom på bestemmelsen sådan, at hun ikke ved en fejl overskrider fristen.

Den foreslåede bestemmelse i § 30 d, stk. 1, nr. 3, 1. pkt., i børneloven vil betyde, at en godkendt dansk altruistisk surrogataftale vil bortfalde, hvis der ikke inden for 2 år fra godkendelsen af aftalen er anmodet om registrering eller anerkendelse af eller afgørelse om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab (forældreskab) på grundlag af aftalen.

Med forslaget vil der blive sat en grænse for, i hvor lang tid en godkendt dansk altruistisk surrogataftale gælder. Forslaget vil betyde, at hvis surrogatmoren ikke blevet gravid inden for 1 år fra godkendelsen af aftalen, bør parterne overveje at indgå en ny aftale, der vil skulle godkendes efter den foreslåede bestemmelse i § 30 b i børneloven, da det ellers ikke er sikkert, at barnet vil blive født inden udløbet af aftalen henset til, at en graviditet normalt varer omkring 9 måneder. Der henvises dog til det foreslåede 2. pkt.

Der henvises til, at de tiltænkte forældre efter den foreslåede bestemmelse i § 30 d, stk. 2, i børneloven, jf. nedenfor, ikke ensidigt vil kunne trække samtykket til aftalen tilbage, medmindre tilbagetrækningen af samtykket sker, inden surrogatmoren er blevet gravid, og at de derfor som udgangspunkt vil kunne blive anset som forældre til alle børn, som surrogatmoren føder, mens aftalen er gældende.

I forhold til surrogatmoren bemærkes, at efter den foreslåede bestemmelse i § 30 d, stk. 1, nr. 1, i børneloven vil hun inden udløbet af den foreslåede 2-årsfrist kunne trække samtykket til aftalen tilbage. Hun vil derfor have mulighed for at fortryde aftalen, f.eks. fordi hun selv vil have et barn med en anden.

Det foreslåede 2. pkt. vil betyde, at Familieretshuset vil skulle forlænge fristen efter 1. pkt. med 1 år, hvis surrogatmoren er blevet gravid, og alle parter inden udløbet af fristen efter 1. pkt. anmoder

herom. Familieretshuset vil i disse situationer ikke skulle foretage anden sagsbehandling end at sikre sig, at de betingelser, der fremgår af bestemmelsen, er opfyldt. Fristen vil altid skulle forlænges med 1 år, selvom der i den konkrete sag ikke måtte være behov for en så lang fristforlængelse.

Den foreslåede bestemmelse i § 30 d, stk. 1, nr. 4, i børneloven vil betyde, at en godkendt dansk altruistisk surrogataftale vil bortfalde, hvis faderskab eller medmoderskab til barnet er registreret efter lovens §§ 2 eller 3 b. Det fremgår af disse bestemmelser, at fødes et barn af en ugift kvinde, anses en mand som far henholdsvis en kvinde som medmor, hvis manden eller kvinden sammen med moren skriftligt erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Underskrive surrogatmoren en sådan erklæring i forbindelse med registreringen af barnets fødsel, må det anses som udtryk for, at hun trækker sit samtykke til aftalen tilbage, hvorfor aftalen vil bortfalde. Den foreslåede bestemmelse i § 30 d, stk. 1, nr. 5, i børneloven vil betyde, at en godkendt dansk altruistisk surrogataftale vil bortfalde, hvis betingelserne for at godkende aftalen efter den foreslåede § 30 b ikke var ikke opfyldt, da aftalen blev godkendt. Det vil f.eks. kunne dreje sig om situationer, hvor det viser sig, at surrogatmoren har modtaget vederlag, eller der ikke er en genetisk forbindelse mellem barnet og en tiltænkt forælder.

Den foreslåede bestemmelse i § 30 d, stk. 1, nr. 5, 1. pkt., i børneloven vil betyde, at en godkendt dansk altruistisk surrogataftale vil bortfalde, hvis en tiltænkt forælder trækker sit samtykke til aftalen tilbage og meddeler dette til surrogatmoren, den eventuelle anden tiltænkte forælder og Familieretshuset.

Dette vil være tiltænkte forældre eneste mulighed for at træde tilbage fra en dansk altruistisk surrogataftale, og den begrænses tidsmæssigt af bestemmelsen i dens 2. pkt., jf. nedenfor.

Er aftalen indgået af et tiltænkt forældrepar, tilkommer adgangen til at trække samtykket tilbage enhver af dem med den virkning, at hele aftale vil bortfalde. Ønsker den anden tiltænkte forælder fortsat at få et barn ved hjælp af surrogatmoren, må de indgå en ny aftale, der skal godkendes efter den foreslåede bestemmelse i § 30 b.

Det vil være en betingelse for at trække samtykket tilbage, at dette er meddelt surrogatmoren, den eventuelle anden tiltænkte forælder og Familieretshuset. Det er den, der trækker samtykket tilbage, der har ansvaret for, at samtykket kommer frem til navnlig surrogatmoren sådan, at hun kan afbryde eller undlade at påbegynde graviditetsbehandling.

Den foreslåede bestemmelse i § 30 d, stk. 1, nr. 5, 2. pkt., i børneloven vil betyde, at en tiltænkt forælders adgang efter det foreslåede 1. pkt. til at trække sit samtykke tilbage ophører, når surrogatmoren er blevet gravid. Dette vil indebære, at en tiltænkt forælder ikke vil kunne trække samtykket til en dansk altruistisk surrogataftale tilbage, når surrogatmoren er blevet gravid.

I relation til det foreslåede 2. pkt. vil graviditet også omfatte situationer, hvor surrogatmoren er blevet insemineret eller har fået opsat et æg, der er blevet befrugtet. I så fald vil samtykket ikke kunne trækkes tilbage, medmindre det viser sig, at surrogatmoren ikke blev gravid ved behandlingen.

Er samtykket ikke trukket tilbage rettidigt, vil tiltænkte forældre blive forældre til barnet, selvom de efter indgåelsen af aftalen finder ud af, at de alligevel ikke ønsker et barn, er gået fra hinanden og

derfor ikke ønsker at få et barn sammen, surrogatmoren har overtrådt eventuelle vilkår for aftalen, f.eks. i relation, til kost, medicin, alkohol, eller de efter fødslen finder ud af, at de ikke ønsker det barn, som surrogatmoren har født til dem, f.eks. fordi barnet har et handicap.

Hvis meddelelse om tilbagekaldelse af samtykke ikke er rettidig, vil tiltænkte forældre kun kunne undgå at blive anset som forældre, hvis surrogataftalen bortfalder af de grunde, der fremgår af de foreslåede bestemmelser i § 30 d, stk. 1, nr. 1-3, i børneloven, navnlig fordi surrogatmoren trækker sit samtykke til aftalen tilbage.

Hvis hverken surrogatmoren eller tiltænkte forældre efter fødslen ønsker barnet, vil det være op til de sociale myndigheder at tage sig af barnet, herunder at prøve at finde en adoptivfamilie til barnet sådan, at det alligevel vil kunne vokse op i sin egen familie. Indtil barnet i en sådan situation måtte blive adopteret, vil retsforholdet mellem barnet og de tiltænkte forældre være det samme som generelt gælder mellem børn og forældre. De tiltænkte forældre vil derfor have forsørgelsespligt over for barnet, og barnet vil have arveret efter dem og ret til at tage deres efternavne.

(Til § 30 e)

Det foreslås, at der som § 30 e i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab som følge af en dansk altruistisk surrogataftale, der er godkendt efter § 30 b, efter barnets fødsel kan anerkendes. Anerkendelse efter 1. pkt. er betinget af, at de erklæringer og anmodninger, der fremgår af § 3 d, stk. 1, fremlægges.

Forslaget vil betyde, at forældreskab som følge af en dansk altruistisk surrogataftale, der er godkendt efter den foreslåede bestemmelse i § 30 b, vil kunne anerkendes over for Familieretshuset eller familieretten. Anerkendelse over for familieretten vil dog kun kunne ske, hvis sagen er indbragt for familieretten. Der henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.3.5.

Anerkendelsen vil først kunne ske efter fødslen således, at surrogatmoren vil have mulighed for at trække sit samtykke til aftalen tilbage, efter hun har født barnet, jf. den foreslåede bestemmelse i § 30 d, stk. 1, nr. 1, i børneloven.

Forslaget vil navnlig finde anvendelse i situationer, hvor forældreskab som følge af en godkendt dansk altruistisk surrogataftale ikke er blevet registreret i forbindelse med fødslen efter den foreslåede bestemmelse i § 3 d i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 1, fordi fristen for registreringen på 4 uger efter § 7 i børneloven er udløbet.

Forslaget vil herudover også finde anvendelse, hvis barnet ikke er født i Danmark, men i udlandet, i Grønland eller på Færøerne, idet barnet i disse situationer ikke personregistreres i Danmark ved fødslen, hvorfor forældreskabet til barnet ikke vil kunne registreres i forbindelse med fødslen. Dette vil gælde både situationer, hvor fødslen ikke sker i Danmark, fordi surrogatmoren efter indgåelsen af aftalen er flyttet til udlandet, eller fordi en surrogatmor med bopæl i Danmark på grund af et midlertidigt ophold i udlandet, f.eks. på grund af ferie, føder barnet der.

Det bemærkes, at forældreskabet ikke vil kunne anerkendes, hvis den godkendte danske altruistiske surrogataftale er bortfaldet efter den foreslåede bestemmelse i § 30 d i børneloven. I forbindelse med behandling af en sag om anerkendelse af forældreskab vil det derfor skulle undersøges, om aftalen er bortfaldet.

Anerkendes det, at de tiltænkte forældre er forældre til barnet, vil deres forældreskab blive fastlagt i overensstemmelse med den foreslåede bestemmelse i § 30 c i børneloven.

Anerkendelse af forældreskabet vil betyde, at surrogatmoren ikke længere vil blive anset som mor til barnet. Der henvises til § 30 i børneloven, som foreslås ændret ved lovforslagets § 1, nr. 9. Samtidig vil Familieretshuset skulle slette registreringen af surrogatmorens eventuelle ægtefælles eller registrerede partners faderskab eller medmoderskab, der i forbindelse med registreringen af barnets fødsel er blevet registreret efter §§ 1 eller 3 a i børneloven. Der henvises til bemærkningerne til den foreslåede § 3 c i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 1.

Efter forslaget vil anerkendelse af forældreskab være betinget af fremlæggelse af de erklæringer og anmodninger, der fremgår af § 3 d, stk. 1, jf. lovforslagets § 1, nr. 1.

Det vil dreje sig om følgende:

1) Erklæring fra surrogatmoren, om, at hun genbekræfter surrogataftalen, og at hun i anledning af aftalen hverken har modtaget eller vil modtage vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

2) Anmodning fra dem eller den, der efter § 30 c anses som mor, far, medmor eller medfar til barnet, om at blive registreret (anerkendt) som forældre eller forælder til barnet i overensstemmelse med aftalen, og erklæring fra dem eller den om i anledning af aftalen hverken at have ydet eller at ville yde vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, til surrogatmoren.

3) Erklæring fra surrogatmorens eventuelle ægtefælle, registrerede partner eller samlever om, at ægtefællen, den registrerede partner eller samleveren i anledning af aftalen hverken har modtaget eller vil modtage vederlag, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

Erklæringerne og anmodningerne er nærmere beskrevet i bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse i § 3 d i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 1.

Anerkendes forældreskabet ikke, vil der kunne træffes afgørelse herom efter den foreslåede bestemmelse i § 30 f.

De omhandlede anmodninger og erklæringer vil skulle afgives på blanketter, der er godkendt af Familieretshuset efter § 33, stk. 2, i børneloven, som foreslås ændret ved lovforslagets § 1, nr. 15. Blanketterne vil skulle indeholde oplysninger om, hvordan de indgives, om retsvirkningerne af anmodningerne og erklæringerne, herunder om § 163 i straffeloven, og en forklaring om, hvad vederlag omfatter.

Efter § 33, stk. 1, i børneloven, som foreslås ændret ved lovforslagets § 1, nr. 14, vil social- og boligministeren kunne bestemme, at underskrifter på de omhandlede blanketter vil skulle være bekræftet af en advokat eller 2 vitterlighedsvidner eller bekræftet på anden måde.

(Til § 30 f)

Det foreslås, at der som § 30 f, stk. 1, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter Familieretshuset træffer afgørelse om, at en kvinde er mor eller medmor, hvis hun efter § 30 b, jf. § 30 c, anses som mor eller medmor til barnet, jf. dog stk. 3. Samtidig foreslås det, at der som § 30 f, stk. 2, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter Familieretshuset træffer afgørelse om, at en

mand er far eller medfar, hvis han efter § 30 b, jf. § 30 c, anses som far eller medfar til barnet, jf. dog stk. 3.

Forslaget vil alene vedrøre situationer, hvor forældreskabet ikke er registreret eller anerkendt efter de foreslåede §§ 3 d og 30 e. I disse situationer vil forslaget betyde, at når der er indgået en dansk altruistisk surrogataftale, og aftalen er godkendt efter den foreslåede bestemmelse i § 30 b, så vil Familieretshuset skulle træffe afgørelse om de tiltænkte forældres eller den tiltænkte eneforælders moderskab, faderskab, medmoderskab eller medfaderskab (forældreskab) til barnet.

Ved afgørelsen vil forældreskabet blive fastlagt i overensstemmelse med den foreslåede bestemmelse i § 30 c i børneloven.

Afgørelsen vil også betyde, at surrogatmoren ikke længere vil blive anset som mor til barnet, jf. § 30 i børneloven, som foreslås ændret ved lovforslagets § 1, nr. 9. Samtidig vil Familieretshuset skulle slette registreringen af surrogatmorens eventuelle ægtefælles eller registrerede partners faderskab eller medmoderskab, der i forbindelse med registreringen af barnets fødsel er blevet registreret efter §§ 1 eller 3 a i børneloven. Der henvises til bemærkningerne til den foreslåede § 3 c i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 1.

Familieretshusets afgørelse om forældreskabet vil efter § 39 og § 41, stk. 1, i Familieretshusloven inden 4 uger kunne indbringes for familieretten til prøvelse.

Videre foreslås det, at der som § 30 f, *stk. 3*, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter der ikke kan træffes afgørelse efter stk. 1 og 2 i følgende situationer:

- 1) Surrogatmoren har modtaget vederlag som led i aftalen, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.
- 2) Den danske altruistiske surrogataftale er bortfaldet efter § 30 d.
- 3) Der er ikke en genetisk forbindelse mellem barnet og en mindst tiltænkt forælder, jf. § 30 b, stk. 1, nr. 4.

Forslaget vil betyde, at der ikke vil kunne træffes afgørelse om forældreskab efter de foreslåede bestemmelser i stk. 1 og 2, hvis en af betingelserne i det foreslåede stk. 3 er opfyldt. Stk. 3 vil indeholde en udtømmende liste over situationer, hvor der ikke kan træffes afgørelse om forældreskabet.

Forslaget vil indebære, at Familieretshuset vil skulle indhente erklæringer fra parterne om, hvorvidt de har modtaget eller ydet vederlag i anledning af aftalen. Om vederlag henvises til bemærkningerne til det foreslåede § 30 b, stk. 1, nr. 2. Familieretshuset vil også skulle undersøge, om aftalen er bortfaldet efter den foreslåede § 30 d.

Derimod vil der som udgangspunkt kun være behov for at undersøge den genetiske forbindelse mellem barnet og en tiltænkt forælder, hvis en af parterne i sagen gør gældende, at der ikke er en sådan genetisk forbindelse. Denne situation vil navnlig kunne opstå, hvis det gøres gældende, at surrogatmoren ikke er blevet gravid med sæd fra en tiltænkt forælder, men fra en anden mand.

Forslaget vil navnlig finde anvendelse i de situationer, hvor de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder fortryder surrogataftalen og alligevel ikke ønsker barnet eller mener, at der ikke er en genetisk forbindelse til barnet.

Forslaget vil også finde anvendelse i situationer, hvor en part er død. I denne situation vil der skulle tages stilling til vederlagsspørgsmålet, uden at alle parter har mulighed for at afgive erklæring herom.

Endelig foreslås det, at der som § 30 f, *stk. 4*, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter parterne i en sag efter *stk. 1* og *2* er surrogatmoren og det tiltænkte forældrepar eller den tiltænkte eneforælder og disses dødsboer.

Den foreslåede bestemmelse vil regulere, hvem der er parter under behandlingen af en sag om forældreskab på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale, der er godkendt efter den foreslåede bestemmelse i § 30 b i børneloven. Der henvises til den foreslåede bestemmelse i § 30 a, *stk. 1*, i børneloven.

(Til § 30 g)

Det foreslås, at der som § 30 g, *stk. 1*, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter Familieretshuset i følgende situationer kan træffe afgørelse om, at moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab, der er fastslået på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale, der er godkendt efter § 30 b, skal omstødes:

- 1) Betingelserne for at godkende aftalen efter § 30 b var ikke opfyldt.
- 2) Aftalen var efter § 30 d bortfaldet.
- 3) Der blev begået fejl ved fastslåelsen af moderskabet, faderskabet, medmoderskabet og medfaderskabet.

Forslaget vil betyde, at moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab (forældreskab), der er fastslået på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale, der er godkendt efter den foreslåede bestemmelse i § 30 b i børneloven, vil kunne omstødes i de situationer, der fremgår af bestemmelsens nr. 1-3. Dette vil gælde, uanset om forældreskabet er fastslået ved registrering, anerkendelse eller afgørelse, jf. den foreslåede §§ 3 d, 30 e og 30 f. Afgørelse om, at et forældreskab skal omstødes, vil skulle træffes, selvom parterne ønsker forældreskabet opretholdt, men som det fremgår af den foreslåede bestemmelse i § 30 g, *stk. 2*, jf. nedenfor, vil der altid skulle tages hensyn til barnets bedste.

Det vil være Familieretshuset, der træffer afgørelse om omstødelse af forældreskab, jf. den ved lovforslagets § 4, nr. 2, foreslåede ændring af § 6, *stk. 2*, i Familieretshusloven.

En sag om omstødelse vil typisk blive indledt ved, at en privat part, f.eks. en af de tiltænkte forældre, hvis forældreskab til barnet er blevet fastslået på grundlag af en godkendt dansk altruistisk surrogataftale, søger forældreskabet omstødt, f.eks. fordi den pågældende ikke mener, at han eller hun skulle have været fastslået som forælder til barnet. Det vil eksempelvis kunne være tilfældet, hvis en mandlig tiltænkt forælder mener, at surrogatmoren ikke som aftalt er blevet gravid med hans sæd, men med sæd fra en anden mand.

Anmodning om omstødelse vil forudsætte, at den pågældende har en retlig interesse i sagen.

Sagen vil også kunne indledes af Familieretshuset af egen drift, hvis der f.eks. opstår mistanke om, at surrogatmoren i anledning af den godkendte danske altruistiske surrogataftale har modtaget betaling, der strider mod vederlagsforbuddet, jf. den foreslåede bestemmelse i § 30 b, stk. 1, nr. 2.

Den foreslåede bestemmelse i § 30 g, stk. 1, nr. 1, i børneloven vil indebære, at forældreskab, der er fastslået på grundlag af en godkendt dansk altruistisk surrogataftale, vil kunne omstødes, hvis betingelserne for at godkende aftalen efter den foreslåede bestemmelse i § 30 b i børneloven ikke var opfyldt, da aftalen blev godkendt.

Det må forventes, at spørgsmål om omstødelse af forældreskabet navnlig vil opstå ved mistanke om, at surrogatmoren i anledning af aftalen har modtaget betaling i strid med det foreslåede vederlagsforbud, jf. den foreslåede bestemmelse i § 30 b, stk. 1, nr. 2. Det fremgår af bemærkningerne til den bestemmelse, at vederlagsforbuddet ikke vil betyde, at der vil skulle kunne fremlægges bilag for hver eneste udgift, som surrogatmoren vil få refunderet, men udgiftsniveauet vil ved hjælp af bilag m.v. skulle kunne anskueliggøres. En aftale, der går ud på betaling af et skønsmæssigt beløb til dækning af førnævnte udgifter, vil ikke være i strid med vederlagsforbuddet, forudsat at beløbet ikke står i misforhold til surrogatmorens reelle udgifter forbundet med graviditeten og fødslen.

Der vil skulle tages udgangspunkt i dette ved vurderingen af, om surrogatmoren har modtaget betaling, der strider mod vederlagsforbuddet.

Den foreslåede bestemmelse i § 30 g, stk. 1, nr. 2, i børneloven vil indebære, at forældreskab, der er fastslået på grundlag af en godkendt dansk altruistisk surrogataftale, vil kunne omstødes, hvis aftalen inden fastslåelsen af forældreskabet var bortfaldet efter den foreslåede bestemmelse i § 30 d i børneloven. Denne situation vil kun kunne opstå, hvis den myndighed, der fastslog forældreskabet, ikke var klar over, at aftalen var bortfaldet. Tog den myndighed, der fastslog forældreskabet, udtrykkeligt stilling til, at aftalen ikke var bortfaldet, og gjorde ingen indsigelse herimod, vil forældreskabet ikke efterfølgende kunne omstødes, selvom det efterfølgende viser sig, at aftalen var bortfaldet.

Den foreslåede bestemmelse i § 30 g, stk. 1, nr. 3, i børneloven vil indebære, at forældreskab, der er fastslået på grundlag af en godkendt dansk altruistisk surrogataftale, vil kunne omstødes, hvis der blev begået fejl ved fastslåelsen af forældreskabet.

Den foreslåede bestemmelse vil kunne finde anvendelse i en række forskellige situationer, hvor der ved fastslåelsen af forældreskabet blev begået fejl. Det vil kunne dreje sig om situationer, hvor en forkert person er blevet fastslået som forælder til barnet som følge af en fejlregistrering, eller fordi den pågældende ikke var genetisk forælder til barnet, f.eks. hvis barnet ikke var blevet til ved sæd fra den mandlige tiltænkte forælder, som efter aftalen skulle levere sæden, fordi surrogatmoren havde samleje med en anden mand, og barnet er blevet til ved hans sæd.

Den foreslåede bestemmelse vil i relation til forældreskab fastslået på grundlag af en godkendt dansk altruistisk surrogataftale skulle træde i stede for bestemmelserne i §§ 22-25 i børneloven om genoptagelse af faderskab og medmoderskab, der er beskrevet i de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.3.4.

Videre foreslås det, at der som § 30 g, *stk. 2*, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter der ved vurderingen af, om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab skal omstødes efter stk. 1, skal tages hensyn til barnets bedste.

Forslaget vil betyde, at der ved vurderingen af, om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab (forældreskab) skal omstødes efter den foreslåede bestemmelse i § 30 h, stk. 1, i børneloven vil skulle tages hensyn til barnets bedste. Forældreskab vil således ikke kunne omstødes, hvis omstødelsen vil stride mod barnets bedste.

Er omstødsessagen begrundet i, at surrogatmoren i anledning af aftalen har modtaget betaling i strid med det foreslåede vederlagsforbud, jf. den foreslåede bestemmelse i § 30 b, stk. 1, nr. 2, i børneloven, bør forældreskabet søges omstødt, medmindre barnets situation vil blive væsentligt påvirket af omstødelsen. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis omstødelsen vil betyde, at barnet sit grundlag for ophold i Danmark, eller at den, som barnet bor hos, ikke længere vil være forælder til barnet. Der henvises til Højesterets dom af 16. november 2020, der er beskrevet i de almindelige bemærkninger, punkt 2.3.2.1.2.

Det vil også skulle indgå i vurderingen af barnets bedste, hvem der formodes at ville være forældre til barnet, hvis forældreskabet til barnet omstødes, herunder barnets tilknytning til de mulige forældre. Som led i en omstødsessag vil der således kunne opstå behov for at undersøge, hvem der efter bestemmelserne i kapitel 2 og 3 i børneloven vil kunne anses for forælder til barnet, eventuelt ved foretagelse af retsgenetiske undersøgelser.

Er omstødsessagen begrundet i, at en anden kan være f.eks. genetisk far til barnet, bør følgende elementer indgå i overvejelserne om, hvorvidt forældreskabet i den konkrete sag bør omstødes: hvor lang tid der er gået siden barnets fødsel, om en part med kendskab til eller formodning om de omstændigheder, der rejser tvivl om forældreskabet, har anerkendt barnet ved at behandle det som sit eget eller ladet den anden part behandle barnet som sit, hvornår anmodning om omstødelse er indgivet, og om det vil kunne forventes, at barnet vil få en far eller en medmor, hvis forældreskabet omstødes. Der henvises til § 24 i børneloven, der er beskrevet i de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.3.4.

Det foreslås, at der som § 30 g, *stk. 3*, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at ved omstødelse efter stk. 1 skal faderskab og medmoderskab til barnet fastslås efter kapitel 2 og 3.

Forslaget vil betyde, at i situationer, hvor forældreskab omstødes efter den foreslåede bestemmelse i § 30 g, stk. 1, børneloven, vil faderskab og medmoderskab til barnet skulle fastslås efter bestemmelserne om fastslåelse af faderskab og medmoderskab ved anerkendelse og afgang i lovens kapitel 2 og 3.

Det bemærkes, at ved omstødelse af forældreskabet, vil surrogatmoren efter § 30 i børneloven, der foreslås ændret ved lovforslagets § 1, nr. 9, blive anset for barnets mor.

(Til kapitel 5 c)

Det foreslås, at der i børneloven indsættes et nyt *kapitel 5 c* med titlen »Forældreskab ved udenlandske surrogataftaler«.

Det foreslåede kapitel 5 c (§§ 30 h og 30 i) vil indeholde regler om etablering af forældreskab til børn, der er blevet til ved udenlandske surrogataftaler.

(Til § 30 h)

Det foreslås, at der som § 30 h i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter der ved en udenlandsk surrogataftale forstås en aftale, hvorved en surrogatmor, der ved indgåelsen af surrogataftalen har og de seneste 6 måneder har haft bopæl i udlandet, skal føde et barn med henblik på, at et par (det tiltænkte forældrepar) sammen skal være forældre til barnet i stedet for surrogatmoren, eller at en enlig mand eller kvinde (den tiltænkte eneforælder) skal være forælder til barnet i stedet for surrogatmoren. Aftale efter 1. pkt. skal være indgået, inden graviditeten etableres.

Den foreslåede bestemmelse vil definere udenlandske surrogataftaler på samme måde som danske altruistiske surrogataftaler, jf. den ovennævnte foreslåede bestemmelse i § 30 a og bemærkningerne hertil. Den foreslåede definition af udenlandske surrogataftaler vil dog ikke indeholde en bestemmelse om betaling, hvorfor udenlandske surrogataftaler vil omfatte både kommercielle og altruistiske surrogataftaler.

Det afgørende for, om en surrogataftale vil være omfattet af den foreslåede bestemmelse i § 30 h, vil være, at aftalen vil skulle være indgået med en kvinde, der er bosat i udlandet ved indgåelsen af surrogataftalen, og som har haft bopæl i udlandet de seneste 6 måneder inden aftaleindgåelsen.

Ved bopæl i udlandet vil skulle forstås situationer, hvor kvindes tilknytningen til det pågældende land er betydelig stærkere end til Danmark. Det vil være det sted, hvor kvinden har sit hjem og sine ejendele, og hvor hun opholder sig, når hun ikke har en særlig grund til at opholde sig et andet sted, f.eks. på grund af ferie, sygdom, studie- eller forretningsrejse m.v. Der vil være tale om bopæl i udlandet, selvom kvinden har tilknytning til flere lande, f.eks. har bopæl i et land men opholder sig i længere tid i et andet land pga. f.eks. studier. Der vil også være tale om bopæl i udlandet, selvom kvinden inden for 6 månedersperioden er flytte fra et land til et andet land, forudsat at ingen af landene er Danmark.

Er kvinden kort tid inden 6 månedersperioden flyttet fra Danmark til et andet land, vil hun i forhold til den foreslåede bestemmelse kun have ophold der, hvis der er tale om en reel flytning. Hun vil således ikke kunne anses for at have bopæl i udlandet, hvis hun alene opholder sig der på grund af studier el.lign.

Kvinden vil kunne have bopæl i udlandet, selvom hun inden for den omhandlede periode har opholdt sig i Danmark, f.eks. på grund af ferie eller i forbindelse med indgåelsen af surrogataftalen.

Det vil bero på en konkret vurdering, om en kvinde med tilknytning til Danmark kan anses for at have bopæl i udlandet. Hvis der er tvivl om bopælen, vil Familieretshuset kunne anmode kvinden - og eventuelle andre personer - om at redegøre for sin tilknytning til udlandet og Danmark. I vurderingen af bopælen vil skulle indgå muligheden for omgåelse af de strengere betingelser for at indgå en surrogataftale i Danmark, jf. den foreslåede § 30 b, navnlig at der ikke må betales vederlag.

Kravet om, at surrogatmoren skal været bosat i udlandet, og at hun skal have været det de seneste 6 måneder inden aftaleindgåelsen, er udtryk for, at ordningen alene vil skulle omfatte aftaler, der ikke indgås i Danmark. Det skyldes, at der på grund af de etiske og juridiske problemstillinger, der

knytter sig til især kommercielle surrogataftaler, ikke bør indføres mulighed for at indgå sådanne aftaler i Danmark. Der bør dog tages ansvar for de børn, der kommer til Danmark på denne måde ved at fjerne tidsrummet med usikkerhed for børnene, der er i forbindelse med stedbarnsadoption.

Det vil endvidere være en betingelse for, aftalen er omfattet af bestemmelsen, at den blev indgået, inden graviditeten blev etableret.

Familieretshuset vil ved afgørelsen om forældreskabet til barnet på grundlag af surrogataftalen efter den foreslåede bestemmelse i § 30 i i børneloven skulle tage stilling til, om kravet om surrogatmorens bopæl i udlandet op til og ved aftaleindgåelsen er opfyldt. Det vil ikke være til hinder for at lade aftalen danne grundlag for forældreskab, at barnet er blevet født i Danmark, f.eks. fordi surrogatmoren efter aftaleindgåelsen er flyttet til Danmark eller ved fødslen midlertidigt opholder sig i Danmark. Den omstændighed, at surrogatmoren efter aftaleindgåelsen er flyttet til Danmark, vil dog kunne give anledning til at overveje, om hun reelt boede i udlandet ved aftaleindgåelsen.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.

(Til § 30 i)

Det foreslås, at der som § 30 i, stk. 1, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter Familieretshuset træffer afgørelse om moderskab, faderskab, medmoderskab eller medfaderskab på grundlag af en udenlandsk surrogataftale, jf. § 30 h, når følgende fremlægges:

- 1) Dokumentation for, at der er en genetisk forbindelse mellem barnet og mindst en tiltænkt forælder.
- 2) Notarerklæring el.lign. udstedt i barnets fødeland, hvorved surrogatmoren efter barnets fødsel har bekræftet, at hun ønsker at overdrage forældreskabet og barnet til det tiltænkte forældrepar eller den tiltænkte eneforælder.
- 3) Surrogataftalen.
- 4) Fødselsattest el.lign. for barnet.

Med den foreslåede bestemmelse vil betingelserne for at træffe afgørelse om forældreskab ved udenlandske surrogataftaler blive fastlagt.

Det foreslåede nr. 1 vil betyde, at der vil skulle fremlægges dokumentation for, at der er en genetisk forbindelse mellem barnet og mindst en tiltænkt forælder i form af sæd fra en mand og/eller æg fra en kvinde. Dette vil bl.a. kunne dokumenteres ved fremlæggelse af en erklæring herom fra den læge eller anden sundhedsperson, der har foretaget den omhandlede behandling, der efter dansk ret vil betegnes assisteret reproduktion. Er barnet blevet til uden medvirken af en læge eller anden sundhedsperson, vil parterne skulle anden dokumentation for den genetiske forbindelse, f.eks. en DNA-test.

Det foreslåede nr. 2 vil betyde, at der vil skulle fremlægges notarerklæring el.lign. udstedt i barnets fødeland, hvorved surrogatmoren efter barnets fødsel har bekræftet, at hun ønsker at overdrage forældreskabet og barnet til det tiltænkte forældrepar eller den tiltænkte eneforælder.

Det er antagelsen, at de fleste lande har ordninger, hvorefter en person over for en myndighed eller en advokat eller lignende kan fremlægge dokumentation for egen identitet og derefter underskrive et dokument, hvorefter myndigheden, advokaten eller lignende forsyner dokumentet med en påtegning herom. Notar anvendes ofte som betegnelse for sådanne myndigheder m.v., og de erklæringer, notar udsteder, betegnes ofte som notarerklæringer. Betingelserne for at få udstedt sådanne notarerklæringer og erklæringernes indhold varierer fra land til land, hvorfor der ikke vil kunne stilles generelle krav til erklæringerne.

I stedet for en notarerklæring vil der kunne fremlægges anden dokumentation for, at surrogatmoren efter barnets fødsel har bekræftet, at hun ønsker at overdrage forældreskabet i overensstemmelse med aftalen, f.eks. en afgørelse om overførelse af forældreskabet.

Notarerklæringen el.lign., der er udstedt inden lovens ikrafttræden, vil også være omfattet af bestemmelsen.

De foreslåede nr. 1 og 2 vil skulle imødegå risikoen for handel med børn. Det er derfor afgørende, at dokumentationen for surrogatmorens erklæring om overdragelse af forældreskab og barn til de tiltænkte forældre er underskrevet for en notar eller lignende med henblik på i videst mulig udstrækning at sikre, at det er surrogatmoren, der har underskrevet erklæringen, at hun først har underskrevet erklæringen efter fødslen, og at erklæringen ikke er fremtvunget under pres. Samtidig vil det foreslåede nr. 1 sikre, at ordningen ikke vil kunne bruges til at omgå betingelserne for international adoption.

Det foreslåede nr. 3 vil betyde, at det er den fuldstændige surrogataftale med bilag og tilføjelser og uden overstregninger og udeladelser, der vil skulle fremlægges. Sammen med notarerklæringen, jf. bestemmelsens nr. 2, vil forslaget understøtte barnets ret til at kende sin egen historie.

Det foreslåede nr. 4 vil betyde, at der vil skulle fremlægges fødselsattest el.lign. for barnet. Formålet med bestemmelsen er at få fremlagt dokumentation for barnets fødsel og fødselstidspunkt. Da indholdet af en fødselsattest kan variere fra stat til stat, vil der ikke kunne stilles generelle krav til indholdet af de omhandlede fødselsattester, ud over at det skal fremgå af attesten, at enten surrogatmoren eller de tiltænkte forældre – eller en af dem – er forældre til barnet. I stedet for en fødselsattest vil der kunne fremlægges anden dokumentation for barnets fødsel og forældreskabet, f.eks. en kopi af fødselsregisteret eller en afgørelse om overførelse af forældreskabet til de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder.

Familieretshuset vil derudover i forbindelse med sagsbehandlingen skulle kontrollere overholdelsen af kravet om surrogatmorens udenlandske bopæl, jf. den førnævnte foreslåede bestemmelse i § 30 h. Kontrollen vil typisk kunne gennemføres ved et opslag i CPR.

Samtidig vil Familieretshuset skulle vurdere, om forældreskabet vil være til barnets bedste, jf. den nedennævnte foreslåede bestemmelse i § 30 i, stk. 2, i børneloven.

Det vil ikke være til hinder for at træffe afgørelse efter den foreslåede bestemmelse, at det tiltænkte forældrepar eller den tiltænkte eneforælder har overtrådt forbuddet i det foreslåede kapitel 5 d i børneloven mod formidling af surrogataftaler, jf. nedenfor.

Samlet set, vil forslaget betyde, at ved udenlandske surrogataftaler vil et tiltænkt forældrepar og en mand eller kvinde, der efter aftalen skal være eneforælder til barnet, efterfølgende kunne få etableret retligt dansk forældreskab til barnet ved, at Familieretshuset træffer afgørelse herom, hvis de angivne dokumentationskrav er opfyldt.

Afgørelsen vil betyde, at surrogatmorens moderskab til barnet vil bortfalde efter dansk ret. Der henvises til den foreslåede ændring af § 30 i børneloven om moderskab, jf. lovforslagets § 1, nr. 9.

I forhold til en mand, der har leveret sæden, bemærkes, at forslaget ikke vil ændre på, at hans faderskab fortsat vil blive fastslået gennem anerkendelse af det udenlandske faderskab efter dansk international privatret, jf. de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.3.6. Faderskabet vil derfor fortsat kunne registreres i CPR i forbindelse med barnets indrejse i Danmark. Der vil således ikke være behov for at få fastslået den genetiske fars faderskab efter den foreslåede bestemmelse, men i situationer, hvor der er tale om et tiltænkt forældrepar bestående af en mand, der har levet sæden, og en kvinde eller en anden mand, vil det i forbindelse med en afgørelse om, at kvinden er mor eller den anden mand er medfar til barnet, være naturligt samtidig at træffe afgørelse om, at den mand, der har leveret sæden, er far til barnet. Afgørelsen vil i forhold til denne mand have karakter af en konstatering, da hans udenlandske faderskab til barnet som nævnt anerkendes efter dansk international privatret.

I relation til en mand, der efter aftalen skal være eneforælder til barnet, bemærkes, at kun hvis der træffes afgørelse om hans faderskab til barnet efter den foreslåede bestemmelse, vil surrogatmoren efter den foreslåede ændring af § 30 i børneloven efter dansk ret ikke længere vil blive anset for mor til barnet.

Det bemærkes, at afgørelse om forældreskab efter den foreslåede bestemmelse vil kunne træffes, selvom en tiltænkt forælder eller barnet er død, og selvom et tiltænkt forældrepar er blevet uenige om forældreskabet.

Anmodning om etablering af forældreskab vil kunne indsendes til Familieretshuset inden barnets ankomst til Danmark, og sagsbehandlingen vil som udgangspunkt kunne foregå på skriftligt grundlag.

Det er vurderingen, at det i udgangspunktet vil være nemt for tiltænkte forældre at fremlægge den dokumentation, der vil kræves for en afgørelse om forældreskab efter den foreslåede bestemmelse, navnlig fordi de kender kravene på forhånd og vil kunne indrette surrogataftalen m.v. herpå. Det er derfor forventningen, at Familieretshuset hurtigt vil kunne træffe afgørelse om forældreskabet.

En afgørelse om forældreskabet vil ligesom afgørelser om faderskab og medmoderskab have materiel virkning fra barnets fødsel.

Familieretshusets afgørelse om forældreskabet vil efter § 39 og § 41, stk. 1, i Familieretshusloven inden 4 uger kunne indbringes for familieretten til prøvelse.

Hvis der undtagelsesvist opstår en situation, hvor betingelserne for at etablere forældreskab efter den foreslåede bestemmelse ikke er opfyldt, f.eks. fordi der ikke fremlægges den fornødne dokumentation, vil faderskabet for den mand, der er genetisk far til barnet, kunne søges etableret gennem anerkendelse af faderskab fastslået i udlandet (se de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.3.6) eller gennem anerkendelse af eller afgørelse om faderskab efter børneloven (se de

almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.3.2 og 2.1.3.3). I så fald vil faderskabet have materiel virkning fra fødslen.

Det foreslås videre, at der som § 30 i, *stk. 2*, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter Familieretshuset ved afgørelse efter *stk. 1* skal foretage en vurdering af barnets bedste baseret på en formodning om, at fastlæggelse af forældreskab i overensstemmelse med surrogataftalen vil være bedst for barnet.

Forslaget vil betyde, at der vil være en klar formodning for, at det retlige forældreskab vil skulle fastslås i overensstemmelse med aftalen.

Skulle der helt undtagelsesvist i de indsendte dokumenter eller på anden vis være grundlag for at betvivle en tiltænkt forælders egnethed som forælder til barnet, vil dette kunne undersøges nærmere, f.eks. ved indledningsvist at indkalde vedkommende til et møde. Det bemærkes, at underretningspligten efter barnets lov, jf. lovebekendtgørelse nr. 83 af 25. januar 2024, også vil gælde i disse sager.

Der vil ikke skulle foretages en vurdering af barnets bedste i forhold til faderskabet for den mand, der er genetisk far til barnet, og hvis udenlandske faderskab til barnet anerkendes efter dansk international privatret, jf. de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.3.6.

Det foreslås endvidere, at der som § 30 i, *stk. 3*, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab som følge af en afgørelse efter *stk. 1* fastlægges efter § 30.

Forslaget vil betyde, at ved en afgørelse om forældreskab efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* vil tiltænkte forældre blive tildelt moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab på samme måde som efter den foreslåede bestemmelse i § 30 c, jf. lovforslagets § 1, nr. 10. Der henvises til bestemmelsen og bemærkningerne til den.

Forslaget vil betyde, at det tydeligt vil fremgå, hvordan det retlige forældreskab til et barn født på grundlag af en udenlandsk surrogataftale vil skulle fastlægges.

Endelig foreslås det, at der som § 30 i, *stk. 4*, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter sager efter *stk. 1* behandles efter reglerne i dette kapitel, kapitel 6 a og 7 og §§ 32 a og 34 og regler udstedt i medfør af § 33.

Forslaget vil betyde, at sager om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab (forældreskab) på grundlag af en udenlandsk surrogataftale vil skulle behandles efter de nævnte kapitler og bestemmelser i børneloven.

Det vil for det første dreje sig om de foreslåede bestemmelser i kapitel 5 c i børneloven, der navnlig vil fastlægge betingelserne for at træffe afgørelse om forældreskab ved udenlandske surrogataftaler.

Det vil for det andet dreje sig om bestemmelserne i lovens kapitel 6 a om forældre og parter, der har gennemført juridisk kønsskifte inden barnets fødsel.

Det vil for det tredje dreje sig om bestemmelserne i lovens kapitel 7 om Familieretshusets vejledningspligt.

Det vil for det fjerde dreje sig om lovens § 32 a om anvendelsen af Familieretshuset for sager efter børneloven, herunder om fastlæggelsen af afgørelseskompetencen mellem Familieretshuset og familieretten og om indbringelse af Familieretshusets afgørelser for familieretten. Der henvises i den forbindelse til den ved lovforslagets § 4, nr.2, foreslåede ændring af § 6, stk. 2, i Familieretshuset, hvorefter afgørelser i sager efter det foreslåede kapitel 5 c i børneloven altid vil skulle behandles og afgøres af Familieretshuset.

Efter § 39 i Familieretshuset vil Familieretshusets afgørelser kunne indbringes for familieretten til prøvelse. I så fald vil sagen blive behandlet efter kapitel 42 a i retsplejeloven, som foreslås ændret ved lovforslagets § 8, nr. 2-6.

Det vil for det femte dreje sig om lovens § 33 om muligheden for at fastsætte regler om behandlingen af sager om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab, herunder om anvendelse af godkendte blanketter, jf. lovforslagets § 1, nr. 14 og 15.

Endelig vil det for det sjette dreje sig om lovens § 34 om indgåelse af internationale aftaler om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab, jf. lovforslagets § 1, nr. 16.

Forslaget vil omvendt betyde, at de øvrige bestemmelser i børneloven ikke vil finde anvendelse ved behandlingen af sager om forældreskab på grundlag af en udenlandsk surrogataftale. Det vil navnlig dreje sig om bestemmelserne i lovens kapitel 1 og 1 a om registrering af faderskab og medmoderskab i forbindelse med fødslen, i lovens kapitel 2 om sager om faderskab og medmoderskab, herunder om anerkendelse af faderskab og medmoderskab, i lovens kapitel 3 om afgørelser om faderskab og medmoderskab, i lovens kapitel 4 om genoptagelse af sager om faderskab og medmoderskab, i lovens kapitel 5 om faderskab og medmoderskab ved assisteret reproduktion, jf. lovforslagets § 1, nr. 5-7, i lovens kapitel 5 a om moderskab, jf. lovforslagets § 1, nr. 8 og 9, og i lovens kapitel 8 om forskellige bestemmelser, dog med undtagelse af bestemmelserne i §§ 32 a, 33 og 34.

Endelig vil den foreslåede bestemmelse i § 30 i, stk. 4, betyde, at nedennævnte foreslåede kapitel 5 d om forbud mod formidling af surrogataftaler ikke vil finde anvendelse ved Familieretshusets afgørelse af sager om forældreskab ved udenlandske surrogataftaler. Uanset dette vil det foreslåede forbud mod formidling af surrogataftaler finde anvendelse ved indgåelse af udenlandske surrogataftaler. At det tiltænkte forældrepar eller den tiltænkte eneforælder har overtrådt forbuddet i det foreslåede kapitel 5 d mod formidling af surrogataftaler vil således ikke være til hinder for, at Familieretshuset kan træffe afgørelse efter den foreslåede bestemmelse.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.

(Til kapitel 5 d og § 30 j)

Det følger af § 33, stk. 1, i adoptionsloven, at hjælp ikke må ydes eller modtages med henblik på at opnå forbindelse mellem en kvinde og en anden, der ønsker, at kvinden skal føde et barn til denne. Efter bestemmelsens stk. 2 må annoncering ikke foretages med henblik på at opnå en forbindelse som nævnt i stk. 1. For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.4.1.

Det foreslås, at der som § 30 j i børneloven indsættes en bestemmelse, hvorefter hjælp må ikke ydes eller modtages med henblik på at etablere forbindelse mellem en kvinde og en eller flere personer

med henblik på, at denne eller disse personer skal være forælder eller forældre til et barn, som kvinden skal føde. Annoncering må ikke foretages med henblik på at etablere en forbindelse som nævnt i 1. pkt.

Videre foreslås det, at den foreslåede bestemmelse i § 30 j indsættes i et nyt *kapitel 5 d* i børneloven med overskriften »Forbud mod formidling af surrogataftaler«.

Den foreslåede bestemmelse i § 30 j i børneloven vil være en videreførelse uden indholdsmæssige ændringer af § 33 i adoptionsloven, som beskrevet i punkt 2.1.4.1, dog med enkelte lovtekniske justeringer og præciseringer.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1. Med hensyn til strafbestemmelsen i § 34 i adoptionsloven henvises til lovforslagets § 1, nr. 13 og 17, og bemærkningerne hertil, og med hensyn til ophævelse henholdsvis ændring af §§ 33 og 34 i adoptionsloven henvises til lovforslagets § 2, nr. 11-13, og bemærkningerne hertil.

(Til kapitel 5 e og § 30 k)

Det følger af artikel 35 i børnekonventionen, at deltagerstaterne skal træffe alle passende nationale, bilaterale og multilaterale forholdsregler med henblik på at forebygge salg eller handel med børn til noget formål og i nogen form. Bestemmelsen i artikel 35 er blevet uddybet i Palermoprotokollen. Det følger bl.a. af protokollens artikel 1, at deltagerstaterne skal forbyde salg af børn, børneprostitution og børnepornografi, og efter artikel 2 (a) forstås ved salg af børn enhver handling eller transaktion, hvormed et barn overdrages af en person eller persongruppe til en anden mod betaling eller andet vederlag.

Det bemærkes, at en aftale, hvorved en kvinde (en surrogatmor) ved en aftale indgået inden undfangelsen mod betaling føder et barn med henblik på, at et par sammen skal være forældre til barnet i stedet for surrogatmoren, ikke betragtes som handel med børn. Det samme gælder, når der er tale om en person, der skal være eneforælder til barnet.

Efter dansk ret er handel med børn ikke strafbelagt, medmindre der er tale om menneskehandel efter § 262 a i straffeloven.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.5.1.

Det foreslås, at der i børneloven som *30 k* indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at efter graviditeten er etableret, må barnet ikke sælges eller købes med henblik på, at køberen opfostrer barnet som sit eget.

Videre foreslås det, at den foreslåede bestemmelse i § 30 k indsættes i et nyt *kapitel 5 e* i børneloven med titlen »Forbud mod handel med børn med henblik på opfostring«.

Forslaget vil sammen med de foreslåede strafbestemmelser i § 35, stk. 2 og 3, i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 17, betyde, at det vil blive strafbart at sælge eller købe et barn med henblik på køberen opfostrer barnet som sit eget, når aftalen herom er indgået efter, at moren er blevet gravid. Med bestemmelsen vil det således blive strafbart at handle med børn i situationer, hvor det er intentionen, at køberen reelt skal træde i forældrenes sted.

Da handlen efter bestemmelsen vil skulle ske med henblik på, at køberen opfostrer barnet og reelt skal træde i forældrenes sted, vil bestemmelsen ikke finde anvendelse, hvis køberen er genetisk forælder til barnet, heller ikke selvom den pågældendes retlige forældreskab til barnet ikke er fastslået.

Bestemmelsen vil heller ikke finde anvendelse for en aftale, hvorved en kvinde (en surrogatmor) ved en aftale indgået inden etableringen af graviditeten mod betaling føder et barn med henblik på, at et par sammen skal være forældre til barnet i stedet for surrogatmoren, ikke betragtes som handel med børn. Det samme gælder, når der er tale om en person, der skal være eneforælder til barnet.

Bestemmelsen vil heller ikke finde anvendelse, hvis handlen med barnet sker med henblik på at udnytte barnet. I sådanne situationer vil spørgsmålet om strafbarhed navnlig skulle vurderes efter § 262 a i straffeloven om menneskehandel.

Bestemmelsen vil finde anvendelse, uanset størrelsen af det vederlagt, der modtages eller ydes som led i salget eller købet af barnet, og uanset hvordan vederlaget erlægges, herunder ved kontanter, bankoverførelser, naturalier, modregning eller nogen anden form for modydelse, herunder betaling for tabt arbejdsfortjeneste. Der vil være tale om handel med børn omfattet af bestemmelsen, selvom vederlaget først skal betales efter overdragelsen af barnet, eller et aftalt vederlagt slet ikke er blevet betalt. Indgås der en aftale om overdragelse af et barn uden nogen form for vederlag eller anden modydelse, vil der ikke være tale om handel, og aftalen vil derfor ikke være omfattet af bestemmelsen. Uanset dette vil sådanne aftaler fortsat være uden retsvirkninger i relation til overdragelse af forældreskabet.

Bestemmelsen vil endvidere finde anvendelse, uanset hvordan handlen er indgået. En mundtlig aftale eller en aftale indgået over internettet vil således også være omfattet af bestemmelsen.

Endelig vil bestemmelsen finde anvendelse, uanset sælgerens relation til barnet. Bestemmelsen vil således ikke kun omfatte barnets forældre, forældremyndighedsindehavere og værger, men enhver der reelt har en sådan position i forhold til barnet, at vedkommende vil kunne gennemføre handlen. Det vil f.eks. kunne dreje sig om ansat på en børneinstitution, en person som barnets forældre har overladt barnet til, og en person, der har taget sig af et gadebarn.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.5 og de foreslåede strafbestemmelser i § 35, stk. 2 og 3, i børneloven og bemærkningerne hertil, jf. lovforslagets § 1, nr. 17.

Til nr. 11

§ 31 i børneloven er placeret i lovens kapitel 6, der har titlen "Surrogatmoderskab". Efter § 31 i børneloven er en aftale om, at en kvinde, som føder et barn, efter fødslen skal udlevere barnet til en anden, ugyldig.

Det foreslås, at *overskriften* til kapitel 6 affattes således: »Aftale om udlevering af et barn, der er omfattet af en surrogataftale«.

Forslaget vil betyde, at overskriften vil svare til indholdet af § 31, idet det bemærkes, at det ved lovforslagets § 1, nr. 12, foreslås, at bestemmelsen ændres sådan, at der efter »ugyldig« indsættes

følgende: », medmindre moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab er fastslået efter kapitel 1 b, 5 b, eller 5 c«.

Til nr. 12

Efter § 31 i børneloven er en aftale om, at en kvinde, som føder et barn, efter fødslen skal udlevere barnet til en anden, ugyldig. Bestemmelsen finder navnlig anvendelse, når der er indgået en surrogataftale, og bestemmelsen indebærer bl.a., at en surrogatmor ikke har pligt til at udlevere barnet til tiltænkte forældre, selvom hun og de tiltænkte forældre har indgået en aftale om udlevering af barnet, uanset om aftalen er indgået før eller efter fødslen, og uanset om surrogatmoren har modtaget betaling eller ej. Dette skyldes, at surrogatmoren efter § 30 i børneloven, der foreslås ændret ved lovforslagets § 1, nr. 9, anses som mor til barnet, og at surrogataftaler derfor ikke har retsvirkninger efter dansk ret.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.1.

Det foreslås, at der i § 31 i børneloven efter »ugyldig« indsættes: », medmindre moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab er fastslået efter kapitel 1 b, 5 b, eller 5 c«.

Forslaget vil betyde, at § 31 i børneloven ikke vil finde anvendelse, når moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab (forældreskab) er fastslået på grundlag af en surrogataftale efter de foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 b og 5 c i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 1 og 10. I disse situationer vil en surrogatmor ikke under henvisning til § 31 i børneloven kunne afslå at udlevere barnet til de tiltænkte forældre.

Efter den ved lovforslagets § 3, nr. 1, foreslåede bestemmelse i § 7 b i forældreansvarsloven vil tiltænkte forældre have forældremyndigheden over barnet, når deres forældreskab til barnet er fastslået efter de foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 b og 5 c i børneloven. Surrogatmorens pligt til at udlevere barnet til dem vil herefter kunne gennemtvinges efter § 596 i retsplejeloven. Efter denne bestemmelse kan besiddelseskrav gennemtvinges af fogedretten ved en umiddelbar fogedforretning uden sædvanligt tvangsfuldbyrdsgrundlag, såfremt den berettigede (rekvirenten) i fogedretten kan godtgøre eller sandsynliggøre sit krav mod den forpligtede (rekvisitus). Dette gælder tilsvarende, når familierettens bistand er påkrævet til håndhævelse af forældremyndighed.

Det bemærkes, at ved den foreslåede bestemmelse i § 30 d i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 10, vil en godkendt dansk altruistisk surrogataftale bl.a. bortfalde, hvis surrogatmoren trækker sit samtykke til aftalen tilbage.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.1 og 2.1.2.

Til nr. 13

Kapitel 8 i børneloven har titlen ”Forskellige bestemmelser”.

Det foreslås, at i *overskriften* til kapitel 8 i børneloven indsættes efter »bestemmelser«: »og straf«.

Forslaget skal ses i sammenhæng med, at det ved lovforslagets § 1, nr. 17, foreslås, at der i kapitel 8 i børneloven indsættes en bestemmelse om straf for formidling af surrogataftaler og for handel med børn. Med forslaget vil titlen på kapitel 8 afspejle indsættelsen af denne strafbestemmelse.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1, samt til lovforslagets § 1, nr. 10 og 17, og bemærkningerne dertil.

Til nr. 14 og 15

Efter § 33, stk. 1, i børneloven fastsætter social- og boligministeren regler om behandling af sager efter denne lov, herunder om personregisterføernes og Familieretshusets registrering af faderskab og medmoderskab, om Familieretshusets behandling af sager om faderskab og medmoderskab, om beregning af den periode, hvor moderen blev gravid, og om retsgenetiske undersøgelser. Efter bestemmelsens stk. 2, 1. pkt. skal blanketter til brug for registrering af faderskab og medmoderskab og til brug for anerkendelse og afgivelse af erklæring efter lovens §§ 14, 19, 27, 27 a og 27 b være godkendt af Familieretshuset.

Blanketterne efter lovens §§ 14, 19, 27, 27 a og 27 b vedrører anerkendelse af faderskab og medmoderskab og samtykke til behandling med assisteret reproduktion.

Det foreslås, at i § 33, *stk. 1*, i børneloven ændres »faderskab og medmoderskab« til »moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab«.

Forslaget vil betyde, at social- og boligministerens hjemmel til at fastsætte regler om personregisterføernes og Familieretshusets registrering af faderskab og medmoderskab og om Familieretshusets behandling af sager om faderskab og medmoderskab vil blive udvidet til også at omfatte moderskab og medfaderskab.

Videre foreslås det, at i § 33, *stk. 2, 1. pkt.*, i børneloven ændres »faderskab og medmoderskab« til: »moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab«, og efter »27 b« indsættes: »og indgåelse af aftaler efter § 30 b«.

Forslaget vil betyde, at de blanketter, der efter lovforslaget vil være nødvendige for registrering og anerkendelse af moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab på grundlag af en altruistisk eller kommerciel surrogataftale, vil skulle godkendes af Familiestyrelsen. Det samme vil gælde for blanketter til indgåelse af danske altruistiske surrogataftaler.

Blanketterne vil bl.a. skulle indeholde oplysninger om, hvordan de indgives, om retsvirkningerne af at underskrive dem, og – hvor relevant - om § 163 i straffeloven om urigtig erklæring.

Begrundelsen for forslaget er, at der er behov for at kunne fastsætte bestemmelser om behandlingen af de omhandlede sager som supplement til de ved lovforslaget foreslåede bestemmelser i børneloven.

Der henvises i øvrigt til de foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 b og 5 c i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, og bemærkningerne dertil.

Til nr. 16

Det følger af § 34, stk. 1, i børneloven, at regeringen kan indgå overenskomst med andre stater om forholdet mellem dansk og fremmed rets regler om fastsættelse af faderskab, medmoderskab og

moderskab til børn. Overenskomsten finder anvendelse her i landet efter bekendtgørelse i Lovtidende. Videre følger det af bestemmelsens stk. 2, at social- og boligministeren kan fastsætte regler om forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler om fastsættelse af faderskab, medmoderskab og moderskab til børn.

Der er ikke indgået overenskomster m.v. efter § 34 i børneloven.

Det foreslås, at i § 34, *stk. 1, 1. pkt.*, og *stk. 2*, i børneloven ændres »faderskab, medmoderskab og moderskab« til: »moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab«.

Forslaget vil betyde, at regeringens adgang til at kunne indgå overenskomst med andre stater om forholdet mellem dansk og fremmed retsregler om fastsættelse af moderskab, faderskab, medmoderskab vil blive udvidet til også at omfatte medfaderskab, og at social- og boligministerens bemyndigelse efter bestemmelsens stk. 2 tilsvarende vil blive udvidet til også at omfatte medfaderskab.

Forslaget skal ses i sammenhæng med, at det ved lovforslagets § 1, nr. 10, foreslås, at der indføres mulighed for at fastslå medfaderskab på grundlag af en surrogataftale. På den baggrund bør anvendelsesområdet for § 34 i børneloven udvides til også at omfatte medfaderskab.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.

Til nr. 17

Det fremgår af § 33, stk. 1, i adoptionsloven, at hjælp ikke må ydes eller modtages med henblik på at opnå forbindelse mellem en kvinde og en anden, der ønsker, at kvinden skal føde et barn til denne. Efter bestemmelsens stk. 2 må annoncering ikke foretages med henblik på at opnå en forbindelse som nævnt i stk. 1. Overtrædelse af forbuddet i § 33 i adoptionsloven straffes efter lovens § 34, stk. 1, nr. 2, med bøde eller fængsel indtil 4 måneder. Efter bestemmelsens stk. 4 kan der pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel. For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.4.1.

Det foreslås, at der i børneloven som § 35, *stk. 1*, indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at med bøde eller fængsel indtil 4 måneder straffes den, der overtræder § 30 j.

Den foreslåede bestemmelse vil være en videreførelse uden indholdsmæssige ændringer af § 34, stk. 1, nr. 2, i adoptionsloven for så vidt angår straf for overtrædelse af forbuddet mod formidling af surrogataftaler, jf. § 33 i adoptionsloven, der med lovforslagets § 1 nr. 10, og § 2, nr. 12, foreslås ophævet og videreført som § 30 j i børneloven.

Videre foreslås det, at der som § 35, *stk. 2*, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at med bøde eller fængsel indtil 1 år straffes den, der overtræder § 30 k.

Forslaget vil betyde, at det vil blive strafbelagt at overtræde forbuddet i den ved lovforslagets § 1, nr. 10, foreslåede bestemmelse i § 30 k i børneloven, hvoraf det fremgår, at efter graviditeten er etableret, må barnet ikke sælges eller købes med henblik på, at køberen opfostrer barnet som sit eget.

Fastsættelsen af straffen vil bero på domstolens konkrete vurdering af samtlige omstændigheder i det enkelte tilfælde, herunder om der foreligger skærpende eller formildende omstændigheder, jf. herved de almindelige regler om straffens fastsættelse i 10. kapitel i straffeloven.

Endvidere foreslås det, at der som § 35, *stk. 3*, i børneloven indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at der efter reglerne i straffelovens 5. kapitel kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter *stk. 1 og 2* for overtrædelse af §§ 30 j og 30 k.

Den foreslåede bestemmelse vil for det første være en videreførelse uden indholdsmæssige ændringer af § 34, *stk. 4*, i adoptionsloven for så vidt angår straf for overtrædelse af forbuddet mod formidling af surrogataftaler, jf. § 33 i adoptionsloven, der med lovforslagets § 1 nr. 10, foreslås videreført som § 30 j i børneloven.

For det andet vil den foreslåede bestemmelse betyde, at også selskaber m.v. (juridiske personer) vil kunne pålægges strafansvar for overtrædelse af det foreslåede forbud i § 30 k i børneloven om forbud mod handel med børn med henblik på opfostring, jf. lovforslagets § 1, nr. 10.

Har en sag om overtrædelse af forbuddet mod formidling af surrogataftaler eller mod handel med børn med henblik på opfostring forbindelse til udlandet, vil straf efter den foreslåede § 35 i børneloven være betinget af, at overtrædelsen er undergivet dansk straffemyndighed, jf. §§ 6-9 a i straffeloven. Om straf for forsøg og medvirken henvises til § 21, *stk. 3*, og § 23, *stk. 3*, i straffeloven. Disse bestemmelser er beskrevet i de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.4.1.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1 og 2.5, samt til lovforslagets § 1, nr. 10, og § 2, nr. 11-13, og bemærkningerne hertil.

Til § 2

Til nr. 1 og 2

Adoptionsloven indledes med kapitel 1, der har titlen »Betingelser«. Efter lovens § 1, *stk. 1, 1. pkt.*, meddeles adoption ved bevilling, der udfærdiges af Familieretshuset. Efter bestemmelsens 2. *pkt.* udfærdiges bevilling til adoption efter lovens § 9 om adoption uden samtykke dog af Ankestyrelsen.

Lovens kapitel 1 indeholder en række bestemmelser, der fastlægger betingelserne for adoption. Disse betingelser gælder både for adoption af børn og voksne.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.3.3.1.

Det foreslås, at overskriften til *kapitel 1* i adoptionsloven ændres til »Betingelser for adoption af personer, der ikke er fyldt 18 år«. Videre foreslås det, at lovens § 1, *stk. 1, 1. pkt.*, ændres sådan, at det fremgår af bestemmelsen, at bevilling til adoption af en person, der ikke er fyldt 18 år, udfærdiges af Familieretshuset.

Forslagene skal ses i sammenhæng med forslaget i § 2, nr. 7, om i adoptionsloven at indsætte et nyt kapitel 1 a med titlen »Betingelser for adoption af personer, der er fyldt 18 år«, der foreslås at ville skulle indeholde bestemmelser om voksenadoption. Dette vil betyde, at de gældende bestemmelser om adoption i lovens kapitel 1 alene vil skulle finde anvendelse ved adoption af personer, der ikke

er fyldt 18 år. Dette foreslås fastslået ved de foreslåede ændringer af titlen til kapitel 1 og ved den foreslåede ændring af § 1, stk. 1, nr. 1, der er den indledende bestemmelse i kapitel 1 i adoptionsloven, og som dermed fastlægger anvendelsesområdet for hele kapitlet.

Forslaget vil ikke ændre ved, at ved adoption af personer, der ikke er fyldt 18 år, vil de øvrige betingelser for adoption i adoptionsloven skulle være opfyldt, i det omfang betingelserne finder anvendelse i den pågældende situation.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.3.3, og lovforslagets § 2, nr. 7, og bemærkningerne hertil.

Til nr. 3

En ægtefælle kan efter § 5 a, stk. 1, i adoptionsloven adoptere den anden ægtefælles barn. Dette kaldes stedbarnsadoption. Tilsvarende kan en samlever adoptere den anden samlevers barn. Efter bestemmelsens stk. 2, 1. pkt., kan stedbarnsadoption endvidere ske af en tidligere ægtefælles eller samlevers barn. Er ægteskabet ophørt ved skilsmisse eller omstødelse, eller er samlivet ophævet, kan stedbarnsadoption efter bestemmelsens stk. 2, 2. pkt., kun ske, hvis den, der ønskes adopteret, er myndig, dvs. fyldt 18 år.

Ved vurderingen af, om stedbarnsadoption efter § 2 i adoptionsloven kan antages at være bedst for barnet, lægges der vægt på, om familien har opnået den fornødne stabilitet, således at ønsket om adoption er en velovervejede beslutning baseret på erfaring fra flere års samliv som familie.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.3.1 og 2.3.4.

Det foreslås, at § 5 a, stk. 2, 2. pkt., i adoptionsloven ophæves.

Forslaget vil betyde, at det ikke længere vil være til hinder for stedbarnsadoption, at barnets forælder og stedforælderen er blevet skilt, eller at de har ophævet samlivet. Dette kan f.eks. være relevant, hvis ansøgeren og barnets forælder er enige om ikke længere at danne par, men de samtidig er enige om, at de efter samlivsophævelsen forsat vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet i fællesskab på samme måde som under samlivet.

Den foreslåede mulighed for stedbarnsadoption af et mindreårigt barn af ansøgerens fraskilte ægtefælle eller tidligere samlever vil ikke ændre de grundlæggende adoptionsbetingelser.

Stedbarnsadoption af et mindreårigt barn af ansøgerens fraskilte ægtefælle eller tidligere samlever vil efter forslaget således fortsat forudsætte, at de grundlæggende betingelser for adoption er opfyldt, navnlig at adoptionen skal være bedst for barnet, barnet skal have været opfostret hos ansøgeren, ægtefællen eller samleveren skal være enig i adoptionen, og en eventuel anden forælder skal være inddraget i sagen. Endvidere skal der tages hensyn til barnets holdning til den påtænkte adoption, og hvis barnet er fyldt 12 år, skal barnet som udgangspunkt samtykke i adoptionen.

Den omstændighed, at forælderen og stedforælderen ikke længere er gift, eller at de har ophævet samlivet, skal indgå i vurderingen af, om stedbarnsadoption vil være til barnets bedste. Det vil være et væsentligt element i vurderingen af barnets bedste, om det må antages, at forælderen og stedforælderen vil være i stand til fortsat i fællesskab at varetage ansvaret for barnet.

Begrundelsen for forslaget er, at rammerne for at meddele stedbarnsadoption bør være så vide og fleksible som muligt, forudsat at adoption alene meddeles efter en vurdering af, hvad der er bedst for det enkelte barn.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.3.4.

Til nr. 4

Det følger af § 5 a, stk. 1, i adoptionsloven, at en ægtefælle kan adoptere den anden ægtefælles barn (stedbarnsadoption). Tilsvarende kan en samlever adoptere den anden samlevers barn. Efter bestemmelsens stk. 2 kan stedbarnsadoption endvidere ske af en tidligere ægtefælles eller samlevers barn. I praksis er det som udgangspunkt en betingelse for stedbarnsadoption, at parterne på ansøgningstidspunktet har samlevet med barnet i mindst 2 år og 6 måneder.

Dette samlivskrav gælder dog ikke, hvis parterne har haft et stabilt familieliv inden barnets fødsel, og de sammen har planlagt at blive forældre til barnet, eller hvis der foreligger andre særlige omstændigheder.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 2.3.1 og 2.3.2.

Det foreslås, at der som § 5 a, stk. 3, i adoptionsloven indsættes en bestemmelse, hvorefter adoption efter § 5 a, stk. 1 og 2, i adoptionsloven kan meddeles i følgende situationer:

- 1) Adoptanten har på ansøgningstidspunktet et stabilt familieliv med sin ægtefælle eller samlever og dennes barn.
- 2) Adoptanten har på ansøgningstidspunktet et stabilt familieliv med sin ægtefælle eller samlever, og de havde sammen planlagt at blive forældre til barnet.
- 3) Betingelserne i nr. 1 og 2 til et stabilt familieliv er ikke opfyldt, men der foreligger særlige omstændigheder, og adoptionen vil være bedst for barnet.

Forslaget til § 5 a, stk. 3, nr. 1, vil indebære, at stedbarnsadoption vil kunne tillades, hvis adoptanten på ansøgningstidspunktet har et stabilt familieliv med sin ægtefælle eller samlever og dennes barn.

Efter forslaget vil der ved vurderingen af, om der er etableret et stabilt familieliv, skulle lægges vægt på, om de samlevende og barnet har haft et sammenhængende samliv, normalt med fælles folkeregisteradresse, umiddelbart op til indgivelsen af ansøgningen om stedbarnsadoption. Det er uden betydning, om parter er gift eller samlever uden ægteskab.

Ved vurderingen af samlivet vil myndighederne skulle tage udgangspunkt i det krav til samlivet, der i praksis stilles i dag. I stedet for at stille krav om, at adoptanten på ansøgningstidspunktet har levet sammen med sin ægtefælle eller samlever og dennes barn i mindst 2 år og 6 måneder, vil forslaget betyde, at der på baggrund af en konkret og individuel vurdering vil kunne meddeles tilladelse til stedbarnsadoption, selvom parterne har samlevet i kortere tid end krævet i dag, eller selvom deres samliv har været arrangeret anderledes end ved bopæl på fælles folkeregisteradresse. At tillade stedbarnsadoption ved kortere samliv vil f.eks. kunne være relevant, hvis parterne sammen har fået et barn eller venter et barn. Det vil dog også kunne være relevant i andre situationer.

Har parret ikke fælles folkeregisteradresse, eller har de i længere perioder ikke haft fælles folkeregisteradresse, vil det være en betingelse for stedbarnsadoption, at forholdet anses for ægteskabslignende, f.eks. fordi parret udadtil har optrådt som et par, f.eks. om de har holdt fælles ferier og fejret højtider sammen. Kravet om stabilt samliv vil skulle være opfyldt allerede på ansøgningstidspunktet.

Der lægges med forslaget ikke op til at skærpe kravet til parternes samliv. Stedbarnsadoption vil således fortsat kunne meddeles, når adoptanten på ansøgningstidspunktet har levet sammen med sin ægtefælle eller samlever og dennes barn i mindst 2 år og 6 måneder.

Har parterne ikke boet sammen i 2 år og 6 måneder, vil der skulle foretages en nærmere vurdering af, om der er tale om et stabilt familieliv. Der vil herved skulle lægges vægt på, hvor længe parterne har boet sammen, eventuelle oplysninger om, at de i en periode var kærester uden at bo sammen, om de har eller ønsker at få børn sammen og på adoptantens forhold til barnet.

Forslaget til § 5 a, stk. 3, nr. 2, vil indebære, at stedbarnsadoption vil kunne meddeles, hvis adoptanten på ansøgningstidspunktet har et stabilt familieliv med sin ægtefælle eller samlever, og de sammen har planlagt at blive forældre til barnet.

Dette forslag vil omfatte situationer, hvor barnet er født af en surrogatmor, der er blevet gravid med sæd fra en mand, hvis partner – kvinde eller mand – søger om at stedbarnsadoptere barnet. Ligeledes vil forslaget omfatte situationer, hvor en kvinde i et kvindeligt par har fået et barn ved en såkaldt hjemmeinsemination med sæd fra en mand, der ikke skal være barnets far, uden at betingelserne for at etablere medmoderskab efter børneloven er opfyldt.

Ved vurderingen af, om parterne har et stabilt familieliv, vil der skulle lægges vægt på tilsvarende forhold som ved det foreslåede stk. 3, nr. 1. Det bemærkes, at forslaget ikke vil ændre ved, at stedbarnsadoption som udgangspunkt ikke vil kunne meddeles, hvis nogen, der skal afgive samtykke til adoptionen, yder eller modtager vederlag, jf. § 15 i adoptionsloven. I relation til situationer, hvor en kvinde i et kvindeligt par er blevet gravid, vil stedbarnsadoption som udgangspunkt ikke kunne meddeles, før det er fastslået, hvem der anses som far eller medmor til barnet efter børneloven, eller det er fastslået, at det ikke er muligt at fastslå faderskab eller medmoderskab til barnet.

For det tredje vil forslaget i stk. 3, nr. 3, indebære, at muligheden for at fravige kravet om et stabilt familieliv, jf. de foreslåede bestemmelser i stk. 3, nr. 1 og 2, hvis der foreligger andre særlige omstændigheder, blive lovfæstet, idet det samtidig vil blive præciseret, at det også vil være en betingelse, at adoptionen vil være bedst for barnet.

Det vil således være muligt at fravige kravet om et stabilt familieliv, hvis der foreligger en situation, der betyder, at adoptionen ikke kan vente til, dette krav er opfyldt. Det vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis barnets forælder er ramt af livstruende sygdom. Det er hensigten, at anvendelsesområdet for den foreslåede bestemmelse i stk. 3, nr. 3, vil skulle svare til den gældende praksis for fravigelse af samlivskravet på 2 år og 6 måneder i sager, hvor der foreligger særlige omstændigheder.

I alle tre situationer vil stedbarnsadoption være betinget af, at adoptionen kan antages at være bedst for barnet, og at bestemmelserne om samtykke til adoption og om høring af barnet i § 7 og 13 i adoptionsloven er iagttaget.

Begrundelsen for forslaget er, at betingelserne for at meddele stedbarnsadoption af hensyn til barnets og parternes retssikkerhed bør lovfæstes som supplement til den bedst for barnet vurdering af adoptionen, der følger af § 2 i adoptionsloven. Det bør fortsat være en betingelse for stedbarnsadoption, at parterne på ansøgningstidspunktet har et stabilt familieliv. Dette skyldes, at det ved stedbarnsadoption skal sikres, at adoptionslovens betingelse om, at adoption skal være til barnets bedste, er opfyldt, og at der er en formodning for, at dette er tilfældet, når der er etableret et stabilt familieliv, der kan danne ramme om barnets opvækst.

Ved udformningen af betingelserne for stedbarnsadoption er der taget udgangspunkt i Ankestyrelsens principmeddelelse om betingelserne for stedbarnsadoption. Det er dog hensigten, at den foreslåede bestemmelse skal medføre en større fleksibilitet ved vurderingen af samlivets betydning for adgangen til stedbarnsadoption, end hvad der følger af den gældende principafgørelse.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt. 2.3.4.

Til nr. 5 og 6

Efter § 2 i adoptionsloven må adoption kun bevilges, når den efter foretagen undersøgelse kan antages at være bedst for den, som ønskes adopteret, og denne enten ønskes opfostret hos adoptanten eller har været opfostret hos denne, eller der foreligger anden særlig grund til adoptionen.

Efter § 15 i adoptionsloven kan adoption ikke meddeles, hvis nogen, der skal afgive samtykke til adoptionen, yder eller modtager vederlag eller nogen anden form for modydelse, herunder betaling for tabt arbejdsfortjeneste. Familieretshuset kan afkræve enhver, der har kendskab til forholdene, alle oplysninger til brug ved afklaringen af, om der er ydet eller modtaget vederlag m.v. som nævnt i 1. pkt. Tilsvarende gælder for Ankestyrelsen i sager om adoption uden samtykke efter lovens § 9.

Bestemmelsen, der efter sin ordlyd indeholder et ubetinget forbud mod adoption, når der er betalt vederlag, har bl.a. været fortolket sådan, at den var til hinder for at meddele stedbarnsadoption, når barnet var blevet til ved en kommerciel surrogataftale, det vil sige en aftale, hvorefter en kvinde (surrogatmoren) mod betaling føder et barn til et par eller en enlig med henblik på, at parret eller den enlige skal være forældre til barnet i stedet for surrogatmoren.

Det samme gør sig gældende ved familieadoption, herunder stedbarnsadoption i andre situationer end ved udenlandske kommercielle surrogataftaler. Det kan f.eks. dreje sig om en situation, hvor den ene forælder og dennes ægtefælle eller samlever betaler vederlag til den anden forælder med henblik på, at denne accepterer, at ægtefællen eller samleveren stedbarnsadopterer barnet. Det kan også dreje sig om en situation, hvor et medlem af barnets familie betaler vederlag til barnets forældre med henblik på, at disse accepterer, at det pågældende familiemedlem adopterer barnet.

Den retspraksis m.v., der er gennemgået under de almindelige bemærkninger, punkt 2.3.2.1.2, indebærer imidlertid, at bestemmelsen reelt ikke længere i alle situationer indeholder et ubetinget forbud mod meddelelse af adoption, selvom der er betalt vederlag.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.3.1 og 2.3.2.

Det foreslås, at i § 15, stk. 1, 1. pkt., i adoptionsloven indsættes », jf. dog stk. 2« efter »meddeles«.

Den foreslåede ændring vil indebære, at det vil fremgå af bestemmelsen, at den ikke vil finde anvendelse i situationer, hvor den nedenfor foreslåede nye bestemmelse i § 15, stk. 2, i adoptionsloven om barnets bedste vil finde anvendelse.

Videre foreslås det, at der som *stk. 2 i § 15* i adoptionsloven indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at når adoptionen trods ydelse eller modtagelse af vederlag eller nogen anden form for modydelse kan antages at være bedst for barnet, finder *stk. 1* ikke anvendelse, medmindre adoptionen er omfattet af Haagerkonventionen af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner, der af Danmark anvendes tilsvarende i forhold til lande, der ikke har tiltrådt konventionen.

Første del af den foreslåede bestemmelse i § 15, stk. 2, i adoptionsloven vil indebære, at selvom der er betalt vederlag for adoptionen, vil der skulle foretages en vurdering af, om adoptionen i den konkrete situation vil være den bedste løsning for barnet.

Bestemmelsen vil skulle anvendes således, at muligheden for at bevilge adoption trods betaling af vederlag ikke vil gå videre, end hvad der følger af Danmarks internationale forpligtelser efter EMRK, som konventionen må fortolkes i lyset af retspraksis fra EMD.

Dette vil i relation til sager om stedbarnsadoption, hvor barnet er blevet til ved en udenlandsk kommerciel surrogataftale, og hvor der i udlandet er fastslået et retligt forældreskab for den tiltænkte forælder, dvs. den genetiske og retlige fars partner, betyde, at adoptionen uanset vederlaget vil skulle gennemføres, når forældre/barn-forholdet er blevet en praktisk realitet, medmindre det undtagelsesvist må antages ikke at være bedst for barnet ikke at blive adopteret af den pågældende stedforælder.

Ved stedbarnsadoption i andre situationer, f.eks. i nationale sager hvor den ene forælder og dennes ægtefælle eller samlever (dvs. barnets stedforælder) betaler vederlag til den anden forælder med henblik på, at denne accepterer, at ægtefællen eller samleveren stedbarnsadopterer barnet, vil der efter artikel 3 i børnekonventionen skulle foretages en vurdering af, hvad der er bedst for barnet. Der vil således i disse situationer skulle foretages en konkret vurdering af, om adoptionen vil være bedst for barnet trods vederlaget. I denne vurdering vil navnlig skulle indgå barnets samlede situation, betydningen af vederlaget for den anden forælders accept af stedbarnsadoptionen og Danmarks forpligtelser til at imødegå handel med børn. Der alene tale om et beskedent vederlag, vil dette ikke afgørende tale imod at acceptere stedbarnsadoption.

I relation til begge situationer bemærkes, at ved stedbarnsadoption gælder der en formodning for, at det vil være til fordel for barnet, at den, der fungerer som barnets sociale far eller mor, også bliver barnets retlige far eller mor.

Bestemmelsen vil også finde anvendelse ved andre former for familieadoption end stedbarnsadoption således, at der også i disse situationer vil skulle foretages en vurdering af, hvad der er bedst for barnet. I disse situationer består der imidlertid normalt ikke en direkte genetisk forbindelse mellem barnet og adoptanterne. Dette vil indebære, at hvis der er betalt vederlag til

barnets forældre med henblik på, at de accepterer adoptionen, vil situationen kunne anskues sådan, at der reelt er tale om salg af et barn, og det vil derfor nøje skulle overvejes, om adoptionen vil være den bedste løsning for barnet, herunder set i lyset af Danmarks forpligtelser til at imødegå handel med børn. Navnlig ved adoption af et barn af forældre, som ansøgeren gennem nært og længerevarende bekendtskab er særligt knyttet til, men hvor ansøgeren ikke har nogen tilknytning til barnet af betydning, vil det i lyset af vederlaget kunne komme på tale at afslå adoptionen.

Anden del af den foreslåede bestemmelse i § 15, stk. 2, i adoptionsloven vil være en undtagelse til bestemmelsens første del om barnets bedste og vil indebære, at det ubetingede forbud mod adoption, når der er betalt vederlag, vil blive opretholdt ved internationale adoptioner, der er omfattet af Haageradoptionskonventionen, eller hvor konventionen finder tilsvarende anvendelse. Hvis eksempelvis forældrene har modtaget betaling for at overdrage deres barn til fremmedadoption, vil adoption fortsat skulle afslås.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.3.2.1, og til den foreslåede tilsvarende ændring af § 13 i forældreansvarsloven, jf. lovforslagets § 3, nr. 2, og bemærkningerne hertil.

Endvidere henvises til det foreslåede forbud mod handel med børn med henblik på opfostring, jf. de almindelige bemærkninger, punkt 2.5.

Til nr. 7 og 8

Adoptionsloven indeholder en række betingelser for adoption. Disse adoptionsbetingelser, der hovedsageligt fremgår af lovens kapitel 1, er møntet på adoption af børn, dvs. personer der ikke er fyldt 18 år. De samme betingelser gælder imidlertid også ved adoption af voksne, dvs. personer der er fyldt 18 år. Der findes således ikke særlige regler for adoption for voksne.

Efter § 2 i adoptionsloven må adoption kun bevilges, når den efter foretagen undersøgelse kan antages at være bedst for den, som ønskes adopteret, og denne enten ønskes opfostret hos adoptanten eller har været opfostret hos denne, eller der foreligger anden særlig grund til adoptionen.

Personer, der er gift eller samlevende, kan efter lovens § 5 som udgangspunkt kun adoptere sammen med deres ægtefælle eller samlever, medmindre der er særlige grunde til at fravige dette krav.

Efter lovens § 5 a kan en adoptant adoptere en nuværende eller tidligere ægtefælles eller samlevers barn (stedbarnsadoption).

Der gælder efter lovens § 7 et krav om samtykke til adoption fra barnets forældre, når den, der ønskes adopteret, er under 18 år og umyndig. Dette krav gælder ikke, når den, der ønskes adopteret, er fyldt 18 år. I disse situationer skal der i stedet efter § 13 i adoptionsloven indhentes en erklæring fra forældrene om adoptionen. En protest fra forældrene mod adoptionen betyder ikke, at adoptionen ikke vil kunne gennemføres, men alt efter indholdet af protesten kan den betyde, at sagen skal undersøges nærmere. Hvis den, der ønskes adopteret, er under værgemål, følger det af § 14 i adoptionsloven, at der indhentes en erklæring fra værgen.

I praksis er det en betingelse for adoption, at der er en vis aldersforskel mellem adoptanterne og barnet. Der må således ikke være en så lille aldersforskel mellem adoptanterne og barnet, at det

biologisk ville være udelukket, at adoptanterne kunne være forældre til barnet. Der stilles derfor normalt krav om, at aldersforskellen mellem adoptanterne og barnet er mindst 14 år.

Endvidere følger det af praksis, at der ved vurderingen af ansøgninger om adoption af flere søskende eller en ud af flere søskende tages hensyn til, at mindreårige søskende ikke stilles forskelligt i familiemæssige henseende.

En adoption kan ophæves, hvis betingelserne herfor i kapitel 3 (§§ 18-24) i adoptionsloven er opfyldt.

Det følger af lovens § 16, stk. 1, der er placeret i lovens kapitel 2, at ved adoption indtræder samme retsforhold mellem adoptant og adoptivbarn som mellem forældre og deres barn. Samtidig bortfalder retsforholdet mellem adoptivbarnet og dets oprindelige slægt. Efter bestemmelsens stk. 2 får den adopterede ved stedbarnsadoption efter lovens § 5 a i forhold til ægtefællerne, de tidligere ægtefæller, de samlevende eller de tidligere samlevende samme retsstilling, som om den pågældende var deres fælles barn.

Familieretshuset behandler ansøgninger om adoption uden gebyrbetaling. Familieretshusets udgifter til behandling af en ansøgning om adoption af en voksen udgjorde i 2022 i gennemsnit 4.356 kr. (2024-pl). Ankestyrelsens udgifter til behandlingen af en klage over en afgørelse truffet af Familieretshuset om afslag på adoption af en voksen udgjorde i 2022 i gennemsnit 4.725 kr. (2024-pl).

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.3.3.1.

Det foreslås, at der efter kapitel 1 i adoptionsloven indsættes et nyt *kapitel 1 a* med titlen »Betingelser for adoption af personer, der er fyldt 18 år«.

Samtidig foreslås det, at der i dette kapitel som § 15 b, stk. 1, indsættes en bestemmelse, hvorefter Familieretshuset kun må bevilge adoption af en person, der er fyldt 18 år, når den, der ønskes adopteret, og adoptanten er enige herom, og adoptionen kan antages at være bedst for dem begge. Videre foreslås det med bestemmelsens stk. 2, at stk. 1 også omfatter adoption af en nuværende eller tidligere ægtefælles eller samlevers barn, der er fyldt 18 år (stedbarnsadoption), og med bestemmelsens stk. 3 foreslås det, at §§ 3, 13 og 14 finder tilsvarende anvendelse ved adoption efter stk. 1 og 2.

Forslaget vil overordnet betyde, at der i adoptionsloven indsættes et nyt kapitel, der indeholder betingelser for adoption af voksne, dvs. personer der er fyldt 18 år, således, at betingelserne i lovens kapitel 1 ikke vil skulle være opfyldt ved voksenadoption. Forslaget skal ses i sammenhæng med, at det ved lovforslagets § 2, nr. 1 og 2, foreslås, at både titlen på kapitel 1 og § 1 i adoptionsloven ændres således, at kapitel 1 alene finder anvendelse ved adoption af personer, der ikke er fyldt 18 år.

Den foreslåede bestemmelse i § 15 b, stk. 1, vil betyde, at det grundlæggende alene vil være en betingelse for adoption af en voksen, at den, der ønskes adopteret, og adoptanten er enige herom, og adoptionen kan antages at være bedst for dem begge. En adoption af en voksen vil således alene kræve, at det på grund af deres indbyrdes familielignende forhold er den rigtige beslutning for de personer, adoptionen omfatter. Dette vil forudsætte, at deres indbyrdes relation er forælder/barn-

lignende, og at relationen har haft en vis varighed, uden at der dog vil skulle stilles krav om, at de på et tidspunkt har boet sammen. Relationen kan være opstået på forskellig vis, og dette er ikke afgørende for, om en adoption kan bevilges. Den kan være opstået gennem ansøgerens tilknytning til den ene retlige forælder, og der vil i så fald være tale om en stedbarns- eller stedbarnslignende adoption, men det kan også være en relation, der er opstået helt uden sammenhæng med den adopteredes øvrige familiemæssige situation.

Der vil skulle meddeles afslag på voksenadoption i situationer, hvor det må antages, at adoptanten udnyttes af den, der ønskes adopteret, eller omvendt, da adoptionen i givet fald ikke vil kunne anses for at være bedst for de involverede. Det bemærkes, at den omstændighed, at adoptionen ud over et familielignende forhold også er begrundet i et ønske om at stille en part bedre arveretligt, ikke i sig selv betyder, at der er tale om udnyttelse. Dette skal ses i lyset af, at parterne ved testamente har mulighed for at fravige de almindelige arveregler og dermed stille en part bedre arveretligt. Endvidere bemærkes det, at det efter forslaget vil være en betingelse for voksenadoption, at parternes indbyrdes relation er forælder/barn-lignende, hvilket generelt må antages at understøtte en formodning for, at ønsket om adoption ikke er begrundet i udnyttelse. Er det eneste motiv for ansøgningen derimod arveretlige forhold, og kan det ikke lægges til grund, at der i øvrigt er en forælder/barn-lignende relation, vil adoption ikke kunne bevilges.

Opstår der mistanke om, at adoptionen er begrundet i udnyttelse, vil Familieretshuset skulle undersøge sagen. Som led i den undersøgelse vil Familieretshuset kunne rette henvendelse til parternes slægtninge m.v., der kan have viden om udnyttelsesspørgsmålet, ligesom Familieretshuset vil kunne indkalde parterne til et møde. Det bemærkes, at der ikke vil blive lagt op til, at Familieretshuset i alle sager om voksenadoption vil skulle foretage en undersøgelse af, om der er tale om udnyttelse. Dette spørgsmål vil alene skulle undersøges, hvis oplysningerne i sagen giver anledning til mistanke om udnyttelse.

Familieretshuset vil også skulle undersøge sagen nærmere, hvis der opstår mistanke om, at en af parterne ikke mangler evnen til at handle fornuftsmæssigt.

I ansøgningen vil de involverede skulle redegøre for deres indbyrdes forhold og baggrunden for ønsket om at etablere et retligt bånd gennem adoption. På det grundlag vil Familieretshuset skulle vurdere, om adoptionen vil være bedst for dem. I den forbindelse vil Familieretshuset skulle vurdere, om motivet for adoptionen er reelt, eller om der kan være tale om udnyttelse af en af parterne, f.eks. ved at opnå en bedre arveretlig retsstilling.

Sagsoplysningen vil normalt alene bestå i indhentelse af oplysninger fra de involverede og sammenholde disse oplysninger med registreringerne i CPR om parterne og deres familiemæssige relationer. Det bemærkes i den forbindelse, at den foreslåede bestemmelse i § 15 b, stk. 3, der beskrives nedenfor, vil betyde, at der vil skulle indhentes en erklæring fra forældrene og værgeren til den, der ønskes adopteret, og denne erklæring vil indgå i vurderingen af, om adoptionen vil være bedst for både den, der ønskes adopteret, og adoptanten. Er der behov for det, vil der med de pågældendes samtykke kunne indhentes oplysninger fra andre myndigheder eller privatpersoner.

Efter § 25 i adoptionsloven kan social- og boligministeren fastsætte regler om behandling af adoptionssager. Med hjemmel i denne bestemmelse vil der blive fastsat regler om, hvordan parternes erklæringer om at være enige i adoptionen vil skulle afgives.

Den foreslåede ændring vil ikke ændre den gældende adoptionspraksis, hvorefter der som udgangspunkt skal være mindst 14 års aldersforskel mellem adopteret og adoptant. Dette vil fortsat gælde ved voksenadoption.

Samtidig vil en voksenadoption være omfattet af de generelle adoptionsregler i kapitel 4 i adoptionsloven, dog kun i det omfang disse betingelser er relevante for adoption af en voksen. Det vil navnlig dreje sig om lovens § 28, stk. 1, hvorefter den, der har bopæl her i landet, kun kan adoptere efter reglerne i adoptionsloven. Bestemmelsen giver adoptanter, der bor i Danmark, mulighed for at adoptere et barn, der har bopæl i udlandet. Det vil skulle afgøres efter lovgivningen i det pågældende land, om en dansk adoption anerkendes der. Endvidere vil det dreje sig om lovens § 29 c, hvorefter en ansøgning om adoption skal indgives til Familieretshuset, som udgangspunkt ved anvendelse af den digitale løsning, som Familieretshuset stiller til rådighed (digital selvbetjening), og om lovens § 29 b, hvorefter Familieretshusets afgørelser om adoption kan påklages til Ankestyrelsen.

Derimod vil adoption af en voksen ikke længere være betinget af, at den, der ønskes adopteret, er blevet opfostret af adoptanten inden det fyldte 18. år, ligesom samlivskravet på 2½ år ikke vil gælde ved stedbarnsadoption af en voksen. Samtidig bliver det muligt at gennemføre en voksenadoption i en situation, hvor adoptanten er gift eller har en samlever, og hvor denne ægtefælle eller samlever ikke selv ønsker at adoptere.

Den omstændighed, at en voksen, der ønsker at blive adopteret, har søskende, herunder mindreårige søskende, der ikke adopteres samtidigt, ikke bør tale imod adoptionen, selvom adoptionen vil betyde, at søskende stilles forskelligt med hensyn til forældreskab.

Den foreslåede bestemmelse i § 15 b, stk. 2, i adoptionsloven vil betyde, at der som i dag vil kunne gennemføres en stedbarnsadoption af en voksen. Med den foreslåede bestemmelse i § 15 b, stk. 1, i adoptionsloven vil der ved stedbarnsadoption af en voksen ikke længere blive stillet krav om 2½ års samliv mellem adoptivbarnet og adoptanten. Med forslaget vil den adopterede således kunne bevare det retlige bånd til én af sine oprindelige forældre og samtidig etablere et nyt retligt bånd til adoptanten uanset længden af et eventuelt forudgående samliv mellem de tre.

Den foreslåede bestemmelse i § 15 b, stk. 3, i adoptionsloven vil betyde, at bestemmelserne i lovens §§ 3, 13 og 14, der er placeret i kapitel 1 i adoptionsloven, også vil skulle finde anvendelse ved adoption af en voksen. Det vil i relation til § 13 betyde, at der vil skulle indhentes en erklæring fra forældrene om deres holdning til adoptionen. Uanset at forældrene ikke kan modsætte sig en adoption af en voksen, så vil denne inddragelse af forældrene som beskrevet oven for kunne have betydning for vurderingen af, om adoptionen vil være bedst for både den, der ønskes adopteret, og adoptanten, idet forældrene vil kunne bidrage med oplysninger om det voksne barns tilknytning til den kommende adoptant.

Endvidere vil man ved adoption af en voksen ikke kunne adoptere sit eget barn (§ 3), og en voksenadoption vil ikke kunne gennemføres uden indhentelse af en erklæring fra værgen for den, der søges adopteret, hvis denne er under værgemål (§ 14).

Endelig bemærkes, at en person, der bliver adopteret som voksen, ikke efter reglerne i lov om indfødsret, jf. lovbekendtgørelse nr. 1656 af 23. december 2022, kan opnå dansk statsborgerskab

som følge af adoptionen. Ligeledes giver en sådan adoption heller ikke ret til familiesammenføring efter udlændingeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1079 af 10. august 2023.

Begrundelsen for den foreslåede bestemmelse i § 15 b i adoptionsloven er, at det bør anerkendes, at tætte, familielignende relationer ikke kun opstår, før man bliver voksen, men at sådanne relationer lige så vel kan opstå, når man er blevet voksen. Derfor bør der være mulighed for at adoptere en voksen under betingelser, at der varetager de hensyn og afspejler de behov, som kendetegner en sådan adoption. Det må således generelt antages, at myndige personer selv kan vurdere, hvad der vil være bedst for dem, og da disse sager ikke rummer tungtvejende hensyn til andre involverede, bør betingelserne for voksenadoption være betydeligt lempeligere end ved adoption af personer, der ikke er fyldt 18 år. Adoption af en voksen bør derfor ikke være betinget af, at den, der ønskes adopteret, er blevet opfostret af adoptanten inden det fyldte 18. år, ligesom samlivskravet på 2½ år ikke bør gælde ved stedbarnsadoption af en voksen.

Videre foreslås det, at der i det foreslåede nye kapitel 1 a i adoptionsloven som § 15 c, 1. pkt., indsættes en bestemmelse, hvorefter der ved indgivelse af en ansøgning om adoption efter § 15 b betales et gebyr. Ved 2. pkt. foreslås det, at gebyrets størrelse fastsættes og reguleres årligt af social- og boligministeren, og ved 3. pkt. at gebyrets størrelse fastsættes således, at det svarer til omkostningerne ved Familieretshusets og Ankestyrelsens behandling af sager om adoption efter § 15 b. Samtidig foreslås det ved 4. pkt., at social- og boligministeren fastsætter regler om betaling af gebyret.

De foreslåede bestemmelser i § 15 c, 1.-3. pkt., i adoptionsloven vil betyde, at borgeren ved indgivelse af en ansøgning om voksenadoption efter den foreslåede bestemmelse i § 15 b i adoptionsloven vil skulle betales et gebyr, hvis størrelse vil skulle fastsættes og reguleres en gang årligt af social- og boligministeren, og hvis størrelse vil skulle fastsættes således, at det svarer til omkostningerne ved Familieretshusets og Ankestyrelsens behandling af sager om voksenadoption. I forhold til Ankestyrelsen vil der være tale om omkostningerne ved behandlingen af klager over Familieretshusets afgørelser om voksenadoption.

Gebyret vil skulle betales for behandlingen af en ansøgning om voksenadoption, og gebyret vil derfor ikke blive tilbagebetalt, hvis ansøgningen afslås eller trækkes tilbage.

Endelig bemærkes, at der ikke vil skulle betales gebyr efter den foreslåede bestemmelse i § 15 c i adoptionsloven, hvis ansøgning om adoption er indgivet inden den, der søges adopteret, er fyldt 18 år, men afgørelsen ikke er truffet inden det fyldte 18. år således, at afgørelsen som nævnt ovenfor vil skulle træffes efter den foreslåede bestemmelse i § 15 b i adoptionsloven.

Den foreslåede bestemmelse i § 15 c, 4. pkt., i adoptionsloven vil betyde, at social- og boligministeren vil skulle fastsætte regler om betaling af gebyret, herunder om at gebyret vil skulle betales ved indgivelsen af ansøgningen om voksenadoption, og at Familieretshuset vil kunne afvise ansøgningen, hvis gebyret ikke betales. I praksis vil Familieretshuset dog normalt rette henvendelse til ansøgeren om betaling af gebyret, og ansøgningen vil kun blive afvist, hvis gebyret fortsat ikke bliver betalt.

Begrundelsen for forslaget om at indføre gebyr for behandlingen af sager om voksenadoption er, at adoption af en voksen i modsætning til adoption af et barn ikke har en juridisk betydning i hverdagen for de involverede. Da adoption af en voksen således ikke er udtryk for en juridisk

nødvendighed, og da adoptionen heller ikke skal varetage et praktisk behov for omsorg hos den adopterede, bør lempelse af adgangen til at adoptere en voksen efter ministeriets opfattelse følges af en indførelse af et omkostningsbestemt brugerbetalt gebyr.

Endelig foreslås det, at der i § 16, stk. 2, i adoptionsloven efter henvisningen til § 5 a indsættes »eller § 15 b«.

Forslaget vil betyde, at ved stedbarnsadoption af en voksen efter den foreslåede bestemmelse i § 15 b i adoptionsloven vil lovens § 16, stk. 2, finde anvendelse således, at den adopterede i forhold til adoptanten og dennes nuværende eller tidligere ægtefælle eller samlever får samme retsstilling, som om den adopterede var deres fælles barn.

Forslaget skal ses i sammenhæng med ovennævnte forslag om i adoptionsloven som § 15 b at indsætte bestemmelser om voksenadoption, herunder ved stedbarnsadoption. Ved stedbarnsadoption af en voksen bør adoptionen have samme retsvirkninger som stedbarnsadoption i andre situationer, således at barnet bliver fælles barn af barnets retlige forælder og dennes nuværende eller tidligere ægtefælle eller samlever.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.3.3, og lovforslagets § 2, nr. 1 og 2, og bemærkningerne hertil.

Til nr. 9 og 10

Efter § 25 b, stk. 1, 1. pkt., i adoptionsloven består Adoptionsnævnet af en formand og et antal andre medlemmer. Efter bestemmelsens 2. pkt. skal formanden være landsdommer eller højesteretsdommer. I behandlingen af hver klagesag deltager efter bestemmelsens 3. pkt. mindst 5 medlemmer, herunder formanden eller 1 medlem, der har bestået juridisk kandidateksamen. Social- og boligministeren fastsætter efter bestemmelsens 5. pkt. forretningsordenen for nævnet.

Efter § 25 b, stk. 2, 1. pkt., i adoptionsloven beskikkes nævnets medlemmer samt stedfortrædere for disse af social- og boligministeren for indtil 4 år ad gangen. Et medlem kan efter bestemmelsens 2. pkt. i alt være beskikket i 8 år, og efter bestemmelsens 3. pkt. gælder det samme for en stedfortræder.

§ 25 b, stk. 2, 1. pkt., blev indsat i adoptionsloven ved lov nr. 494 af 12. juni 2009 om ændring af adoptionsloven og forskellige andre love (Adoption uden samtykke, stedbarnsadoption af registreret partners barn fra fødslen m.v.). Ifølge forarbejderne til bestemmelsen var den begrundet i, at beskikkelse som medlem af Adoptionsnævnet maksimalt burde strække sig over 8 år, idet der bør sikres en kontinuerlig udskiftning af nævnets medlemmer.

Efter § 1, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 728 af 10. juli 2019 om forretningsordenen for Adoptionsnævnet består Adoptionsnævnet af en formand, der skal være landsdommer eller højesteretsdommer, og af 9 andre medlemmer, heraf fire medlemmer med lægelig sagkundskab (pædiatri, intern medicin, psykiatri og børne- og ungdomspsykiatri), 1 psykolog, 1 socialrådgiver, 2 lægmedlemmer samt 1 jurist fra Ankestyrelsen. Efter bestemmelsens stk. 3 er det juridiske medlem næstformand for nævnet. Næstformanden træder i formandens sted, hvis formanden er forhindret. Efter bekendtgørelsens § 5, stk. 1, stiller Ankestyrelsen sekretariatsbistand til rådighed for nævnet.

I praksis udpeges der ikke en stedfortræder for formanden, men for næstformanden. Endvidere beskikkes næstformanden og dennes stedfortræder blandt medarbejderne i den enhed i Ankestyrelsen, der stiller sekretariatsbistand til rådighed for Adoptionsnævnet.

Efter bekendtgørelsens § 2 er Adoptionsnævnets væsentligste opgaver at behandle klager over afgørelser, der er truffet af adoptionsrådene, ved national adoption at udvælge den godkendte ansøger, som skønnes bedst egnet til at adoptere et bestemt barn, at udnævne et antal særligt sagkyndige børnelæger, der kan vejlede adoptionsansøgere i forbindelse med matchningsforslag, at indsamle, bearbejde og formidle viden om adoption og at udgive en årsberetning.

Det foreslås, at i § 25 b, stk. 1, 1. pkt., i adoptionsloven indsættes efter »formand«: », en næstformand«, at i bestemmelsens 2. pkt. indsættes efter »højesteretsdommer«: », og næstformanden skal være jurist og ansat i Ankestyrelsen«, og at i bestemmelsens 3. pkt. ændres »1 medlem, der har bestået juridisk kandidateksamen« til: »næstformanden«.

Videre foreslås det, at i § 25 b, stk. 2, i adoptionsloven indsættes som 4. pkt. en bestemmelse, hvorefter 2. og 3. pkt. ikke gælder for næstformanden og dennes stedfortræder.

Forslaget vil betyde, at næstformanden for Adoptionsnævnet og dennes stedfortræder ikke vil være omfattet af bestemmelserne i § 25 b, stk. 2, 2. og 3. pkt., i adoptionsloven. Dette vil indebære, at næstformanden vil kunne beskikkes som næstformand for nævnet i længere tid end 8 år, og at stedfortræderen for næstformanden tilsvarende vil kunne beskikkes som stedfortræder for næstformanden i længere tid end 8 år.

Videre vil forslaget betyde, at det lovfæstes, at der er en næstformand for Adoptionsnævnet, og at denne næstformand og dennes stedfortræder skal være jurist og ansat i Ankestyrelsen.

Begrundelsen for forslaget er, at næstformanden for Adoptionsnævnet og dennes stedfortræder begge skal være jurister og ansat i Ankestyrelsen, der stiller sekretariatsbistand til rådighed for nævnet. Næstformanden og dennes stedfortræder har derfor ansvaret for kontinuiteten i nævnets arbejde, og de bør derfor ikke være omfattet af den maksimale beskikkelsesperiode på 8 år, der følger af § 25 b, stk. 2, 2. og 3. pkt., i adoptionsloven.

Til nr. 11-13

Kapitel 5 a i adoptionsloven, der har overskriften »Døgnpleje, midlertidig placering, surrogatmoderskab og straf«, indeholder i § 33, stk. 1, en bestemmelse, hvorefter hjælp ikke må ydes eller modtages med henblik på at opnå forbindelse mellem en kvinde og en anden, der ønsker, at kvinden skal føde et barn til denne. Efter bestemmelsens stk. 2 må annoncering ikke foretages med henblik på at opnå en forbindelse, som nævnt i stk. 1. § 33 har overskriften »Formidling af surrogatmoderskab«.

Endvidere indeholder kapitel 5 a i adoptionsloven i § 34, stk. 1, nr. 2, en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at med bøde eller fængsel indtil 4 måneder straffes den, der overtræder §§ 31, 32 eller 33.

Det foreslås, at i *overskriften* til kapitel 5 a i adoptionsloven udgår », surrogatmoderskab«, at *overskriften* før § 33 og § 33 i adoptionsloven ophæves, og at i § 34, stk. 1, nr. 2, i adoptionsloven ændres »§§ 31, 32 eller 33« til »§§ 31 eller 32«.

Forslaget vil medføre, at det ikke længere efter adoptionsloven vil være strafbart at formidle surrogataftaler. Formidling af surrogataftaler vil dog fortsat være strafbart, jf. de foreslåede bestemmelser i §§ 30 j og 35 i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 10 og 17.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.4, samt til de foreslåede bestemmelser i §§ 30 j og 35 i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 10 og 17, og bemærkningerne hertil.

Til § 3

Til nr. 1

Forældreansvarsloven indeholder i §§ 6-7 a en række bestemmelser om etablering af forældremyndighed, herunder fælles forældremyndighed, direkte som følge af loven. Efter disse bestemmelser er det udgangspunktet, at forældre, der er gift med hinanden ved barnets fødsel, har fælles forældremyndighed, og at en ugift mor har forældremyndigheden alene. Det kræver således i disse situationer ikke en myndighedsbeslutning at etablere forældremyndigheden.

Det foreslås, at der som § 7 b i forældreansvarsloven indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at ved registrering og anerkendelse af og afgørelse om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab efter kapitel 1 b, 5 b og 5 c i børneloven får forældrene fælles forældremyndighed. Har barnet kun en forælder, har denne forældremyndigheden alene.

Forslaget vil betyde, at når der etableres moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab (forældreskab) på grundlag af en surrogataftale ved registrering, anerkendelse eller afgørelse efter de foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 b og 5 c i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, vil det tiltænkte forældrepar få fælles forældremyndighed. Er der kun én tiltænkt forælder, vil vedkommende få forældremyndigheden alene.

Den foreslåede tildeling af forældremyndighed vil ikke kræve en myndighedsbeslutning, og med tildelingen af forældremyndigheden efter den foreslåede bestemmelse vil surrogatmoren og hendes eventuelle ægtefælle ikke længere have forældremyndighed over barnet.

Begrundelsen for forslaget er, at et barn, hvis forældreskab efter de foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 b og 5 c i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, fastslås på grundlag af en surrogataftale, bør have samme retsforhold til de tiltænkte forældre som børn, der fødes af et ægtepar eller et samlevende par. De tiltænkte forældre bør derfor have fælles forældremyndighed. Er der kun én tiltænkt forælder, bør denne på samme måde som en enlig mor have forældremyndigheden alene.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1 og 2.2 og til de ved lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 b og 5 c i børneloven og bemærkningerne til dem.

Til nr. 2

Efter § 13, stk. 2, i forældreansvarsloven kan forældremyndigheden ved aftale godkendt af Familieretshuset eller familieretten overføres til andre end forældre. Forældremyndigheden kan overføres til et ægtepar eller et samlevende par i forening, herunder til den ene forælder og dennes ægtefælle eller samlever. Endvidere kan en forældremyndighedsindehaver og en af barnets forældre

aftale at have fælles forældremyndighed. Efter bestemmelsens stk. 3, 2. pkt., er en aftale efter stk. 2 ikke er gyldig, hvis der ydes vederlag eller betaling for tabt arbejdsfortjeneste til forældremyndighedens indehaver.

Bestemmelsen i stk. 2 omfatter situationer, hvor forældremyndigheden over et barn ønskes overført til en person eller et par, der ikke er barnets retlige forældre, med den virkning, at personen får forældremyndigheden alene, eller at parret får fælles forældremyndighed. Bestemmelsen anvendes f.eks., når forældrene ikke er i stand til at tage sig af barnet og ønsker, at barnets skal bo hos nære familiemedlemmer, der skal have forældremyndigheden over barnet for retligt at kunne varetage den daglige omsorg for barnet. Overførsel af forældremyndighed er i sådanne situationer et mindre indgribende tiltag end adoption, der medfører ændring af det retlige forældreskab til barnet. Aftalen godkendes som udgangspunkt, når forældremyndigheden ønskes overført til nære familiemedlemmer. Ønskes forældremyndigheden overført til andre end nære familiemedlemmer, foretages der en nærmere undersøgelse af, om overførslen er bedst for barnet. Der lægges herved bl.a. vægt på, om der er tale om omgåelse af adoptionslovgivningen.

Endvidere omfatter bestemmelsen i stk. 2 situationer, hvor en af barnets forældre ønsker at have fælles forældremyndighed med sin ægtefælle eller samlever. Dette drejer sig for det første om situationer, hvor barnets forældre ikke bor sammen, og den forælder, som barnet bor hos, har en ægtefælle eller samlever, med hvem vedkommende ønsker at have fælles forældremyndighed. For det andet drejer det sig om situationer, hvor et ægtepar eller et samlevende par sammen har fået et barn ved en surrogataftale, og de ønsker at have fælles forældremyndighed over barnet, fordi ægtefællens eller samleverens forældreskab til barnet ikke er blevet etableret efter dansk ret. I disse situationer anses etablering af fælles forældremyndighed som udgangspunkt som bedst for barnet, da ægtefællen eller samleveren allerede fungerer som social forælder til barnet.

Fælles for de nævnte situationer er, at aftalen indebærer overførslen af forældremyndighed til tredjemand, dvs. en person der ikke er forælder til barnet. Aftaler om forældremyndighed mellem barnets forældre er reguleret i §§ 9-10 a og § 13, stk. 1, i forældreansvarsloven.

Det bemærkes, at afgørelser efter forældreansvarsloven efter lovens § 4 skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, og efter lovens § 34 skal barnet inddrages under sager om forældremyndighed, så dets perspektiv og eventuelle synspunkter kan komme til udtryk. Dette kan ske ved samtaler med barnet, børnesagkyndige undersøgelser eller på anden måde, der belyser barnets perspektiv.

Endvidere bemærkes, at efter lovens § 36, stk. 1, skal der indhentes en erklæring fra den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, inden en aftale om forældremyndighed efter lovens § 13, stk. 2, godkendes. Det beror på en konkret vurdering, hvilken betydning en protest mod aftalen om forældremyndighed skal tillægges.

Ordlyden af bestemmelsen i § 13, stk. 3, 2. pkt., i forældreansvarsloven indebærer, at i sager om godkendelse af aftaler om overførsel af forældremyndighed til tredjemand er aftalen ugyldig, hvis overførslen af forældremyndigheden er betinget af betaling til en forældremyndighedsindehaver. Der er således i de omhandlede situationer et ubetinget forbud mod at godkende sådanne aftaler om overførsel af forældremyndighed, når der er ydet vederlag. Dette betyder, at efter ordlyden af § 13, stk. 3, 2. pkt., finder lovens § 4 om barnets bedste ikke anvendelse ved ansøgning om godkendelse af sådanne aftaler.

Bestemmelsen i § 13, stk. 3, 2. pkt., blev indsat i forældreansvarsloven ved § 1, nr. 11, i lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om Familieretshuset og skærpet fokus på beskyttelsen af barnet i sager efter forældreansvarsloven). Ifølge bemærkningerne til denne bestemmelse fremgik det inden lovens ikrafttræden af § 3, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 146 af 22. februar 2016 om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v., at hvis der ydes vederlag eller betaling for tabt arbejdsfortjeneste til indehaveren af forældremyndigheden, kan en aftale om overførsel af forældremyndighed til andre end forældre ikke godkendes. Bestemmelsen i § 13, stk. 3, 2. pkt., i forældreansvarsloven var således en videreførelse af bekendtgørelsens § 3, stk. 2, idet det af ordensmæssige hensyn fandtes rigtigst, at bestemmelsen fremgår af forældreansvarsloven. Bemærkningerne indeholdt ikke en nærmere beskrivelse af bestemmelsens anvendelsesområde. Der henvises til Folketingstidende 2018-19, A, L 91, som fremsat, side 66.

Bestemmelsen i § 3, stk. 2, i bekendtgørelsen om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v., udsprang af forslaget til lov nr. 326 af 4. juni 1986 om ændring af adoptionsloven og indfødsretsloven (Formidling af adoption m.v.). Om denne lov og bemærkningerne til den henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.3.2.1.1.

Ovennævnte bestemmelser om forbud mod godkendelse af aftaler om overførsel af forældremyndighed, når der er betalt vederlag, skal ses i lyset af, at surrogataftaler efter dansk ret ikke har retsvirkninger, og at retligt forældreskab til børn født på grundlag af en surrogataftale derfor efter dansk ret kun kan etableres ved adoption. På grund af de strenge adoptionsbetingelser, herunder forbuddet i § 15 i adoptionsloven mod adoption, når der er betalt vederlag, søger tiltænkte forældre i nogle situationer i stedet at få fælles forældremyndighed over barnet ved, at barnets far aftaler fælles forældremyndighed med sin ægtefælle eller samlever, der også er barnets sociale forælder. Hvis der ydes vederlag til forældremyndighedsindehaveren for surrogataftalen, må ovennævnte lovbemærkninger forstås sådan, at aftalen ikke kan godkendes.

Det bemærkes, at § 13, stk. 3, 2. pkt., kun finder anvendelse, når modtageren af betalingen m.v. er en forældremyndighedsindehaver, der har forældremyndigheden alene eller har del i forældremyndigheden. Har den forælder, der modtager vederlaget m.v., ikke del i forældremyndigheden, finder bestemmelsen ikke anvendelse. I sådanne situationer er § 13, stk. 3, 2. pkt., derfor ikke til hinder for at godkende aftalen om overførsel af forældremyndighed. Dette har navnlig betydning, når det tiltænkte forældrepar forældreskab er fastslået i udlandet på baggrund af en surrogataftale, idet fastslåelsen af forældreskabet typisk vil betyde, at det tiltænkte forældrepar har fået tildelt forældremyndighed over barnet, og at surrogatmoren ikke har forældremyndighed over barnet. Efter Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn anerkender Danmark som udgangspunkt udenlandsk forældremyndighed, forudsat at barnet boede i det pågældende land, da forældremyndigheden blev tildelt.

Det følger af artikel 3 i børnekonventionen, at i alle foranstaltninger vedrørende børn, skal barnets bedste komme i første række. Et ubetinget forbud mod at godkende aftaler om overførsel af forældremyndighed, når der er betalt vederlag til forældremyndighedens indehaver, er således ikke fuldt ud foreneligt med børnekonventionen.

Dette indebærer, at 13, stk. 3, 2. pkt., i forældreansvarsloven skal administreres i overensstemmelse med børnekonventionen således, at uanset betaling af vederlag skal aftalen godkendes, hvis den er bedst for barnet

Familieretshuset har oplyst, at bestemmelsen administreres i overensstemmelse hermed.

Det foreslås, at følgende tilføjes til § 13, stk. 3, 2. pkt., i forældreansvarsloven: »medmindre aftalen trods ydelse af vederlag eller betaling for tabt arbejdsfortjeneste kan antages at være bedst for barnet«.

Forslaget vil indebære, at selvom der er betalt vederlag til forældremyndighedsindehaveren for overførslen af forældremyndighed, vil der skulle foretages en vurdering af, om overførslen af forældremyndighed i den konkrete situation vil være den bedste løsning for barnet.

I sager, hvor en af barnets forældre ønsker at have fælles forældremyndighed med sin ægtefælle eller samlever, der allerede fungerer som social forælder for barnet, må det i udgangspunktet antages, at etablering af fælles forældremyndighed trods betaling af vederlag må anses som bedst for barnet. Aftalen bør derfor godkendes, medmindre barnet giver udtryk for ikke at ønske fælles forældremyndighed, eller den anden forælder efter § 36, stk. 1, i forældreansvarsloven protesterer mod etablering af fælles forældremyndighed, og der er grundlag for at tage hensyn til denne protest.

Derimod bør aftaler, hvorved forældremyndighed mod betaling af vederlag søges overført til personer, som hverken barnet eller dets forældre har nogen nær relation til fortsat i udgangspunktet afslås under henvisning til både hensynet til barnets bedste og betalingen. Det bør således fortsat ikke være muligt at købe sig til forældremyndigheden over et barn, som man ikke har nogen nær relation til.

Med den foreslåede ændring vil § 13, stk. 3, 2. pkt., i forældreansvarsloven blive bragt i overensstemmelse med den aktuelle forståelse af bestemmelsen, jf. beskrivelsen af gældende ret.

Der henvises til den tilsvarende ændring af § 15 i adoptionsloven, jf. lovforslagets § 2, nr. 5 og 6, og bemærkningerne hertil og de almindelige bemærkninger, punkt 2.3.2.

Til § 4

Til nr. 1

Det fremgår af § 5, stk. 1, i Familieretshusloven, at enkle sager visiteres til behandling efter bestemmelsen i lovens kapitel 8. Sager omfattet af denne bestemmelse betegnes i loven som § 5-sager. Efter lovens § 5, stk. 2, nr. 4, behandles sager om anerkendelse af faderskab og medmoderskab efter § 14 i børneloven som udgangspunkt som § 5-sager. For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.3.5.

Det foreslås, at § 5, stk. 2, nr. 4, i børneloven affattes således: »Registrering og anerkendelse af moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab efter §§ 3 d, 14 og 30 e i børneloven.«

Forslaget vil betyde, at Familieretshuset også vil skulle behandle sager om registrering og anerkendelse af moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab på grundlag af surrogataftaler efter de foreslåede §§ 3 d og 30 e i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, som § 5-sager.

Forslaget vil ikke ændre Familieretshusets behandling af sager om anmeldelse af faderskab og medmoderskab efter den gældende bestemmelse i § 14 i børneloven.

Begrundelsen for forslaget er, at sager om registrering og anmeldelse af forældreskab som følge af en surrogataftale bør behandles af den samme myndighed, som behandler sager om anmeldelse af faderskab og medmoderskab.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1, og til de ved lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, foreslåede bestemmelser i §§ 3 d og 30 e i børneloven og bemærkningerne dertil.

Til nr. 2

Det fremgår af § 6, stk. 1, i Familieretshusloven, at mindre enkle sager visiteres til behandling efter bestemmelsen i lovens kapitel 9 (§§ 26 og 27). Sager omfattet af denne bestemmelse betegnes i loven som § 6-sager.

Det følger af lovens § 26, at Familieretshuset foretager oplysning af en § 6-sag og tilbyder parterne rådgivning og konflikthåndtering. Finder parterne ikke en løsning på deres uenighed, træffer Familieretshuset afgørelse i sagen, når den er oplyst efter bestemmelserne i den lov, som sagen er omfattet af, jf. dog § 27.

Efter lovens § 27, stk. 2, indbringer Familieretshuset navnlig en § 6-sag, der ikke er omfattet af forældreansvarsloven, for familieretten til afgørelse, når sagen indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger.

Efter lovens § 6, stk. 2, behandles en række sagstyper dog altid som § 6-sager, der afgøres af Familieretshuset efter § 26. I disse sager vil afgørelsen altid skulle træffes af Familieretshuset. Familieretshuset kan således ikke indbringe sådanne sager for familieretten til afgørelse efter § 27 i Familieretshusloven.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.3.5.

Det foreslås, at i § 6, stk. 2, i børneloven indsættes efter nr. 12 som *nr. 13* følgende: »13) Sager om forældreskab ved surrogataftaler efter kapitel 5 b og 5 c i børneloven.«

Forslaget vil betyde, at når der skal træffes afgørelse om forældreskab (moderskab, faderskab, medmoderskab og faderskab) på grundlag af en surrogataftale efter de ved lovforslagets § 1, nr. 10, foreslåede bestemmelser i §§ 30 f og 30 i i børneloven, vil afgørelsen altid skulle træffes af Familieretshuset. Familieretshuset vil således ikke kunne indbringe en sag om forældreskab på grundlag af en surrogataftale for familieretten til afgørelse efter § 27 i Familieretshusloven.

Begrundelsen for dette er, at på grund af de omhandlede forældreskabssagers særlige karakter bør den indledende afgørelse i sagen træffes af Familieretshuset. Disse afgørelser vil efter § 39 i Familieretshusloven altid kunne indbringes for familieretten til prøvelse.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1, og til de ved lovforslagets § 1, nr. 10, foreslåede bestemmelser i §§ 30 f og 30 i i børneloven og bemærkningerne dertil.

Til nr. 3

Det følger af § 27, stk. 1, nr. 3, i Familieretshusloven, at Familieretshuset indbringer en § 6-sag for familieretten til afgørelse, når sagen er oplyst, parterne ikke har fundet en løsning på deres uenighed, og der skal træffes en afgørelse om samvær efter § 21, jf. § 19, i forældreansvarsloven, og denne afgørelse vil være indgribende for barnet. Det er Familieretshuset, der vurderer, om en afgørelse om samvær vil være indgribende for barnet. Det afgørende for denne vurdering er, om der er tale om større ændringer af samværet. Bestemmelsen omfatter først og fremmest sager, der drejer sig om, om der overhovedet skal være samvær eller ej, samt sager om væsentlige udvidelser eller indskrænkninger af samværet. Derimod omfatter bestemmelsen ikke mindre ændringer som f.eks., om samvær skal afholdes i lige eller ulige uger, tidspunkt for afhentning til samvær og stillingtagen til enkeltstående samvær. Karakteren af parternes konflikt vil også kunne have betydning i den samlede afvejning.

Efter § 6 i Familieretshusloven visiteres mindre enkle sager til behandling efter bestemmelserne i lovens kapitel 9, der bl.a. omfatter § 27. Sager omfattet af § 6 betegnes som § 6-sager.

Hvis der er uenighed om omfanget og udøvelsen af samvær, kan der efter § 21 i forældreansvarsloven træffes afgørelse herom og fastsættes de nødvendige bestemmelser i forbindelse hermed. Samværet fastsættes ud fra en konkret vurdering af barnets forhold. Fastsættelse af samvær kan afslås, og en aftale eller afgørelse om samvær kan ændres eller ophæves. De nærmere regler om fastsættelse af samvær findes i lovens §§ 19-21.

Det følger af § 19 i forældreansvarsloven, at barnets forbindelse med begge forældre søges bevaret ved, at barnet har ret til samvær med den forælder, som det ikke har bopæl hos.

Bestemmelserne §§ 20 og 20 a i forældreansvarsloven regulerer samvær med andre end forældre. Det følger af lovens § 20, stk. 1, at hvis en forælder eller begge forældre er døde, eller en forælder er ukendt, kan der fastsættes samvær med barnets nærmeste pårørende, som det er knyttet til. Er der ikke eller kun i yderst begrænset omfang samvær med den forælder, som barnet ikke har bopæl hos, kan der efter bestemmelsens stk. 2 fastsættes samvær med barnets nærmeste pårørende, som det er knyttet til. Det følger endvidere af lovens § 20 a, at hvis barnet er adopteret, kan der efter anmodning fra barnets oprindelige slægtninge fastsættes samvær med disse, navnlig hvis barnet forud for adoptionen havde samvær eller anden form for kontakt med den, som anmoder om fastsættelse af samvær.

Det foreslås, at i § 27, *stk. 2, nr. 3*, i Familieretshusloven ændres »§ 19» til »§§ 19-20 a«.

Forslaget vil betyde, at Familieretshuset ikke vil kunne træffe afgørelse om samvær efter §§ 20 og 20 a i forældreansvarsloven, hvis afgørelsen vil være indgribende for barnet. Familieretshuset vil i stedet skulle indbringe sådanne sager til familieretten til afgørelse.

Begrundelsen for forslaget er, at ved indførelsen af § 27, stk. 2, nr. 3, i Familieretshusloven var det intentionen, at bestemmelsen skulle omfatte alle samværsager efter forældreansvarsloven, bortset fra midlertidige afgørelser. Der henvises til bemærkningerne til bestemmelsen, jf. Folketingstidende 2018-19, A, L 90 som fremsat, punkt 3.3.6.2 og 3.3.6.3. Med forslaget bringes bestemmelsen i overensstemmelse med intentionerne bag den.

Til nr. 4

Efter § 35, stk. 2, i Familieretshusloven har registrering af faderskab og medmoderskab foretaget af Familieretshuset virkning fra registreringen, og anmeldelse af faderskab og medmoderskab til Familieretshuset har virkning fra Familieretshusets modtagelse af anmeldelsen.

Efter lovens § 37, stk. 1, nr. 1, har afgørelser om faderskab og medmoderskab efter børneloven truffet af Familieretshuset som udgangspunkt virkning 2 uger efter, at afgørelsen er truffet.

Det foreslås, at to steder i § 35, stk. 2, og i § 37, stk. 1, nr. 1, i børneloven ændres »faderskab og medmoderskab« til: »moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab«.

Forslaget skal ses i sammenhæng med, at Familieretshuset med de foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 og 5 c i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 10, vil skulle registrere, anerkende og træffe afgørelse om moderskab, faderskab, medmoderskab og faderskab) på grundlag af en surrogataftale. Der bør for disse registreringer, anerkendelser og afgørelse gælde samme regler om virkningstidspunkt som for registreringer, anerkendelser og afgørelse af faderskab og medmoderskab efter de gældende regler.

Der henvises i øvrigt til de ved lovforslagets § 1, nr. 10, foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 b og 5 c i børneloven og bemærkningerne dertil.

Til nr. 5

Efter § 45 i Familieretshusloven nedsætter social- og boligministerens et rådgivende udvalg i Familieretshuset. Udvalget har til opgave at bidrage til Familieretshusets sikring af kvaliteten i sagsbehandlingen og den løbende udvikling af Familieretshusets støtte og rådgivning til børn og tilbud om rådgivning og konflikthåndtering. Medlemmerne af udvalget virker i personlig kapacitet og ikke som repræsentant for en eventuel interesseorganisation. De vælges for fire år og kan genudpeges.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.6.

Det foreslås, at § 45, stk. 2-4, i Familieretshusloven ophæves, og at der i bestemmelsen som *stk. 2* indsættes en bestemmelse, hvorefter social- og boligministeren fastsætter nærmere regler for udvalget, herunder udvalgets forretningsorden og sammensætning.

Forslaget vil indebære, at social- og boligministeren vil skulle fastsætte nærmere regler for udvalget, herunder udvalgets forretningsorden og sammensætning. Bestemmelsen påtænkes udmøntet således, at ministeren i en bekendtgørelse vil fastlægge, hvilke organisationer m.v. der vil kunne indstille medlemmer til udvalget, og at disse organisationer m.v. vil kunne indstille en suppleant eller flere suppleanter for hvert udvalgsmedlem.

Det vil ligeledes skulle fremgå af bekendtgørelsen, at ved fastsættelsen af, hvem der skal have denne indstillingsret, vil der navnlig skulle lægges vægt på, at de udvalgte organisationer m.v. har viden om og arbejder inden for et eller flere af de områder, der fremgår af § 2, stk. 5, i bekendtgørelse nr. 1303 af 4. december 2019 om forretningsordenen for det rådgivende udvalg i Familieretshuset, og at der i udvalget er viden om LGBT+- og integrationsproblematikker med relation til den familieretlige lovgivning.

Har flere organisationer m.v. viden om et af de omhandlede områder, bestemmer ministeren, hvilken eller hvilke af disse, der skal have indstillingsret. Ved beslutning om, hvilken organisation

m.v. eller hvilke organisationer m.v., der skal have indstillingsret, vil der i sådanne situationer skulle lægges vægt på dokumenterbar faglig indsigt i og viden om det pågældende område.

Inden udstedelsen af bekendtgørelsen om det rådgivende udvalg vil social- og boligministeren skulle rette henvendelse til de organisationer m.v., der har viden om et eller flere af de omhandlede områder, og opfordre dem til at overveje, om de vil anmode om at få ret til at indstille medlemmer af udvalget. En tilsvarende opfordring vil skulle offentliggøres på ministeriets hjemmeside således, at også andre organisationer m.v. vil kunne anmode om at få indstillingsret.

Det vil endvidere skulle fremgå af bekendtgørelsen, at de omhandlede organisationer m.v. ved indstilling af medlemmer og suppleanter skal redegøre for de indstillede medlemmers og suppleanters faglige kvalifikationer. Endelig vil det skulle fremgå af bekendtgørelsen, at udpegningsperioden er 4 år med mulighed for genudpegningsperiode. Hvis et medlem udtræder af udvalget, vil den pågældende organisation m.v. kunne indstille et nyt medlem, der udpeges for den resterende del af udpegningsperioden. Der vil ligeledes skulle fastsættes regler om, at hvis et medlem ikke længere er tilknyttet eller arbejder for den indstillende organisation m.v., vil udpegningsperioden bortfalde, og organisationen m.v. vil skulle indstille et nyt medlem. Tilsvarende vil skulle gælde for suppleanter.

Ved indstilling af medlemmer og suppleanter vil organisationerne m.v. efter § 9 i lov om ligestilling af kvinder og mænd, jf. lovbekendtgørelse nr. 1575 af 19. december 2022, som altovervejende udgangspunkt skulle indstille både en kvinde og en mand til hver post.

Forslaget vil ikke medføre en ændring af udvalgets kompetencer og opgaver. Forslaget vil heller ikke medføre behov for i øvrigt at ændre forretningsordenen for udvalget. Social- og boligministeren vil således fortsat skulle fastsætte regler om sekretariatsbistand for udvalget og om dækning af transportudgifter m.v. for medlemmerne, og direktøren for Familieretshuset vil fortsat være formand for udvalget.

Begrundelsen for forslaget er, at det i forbindelse med arbejdet i det rådgivende udvalg i Familieretshuset er konstateret, at den nuværende model med personlig udpegningsperiode af medlemmer på baggrund af faglige kvalifikationer og ikke som repræsentant for en organisation m.v. er uhensigtsmæssig. Det skyldes, at når et medlem ikke længere er tilknyttet en relevant organisation m.v., så vil medlemmet muligvis ikke længere have adgang til den viden, som ligger i det faglige netværk i organisationen. Dette kan medføre videnstab i udvalget, og det kan også betyde, at relevant viden fra udvalget ikke bliver videreført til organisationerne m.v. på det familieretlige område. Selvom et medlem efter et jobskifte fortsat kan bidrage med relevant viden til udvalgets arbejde, er det også uhensigtsmæssigt, at viden fra udvalget ikke bliver bragt videre til organisationerne m.v. Det er også uhensigtsmæssigt, at den personlige udpegningsperiode af medlemmer ikke giver mulighed for, at et medlem kan sende en suppleant til et møde i udvalget, hvis medlemmet er forhindret i at møde.

Sammensætningen af det rådgivende udvalg bør derfor ændres sådan, at udpegningsperioden af medlemmer til udvalget sker efter indstilling fra relevante organisationer m.v., og at der kan udpeges suppleanter for medlemmerne.

Samtidig bør det sikres, at der i udvalget er viden om LGBT+- og integrationsproblematikker, da disse problematikker kan have betydning for det familieretlige område.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.6, til bemærkningerne til lovforslagets § 14, og til lovforslagets § 15, stk. 2, og bemærkningerne dertil.

Til § 5

Til nr. 1

Det følger af § 1, stk. 1, i børnebortførelsesloven, at loven vedrører anvendelse og fuldbyrdelse efter Europarådskonventionen af 1980 af afgørelser om forældreansvar (1. pkt.). Derudover vedrører loven behandling af anmodninger om tilbagegivelse efter Haagerbørnebortførelseskonventionen af børn, der er bortført til Danmark fra en anden konventionsstat (2. pkt.). Herudover vedrører loven retshjælp til indehaveren af forældremyndigheden over et barn, som ulovligt er ført fra Danmark til udlandet eller ulovligt tilbageholdes der (3. pkt.).

Det foreslås, at der i § 1, stk. 1, i børnebortførelsesloven som 4. pkt. indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at loven også vedrører sager, hvor et barn ulovligt er ført fra Danmark til eller ulovligt tilbageholdes i en stat, som Danmark ikke samarbejder med efter de i lovens § 2, stk. 1 og 2, nævnte konventioner eller efter Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn, jf. kapitel 5 a.

Forslaget skal ses i sammenhæng med det ved lovforslagets § 5, nr. 7, foreslåede nye kapitel 5 a, der efter forslaget vil skulle indeholde bestemmelser om behandlingen af sager om tilbagegivelse af børn, der ulovligt er ført fra Danmark til eller ulovligt tilbageholdes i en stat, som Danmark ikke samarbejder med efter Europarådskonventionen af 1980, Haagerbørnebortførelseskonventionen eller Haagerbørnebeskyttelseskonventionen.

Det bemærkes, at henvisningen i den foreslåede bestemmelse i § 1, 4. pkt., til lovens § 2, stk. 1 og 2, vedrører henholdsvis Europarådskonventionen af 1980 og Haagerbørnebortførelseskonventionen.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.7, og det ved lovforslagets § 5, nr. 7, foreslåede kapitel 5 a og bemærkningerne hertil.

Til nr. 2

Det følger af § 1, stk. 2, i børnebortførelsesloven, at loven gælder for børn under 16 år.

Det foreslås, at der i § 1, stk. 2, i børnebortførelsesloven indsættes », jf. dog § 18 b«.

Forslaget skal ses i sammenhæng med den ved lovforslagets § 5 nr. 7, foreslåede bestemmelse i § 18 b i børnebortførelsesloven. Denne bestemmelse vil efter forslaget skulle indeholde regler om behandlingen af sager om tilbagegivelse af et barn, der ulovligt er ført til eller ulovligt tilbageholdes i en stat, som Danmark ikke samarbejder med efter Europarådskonventionen af 1980, Haagerbørnebortførelseskonventionen eller Haagerbørnebeskyttelseskonventionen. Det fremgår af den foreslåede bestemmelse, at den vil skulle gælde for børn under 18 år.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.7, og den ved lovforslagets § 5, nr. 7, foreslåede bestemmelse i § 18 b i børnebortførelsesloven og bemærkningerne hertil.

Til nr. 3 og 4

Efter § 2, stk. 2, i børnebortførelsesloven anvendes en række bestemmelser i loven i forhold til stater, der har tiltrådt Haagerkonventionen af 1980 om de civilretlige virkninger af internationale børnebortførelser. I lovens § 2, stk. 5, § 10, stk. 1, og § 21, stk. 1, 2. pkt., samt i overskriften til lovens kapitel 4 anvendes Haagerkonventionen som forkortelse for konventionens navn.

Det foreslås, at i § 2, stk. 2, i børnebortførelsesloven indsættes efter »børnebortførelser«: »(Haagerbørnebortførelseskonventionen)«, og at to steder i § 2, stk. 5, og i overskriften til kapitel 4, § 10, stk. 1, og § 21, stk. 1, 2. pkt., ændres »Haagerkonventionen« til: »Haagerbørnebortførelseskonventionen«.

Forslagene skal ses i sammenhæng med den ved lovforslagets § 5, nr. 1, foreslåede bestemmelse i § 1, 4. pkt., i børnebortførelsesloven, der foreslås at vil skulle indeholde en henvisning til Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn. Den bestemmelse vil betyde, at børnebortførelsesloven vil indeholde bestemmelser om to Haagerkonventioner. For at undgå misforståelser bør de gældende henvisninger i loven til Haagerkonventionen ændres sådan, at der i stedet henvises til Haagerbørnebortførelseskonventionen.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.7, og den ved lovforslagets § 3, nr. 1, foreslåede bestemmelse i § 1, 4. pkt., i børnebortførelsesloven og bemærkningerne hertil.

Til nr. 5

§§ 10 og 11 i børnebortførelsesloven indeholder regler om, at børn, som ulovligt er ført til eller ulovligt tilbageholdes i Danmark, efter anmodning som udgangspunkt skal tilbagegives, hvis barnet umiddelbart før bortførelsen eller tilbagegivelsen havde bopæl i en stat, som har tiltrådt Haagerbørnebortførelseskonventionen. Centralmyndigheden indbringer en anmodning om tilbagegivelse af et barn for familieretten, der træffer afgørelse om, hvorvidt barnet skal tilbagegives.

Hvis en afgørelse om, at et barn skal tilbagegives, ikke frivilligt efterleves, kan den forælder, som barnet er bortført fra, indgive anmodning til familieretten om fuldbyrdelse af tilbagegivelsesafgørelsen efter reglerne om tvangsfuldbyrdelse af forældremyndighed m.v. i kapitel 42 b i retsplejeloven. Når centralmyndigheden har modtaget den endelige afgørelse fra familieretten eller landsretten om, at barnet skal tilbagegives, afslutter centralmyndigheden i udgangspunktet sagen. Hvis den efterladte forælder ønsker denne tilbagegivelsesafgørelse fuldbyrdet, vejleder centralmyndigheden forælderen om fuldbyrdelsesreglerne.

Børnebortførelsesloven indeholder ikke regler om, at centralmyndigheden på partens vegne kan indgive en anmodning om fuldbyrdelse.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.7.1.2.

Det foreslås, at der i § 18 i børnebortførelsesloven som stk. 3 indsættes en bestemmelse, hvorefter centralmyndigheden kan indgive anmodning til familieretten om fuldbyrdelse af en afgørelse eller et retsforlig om tilbagegivelse af et barn efter § 10, stk. 1.

Forslaget vil betyde, at en forælder, som er bosat i udlandet, gennem centralmyndigheden vil kunne indgive en anmodning om fuldbyrdelse af en afgørelse eller et retsforlig om tilbagegivelse af et barn.

Begrundelsen for forslaget er at gøre det nemmere for den forælder, som barnet er bortført fra, at indgive en anmodning om fuldbyrdelse af en afgørelse eller et retsforlig om tilbagegivelse af barnet.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.7.

Til nr. 6

Det følger af § 12, stk. 1, i børnebortførelsesloven, at en sag om tilbagegivelse af et barn, der er bortført til Danmark fra en anden konventionsstat, behandles af familieretten. Under behandlingen af en sådan sag beskikker familieretten efter lovens § 18, stk. 2, en advokat for den, der har anmodet om tilbagegivelse af barnet. Efter § 18 a i børnebortførelsesloven udpeger social- og boligministeren efter ansøgning et antal advokater, som må anses som særligt egnede til beskikkelse efter lovens § 18, stk. 2.

En udpegning efter § 18 a gælder på ulovbestemt grundlag, indtil der foretages nye udpegninger, hvilket sker hvert fjerde år. Der er mulighed for genudpegelse.

Børnebortførelsesloven indeholder ikke regler om tilbagekaldelse af en udpegning efter § 18 a. En udpegning kan derfor kun tilbagekalde, hvis betingelserne for en ulovhjemlet tilbagekaldelse af en begunstigende forvaltningsakt er opfyldt. Det følger af almindelige retsgrundsætninger, at en forvaltningsmyndighed under visse omstændigheder har ret til at tilbagekalde en begunstigende afgørelse, også selvom den pågældende lovgivning ikke indeholder bestemmelser om tilbagekaldelse.

Selvom der således ikke kræves lovhjemmel til at tilbagekalde en afgørelse, betyder dette ikke, at adgangen til at tilbagekalde en afgørelse er fri. Det klare udgangspunkt er, at en afgørelse, som en borger ønsker at fastholde, ikke uden videre kan tilbagekalde. Det er en grundlæggende betingelse for at tilbagekalde en afgørelse, at der er en relevant og saglig begrundelse for tilbagekaldelsen.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.7.1.2.

Det forslås, at der i § 18 a i børnebortførelsesloven som *stk. 2* indsættes en bestemmelse, hvorefter en udpegning efter stk. 1 gælder i 4 år, jf. dog stk. 3. Udpegningen bortfalder ved ophør af retten til at udøve advokatvirksomhed.

Samtidig forslås det, at der i § 18 a i børnebortførelsesloven som *stk. 3* indsættes en bestemmelse, hvorefter social- og boligministeren kan tilbagekalde en udpegning efter stk. 1, hvis advokaten væsentligt har tilsidesat sine pligter som advokat i sager om børnebortførelse, eller der foreligger andre særlige grunde.

Den foreslåede bestemmelse i § 18 a, stk. 2, vil indebære, at den gældende udpegningsperiode for advokater efter den gældende bestemmelse i § 18 a i børnebortførelsesloven vil blive lovfæstet, dog med mulighed for efter den foreslåede bestemmelse i bestemmelsens stk. 3 at tilbagekalde en udpegning. Samtidig vil det blive præciseret, at en udpegning vil bortfalde, når advokatens ret til at udøve advokatvirksomhed ophører.

Den foreslåede bestemmelse i § 18 a, stk. 3, vil indebære, at social og boligministeren vil få hjemmel til at tilbagekalde en udpegning efter den gældende bestemmelse i § 18 a, hvis advokaten væsentligt har tilsidesat sine pligter som advokat i sager om børnebortførelse, eller der foreligger andre særlige grunde. Ved sådanne afgørelser vil der kunne lægges vægt på, om advokaten har tilsidesat god advokatskik, jf. § 126, stk. 1 og 2, i retsplejeloven.

De foreslåede ændringer vil ikke ændre mulighederne for at genudpege en advokat efter § 18 a i børnebortførelsesloven.

Begrundelsen for forslaget er, at den ulovbestemte adgang til at tilbagekalde advokatudpegninger efter § 18 a i børnebortførelsesloven bør lovfæstes, og at det bør præciseres, at en udpegning gælder i 4 år, og at den vil bortfalde ved ophør af retten til at udøve advokatvirksomhed.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.7, og de ved lovforslagets § 5, nr. 9, foreslåede bestemmelser i § 20 d, stk. 2 og 3, i børnebortførelsesloven og bemærkningerne hertil.

Til nr. 7

Social-, Bolig- og Ældreministeriet er udpeget som centralmyndighed for de internationale konventioner om børnebortførelse, dvs. Haagerbørnebortførelseskonventionen, Europarådskonventionen af 1980 og Haagerbørnebeskyttelseskonventionen.

Der blev den 22. maj 2013 indgået en politisk aftale mellem alle Folketingets daværende partier om en skærpet indsats for bortførte børn med henblik på at forbedre og optimere den statslige indsats i situationer, hvor børn bortføres til en anden stat af den ene forælder. På den baggrund blev der i 2014 i oprettet en koordinationsenhed for børnebortførelser med det formål at støtte og vejlede den efterladte forælder i sager om internationale børnebortførelser. Dette omfatter også sager, hvor barnet er bortført til en stat, som Danmark ikke har et konventionssamarbejde med om børnebortførelser. Enheden er placeret i Social-, Bolig- og Ældreministeriet, der arbejder med sagerne, indtil barnet fylder 18 år.

Det følger af § 3, stk. 1, i børnebortførelsesloven, at centralmyndigheden navnlig skal modtage og formidle henvendelser i henhold til konventionerne og samarbejde med centralmyndighederne i de øvrige konventionsstater. I forhold til børn, der er bortført til andre konventionsstater, drejer dette sig hovedsageligt i fremsendelse af en anmodning om tilbagegivelse til centralmyndigheden i den pågældende stat.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.5.1.

Det foreslås, at der i børnebortførelsesloven som *kapitel 5 a* indsættes et kapitel med titlen »Børnebortførelse til stater som Danmark ikke har et konventionssamarbejde med«.

Det foreslås videre, at der i det foreslåede kapitel 5 a som *§ 18 b, stk. 1*, indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at når et barn ulovligt er ført fra Danmark til eller ulovligt tilbageholdes i en stat, som Danmark ikke samarbejder med efter de i § 1 og § 2, stk. 1 og 2, nævnte konventioner, modtager og videreformidler centralmyndigheden efter § 3, stk. 2, henvendelser om tilbagegivelse af barnet.

Endelig foreslås det, at der i den foreslåede bestemmelse i § 18 b som *stk. 2* indsættes en bestemmelse, hvorefter stk. 1 gælder for børn under 18 år.

Forslaget vil betyde, at den nuværende ordning, hvorefter Social-, Bolig- og Ældreministeriet behandler sager om tilbagegivelse af børn, der ikke er fyldt 18 år, og som er bortført fra Danmark til en ikke-konventionsstat, vil blive lovfæstet. Dette vil indebære, at § 3, stk. 1, nr. 1, i børnebortførelsesloven, hvorefter centralmyndigheden skal modtage og formidle henvendelser, også vil finde anvendelse i forhold til sager om børnebortførelse til ikke-konventionsstater.

Begrundelsen for forslaget er, at behandlingen af sager om børnebortførelse til ikke-konventionsstater bør lovfæstes, herunder at de behandles af samme myndighed, der er udpeget som centralmyndighed for Haagerbørnebortførelseskonventionen og Europarådskonventionen af 1980.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.7.

Til nr. 8

§ 20 a i lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. indeholder regler om, at Social-, Bolig- og Ældreministeriet kan yde retshjælp til indehaveren af forældremyndigheden over et barn, som ulovligt er ført fra Danmark til udlandet eller ulovligt tilbageholdes der, til dækning af omkostninger i forbindelse med handlinger af retlig karakter og konfliktmægling, der foretages med henblik på tilbagegivelse af barnet.

Børnebortførelsesloven indeholder ikke regler om frister for indsendelse af en ansøgning om retshjælp. Fristen følger derfor af den almindelige forældelsesfrist på 3 år i forældelsesloven.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.7.

Det forslås, at der i § 20 a i børnebortførelsesloven som nyt *stk. 5* indsættes en bestemmelse, hvorefter ansøgninger om retshjælp til udgifter, der er omfattet af stk. 1-4 eller § 20 b, skal indgives til Social-, Bolig- og Ældreministeriet inden 6 måneder efter, at indehaveren af forældremyndigheden har fået meddelelse om, at centralmyndigheden har afsluttet sagen. Social-, Bolig- og Ældreministeriet kan i særlige tilfælde behandle en ansøgning, selv om ansøgningen er indgivet efter udløbet af fristen i 1. pkt.

Den foreslåede bestemmelse i § 20 a, stk. 5, 1. pkt., vil indebære, at en ansøgning om retshjælp vil skulle indgives inden 6 måneder efter centralmyndighedens afslutning af tilbagegivelsessagen, og at ministeriet vil skulle afvise at behandle en ansøgning om retshjælp, hvis den indsendes efter udløbet af denne frist. Med forslaget vil den generelle forældelsesfrist på 3 år efter forældelsesloven ikke længere gælde ved ansøgning om retshjælp til udgifter til behandlingen af en børnebortførelsessag.

Den foreslåede frist for at ansøge om retshjælp vil blive regnet fra det tidspunkt, hvor ansøgeren har fået meddelelse om, at centralmyndigheden har afsluttet sagen. Centralmyndigheden afslutter en sag om børnebortførelse til en anden konventionsstat, når barnet er kommet tilbage til Danmark, eller når der er truffet endelig afgørelse i udlandet om, at barnet ikke skal tilbagegives. Hvis der er tale om bortførelse til en ikke-konventionsstat, afslutter centralmyndigheden sagen enten, når barnet er kommet tilbage til Danmark, eller når barnet fylder 18 år. Sagen kan også afsluttes, efter ønske fra ansøgeren.

Den foreslåede bestemmelse i § 20 a, stk. 5, 2. pkt., vil indebære, at ministeriet vil kunne udlade at afvise at behandle en ansøgning om retshjælp, selvom den indsendes efter udløbet af den i bestemmelsens 1. pkt. foreslåede frist. Dette vil forudsætte, at der er tale om særlige tilfælde,

hvilket navnlig vil være situationen, hvis den sene ansøgning skyldes uforudsete omstændigheder, som ansøgeren ikke havde indflydelse på, f.eks. hvis ansøgeren først efter fristens udløb har modtaget afregning for oversættelsesudgifter m.v. I sådanne situationer vil der ikke være noget til hinder for inden fristens udløb at ansøge om retshjælp til dækning af de udgifter, som ansøgeren kender, men som ansøgeren på grund af manglende afregning ikke kan opføre, og derefter indsende en supplerende ansøgning om retshjælp til dækning af de omhandlede udgifter.

Ved afslutningen af en tilbagegivelsessag vil ansøgeren blive orienteret om ansøgningsfristen.

Begrundelsen for forslaget er, at det i retshjælpssager kan være nødvendigt at kontakte udenlandske myndigheder eller advokater for at få oplysninger om f.eks. mulighederne for at få dækket omkostningerne til behandlingen af sagen efter reglerne om fri proces i den stat, hvor bortførelsessagen blev behandlet. Dette kan vanskeliggøres, hvis ikke oplysningerne indhentes i forbindelse med afslutning af sagen. Med den foreslåede frist er der taget hensyn til, at ansøgeren får rimelig tid til at udarbejde ansøgningen. Dog bør ministeriet i særlige tilfælde kunne behandle en ansøgning, selvom den er indgivet efter udløbet af denne frist, f.eks. hvis den sene ansøgning skyldes uforudsete omstændigheder.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.7.1.4.

Til nr. 9

Det følger af § 20 d i børnebortførelsesloven, at social- og boligministeren efter ansøgning udpeger et antal advokater, som ministeren kan anbefale forældremyndighedsindehaveren at benytte i sager om børnebortførelse. Bestemmelsen omfatter situationer, hvor et barn med bopæl i Danmark ulovligt er bortført til en anden stat, både konventionsstater og ikke-konventionsstater. Udpegningen gælder på ulovbestemt grundlag, indtil der foretages nye udpegninger, hvilket sker hvert fjerde år. Der er mulighed for genudpegelse.

Børnebortførelsesloven indeholder ikke regler om tilbagekaldelse af en udpegning efter § 20 d. En udpegning kan derfor kun tilbagekaldes, hvis betingelserne for en ulovhjemlet tilbagekaldelse af en begunstigende forvaltningsakt er opfyldt. Det følger af almindelige retsgrundsætninger, at en forvaltningsmyndighed under visse omstændigheder har ret til at tilbagekalde en begunstigende afgørelse, også selvom den pågældende lovgivning ikke indeholder bestemmelser om tilbagekaldelse.

Selvom der således ikke kræves lov hjemmel til at tilbagekalde en afgørelse, betyder dette ikke, at adgangen til at tilbagekalde en afgørelse er fri. Det klare udgangspunkt er, at en afgørelse, som en borger ønsker at fastholde, ikke uden videre kan tilbagekaldes. Det er en grundlæggende betingelse for at tilbagekalde en afgørelse, at der er en relevant og saglig begrundelse for tilbagekaldelsen.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.7.1.2.

Det forslås, at der i § 20 d i børnebortførelsesloven som *stk. 2* indsættes en bestemmelse, hvorefter en udpegning efter *stk. 1* gælder i 4 år, jf. dog *stk. 3*. Udpegningen bortfalder ved ophør af retten til at udøve advokatvirksomhed.

Samtidig forslås det, at der i § 20 d i børnebortførelsesloven som *stk. 3* indsættes en bestemmelse, hvorefter social- og boligministeren kan tilbagekalde en udpegning efter *stk. 1*, hvis betingelserne i § 18 a, *stk. 3*, er opfyldt.

Den foreslåede bestemmelse i § 20 d, *stk. 2*, vil indebære, at udpegningsperioden for advokater efter den gældende bestemmelse i § 20 d i børnebortførelsesloven vil blive lovfæstet, dog med mulighed for efter den foreslåede bestemmelse i bestemmelsens *stk. 3* at tilbagekalde en udpegning. Samtidig vil det blive præciseret, at en udpegning vil bortfalde, når advokatens ret til at udøve advokatvirksomhed ophører.

Den foreslåede bestemmelse i § 20 b, *stk. 3*, vil indebære, at social og boligministeren vil få hjemmel til at tilbagekalde en advokatudpegning efter den gældende bestemmelse i § 20 d, hvis betingelserne i den ved lovforslagets § 5, nr. 6, foreslåede bestemmelse i § 18 a, *stk. 3*, er opfyldt. Efter denne bestemmelse vil social- og boligministeren kunne tilbagekalde en advokatudpegning, hvis advokaten væsentligt har tilsidesat sine pligter som advokat i sager om børnebortførelse, eller der foreligger andre særlige grunde. Ved sådanne afgørelser vil der kunne lægges vægt på, om advokaten har tilsidesat god advokatskik, jf. § 126, *stk. 1 og 2*, i retsplejeloven.

De foreslåede ændringer vil ikke ændre på mulighederne for at genudpege en advokat efter § 20 d i børnebortførelsesloven.

Begrundelsen for forslaget er, at den ulovbestemte adgang til at tilbagekalde advokatudpegninger efter § 20 d i børnebortførelsesloven bør lovfæstes, og at det bør præciseres, at en udpegning gælder i fire år, og at den vil bortfalde ved ophør af retten til at udøve advokatvirksomhed.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.7, og de ved lovforslagets § 5, nr. 6, foreslåede bestemmelser i § 18 a, *stk. 2 og 3*, i børnebortførelsesloven og bemærkningerne hertil.

Til § 6

Til nr. 1 og 2

Det følger af § 16, *stk. 1*, i navneloven, at ansøgning om navneændring indgives til personregisterføreren i sognet. I de sønderjyske landsdele indgives ansøgningen til personregisterføreren i kommunen. Efter bestemmelsens *stk. 4* gælder dette ikke ved ansøgning om navneændring, der indgives i forbindelse med udstedelse af adoptionsbevilling. Dette drejer sig om ansøgning om navneændring i forbindelse med anmodning om stedbarnsadoption, der indgives til Familieretshuset.

Det er efter lovens § 16, *stk. 2*, 1. pkt., som udgangspunkt personregisterføreren, der behandler og træffer afgørelse i sager om navneændring. Personregisterførerens afgørelser herom kan efter lovens § 21, *stk. 1*, 1. pkt., påklages til Familieretshuset.

Efter lovens § 16, *stk. 3 og 5*, træffes afgørelse om navneændring i visse sager af Familieretshuset eller familieretten. I så fald videresender personregisterføreren efter lovens § 16, *stk. 2*, 2. pkt., ansøgningen til Familieretshuset.

Det følger af lovens § 20 a og § 21, *stk. 1*, 2. pkt., at Familieretshusets afgørelser og sager om navneændring kan indbringes for familieretten til prøvelse eller afgørelse.

Ved ansøgning om navneændring betales efter lovens § 25 a, stk. 1, et gebyr på 430 kr. Gebyret reguleres en gang årligt pr. 1. januar med løn- og prisudviklingen. Gebyrets størrelse udgør 559,40 kr. i 2023, jf. bekendtgørelse nr. 633 af 31. maj 2023 om forhøjelse af størrelsen på visse gebyrer på det familieretlige område i 2023.

Der betales efter § 25 a, stk. 2, i navneloven ikke gebyr ved ansøgning om navneændring i forbindelse med en vielse, hvis ansøgningen herom indgives senest 3 måneder efter vielsen, eller ved navneændring for børn under 18 år som følge af forældrenes navneændring.

Søges der om navneændring for flere personer, skal der efter bestemmelsens stk. 3 betales gebyr for hver ansøger. Der skal dog kun betales ét gebyr, hvis ansøgningerne om navneændring omfatter ægtefæller, ugifte samlevende, søskende eller plejebørn under 18 år.

Der betales ikke selvstændigt gebyr for at klage over personregisterførerens afgørelse, ligesom der ikke betales gebyr for indbringelse for familieretten af en afgørelse eller sag om navneændring.

Social- og boligministeren fastsætter efter § 25 a, stk. 4, regler om betaling af gebyret. Det følger af § 22 i bekendtgørelse nr. 1543 af 19. december 2022 om navne, at gebyret skal være indbetalt senest samtidig med indgivelsen af ansøgningen om navneændring. Gebyret indbetales via den digitale løsning, som Kirkeministeriet stiller til rådighed. Skal ansøgningen ikke indgives digitalt, indbetales gebyret til den bankkonto, som fremgår af ansøgningsblanketten. Endelig påser personregisterføreren og Familieretshuset, at gebyret er betalt, inden sagsbehandlingen påbegyndes. Denne del af bestemmelsen administreres sådan, at når det ikke ved indgivelsen af ansøgningen er dokumenteret, at gebyret er betalt, skal personregisterføreren eller Familieretshuset meddele ansøgeren, at ansøgningen kun vil blive behandlet, såfremt gebyret betales. Betales gebyret ikke, afvises ansøgningen.

Ansøgeren betaler for behandlingen af en ansøgning om navneændring, og derfor tilbagebetales gebyret ikke, hvis ansøgningen afslås eller trækkes tilbage.

Det fremgår af bemærkningerne til § 25 a i navneloven, jf. Folketingstidende 2006-07, tillæg A, L 185 som fremsat, punkt 3.1. i de almindelige bemærkninger. og bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 5, at gebyret blev fastsat til 430 kr. det første år. Disse udgifter blev opgjort til 325 kr. pr. ansøgning om navneændring. Gebyret blev således fastsat ud fra omkostningerne ved at foretage en navneændring hos personregisterførerne i sognene. Der blev forudsat, at der var tilsvarende udgifter ved navneændringer, der blev foretaget af personregisterførere i kommunerne og af den daværende statsforvaltning, i dag Familieretshuset.

Når de samlede omkostninger til klagesagsbehandling blev fordelt på alle ansøgninger om navneændringer, blev omkostningerne opgjort til ca. 7 kr. pr. navneændring.

Det fremgår videre af bemærkningerne, at Kirkeministeriet til brug for en vurdering af ændringer i øvrigt i det omkostningsbaserede gebyr en gang årligt fremsender en opgørelse over de realiserede og de forventede omkostninger, der indgår ved fastsættelsen af gebyret. Det fremgår dog også af bemærkningerne, at ændringer af gebyret ud over de ændringer, der følger af pris- og lønudviklingen for det omkostningsbaserede gebyr, kræver lovændring.

Omkostningerne ved behandling af en sag om navneændring hos personregisterførerne i sognene udgjorde 450 kr. i 2023. Hertil kommer Familieretshusets omkostninger på 147 kr. pr. sag om

navneændring, herunder omkostningerne ved behandlingen af klager over personregisterføernes afgørelser om navneændring og Familieretshusets omkostninger ved behandlingen af afgørelser og sager om navneændring, der indbringes for domstolene, herunder udgifter til advokatbistand. De samlede omkostninger pr. navneændring var 597 kr. i 2023.

Det foreslås, at § 25 a, stk. 1, i navneloven nyaffattes således, at det følger af bestemmelsens 1. pkt., at der ved indgivelse af en ansøgning om navneændring betales et gebyr, jf. dog stk. 2. Ved 2. pkt. foreslås det, at gebyrets størrelse fastsættes og reguleres årligt af social- og boligministeren, og ved 3. pkt. at gebyrets størrelse fastsættes således, at det svarer til omkostningerne ved personregisterføernes og Familieretshusets behandling af sager om navneændring. Samtidig foreslås det ved 4. pkt., at social- og boligministeren kan fastsætte regler om betaling af gebyret.

Videre foreslås det, at § 25 a, stk. 4, i navneloven ophæves.

De foreslåede bestemmelser i § 25 a, stk. 1, 1-3. pkt., vil betyde, at der ved indgivelse af en ansøgning om navneændring vil skulle betales et gebyr, hvis størrelse vil skulle fastsættes og reguleres en gang årligt af social- og boligministeren, og hvis størrelse vil skulle fastsættes således, at det svarer til omkostningerne ved personregisterføernes og Familieretshusets behandling af sager om navneændring.

I forhold til personregisterføerne bemærkes, at omkostningerne ved navneændring i de sønderjyske kommuner ikke vil indgå i beregningerne af de samlede omkostninger pr. navneændring. Der henvises navnlig til, at de sønderjyske kommuner alene modtager i omegnen af 5 % af det samlede antal ansøgninger om gebyrbelagte navneændringer.

I forhold til Familieretshuset vil omkostningerne ved behandling af sager om navneændring også omfatte omkostningerne ved behandlingen af klager over personregisterføernes afgørelser om navneændring og Familieretshusets omkostninger ved behandlingen af afgørelser og sager om navneændring, der indbringes for domstolene, herunder udgifter til advokatbistand.

Der vil fortsat ikke skulle betales gebyr for navneændringer, der er omfattet af § 25 b, stk. 2, i navneloven, ligesom der heller ikke vil skulle betales selvstændigt gebyr for klage- eller domstolsbehandling.

Videre bemærkes, at gebyret vil skulle betales for behandlingen af en ansøgning om navneændring, og gebyret vil derfor ikke blive tilbagebetalt, hvis ansøgningen afslås eller trækkes tilbage.

Den foreslåede bestemmelse i § 25 a, stk. 1, 4. pkt., i navneloven vil betyde, at social- og boligministeren vil skulle fastsætte regler om betaling af gebyret, herunder om at gebyret vil skulle betales ved indgivelsen af ansøgningen om navneændring, og at ansøgningen vil kunne afvises, hvis gebyret ikke betales. I praksis vil personregisterføreren og Familieretshuset dog i overensstemmelse med den gældende ordning normalt rette henvendelse til ansøgeren om betaling af gebyret, og ansøgningen vil kun blive afvist, hvis gebyret fortsat ikke bliver betalt.

Begrundelsen for forslaget om ændringen af gebyret for navneændring er, at størrelsen af et sådant gebyr til enhver tid skal fastsættes sådan, at det dækker udgifterne til behandlingen af sager om navneændring. Med forslaget sikres det, at størrelsen af gebyret løbende administrativt vil blive tilpasset omkostningerne ved behandlingen af ansøgninger om navneændring. Dette er ikke muligt efter den gældende bestemmelse om regulering af størrelsen af gebyret med løn- og

prisudviklingen. Der er således alene tale om en lovteknisk justering af den gældende gebyrbestemmelse.

Bemyndigelsesbestemmelsen i § 25 a, stk. 4, i navneloven foreslås ophævet, da bemyndigelsen vil fremgå af den foreslåede bestemmelse i § 25 a, stk. 1, 4. pkt., i navneloven.

Til § 7

Til nr. 1

Efter § 27, stk. 1, i lov om ægtefællers økonomiske forhold, jf. lovbekendtgørelse nr. 774 af 7. august 2019 (herefter ægtefælleloven), indgår de aktiver og passiver, som hver ægtefælle havde ved udgangen af det døgn, hvor Familieretshuset modtog anmodning om separation eller skilsmisse, i den deling af ægtefællernes formue, der foretages i forbindelse med separations- og skilsmisshedeling. Denne dag betegnes ophørsdagen. Efter bestemmelsens stk. 2 og 3 kan skifteretten bestemme en anden ophørsdag, og ægtefæller kan i forbindelse med separation eller skilsmisse aftale en anden ophørsdag.

Det følger af bestemmelsens stk. 4, at når en anmodning om skilsmisse bortfalder, fordi betingelserne for skilsmissen efter den tidligere bestemmelse i § 42 a, stk. 2, i ægteskabsloven ikke er opfyldt, opretholdes ophørsdagen efter § 27, stk. 1, i ægtefælleloven, hvis en ægtefælle inden 4 uger efter modtagelse af meddelelse om, at anmodningen er bortfaldet, indgiver anmodning om separation eller skilsmisse. § 42 a i ægteskabsloven blev pr. 1. januar 2021 ophævet ved lov nr. 969 af 26. juni 2020 om ændring af lov om Familieretshuset og lov om ægteskabs indgåelse og opløsning (Afskaffelse af refleksionsperioden).

Det foreslås, at § 27, stk. 4, i ægtefælleloven ophæves.

Forslaget skal ses i sammenhæng med, at § 42 a i ægteskabsloven er blevet ophævet, og at § 27, stk. 4, i ægtefælleloven blev indført samtidig med § 42 a i ægteskabsloven.

Der henvises til den foreslåede overgangsbestemmelse i lovforslagets § 15, stk. 4, og bemærkningerne hertil.

Til § 8

Til nr. 1 og 2

Det følger af § 19, stk. 3, 1 pkt., i retsplejeloven, at ved byretterne og Sø- og Handelsretten kan rettens præsident meddele andre personer bemyndigelse til bl.a. at udføre faderskabssager, hvis der ikke skal træffes afgørelse i tvistigheder.

Videre følger det af lovens § 448, stk. 1, at efter reglerne i lovens kapitel 42 behandler familieretten de sager, som Familieretshuset indbringer for familieretten. Efter bestemmelsens stk. 2 finder reglerne i lovens kapitel 42 a tillige anvendelse for sager om faderskab og medmoderskab til børn, herunder spørgsmål om genoptagelse af sådanne sager.

Efter lovens § 449 c, stk. 1, foregår retsmøder i familieretlige sager for lukkede døre, og ved offentlig gengivelse af rettens afgørelser i disse sager må der ikke ske offentliggørelse af navn, stilling eller bopæl for nogen af de personer, der er nævnt i afgørelsen, eller på anden måde offentliggørelse af de pågældendes identitet. Efter bestemmelsen straffes overtrædelse af disse

forbud som udgangspunkt med bøde. Det følger af bestemmelsens stk. 2, at for sager om faderskab og medmoderskab finder lovens § 456 m, stk. 1 og 2, dog anvendelse. Disse bestemmelser svarer indholdsmæssigt til lovens § 449 c, stk. 1.

Efter lovens § 449 d, stk. 1, afholder statskassen udgifter ved bl.a. bevisførelse i familieretlige sager. Familieretten kan pålægge en part at erstatte disse udgifter helt eller delvis, hvis det i øvrigt pålægges parten at betale sagsomkostninger. Det følger af bestemmelsens stk. 2, at for sager om faderskab og medmoderskab finder lovens § 456 l dog anvendelse. Denne bestemmelse svarer indholdsmæssigt til lovens § 449 d, stk. 1.

§ 454, stk. 1 og 2, i retsplejeloven indeholder bestemmelser om anke af domme, der er omfattet af lovens kapitel 42. Det følger af bestemmelsens stk. 3, at for sager om faderskab og medmoderskab finder lovens § 456 o dog anvendelse. Denne bestemmelse indeholder regler om anke af domme om faderskab og medmoderskab.

Det følger af § 456 a i retsplejeloven, at reglerne i lovens kapitel 42 a anvendes på sager om faderskab og medmoderskab til børn, herunder spørgsmål om genoptagelse af sådanne sager.

Det foreslås, at i § 19, stk. 3, 1. pkt., i retsplejeloven ændres »faderskabssager« til: »sager om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab«. Videre foreslås det, at i § 448, stk. 2, § 449 c, stk. 2, § 449 d, stk. 2, § 454, stk. 3, og § 456 a i retsplejeloven ændres »faderskab og medmoderskab« til »moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab«.

Forslaget vil betyde, at de omhandlede bestemmelser retsplejeloven også vil finde anvendelse for sager om moderskab og medfaderskab. Den foreslåede ændring af § 456 a i retsplejeloven vil betyde, at bestemmelserne i lovens kapitel 42 a tilsvarende også vil finde anvendelse for sager om moderskab og medfaderskab.

Den foreslåede ændring af § 19, stk. 3, 1. pkt., i retsplejeloven vil betyde, at bestemmelsen også vil finde anvendelse for sager om moderskab, medmoderskab og medfaderskab.

De foreslåede ændringer skal ses i sammenhæng med, at det ved de foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 b og 5 c, jf. lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, foreslås, at der som supplement til de gældende bestemmelser i børneloven om faderskab og medmoderskab indføres mulighed for også at fastslå moderskab og medfaderskab på grundlag surrogataftaler, og at familieretten vil skulle behandle sager herom.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 10, og bemærkningerne dertil samt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.12.

Til nr. 3 (§ 448 b, stk. 2)

Efter § 16 i adoptionsloven indtræder der ved adoption samme retsforhold mellem adoptant og adoptivbarn som mellem forældre og deres barn. Samtidig bortfalder retsforholdet mellem barnet og dets oprindelige slægtninge. Dette indebærer, at der efter adoptionen ikke længere består et juridisk bånd mellem barnet og dets oprindelige slægtninge.

Efter § 20 a i forældreansvarsloven kan der dog efter anmodning fra de oprindelige slægtninge til et adopteret barn fastsættes samvær eller anden form for kontakt mellem barnet og disse slægtninge, navnlig hvis barnet forud for adoptionen havde samvær eller anden form for kontakt med den, som

anmoder om fastsættelse af samvær m.v. Dette gælder også, når Ankestyrelsen har truffet afgørelse om, at et barn uden forældresamtykke skal adopteres efter § 9, stk. 1-3, i adoptionsloven, og barnet efter § 32 a i adoptionsloven midlertidigt er placeret hos den, som Adoptionsnævnet har udvalgt til at adoptere barnet.

Muligheden for at fastsætte samvær eller anden kontakt efter § 20 a i forældreansvarsloven omfatter alle adoptioner. Bestemmelsen finder således både anvendelse i tilfælde, hvor barnet er adopteret med forældrenes samtykke, herunder ved en stedbarnsadoption, samt i tilfælde hvor barnet er adopteret uden forældrenes samtykke, jf. § 9 i adoptionsloven.

En sag om adoption består af to adskilte dele: Først tages der stilling til frigivelse af barnet til adoption med eller uden forældrenes samtykke, og dernæst tages der stilling til, hvem der skal adoptere barnet. Barnets forældre er parter i den del af adoptionssagen, der vedrører frigivelse af barnets til adoption, mens de ikke er parter i den anden del af sagen, der vedrører, hvem der skal adoptere barnet. En adoption kan således være anonym, idet forældrene i nogle situationer ikke kender identiteten på den, der adopterer barnet. Dette gælder dog ikke ved familieadoptioner, dvs. situationer hvor der består nært slægtskab eller andet særligt tilknytningsforhold mellem adoptanten og adoptivbarnet eller dets forældre.

Efter § 7, jf. § 32, i Familieretshusloven behandles sager om samvær eller anden kontakt, der er komplekse, af Familieretshuset. Når sagen er oplyst, indbringer Familieretshuset sagen for familieretten til afgørelse. Efter § 6, stk. 1, jf. §§ 26 og 27, i Familieretshusloven, afgøres sager om samvær eller anden kontakt, der er mindre enkle, som udgangspunkt af Familieretshuset. Familieretshuset indbringer dog bl.a. sagen for familieretten til afgørelse, når sagen indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger.

Efter § 39 i Familieretshusloven indbringer Familieretshuset efter anmodning fra en part en afgørelse efter forældreansvarsloven, der er truffet af Familieretshuset, for familieretten til prøvelse.

Efter lovens § 42, stk. 1, i Familieretshusloven indbringer Familieretshuset sager og afgørelser efter lovens §§ 27, 32 og 39 for den familieret, der følger af § 448 b i retsplejeloven.

Efter § 448 b, stk. 2, i retsplejeloven indbringer Familieretshuset som udgangspunkt en sag eller afgørelse efter forældreansvarsloven for familieretten i den retskreds, hvor barnet har bopæl. Det følger af bestemmelsens stk. 5, at Familieretshuset uanset stk. 2 kan bestemme, hvilken familieret en sag eller afgørelse skal indbringes for. Endvidere følger det af bestemmelsens stk. 6, at den familieret, som en sag er indbragt for, kan henvise sagen til behandling ved familieretten i en anden retskreds, hvis det er mest hensigtsmæssigt, at sagen behandles der.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.3.1.

Det foreslås, at der i § 448 b, stk. 2, i retsplejeloven som 4. pkt. indsættes en bestemmelse, hvorefter en sag eller afgørelse om samvær eller om anden kontakt efter § 20 a i forældreansvarsloven uanset bestemmelsens 1.-3. pkt. indbringes for familieretten i den retskreds, hvor den, der ønsker samvær eller anden kontakt, har hjemting.

Forslaget vil betyde, at Familieretshuset ikke længere vil skulle indbringe en sag eller afgørelse om samvær eller om anden kontakt end samvær efter § 20 a i forældreansvarsloven for familieretten i

den retskreds, hvor barnet bor, men for familieretten i den retskreds, hvor den, der ønsker samvær eller anden kontakt, har hjemting.

Forslaget vil ikke kun omfatte situationer, hvor barnet er adopteret uden forældrenes samtykke, jf. § 9 i adoptionsloven, men alle situationer hvor der søges om samvær eller anden kontakt efter § 20 a i forældreansvarsloven. Forslaget vil således omfatte alle adoptioner, herunder også anonyme adoptioner, der er gennemført med forældrenes samtykke samt familieadoptioner, hvor forældrene kender adoptanterne.

Forslaget vil opretholde Familieretshusets og familierettens adgang efter § 448 b, stk. 5 og 6, i retsplejeloven til at indbringe en § 20 a-sag for en anden familieret eller at henvise sagen til behandling ved en anden familieret. Hvis den, der søger om samvær, kender adoptanternes identitet, vil Familieretshuset således kunne indbringe sagen for familieretten i den retskreds, hvor barnet har bopæl.

Forslaget vil ikke berøre barnets oprindelige slægtninges ret til at søge om samvær m.v. efter § 20 a i forældreansvarsloven. Familieretshuset behandler familieretlige sager ni steder i landet. Det er Familieretshuset, der bestemmer, hvilken afdeling der skal behandle en bestemt sag. Forslaget vil ikke ændre dette, men det forudsættes, at Familieretshuset ved behandlingen af sager om samvær m.v. efter § 20 a i forældreansvarsloven sikrer, at barnets oprindelige slægtninge ikke kan få oplyst hverken adoptanternes identitet eller barnets identitet efter adoptionen, og at de heller ikke kan få oplysninger, der sætter dem i stand til at finde frem til adoptanterne eller barnet.

Begrundelsen for forslaget er, at barnets forhold til sine oprindelige slægtninge indgår i mange kommende adoptanternes overvejelser om at adoptere et barn. For nogle af disse kommende adoptanter er det vigtigt, at adoptionen er anonym sådan, at barnets oprindelige slægtninge ikke får oplyst adoptantens identitet. Det er derfor vigtigt, at behandlingen af sager vedrørende adopterede børn tilrettelægges sådan, at barnets oprindelige slægtninge ikke kan få oplyst hverken adoptanternes identitet eller barnets identitet efter adoptionen, og at de heller ikke kan få oplysninger, der sætter dem i stand til at finde frem til adoptanterne eller barnet.

Navnlig i situationer, hvor barnets oprindelige forældre ikke er enige i adoptionen, der derfor er truffet uden deres samtykke, er det relevant at sikre, at de oprindelige forældre og deres familie hverken direkte eller indirekte kan få oplyst adoptanternes og barnets identitet. De oprindelige forældre og deres familie vil i så fald ikke have mulighed for at opsøge barnet og på den måde modarbejde familieskiftet.

Efter ministeriets opfattelse er det vigtigt at kunne beskytte et adopteret barn mod at blive opsøgt af sine oprindelige forældre og deres familie, når dette ikke sker efter aftale med adoptivforældrene.

Når en sag om samvær med et adopteret barn efter § 20 a i forældreansvarsloven i overensstemmelse med § 448 b, stk. 2, i retsplejeloven indbringes for familieretten i den retskreds, hvor barnet har bopæl, kan det sætte barnets oprindelige forældre og andre slægtninge i stand til at identificere barnet og dets bopæl. Dette gælder ikke mindst, hvis barnet bor i en af de mindre retskredse.

For at undgå dette foreslås det, at en sag eller afgørelse om samvær eller om anden kontakt end samvær efter § 20 a i forældreansvarsloven skal indbringes for familieretten i den retskreds, hvor

den, der ønsker samvær eller anden kontakt, har hjemting. På den måde vil ansøgeren – barnets oprindelige slægtning – ikke få oplysninger om, hvor i landet barnet bor.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.7.

Til nr. 4

Efter værnetingsreglerne i § 448 b, stk. 1, i retsplejeloven indbringer Familieretshuset en familieretlig sag eller afgørelse for familieretten ved sagsøgtes hjemting. Har sagsøgte ikke hjemting her i landet, indbringes sagen for familieretten ved sagsøgerens hjemting. 1. og 2. pkt. finder ikke anvendelse, hvis sagen er omfattet af stk. 2-4. Efter bestemmelsens stk. 3 indbringer Familieretshuset en sag eller afgørelse efter børneloven for familieretten i den retskreds, hvor den, der har født barnet, har hjemting. Har den pågældende ikke hjemting her i landet, indbringes sagen for familieretten i den retskreds, hvor den, der efter § 17 i børneloven er part i sagen, har hjemting. Er der flere parter, bestemmer Familieretshuset, hvilken familieret sagen skal indbringes for.

Det følger af § 448 a, stk. 2, i retsplejeloven, at den part, der anmoder om, at en afgørelse truffet af Familieretshuset indbringes for familieretten efter § 39 i Familieretshusloven, anses som sagsøger under familierettens behandling af sagen. Efter § 39 i Familieretshusloven kan afgørelse truffet af Familieretshuset efter anmodning fra en part indbringes for familieretten.

Det foreslås, at i § 448 b, stk. 3, i retsplejeloven indsættes som 4. pkt. følgende: »1.-3. pkt. finder ikke anvendelse for afgørelser truffet efter kapitel 5 b og 5 c i børneloven«.

Forslaget vil betyde, at i sager, hvor Familieretshuset efter den foreslåede bestemmelse i kapitel 5 b og 5 c i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 10, har truffet afgørelse om moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab (forældreskab) som følge af en surrogataftale, og en part anmoder om, at Familieretshusets afgørelse indbringes for familieretten til prøvelse, vil de særlige værnetingsregler i § 448 b, stk. 3, for sager efter børneloven ikke finde anvendelse. I stedet vil værnetinget følge af hovedreglen for familieretlige sager i § 448 b, stk. 1.

Forslaget skal ses i sammenhæng med, at det ved lovforslagets § 1, nr. 10, foreslås, at der indføres mulighed for at fastslå moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab (forældreskab) på grundlag surrogataftaler, og at det ved lovforslagets § 4, nr. 2, foreslås, at § 6, stk. 2, i Familieretshusloven ændres sådan, at sager om forældreskab ved surrogataftaler efter kapitel 5 b og 5 c i børneloven vil være blandt de sagstyper, der altid behandles og afgøres af Familieretshuset. Efter dette forslag vil Familieretshuset ikke kunne indbringe en sag om forældreskab på grundlag en surrogataftale for Familieretten til afgørelse. Værnetinget i de omhandlede sager bør derfor fastlægges efter § 448 b, stk. 1, i retsplejeloven, der indeholder udgangspunktet for værnetinget i familieretlige retssager.

Til nr. 5 og 6

Det følger af § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven, at børn, som ulovligt er ført til eller ulovligt tilbageholdes i Danmark, efter anmodning skal tilbagegives, hvis barnet umiddelbart før bortførelsen eller tilbagegivelsen havde bopæl i en stat, som har tiltrådt Haagerbørnebortførelseskonventionen. Anmodningen om tilbagegivelse behandles efter lovens § 12, stk. 1, af familieretten.

Familieretten skal i henhold til artikel 11 i Haagerbørnebortførelseskonventionen handle hurtigt i sager om tilbagegivelse af et barn. Uanset dette kan behandlingen af en tilbagegivelsessag trække ud, f.eks. fordi der skal foretages undersøgelser af, hvad der i relation til tilbagegivelse vil være bedst for barnet. Når behandlingen af sagen trækker ud, kan det være til barnets bedste, at der under familierettens behandling af sagen etableres samvær eller anden kontakt mellem barnet og den forælder, som barnet er bortført fra.

Regler om danske myndigheders internationale kompetence i sager om samvær og anden kontakt fremgår af § 448 g i retsplejeloven. Det følger af bestemmelsens stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3, at når et barn ulovligt er ført til Danmark eller ulovligt tilbageholdes her, kan en sag om samvær m.v. som udgangspunktet ikke behandles i Danmark. Det følger dog af bestemmelsens stk. 1, nr. 5, at en samværs sag m.v. kan behandles i Danmark, når barnet opholder sig her, og sagen er så hastende, at en afgørelse fra myndighederne i den stat, hvor barnet har bopæl, ikke kan afventes. Dette indebærer, at i situationer, hvor myndighederne i den stat, hvor barnet boede inden bortførelsen, ikke hurtigt kan træffe afgørelse om samvær eller anden kontakt under behandlingen af en tilbagegivelsessag, og hvis fastsættelse af samvær eller anden kontakt under behandlingen af sagen af hensyn til barnet haster, vil danske myndigheder kunne træffe afgørelse om samværet eller kontakten.

Det følger af § 31 i forældreansvarsloven, at en anmodning om en afgørelse om samvær eller anden kontakt skal indgives til Familieretshuset. Efter § 7, jf. § 32, i Familieretshusloven behandles sager om samvær eller anden kontakt, der er komplekse, af Familieretshuset. Når sagen er oplyst, indbringer Familieretshuset sagen for familieretten til afgørelse. Efter § 6, stk. 1, jf. § 26 og § 27, i Familieretshusloven, afgøres sager om samvær eller anden kontakt, der er mindre enkle, som udgangspunkt af Familieretshuset. Familieretshuset indbringer bl.a. sagen for familieretten til afgørelse, når der er tale om en afgørelse om samvær, der vil være indgribende for barnet.

Det følger dog af § 448 c, stk. 1, i retsplejeloven, at familieretten i forbindelse med behandlingen af en sag efter forældreansvarsloven, der er indbragt for familieretten til afgørelse efter §§ 27 eller 32 i Familieretshusloven, efter anmodning fra en part kan træffe afgørelse om bl.a. fastsættelse af samvær, når samværs sagen har nær sammenhæng med den sag efter forældreansvarsloven, som familieretten har under behandling. Denne bestemmelse giver ikke mulighed for at indgive anmodning om fastsættelse af samvær m.v. til den familieret, der behandler en tilbagegivelsessag, da tilbagegivelsessager ikke behandles efter forældreansvarsloven, men efter børnebortførelsesloven.

Videre følger det af § 448 c, stk. 2, i retsplejeloven, at familieretten i forbindelse med familierettens behandling af en familieretlig sag, der er indbragt for familieretten til afgørelse, tilsvarende kan træffe afgørelse i andre familieretlige sager, der har nær sammenhæng med den sag, som Familieretshuset behandler, forudsat at ingen af sagerne er omfattet af forældreansvarsloven. Efter bestemmelsens stk. 3 kan familieretten til brug for behandlingen af en anmodning efter bestemmelsens stk. 1 og 2 anmode Familieretshuset om en udtalelse om anmodningen og om akterne fra eventuelle tidligere sager af betydning for behandlingen af anmodningen.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.4.1.

Det forslås, at der i § 448 c i retsplejeloven som *stk. 3* indsættes en bestemmelse, hvorefter familieretten i forbindelse med familierettens behandling af en sag om tilbagegivelse af et barn efter § 10 i lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (internationale børnebortførelser) efter anmodning fra en part kan træffe afgørelse om samvær eller anden kontakt. Som følge af forslaget vil bestemmelsens *stk. 3* blive *stk. 4*.

Forslaget vil betyde, at under familierettens behandlingen af en sag om tilbagegivelse af et bortført barn vil den forælder, som barnet er blevet bortført fra, kunne anmode familieretten om fastsættelse af samvær eller anden kontakt. I sådanne sager vil det således ikke længere være nødvendigt at indgive anmodningen til Familieretshuset.

Familieretten vil dog kun kunne behandle en anmodning om samvær m.v., hvis der efter § 448 g i retsplejeloven er international kompetence til at behandle ansøgningen, f.eks. bestemmelsens *stk. 1*, nr. 5, om hastende sager.

En afgørelse om samvær m.v. i de omhandlede situationer vil skulle træffes efter de almindelige regler om samvær m.v. i forældreansvarsloven, herunder navnlig at afgørelsen skal træffes efter, hvad der er bedst for barnet.

Begrundelsen for forslaget er, at der af hensyn til et barn, der ulovligt er blevet bortført til Danmark, bør etableres mulighed for at indgive anmodning om fastsættelse af samvær til den familieret, der behandler sagen om tilbagegivelse af barnet efter Haagerbørnebortførelseskonventionen. Med forslaget vil der hurtigere kunne træffes afgørelse om samværet, fordi de undersøgelser, der er nødvendige for behandlingen af tilbagegivelsessagen, også vil kunne omfatte de undersøgelser, der er nødvendige for behandlingen af samværsagen, og hvis der skal fastsættes samvær, vil samværet kunne fastsættes sådan, at det er koordineret med familierettens behandling af tilbagegivelsessagen.

Forslaget bør tilsvarende omfatte anden kontakt end samvær, f.eks. digitale møder der er nemmere at gennemføre, når den pågældende forælder befinder sig i udlandet.

Videre forslås det, at i § 448 c, *stk. 3*, i retsplejeloven, der som nævnt ovenfor vil blive *stk. 4*, ændres »*stk. 1* og *2*« til »*stk. 1-3*«.

Forslaget vil betyde, at anvendelsesområdet for § 448 c, *stk. 3*, i retsplejeloven, der vil blive *stk. 4*, vil blive udvidet til også at omfatte samværsager m.v. efter den ovenfor foreslåede bestemmelse i § 448 c, *stk. 3*, i retsplejeloven.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.7.

Til nr. 7

Kapitel 42 a i retsplejeloven har følgende overskrift: ”Sager om faderskab og medmoderskab”.

Det foreslås, at *overskriften* til kapitel 42 a i retsplejeloven affattes således: »Sager om forældreskab«.

Forslaget skal ses i sammenhæng med, at det ved lovforslagets § 1, nr. 10, foreslås, at der indføres mulighed for at fastslå moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab på grundlag surrogataftaler, og at familieretten vil skulle behandle sager herom.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 10, og bemærkningerne dertil samt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.

Til nr. 8

Det følger af § 456 a i retsplejeloven, at reglerne (§ 456 a-456 o) i lovens kapitel 42 a anvendes på sager om faderskab og medmoderskab til børn, herunder spørgsmål om genoptagelse af sådanne sager.

§ 456 b i retsplejeloven indeholder bestemmelser om, hvornår en sag om faderskab og medmoderskab kan behandles i Danmark. Efter bestemmelsens stk. 1 kan en sådan sag behandles i Danmark, hvis den, der har født barnet, eller barnet har bopæl her, en person, som i medfør af lovens § 456 e, stk. 1, nr. 3, er part i sagen, har bopæl eller ophold her, eller personens dødsbo behandles eller har været behandlet her, eller hvis faderskabet eller medmoderskabet er registreret efter børnelovens kapitel 1 eller 1 a, anerkendt efter børnelovens §§ 14 eller 19 eller fastslået ved afgørelse.

Efter bestemmelsens stk. 2 kan sag efter anmodning fra en person, som efter børnelovens § 6 eller § 6 a har ret til at få prøvet, om den pågældende er barnets far eller medmor, dog kun indbringes for familieretten her i landet, hvis moderen og barnet har bopæl her. Efter bestemmelsens stk. 3 kan reglerne i stk. 1 og 2 fraviges ved overenskomst med fremmed stat, men der er ikke indgået en sådan overenskomst.

Det følger af § 20 i faderskabsbekendtgørelsen, at Familieretshuset kan behandle en sag om faderskab eller medmoderskab, hvis betingelserne herfor i § 456 b i retsplejeloven er opfyldt.

Efter lovens § 456 e, stk. 3, er parterne i en sag om faderskab og medmoderskab, der behandles af familieretten, barnet eller dets dødsbo, den, der har født barnet, eller hendes dødsbo og den eller de personer eller dødsboer, som familieretten efter børnelovens § 17 skal inddrage. Det drejer sig bl.a. om mænd og kvinder, der er eller kan være far eller medmor til barnet, eller som har ret til at få prøvet, om de er far eller medmor til barnet, eller deres dødsboer.

Efter § 456 i, stk. 1, i retsplejeloven har den, der har født barnet, pligt til at møde i familieretten og afgive forklaring om, hvem der er eller kan være barnets far eller medmor. Efter bestemmelsens stk. 2 har den eller de personer, som i medfør af lovens § 456 e, stk. 1, nr. 3, er parter i sagen, pligt til at møde i familieretten og der afgive forklaring om, hvorvidt de har haft seksuelt forhold til den, der har født barnet, i den periode, hvor vedkommende blev gravid, eller om de i medfør af børnelovens §§ 27, 27 a eller 27 b har samtykket til den assisterede reproduktion eller inseminationen. Efter § 456 i, stk. 1 og 2, finder reglerne i lovens § 171, stk. 2, nr. 1, og §§ 177-180 tilsvarende anvendelse. Disse bestemmelser indeholder regler om vidner, herunder om vidnepligt og reaktionsmulighederne over for vidner, der udebliver, f.eks. bøde og afhentning ved politiet.

Det følger af lovens § 456 k, stk. 1, at en sag om faderskab og medmoderskab, som behandles af familieretten, hæves, når faderskabet eller medmoderskabet er anerkendt, jf. børnelovens § 19, ingen af de personer, der i medfør af lovens § 456 e, stk. 1, nr. 3, er parter i sagen, bliver dømt som far eller medmor, barnet er afgået ved døden, jf. dog børnelovens § 7, stk. 2, eller ingen fader- eller medmodermuligheder er oplyst, kan identificeres eller findes.

Disse bestemmelser er alle målrettet mod familierettens behandling af sager om faderskab og medmoderskab.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.

Det foreslås, at der som § 456 a, stk. 2, i retsplejeloven indsættes en bestemmelse, hvoraf det fremgår, at i sager om forældreskab efter børnelovens kapitel 5 b og 5 c finder § 456 b, § 456 e, stk. 1, § 456 i, stk. 1 og 2, og § 456 k, stk. 3, ikke anvendelse. I stedet anvendes stk. 3-5.

Forslaget vil betyde, at under familierettens behandling af sager om forældreskab (moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab) på grundlag af en surrogataftale efter kapitel 5 b og 5 c i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 10, vil § 456 b, § 456 e, stk. 1, § 456 i, stk. 1 og 2, og § 456 k, stk. 3, i retsplejeloven ikke finde anvendelse. I stedet vil de foreslåede bestemmelser i § 456 a, stk. 3-5, skulle anvendes.

Begrundelsen for forslaget er, at der i stedet for de nævnte bestemmelser vil være behov for bestemmelser, der regulerer de tilsvarende emner, men som er målrettet de særlige forhold for sager om forældreskab på grundlag af surrogataftaler.

Videre foreslås det, at der som § 456 a, stk. 3, i retsplejeloven indsættes en bestemmelse, hvorefter en sag efter stk. 1 kan indbringes for familieretten her i landet, hvis surrogatmoren, barnet eller en tiltænkt forælder, jf. børnelovens §§ 30 a og § 30 i, har bopæl her. 1. pkt. kan fraviges efter overenskomst med fremmed stat.

Den foreslåede bestemmelse vil regulere den internationale kompetence til at behandle sager om forældreskab på grundlag af surrogataftaler. Bestemmelsen vil i disse sager træde i stedet for § 456 b i retsplejeloven. Bestemmelsen vil bl.a. indebære, at en sag om forældreskab på grundlag af en surrogataftale vil kunne behandles i Danmark, selvom surrogatmoren bor og føder barnet i udlandet, forudsat at en tiltænkt forælder bor her.

§ 20 i faderskabsbekendtgørelsen om Familieretshusets internationale kompetence til at behandle sager efter børneloven vil blive ændret sådan, at den også vil henvise til den foreslåede bestemmelse i § 456 a, stk. 3, i retsplejeloven.

Begrundelsen for forslaget er, at de omhandlede sager bør kunne behandles i Danmark, når en af sagens parter (surrogatmoren eller en tiltænkt forælder) eller barnet har bopæl her.

Endvidere foreslås det, at der som § 456 a, stk. 4, i retsplejeloven indsættes en bestemmelse, hvorefter parterne i en sag efter stk. 1 er surrogatmoren, de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder, jf. børnelovens §§ 30 a og 30 i, og disses dødsboer.

Med forslaget vil det blive fastlagt, hvem der er parter under familierettens behandling af en sag om forældreskab på grundlag af en surrogataftale. Der henvises til de ved lovforslagets § 1, nr. 10, foreslåede bestemmelser i §§ 30 a og 30 i i børneloven. Den foreslåede bestemmelse i § 456 a, stk. 4, vil i disse sager træde i stedet for § 456 i, stk. 1 og 2, i retsplejeloven.

Begrundelsen for forslaget er, at i de omhandlede sager bør parterne være de personer, der er involveret i sagen, dvs. surrogatmoren og de tiltænkte forældre, og deres eventuelle dødsboer.

Det foreslås med § 456 a, *stk. 5*, i retsplejeloven, at parterne har pligt til at møde i retten og afgive forklaring. Reglerne i § 171, *stk. 2*, nr. 1, og §§ 177-180 finder tilsvarende anvendelse.

Forslaget vil betyde, at sagens parter, jf. det foreslåede *stk. 4*, vil have pligt til at møde i retten og afgive forklaring, og at hvis de undlader det, vil de kunne blive idømt bøde eller afhentet af politiet. Den foreslåede bestemmelse i § 456 a, *stk. 4*, vil i disse sager træde i stedet for § 456 i, *stk. 1 og 2*, i retsplejeloven.

Begrundelsen for forslaget er, at parterne i sager om forældreskab ved surrogataftaler ligesom parterne i sager om faderskab og medmoderskab (§ 456 e i retsplejeloven) bør have pligt til at møde i retten og afgive forklaring, og at de gældende vidneregler i § 171, *stk. 2*, nr. 1, og §§ 177-180 i retsplejeloven også bør finde anvendelse for dem.

Endelig foreslås det, at der som § 456 a, *stk. 6*, i retsplejeloven indsættes en bestemmelse, hvorefter en sag efter *stk. 2* hæves, når moderskabet, faderskabet, medmoderskabet eller medfaderskabet er anerkendt, jf. børnelovens § 30 e, eller barnet er afgang ved døden, jf. dog børnelovens § 7, *stk. 2*.

Med forslaget vil det blive reguleret, hvornår en sag om forældreskab på grundlag af en surrogataftale, som behandles af familieretten, hæves. Den foreslåede bestemmelse i § 456 p, *stk. 4*, vil i disse sager træde i stedet for § 456 k, *stk. 3*, i retsplejeloven. Der henvises til, at efter den foreslåede bestemmelse i § 30 e i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 10, vil forældreskab ved en godkendt dansk altruistisk surrogataftale efter §§ 30 a og 30 b i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 10, kunne anerkendes for både Familieretshuset og familieretten.

Begrundelsen for forslaget er, at sag om forældreskab på grundlag af surrogataftaler af samme grunde som sager om faderskab og medmoderskab (§ 456 k, *stk. 1*, nr. 1 og 3, i retsplejeloven) bør hæves, når den afsluttes forligsmæssigt ved anerkendelse af forældreskabet eller fordi barnet er afgang ved døden. Det bemærkes, at de øvrige grunde i § 456 k, *stk. 1*, nr. 1, i retsplejeloven til at hæve en sag ikke er relevante i sager om forældreskab på grundlag af surrogataftaler.

Der henvises i øvrigt til de foreslåede bestemmelser i kapitel 5 b og 5 c i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 10, og bemærkningerne dertil, samt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.

Til nr. 9

Det følger af § 456 n, *stk. 1*, i retsplejeloven, at når faderskabet eller medmoderskabet er fastslået eller sagen hævet, sender familieretten snarest muligt meddelelse til Familieretshuset. Meddelelsen skal være ledsaget af kopi af den til retsbogen fremlagte anerkendelse eller en kopi af dommen, en kopi af retsbogen og kopi af de i sagen fremlagte personlige attester.

Det foreslås, at i § 456 n, *stk. 1*, 1. *pkt.*, i retsplejeloven ændres »faderskabet eller medmoderskabet« til »moderskabet, faderskabet, medmoderskabet eller medfaderskabet«.

Forslaget vil betyde, at § 456 n, *stk. 1*, 1. *pkt.*, i retsplejeloven også vil finde anvendelse for sager om moderskab og medfaderskab.

Forslaget skal ses i sammenhæng med, at det ved lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, foreslås, at der indføres mulighed for at fastslå moderskab, faderskab, medmoderskab og medfaderskab på grundlag surrogataftaler, herunder ved afgørelse truffet af familieretten.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 10, og bemærkningerne dertil samt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.

Til nr. 10

Det følger af § 11, stk. 1, i adoptionsloven, at når Ankestyrelsen efter lovens § 9 træffer afgørelse om adoption, selv om samtykke til adoption fra forældrene efter lovens § 7, stk. 1, ikke foreligger, underrettes parterne herom. Efter lovens § 11, stk. 3, kan en afgørelse som nævnt i stk. 1 forlanges indbragt for retten inden 14 dage efter, at afgørelsen er modtaget eller forkyndt. Ankestyrelsen kan, når særlige grunde taler derfor, fastsætte en længere frist eller inden fristens udløb forlænge denne.

14 dages fristen i § 11, stk. 3, i adoptionsloven blev ved lov nr. 494 af 12. juni 2009 om ændring af adoptionsloven og forskellige andre love (Adoption uden samtykke, stedbarnsadoption af registreret partners barn fra fødslen m.v.) flyttet fra lovens § 11, stk. 1, til bestemmelsens stk. 3.

Retsplejelovens indeholder i kapitel 43 b bestemmelser om domstolenes prøvelse af Ankestyrelsens beslutninger om adoption uden samtykke. Det følger af § 475 b, stk. 1 og 2, at en sådan sag indbringes for byretten på det sted, hvor den, der har forlangt beslutningen prøvet af retten (klageren), har hjemting. Sagen skal indbringes for retten senest 3 uger efter, at Ankestyrelsen har modtaget en anmodning om, at afgørelsen prøves af retten. Det fremgår af bestemmelsens stk. 4, 1. pkt., at er anmodning om beslutningens prøvelse modtaget af retten efter udløbet af den i adoptionslovens § 11, stk. 1, nævnte frist, afvises sagen, medmindre overskridelsen er undskyldelig, eller særlige grunde i øvrigt taler for at behandle sagen.

Det foreslås, at i § 475 b, stk. 4, 1. pkt., i retsplejeloven ændres »stk. 1« til »stk. 3«.

Med den foreslåede ændring af henvisningen til bestemmelsen i adoptionsloven om fristen for at forlange en afgørelse om adoption uden samtykke indbragt for retten vil § 475 b, stk. 4, 1. pkt., i retsplejeloven blive bragt i overensstemmelse med adoptionsloven, idet fristen ikke fremgår af lovens § 11, stk. 1, men § 11, stk. 3.

Til § 9

Til nr. 1

Efter § 4, stk. 1, i CPR-loven registreres enhver med et personnummer tildelt efter lovens § 3, stk. 1 eller 2, eller efter regler udstedt i medfør af lovens § 3, stk. 9, med de oplysninger, der er anført i bilag 1 til loven.

Bilag 1 til loven, der fastlægger dataindholdet i CPR, indeholder følgende om registreringen af slægtsskabsoplysninger:

»7) Slægtsskabsoplysninger: Oplysning om personnummer på mor, far eller medmor og børn, angivelse af mor og far eller medmor i feltet for indehavere af forældremyndigheden over mindreårige og oplysning om delt bopæl efter § 18 a i forældreansvarsloven.«

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.3.7.

Det foreslås, at i *bilag 1, nr. 7*, i CPR-loven ændres »eller medmor og« til: », medmor eller medfar og«, og »mor og far eller medmor i feltet for« udgår.

Begrundelsen for det første forslag er, at den foreslåede indførelse af forældrebegreb »medfar«, jf. de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.3.1.2, bør fremgå af CPR-lovens bilag 1, nr. 7, på linje med de øvrige forældrebegreber i børneloven, det vil sige mor, far og medmor.

Begrundelsen for det andet forslag er, at forældremyndighed efter forældreansvarsloven kan tilkomme andre end barnets forældre.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.

Til § 10

Til nr. 1

Efter barselslovens § 8, stk. 6, har hver af adoptanterne i de første 10 uger efter modtagelsen af barnet ret til fravær i 6 uger, som bortset fra 2 sammenhængende uger ikke kan afholdes samtidig, jf. 1. pkt. i bestemmelsen.

De 2 uger, hvor begge adoptanter har ret til fravær samtidig, kan lønmodtagere og selvstændigt erhvervsdrivende afholde som ikkesammenhængende perioder. For lønmodtagere forudsætter afholdelse af ikkesammenhængende fravær en aftale med arbejdsgiveren, jf. 2. og 3. pkt.

Det følger af § 8, stk. 6, 4. pkt., at retten til fravær efter stk. 7 kan påbegyndes inden for de første 10 uger efter modtagelse af barnet. Efter § 8, stk. 7, har adoptanter efter den 10. uge efter modtagelse af barnet ret til fravær fra arbejdet under fravær efter §§ 9 og 10.

Da forældrenes mulighed for at kunne holde fravær samtidig i de første 10 uger efter modtagelsen af barnet, er begrænset til 2 uger efter § 8, stk. 6, kan adoptanter, der ønsker at holde orlov sammen i en længere periode efter, de har modtaget barnet, vælge at påbegynde fravær efter § 9 inden for de første 10 uger efter barnets modtagelse.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.3.1.

Det foreslås i § 8, stk. 6, at 1-3. pkt. ophæves, og i stedet indsættes som 1. pkt., at i de første 10 uger efter modtagelsen af barnet har hver af adoptanterne ret til fravær i 6 uger.

Med forslaget ophæves begrænsningen på 2 ugers samtidigt fravær for adoptanter, hvilket vil betyde, at adoptanter får større mulighed for fleksibilitet i forhold til afholdelsen af de 6 ugers fravær inden for de første 10 uger efter modtagelsen af barnet.

Forslaget betyder bl.a., at adoptanter vil få mulighed for at kunne afholde alle 6 ugers fravær samtidig, således at de kan være sammen om at passe barnet i den første periode efter modtagelsen af barnet, ligesom adoptanter vil kunne vælge, om ugerne skal holdes i en sammenhængende eller ikke sammenhængende periode i 10-ugers perioden efter barnets modtagelse, dog under iagttagelse af de gældende regler i § 15 om varsling af fravær i forhold til arbejdsgiveren.

Vælger adoptanterne at holde alle uger samtidig, vil de efter de 6 ugers samtidige fravær kunne påbegynde fravær efter § 9, jf. § 8, stk. 6, 4. pkt., som med forslaget bliver til 2. pkt.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.3.

Til nr. 2

(Til § 8 a)

Efter barselsloven er det alene barnets forældre, der har en selvstændig ret til fravær og barselsdagpenge. Fastlæggelsen af, hvem der anses som forældre efter barselsloven, tager udgangspunkt i børnelovens regler om moderskab, faderskab og medmoderskab samt adoptionslovens regler om adoptanter. Forældreskab, der følger af dansk international privatret, er også omfattet af barselsloven.

Det fremgår af barselslovens § 23 a, stk. 1, at ved forælder i loven forstås en mor, far, medmor eller adoptant.

Der findes i barselsloven ikke regler for tiltænkte forældres ret til fravær med barselsdagpenge. Tiltænkte forældre, der har indgået en surrogataftale med en surrogatmor om at føde deres barn, har ikke en selvstændig ret til fravær med barselsdagpenge, medmindre en af de tiltænkte forældre anses for retlig forælder efter gældende regler i børneloven eller efter dansk international privatret, jf. punkt 2.1.2.

Efter gældende regler anses en mand, der har leveret genetisk materiale til en surrogatmor, for retlig forælder, og han har efter barselsloven ret til fravær og barselsdagpenge efter reglerne for fædre. Den retlige fars evt. partner, der er tiltænkt som forælder til barnet, har derimod ikke selvstændige barselsrettigheder efter barselsloven, da pågældende ikke anses som forælder efter børneloven.

Surrogatmor, som er den kvinde, der føder barnet, anses for mor til barnet efter børneloven, og hvis hun er socialt sikret i Danmark, har hun efter gældende regler barselsrettigheder efter barselsloven.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.1.1.

Det foreslås, at der i barselsloven som § 8 a indsættes en ny bestemmelse under overskriften: »Ret til fravær for forældre, hvor forældreskab er fastslået efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c«.

Det foreslås i § 8 a, stk. 1, 1. pkt., at forældre, der har fået fastslået forældreskab på baggrund af en surrogataftale efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, i de første 10 uger efter barnets fødsel hver har ret til fravær i 6 uger.

Forslaget omfatter både forældreskab, der er fastslået på grundlag af en national altruistisk surrogataftale, jf. de foreslåede regler i kapitel 1 b og 5 b i børneloven, og forældreskab, der er fastslået på grundlag af en udenlandsk surrogataftale, jf. de foreslåede regler i kapitel 5 c i børneloven. Forældreskab, der etableres på grundlag af en surrogataftale, omfatter et par bestående af en kvinde og en mand, et par bestående af to mænd, et par bestående af to kvinder, en enlig mand eller en enlig kvinde, jf. den foreslåede bestemmelse i § 30 c i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 10.

Forslaget vil indebære, at en mand, som er retlig forælder til et barn, der er født af en surrogatmor, og som efter barselsloven har ret til fravær med barselsdagpenge, fremover vil blive omfattet af reglerne i den foreslåede bestemmelse, hvis forældreskabet til barnet er fastslået efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c. Den tiltænkte forælder, der er retlig far, vil således ikke opnå ret til fravær med barselsdagpenge efter barselslovens § 7, stk. 3.

Forslaget betyder, at forældre, der efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c anses for retlige forældre på grundlag af en surrogataftale, hver vil få en individuel ret til fravær i 6 uger, som skal holdes inden for de første 10 uger efter barnets fødsel. Adoptanter har efter gældende regler samme ret til fravær i de første 10 uger efter modtagelsen af barnet efter § 8, stk. 6.

Retten til fravær indtræder fra barnets fødsel, uanset om forældreskabet først fastslås på et senere tidspunkt. 10-ugers perioden regnes fra kalenderdagen efter den dag, hvor barnet blev født, men perioden kan dog regnes fra og med den dag, hvor barnet blev født, hvis forældrene ønsker det.

Forslaget sikrer, at begge tiltænkte forældre vil få samme ret til 6 ugers fravær i de første 10 uger efter barnets fødsel, således at barnet vil kunne blive passet af mindst én af forældrene i hele 10-ugers perioden efter fødslen.

Hvis barnet kun har én forælder, vil denne forælder få ret til 6 ugers fravær i de første 10 uger efter barnets fødsel. Forælderen vil efter afholdelse af de 6 ugers fravær kunne påbegynde afholdelse af fravær efter § 9, jf. den foreslåede § 8 a, stk. 2, 2. pkt.

Det følger af den foreslåede ændring af § 20, jf. lovforslagets § 10, nr. 6, at der vil være ret til barseldagpenge under fraværet efter § 8 a, stk. 1. Forældrene vil således have ret til barseldagpenge under fraværet, hvis de opfylder betingelserne herfor, herunder beskæftigelseskravet i §§ 27 og 28.

Det foreslås i § 8 a, *stk. 1, 2. pkt.*, at hver forælder har ret til at overdrage op til 4 uger af fraværsretten efter 1. pkt. til den anden forælder.

Med forslaget vil de tiltænkte forældre få mulighed for at kunne tilrettelægge og afholde fraværet fleksibelt i de første 10 uger efter barnets fødsel.

Forslaget betyder, at hvis den ene forælder ikke ønsker at gøre brug af alle 6 ugers fravær, kan forælderen overdrage op til 4 uger af fraværsretten til den anden forælder, som vil kunne holde op til 10 ugers fravær i de første 10 uger efter barnets fødsel. De sidste 2 ugers fravær kan ikke overdrages til den anden forælder. De 2 ugers fravær vil kunne holdes samtidig med, at den anden forælder holder fravær. Hvis forælderen ikke holder de 2 ugers fravær i 10-ugers perioden efter barnets fødsel, vil de bortfalde.

Det foreslås i § 8 a, *stk. 2*, at efter den 10. uge efter barnets fødsel har hver forælder ret til fravær fra arbejdet under fravær efter § 9, stk. 1, 1. pkt., og § 10. Retten til fravær efter 1. pkt. kan påbegyndes inden for de første 10 uger efter barnets fødsel.

Forslaget betyder, at tiltænkte forældre, der anerkendes som forældre efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, efter den 10. uge efter barnets fødsel hver vil få ret til fravær i 32 uger, som kan forlænges med et antal uger op til enten 40 uger eller 46 uger, hvis forældrene er beskæftigede lønmodtagere eller selvstændige erhvervsdrivende. Muligheden for at kunne forlænge fraværperioden vil være en ret for forældrene, som ikke kræver aftale med en arbejdsgiver.

Med forslaget vil forældre, der anses som retlige forældre efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c få ret til samme fraværperiode som øvrige retlige forældre har efter gældende regler, ligesom forældrene vil få samme ret til ensidigt at kunne forlænge fraværet.

Retten til barselsdagpenge under fravær efter § 9, stk. 1, nr. 1, og § 10 vil blive særskilt reguleret i § 21, jf. den foreslåede ændring til § 21, stk. 1, 2. pkt.

Tiltænkte forældre, der omfattes af forslaget, vil desuden være omfattet af barselslovens §§ 21 a-21 c, som også regulerer retten til barselsdagpenge under fravær efter §§ 9 og 10. Se bemærkningerne til den foreslåede ændring til § 21, stk. 1, 2. pkt., jf. § 10, nr. 7.

Det foreslås, at de tiltænkte forældre omfattes af varslingsbestemmelsen i § 15, jf. den foreslåede ændring til § 15, stk. 5, hvorefter forældre omfattet af §§ 8-8 b skal iagttage de samme varslingsfrister som adoptanter omfattet af § 8, dog skal fristerne regnes fra fødselstidspunktet, da fødselstidspunktet vil være kendt for de tiltænkte forældre.

De tiltænkte forældre vil herefter så vidt muligt skulle overholde samme frister, som angivet i § 15, stk. 1-4, som gælder for forældre. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 10, nr. 5.

Det foreslås i § 8 a, *stk. 3, 1. pkt.*, at en surrogatmor, der er socialt sikret i Danmark, har ret til fravær efter § 6 og § 7, stk. 1.

Den foreslåede bestemmelse regulerer surrogatmorens ret til fravær i forbindelse med en fødsel, hvor der er indgået en surrogataftale med en eller flere tiltænkte forældre, der efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, anerkendes som retlige forældre til barnet, og som med forslaget i stk. 1 og 2 får selvstændige barselsrettigheder efter barselsloven. Surrogatmorens ret til fravær er udtømmende reguleret i den foreslåede bestemmelse.

Forslaget betyder, at en surrogatmor, der er socialt sikret i Danmark, fortsat omfattes af § 6 i sin helhed, hvilket betyder, at surrogatmoren før fødslen fortsat vil have ret til fravær i 4 uger (§ 6, stk. 1), og inden 4-ugers perioden før fødslen er hun berettiget til fravær, hvis det lægeligt skønnes, at graviditeten har et sygeligt forløb, der ved fortsat beskæftigelse vil medføre risiko for kvindens helbred eller fosteret, eller arbejdets særlige karakter medfører risiko for fosteret eller graviditeten på grund af offentligt fastsatte bestemmelser forhindrer hende i at varetage sit arbejde og arbejdsgiveren ikke kan tilbyde anden passende beskæftigelse (§ 6, stk. 2). Surrogatmoren vil ligeledes fortsat have ret til fravær fra arbejdet i forbindelse med forebyggende graviditetsundersøgelser, når disse skal finde sted i arbejdstiden (§ 6, stk. 3).

Derudover vil surrogatmoren fortsat være omfattet af § 7, stk. 1, hvilket betyder, at hun vil have ret til fravær i 10 uger efter barnets fødsel, hvoraf de 2 første uger er pligtorlov.

Surrogatmoren vil have ret til barselsdagpenge under fravær efter § 6 og § 7, stk. 1, jf. barselslovens § 20, hvis betingelserne er opfyldt, herunder beskæftigelseskravet i §§ 27 eller 28.

Surrogatmorens ret til fravær efter § 7, stk. 1, gælder ved siden af de tiltænkte forældres ret til fravær i 10-ugers perioden efter barnets fødsel, jf. den foreslåede stk. 1 i bestemmelsen. Der stilles ikke krav om, at surrogatmoren skal være sammen med barnet, da fraværet efter fødslen skal sikre restitution for surrogatmoren. Der stilles heller ikke krav om, at surrogatmor anses som mor efter børnelovens regler på tidspunktet, hvor surrogatmor får tildelt barselsret efter § 7, stk. 1, hvis de tiltænkte forældre efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, har fået fastslået forældreskabet på dette tidspunkt.

Forslaget er en konsekvens af graviditetsdirektivet (Rådets direktiv 92/85/EØF af 19. oktober 1992 om iværksættelse af foranstaltninger til forbedring af sikkerheden og sundheden under arbejdet for arbejdstagere som er gravide, som lige har født, eller som ammer), som foreskriver, at en fødende kvinde skal sikres ret til barselsorlov i mindst 14 sammenhængende uger fordelt før og/eller efter fødslen i overensstemmelse med national lovgivning og/eller praksis.

Surrogatmoren vil fremover ikke have mulighed for at overdrage fravær efter § 7, stk. 1, jf. § 7 a ved genoptagelse af arbejdet, da begge tiltænkte forældre vil få samme ret som adoptanter har efter gældende regler til at overdrage 4 af de 6 ugers fravær til den anden forælder, jf. stk. 2 i den foreslåede bestemmelse. Surrogatmoren vil ikke have ret til yderligere fravær end fravær efter § 6 og § 7, stk. 1, og hun omfattes således ikke af § 9.

Det foreslås i § 8 a, *stk. 3, 2. pkt.*, at i tilfælde, hvor surrogatmoren lider af en graviditetsbetinget sygdom, forlænges fraværsretten efter § 7, stk. 1, dog højst indtil 46 uger efter fødslen.

Forslaget betyder, at hvis surrogatmoren lider af en graviditetsbetinget sygdom under fraværet efter § 7, stk. 1, som er 10 uger, vil retten til fraværet forlænges, indtil surrogatmoren er raskmeldt. Fraværet kan dog højst forlænges indtil 46 uger efter barnets fødsel. Hvis betingelserne er opfyldte, vil der kunne udbetales barselsdagpenge i den periode, hvor der er ret til fravær, jf. § 20. Herefter gælder reglerne om sygedagpenge efter sygedagpengeloven.

Forslaget svarer til den gældende § 13, stk. 3, hvorefter en mor, som bortadopterer sit barn inden den 32. uge efter fødslen, kan få forlænget fraværsperioden, hvis hun lider af en graviditetsbetinget sygdom. Fraværet kan højst forlænges indtil 46 uger efter fødslen.

Ved graviditetsbetinget sygdom forstås sygdom, der er opstået i forbindelse med graviditeten eller fødslen.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.1.

(Til § 8 b)

Barselslovens § 8 indeholder regler om forældres ret til fravær, når forældre adopterer et barn. Reglerne forudsætter, at der er to adoptanter (fremmedadoption).

Barselsloven indeholder ikke udtrykkelige regler, der regulerer en stedbarnsadoptants ret til fravær, når barnet har en retlig forælder, og dennes partner stedbarnsadopterer barnet på et tidligt tidspunkt efter barnets fødsel.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.2.1.

Det foreslås, at der i barselsloven som § 8 b indsættes en ny bestemmelse under overskriften: »En adoptants ret til fravær i forbindelse med en stedbarnsadoption efter § 5 a i adoptionsloven«.

Det foreslås i § 8 b, *stk. 1*, at en forælder, der har adopteret et barn efter § 5 a i adoptionsloven inden 1 år efter barnets fødsel, har ret til fravær efter § 9 inden for det første år efter barnets fødsel.

Den foreslåede bestemmelse betyder, at en forælder, der har stedbarnsadopteret et barn inden 1 år efter barnets fødsel, vil få ret til fravær efter § 9 inden for det første år efter barnets fødsel.

Fraværet kan være op til 32 uger afhængig af, hvornår stedbarnsadoptionen er godkendt, svarende til den fraværsret andre retlige forældre har efter barselsloven. Er stedbarnsadoptionen godkendt inden for de første 20 uger efter barnets fødsel, vil stedbarnsadoptanten få 32 ugers fraværsret, som kan holdes inden 1 år efter barnets fødsel. Hvis adoptionen gennemføres senere end 20 uger efter barnets fødsel, vil stedbarnsadoptantens fraværsret blive kortere end 32 uger, da fraværet skal kunne holdes inden 1 år efter barnets fødsel.

Den fraværsret, som stedbarnsadoptanten vil få efter den foreslåede bestemmelse følger af § 9, som gælder for øvrige retlige forældre, hvilket vil give mulighed for, at fraværet kan holdes fleksibelt. Fraværsretten vil således enten kunne udskydes eller forlænges til afholdelse senere end 1 år efter barnets fødsel efter reglerne i barselslovens §§ 10-12. Fraværet vil kunne holdes, frem til barnet bliver 9 år.

Efter § 10 vil stedbarnsadoptanten have ret til at forlænge de 32 ugers fravær efter § 9 med op til 8 uger til 40 uger. Beskæftigede lønmodtagere eller selvstændigt erhvervsdrivende vil desuden kunne vælge at forlænge fraværet med op til 14 uger til 46 uger. Har stedbarnsadoptanten mindre end 32 ugers ret til fravær, fordi stedbarnsadoptionen er godkendt sent i forhold til barnets alder, vil fraværsretten skulle forlænges med op til henholdsvis 8 og 14 uger.

Hvis stedbarnsadoptanten er lønmodtager, vil stedbarnsadoptanten efter § 11 desuden have ret til at genoptage arbejdet og udskyde op til 5 uger af fraværet efter § 9 (retsbaseret mulighed for udskydelse).

Herudover kan lønmodtagere efter § 12 efter aftale med arbejdsgiveren genoptage arbejdet helt eller delvis under fravær efter § 7 a, stk. 2, og § 9 (aftalebaseret mulighed for forlængelse og udskydelse).

Det foreslås, at stedbarnsadoptanten omfattes af varslingsbestemmelsen i § 15, jf. den foreslåede ændring til § 15, stk. 5, hvorefter stedbarnsadoptanten, skal iagttage de samme varslingsfrister som adoptanter omfattet af § 8, dog vil fristerne skulle regnes fra fødselstidspunktet, da fødselstidspunktet vil være kendt for stedbarnsadoptanten.

Stedbarnsadoptanten vil herefter så vidt muligt skulle overholde samme frister, som angivet i § 15, stk. 1-4, som gælder for biologiske forældre. Der henvises i den forbindelse til bemærkningerne til lovforslagets § 10, nr. 5.

Der vil være ret til barselsdagpenge efter den foreslåede ændring til § 21, stk. 1, 2. pkt., hvorefter stedbarnsadoptanten vil få ret til op til 9 ugers barselsdagpenge under fraværet.

Den kommende stedbarnsadoptant vil før stedbarnsadoptionen blive anset for at være en social forælder, som defineret i den gældende § 23 a, stk. 2 og 3, f.eks. ved at være ægtefælle eller samlever til forælderen.

En forælder vil i den forbindelse helt eller delvis kunne overdrage sin ret til fravær efter §§ 9 og 10 og ret til barselsdagpenge efter §§ 21, 21 b, eller 21 c til sin ægtefælle eller samlever, inden stedbarnsadoptionen er gennemført, jf. § 23 b, stk. 3, forudsat at ægtefællen eller samleveren opfylder betingelserne for at være social forælder til barnet. Når fraværet holdes, skal den sociale forælder opfylde betingelserne for ret til barselsdagpenge.

Forælderen vil således, inden adoptionen er gennemført, have mulighed for at overdrage sin ret til fravær med ret til barseldagpenge til den person, der senere stedbarnsadopterer barnet.

Når stedbarnsadoptionen er gennemført, vil den retlige forælder kunne overdrage ret til barseldagpenge til stedbarnsadoptanten efter § 21, stk. 2, til brug for fravær efter den foreslåede bestemmelse i § 8 b, stk. 1.

Når stedbarnsadoptionen er gennemført, vil der ikke ske en reduktion i retten til fraværet eller retten til barseldagpenge efter den foreslåede § 8 b for eventuelt fravær med barseldagpenge, som er overdraget til stedbarnsadoptanten som social forælder.

Det foreslås i § 8 b, *stk. 2*, at har forælderen adopteret barnet indenfor for de første 10 uger efter barnets fødsel, har forælderen ret til op til 2 ugers fravær efter adoptionen inden for de første 10 uger efter fødslen.

Den foreslåede bestemmelse vil medføre, at en forælder, der bliver forælder ved at stedbarnsadoptere, og hvor stedbarnsadoptionen bliver gennemført, inden barnet er 10 uger, vil få ret til op til 2 ugers fravær.

Retten vil indtræde, når adoptionen er gennemført. De 2 uger skal holdes efter stedbarnsadoptionen er gennemført og inden for de første 10 uger efter fødslen. 10-ugers perioden regnes fra kalenderdagen efter den dag, hvor barnet blev født.

Fravær, der ikke er afholdt inden 10 uger fra fødslen, vil bortfalde. Det betyder, at hvis stedbarnsadoptionen først gennemføres senere end 10 uger efter fødslen, vil der ikke være ret til fravær efter den foreslåede bestemmelse. Gennemføres stedbarnsadoptionen op til udløbet af 10 ugers perioden, vil stedbarnsadoptanten få ret til det delvise fravær, som kan holdes indenfor 10 ugers perioden. Det betyder, at hvis stedbarnsadoptionen gennemføres, når barnet er 8 uger, vil stedbarnsadoptanten have ret til 2 ugers fravær. Gennemføres stedbarnsadoptionen, når barnet er 9 uger, vil stedbarnsadoptanten have ret til 1 uges fravær.

Forslaget skal ses i sammenhæng med den foreslåede ændring til § 20, hvorefter der vil være ret til barseldagpenge under fraværet, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldte.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.2.

Til nr. 3

Det fremgår af barselslovens § 12, stk. 2, at i forbindelse med aftale om delvis genoptagelse af arbejdet under fravær efter § 7, § 7 a, stk. 2, § 8, stk. 6, og § 9 kan det aftales, at fraværsretten forlænges med den tid, hvori arbejdet har været genoptaget.

Det fremgår af § 23, stk. 1, at ved delvis genoptagelse af arbejdet under fravær efter § 7, § 7 a, stk. 2, § 8, stk. 6, og § 9 kan retten til barseldagpenge forlænges med den tid, hvori arbejdet har været genoptaget, og udbetales under senere fravær.

Det foreslås i § 12, *stk. 2*, og § 23, *stk. 1*, at § 8 a, stk. 1, § 8 b, stk. 2, indsættes efter § 8, stk. 6.

Forslaget betyder, at forældre, der har ret til enten 2 eller 6 ugers fravær inden for de første 10 uger efter barnets fødsel, som følge af de foreslåede bestemmelser i § 8 a, stk. 1, og § 8 b, stk. 2, også vil kunne genoptage arbejdet delvis efter aftale med en arbejdsgiver og i den forbindelse aftale, at

fraværsretten forlænges med den tid, hvori arbejdet har være genoptaget på samme måde som andre retlige forældre.

Retten til barseldagpenge kan i den forbindelse udbetales under det forlængede fravær efter den foreslåede ændring til § 23, stk. 1.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.1 og 2.2.2.2.

Til nr. 4

Det fremgår af barsellovens § 7, stk. 3, at en far eller medmor har ret til fravær i 2 sammenhængende uger efter fødslen eller efter modtagelse af barnet i hjemmet eller efter aftale med arbejdsgiveren inden for de første 10 uger efter fødslen. Lønmodtagere og selvstændigt erhvervsdrivende kan afholde de 2 ugers fravær som ikkesammenhængende perioder inden for de første 10 uger efter fødslen. For lønmodtagere forudsætter ikkesammenhængende fravær en aftale med arbejdsgiveren.

Det fremgår af § 8, stk. 6, at i de første 10 uger efter modtagelsen af barnet har hver af adoptanterne ret til fravær i 6 uger, som bortset fra 2 sammenhængende uger ikke kan afholdes samtidig. De 2 uger, hvor begge forældre har ret til fravær, kan lønmodtagere og selvstændigt erhvervsdrivende afholde som ikkesammenhængende perioder. For lønmodtagere forudsætter ikkesammenhængende fravær en aftale med arbejdsgiveren.

Det fremgår af § 14, stk. 1, at hvis barnet er indlagt på sygehus forlænges eller udsættes den periode, hvor der er ret til fravær.

Det fremgår af § 14, stk. 2, at såfremt arbejdet ikke genoptages ved indlæggelsen, forlænges den periode, hvor der er ret til fravær, med indlæggelsesperioden, hvis indlæggelsen finder sted under de første 46 uger efter fødslen eller modtagelsen. Fraværsretten kan dog højst forlænges i 3 måneder. Retten til at forlænge fraværperioden gælder efter bestemmelsens 3. pkt. ikke forældrenes ret til fravær efter § 7, stk. 3, eller adoptanters ret til samtidigt fravær efter § 8, stk. 6.

Det fremgår af § 20, at ved fravær efter § 6, stk. 1 og 2, og §§ 7, 7 a, 8, 13, 14 og 14 a udbetaler Udbetaling Danmark barseldagpenge beregnet efter kapitel 9.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.32.4.1.

Det foreslås i § 14, stk. 2, at 3. pkt. ophæves.

Forslaget betyder, at hvis en forælder ikke genoptager arbejdet under indlæggelsen af barnet, vil farens og medmorens ret til 2 ugers fravær og adoptanters ret til samtidigt fravær i 2 uger inden for de første 10 uger efter fødslen, kunne forlænges, jf. § 7, stk. 3, og § 8, stk. 6.

Det samme vil gælde for en forælders ret til 6 ugers fravær inden for de første 10 uger efter barnets fødsel efter den foreslåede § 8 a, stk. 1, hvorefter forældre, der har fået fastslået forældreskab på baggrund af en surrogataftale efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, får ret til 6 ugers fravær inden for de første 10 uger efter barnets fødsel, og for en stedbarnsadoptants ret til 2 ugers fravær inden for de første 10 uger efter barnets fødsel efter den foreslåede § 8 b, stk. 2.

Forlængelsen af fraværet betyder, at forælderen ikke vil forbruge af sin fraværsret og ret til barselsdagpenge i den periode, hvor barnet er indlagt. Fraværsretten med barselsdagpenge vil først begynde at løbe (eller genoptages) fra og med kalenderdagen efter den dag, hvor barnet udskrives.

Det vil fortsat være en betingelse, at indlæggelsen på hospital finder sted inden for de første 46 uger efter fødslen eller modtagelsen af adoptivbarnet. Indlæggelsesperioden vil dermed godt kunne strække sig ud over 46-ugers perioden, så længe indlæggelsen sker inden for 46 ugers perioden.

Begge forældre vil fortsat have ret til at få forlænget barselsdagpengeperioden i 46-ugers perioden efter fødslen eller modtagelsen af barnet, hvis de er fraværende fra arbejdet under indlæggelsen.

Forældrene vil fortsat kunne skiftes til at holde fravær under barnets indlæggelse og vil samlet set kunne forlænge fraværet med barselsdagpenge med op til 3 måneder. Hvis forældrene holder fravær samtidig, mens barnet er indlagt, vil forældrene ligeledes kun samlet set kunne forlænge fraværet med ret til barselsdagpenge med op til 3 måneder.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.4.

Til nr. 5

Det fremgår af barselslovens § 15, stk. 5, at ved fravær efter § 8 skal adoptanter så vidt muligt iagttage frister svarende til de i stk. 1-4 nævnte frister.

Efter § 15, stk. 1, skal en kvindelig lønmodtager med 3 måneders varsel underrette arbejdsgiveren om forventet fødselstidspunkt, og om hun agter at udnytte retten til fravær før fødslen, jf. § 6, stk. 1. En kvindelig lønmodtager, der ønsker at overdrage fraværsret efter § 7 a, skal senest 4 uger før forventet fødselstidspunkt underrette sin arbejdsgiver herom og om, hvorvidt hun ønsker at holde fravær efter § 9 i stedet.

Efter § 15, stk. 2, skal en kvindelig lønmodtager, der udnytter sin ret til fravær i de første 10 uger efter fødslen, jf. § 7, stk. 1, inden 6 uger efter fødslen underrette sin arbejdsgiver om, hvornår hun vil genoptage arbejdet.

Efter § 15, stk. 3, skal en kommende far eller medmor, der ønsker at udnytte sin ret til fravær efter fødslen, jf. § 7, stk. 3, overdraget orlov efter § 7 a eller fravær efter § 9 til afholdelse inden for de første 10 uger, senest 4 uger før forventet fødselstidspunkt underrette sin arbejdsgiver herom og om længden af fraværet.

Efter § 15, stk. 4, skal en lønmodtager, der ønsker at udnytte sin ret til fravær, jf. §§ 9, 10 og 14 a, eller overdraget orlov til afholdelse efter 10 uger efter fødslen, jf. § 7 a, stk. 2, inden 6 uger efter fødslen eller modtagelsen af barnet underrette sin arbejdsgiver om tidspunktet for fraværets begyndelse og om længden heraf. Såfremt fraværsretten afholdes således, at lønmodtagerens fravær falder i flere perioder, skal underretningen omfatte påbegyndelsen og længden af senere fravær.

Af bemærkningerne til lov nr. 566 af 9. juni 2006 om ret til orlov og dagpenge ved barsel (barselloven), jf. Folketingstidende 2005-06, Tillæg A, spalte 4697-4724, fremgår det, at adoptanter efter ligebehandlingslovens § 10, stk. 6, hvis orlovens længde og placering ikke er fastlagt ved barnets modtagelse, skal iagttage de samme frister som gælder for andre forældre. Denne bestemmelse er videreført som stk. 5 i § 15 med den formulering, at adoptanter så vidt muligt skal iagttage frister svarende til de i stk. 1-4 nævnte. Det forventede modtagelsestidspunkt for barnet må

anvendes som udgangspunkt i stedet for det forventede fødselstidspunkt. Det forventede modtagelsestidspunkt for et barn, der adopteres gennem en godkendt organisation, må baseres på en vurdering af den formidlende organisation.

Med ændringen af barselsloven i 2006 var det således hensigten at videreføre de hidtil gældende varslingsregler for adoptanter således, at adoptanterne så vidt muligt skulle iagttage de samme varslingsfrister som andre forældre, og dette er fortsat udtryk for gældende ret.

Det foreslås i § 15, *stk. 5*, at ændre § 8 til §§ 8-8 b og adoptanter til forældre.

Forslaget om at ændre adoptanter til forældre betyder, at ordlyden i bestemmelsen ændres for klart at tilkendegive, at adoptanter er forældre på lige fod med andre retlige forældre.

Forslaget indebærer således alene en rent sproglig ændring af bestemmelsen og skyldes, at der ikke vurderes at være behov for sprogligt at gøre forskel på biologiske forældre, adoptanter og forældre, der opnår forældreskab på grundlag af en surrogataftale.

Der er ikke med forslaget tiltænkt en ændring af retstillingen i forhold til forældre, der har ret til fravær efter § 8.

Forslaget er endvidere en konsekvens af forslaget om at indsætte en henvisning i § 15, *stk. 5*, til de foreslåede nye bestemmelser i §§ 8 a og 8 b om henholdsvis forældreskab fastslået efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c (surrogataftaler) og stedbarnsadoption efter § 5 a i adoptionsloven.

Der findes ikke i dag regler i barselsloven om forældreskab ved surrogataftaler eller stedbarnsadoption inden 1 år efter barnets fødsel.

Forslaget betyder, at forældre, der ønsker at udnytte deres ret til fravær efter §§ 8 a og 8 b, så vidt muligt skal iagttage frister svarende til dem, der fremgår af § 15, *stk. 1-4*.

Forslaget indebærer, at forældre omfattet af de foreslåede nye bestemmelser i §§ 8 a og 8 b, så vidt muligt skal iagttage de samme varslingsfrister som forældre, der er omfattet af § 8.

For forældre omfattet af § 8 (forældreskab ved adoption) følger det af de gældende regler, at iagttagelsen af varslingsfristerne regnes fra forældrenes modtagelse af barnet, da barnets fødselstidspunkt ofte ikke er relevant for forældrenes orlovsafholdelse.

For forældre, der er omfattet af de foreslåede nye bestemmelser i § 8 a (forældreskab efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c (ved surrogataftale) og § 8 b (stedbarnsadoption efter adoptionslovens § 5 a), vil barnets fødselstidspunkt være kendt af de tiltænkte forældre og af stedbarnsadoptanten.

På den baggrund foreslås det, at det efter de foreslåede §§ 8 a og 8 b er barnets forventede fødselstidspunkt, der lægges til grund, når forældrene så vidt det er muligt skal iagttage varslingsfristerne i § 15, *stk. 1-4*.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 10, nr. 2.

Til nr. 6

Det fremgår af barselslovens § 20, at ved fravær efter § 6, stk. 1 og 2, §§ 7, 7 a, 8, 13, 14 og 14 a og § 23 b, stk. 1 og 2, udbetaler Udbetaling Danmark barselsdagpenge beregnet efter kapitel 9.

Det foreslås i § 20 at indsætte en henvisning til § 8 a, stk. 1 og 3 og § 8 b, stk. 2.

Forslaget betyder, at forældre, der får fastslået forældreskabet på grundlag af en surrogataftale efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, og som får ret til 6 ugers fravær efter den foreslåede § 8 a, stk. 1, i 10-ugers perioden efter barnets fødsel, vil få ret til barselsdagpenge under fraværet, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt, herunder beskæftigelseskravet i §§ 27 eller 28.

Forslaget betyder endvidere, at en surrogatmor, der er socialt sikret i Danmark, og som efter den foreslåede § 8 a, stk. 3, vil få ret til fravær efter § 6 og § 7, stk. 1, og i tilfælde af graviditetsbetinget sygefravær efter fødslen kan forlænge fraværsretten efter § 7, stk. 1, op til 46 uger efter barnets fødsel, vil få ret til barselsdagpenge under det fulde fravær efter den foreslåede § 8 a, stk. 3, hvis betingelser i øvrigt er opfyldt, herunder beskæftigelseskravet i §§ 27 eller 28.

Retten til at forlænge fraværet efter § 7, stk. 1, i tilfælde af graviditetsbetinget sygefravær efter fødslen, gælder indtil surrogatmoren raskmeldes, dog højst op til 46 uger efter barnets fødsel.

Ved graviditetsbetinget sygefravær forstås sygdom i forbindelse med graviditeten eller fødslen.

Endelig betyder forslaget, at en forælder, der efter reglerne i § 5 a i adoptionsloven stedbarnsadopterer et barn inden for de første 10 uger efter barnets fødsel, og som efter den foreslåede § 8 b, stk. 2, får ret til op til 2 ugers fravær til afholdelse inden for de første 10 uger efter barnets fødsel, vil få ret til barselsdagpenge i det omfang, der er ret til fravær.

Hvis stedbarnsadoptionen f.eks. gennemføres 8 uger efter barnets fødsel, vil forælderen få ret til fravær med barselsdagpenge i 2 uger, som skal holdes inden 10 uger efter barnets fødsel.

Gennemføres stedbarnsadoptionen senere end 10 uger efter barnets fødsel, vil forælderen hverken have ret til fravær eller barselsdagpenge i 10 ugers perioden efter barnets fødsel.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.1 og 2.2.2.2.

Til nr. 7

Efter gældende regler anses en mand, der har leveret genetisk materiale til en surrogatmor, for retlig far efter børnelovens regler, og han har efter gældende regler i barselsloven ret til fravær med barselsdagpenge. Den retlige fars evt. partner, der er tiltænkt som forælder til barnet (som enten mor eller medfar), har ikke selvstændige barselsrettigheder efter barselsloven, da pågældende ikke anses for forælder efter børneloven. En surrogatmor er efter gældende regler i børneloven mor til barnet. Hun har derfor barselsrettigheder efter barselsloven.

Den retlige fars ret til barselsdagpenge for fravær efter §§ 9 og 10 (dvs. fravær, der som udgangspunkt afholdes efter 10 uger efter barnets fødsel) fremgår af §§ 21-21 c, hvorefter barselsdagpenge tildeles med udgangspunkt i forældrenes familiemæssige situation på tidspunktet for barnets fødsel.

§ 21 finder anvendelse, hvis forældrene bor sammen på tidspunktet for barnets fødsel.

Det fremgår af § 21, stk. 1, 1. pkt., at ved fravær efter §§ 9 og 10 har en mor ret til barselsdagpenge i 14 uger, og en far eller medmor har ret til barselsdagpenge i 22 uger indtil 1 år efter barnets fødsel eller modtagelse, jf. dog §§ 21 a-21 c. Videre fremgår det af gældende § 21, stk. 1, 2. pkt., at hver adoptant har ret til barselsdagpenge i 18 uger indtil 1 år efter barnets modtagelse, jf. dog §§ 21 a-21 c.

En far, der har fået barn ved hjælp af en surrogatmor, vil typisk ikke bo sammen med surrogatmoren, og han vil derfor enten være omfattet af § 21 b, der anvendes for forældre, der ikke bor sammen på tidspunktet for barnets fødsel, eller af § 21 c, der anvendes for soloforældre.

Hvis barnet bor hos faren, har faren ret til barselsdagpenge i 22 uger efter § 21, stk. 1, og i yderligere 13 uger efter § 21 b, stk. 1, 1. pkt., indtil 1 år efter barnets fødsel eller modtagelse. Har faren eneforældremyndigheden over barnet, har han derudover ret til yderligere 9 ugers barselsdagpenge, jf. § 21 b, stk. 1, 2. pkt., dvs. faren kan have ret til i alt 44 ugers barselsdagpenge ved fravær efter § 9.

Hvis surrogatmor efter lovgivningen i fødselslandet ikke anses for forælder til barnet, anses den retlige far for soloforælder, jf. § 12, stk. 1, nr. 4, i bekendtgørelse om ret til barselsdagpenge for forældre til et barn, der er født eller modtaget fra den 2. august 2022.

Efter gældende regler i § 21 c, stk. 1, har en far, der er soloforælder på tidspunktet for barnets fødsel, ret til barselsdagpenge i 22 uger efter § 21, stk. 1, og i 22 uger efter § 21 c, stk. 1, indtil 1 år efter barnets fødsel eller modtagelse, dvs. faren har ret til 44 ugers barselsdagpenge ved fravær efter § 9.

En surrogatmor, der er socialt sikret i Danmark, har efter gældende regler ret til barselsdagpenge i 9 uger ved fravær efter § 9, hvis barnet bor hos faren, jf. § 21 b, stk. 2. Da det er et almindeligt krav for at have ret til barselsdagpenge, at forælderen er sammen med barnet, vil en surrogatmor efter den 10. uge efter barnets fødsel formentlig ikke udnytte retten til fravær med barselsdagpenge efter § 9, jf. § 21 b, stk. 2, idet hensigten med surrogatforholdet er, at barnet er hos de tiltænkte forældre. Hvis surrogatmor bor i udlandet og ikke er socialt sikret i Danmark, har surrogatmor ikke rettigheder efter barselsloven

Efter gældende regler kan en forælder helt eller delvis overdrage sin ret til orlov, jf. § 9, med barselsdagpenge efter §§ 21, 21 b, 21 c og § 23, stk. 2, jf. dog § 21, stk. 3, til en social forælder, jf. § 23 b, stk. 3, 1. pkt.

En social forælder er defineret i barselslovens § 23 a, stk. 3. Det fremgår af bestemmelsen, at ved social forælder i barselsloven forstås: 1) en forælders ægtefælle eller samlever, der er tiltænkt en forældrelignende relation til barnet, og som ikke er barnets forælder, 2) en kendt donor, der er tiltænkt en forældrelignende relation til barnet, og som ikke er barnets forælder, 3) en kendt donors ægtefælle eller samlever, der er tiltænkt en forældrelignende relation til barnet, og som ikke er barnets forælder.

En solofar, der er omfattet af § 21 c, stk. 1, kan således overdrage op til 44 ugers fravær med barselsdagpenge til en social forælder, med undtagelse af 9 ugers øremærket barselsdagpenge, hvis solofaren er lønmodtager, jf. § 21, stk. 3. Der kan ske overdragelse til en social forælder, selvom faren ikke selv opfylder beskæftigelseskravet i barselslovens §§ 27 eller 28, jf. § 23 b, stk. 3, 2. pkt.

En solofar kan på denne måde efter reglerne om overdragelse til sociale forældre dele sin ret til fravær med barselsdagpenge med sin ægtefælle eller samlever, jf. § 23 a, stk. 3, nr. 1, der er tiltænkt som forælder til barnet, og som ikke har en selvstændig ret til fravær med barselsdagpenge efter gældende regler.

Barselsloven indeholder ikke udtrykkelige regler, der regulerer en stedbarnsadoptants ret til fravær og barselsdagpenge, når barnet har en retlig forælder, og dennes partner stedbarnsadoptere barnet på et tidligt tidspunkt efter barnets fødsel.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.1.1. og 2.2.2.2.1.

Det foreslås, at 2. pkt. i § 21, stk. 1, 1. pkt. nyaffattes således, at forældre med ret til fravær efter § 9, jf. § 8, stk. 7, og § 8 a, stk. 2, hver har ret til barselsdagpenge i 18 uger indtil 1 år efter barnets fødsel eller modtagelse, jf. dog §§ 21 a-21 c.

§ 21 regulerer retten til barselsdagpenge for forældre, der bor sammen på tidspunktet for barnets fødsel eller modtagelse. Henvisningen til §§ 21 a-21 c i den foreslåede bestemmelse betyder, at forældre, der får fastslået forældreskab efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, også er omfattet af §§ 21 a-21 c, som bl.a. regulerer retten til barselsdagpenge under fravær efter §§ 9 og 10 for forældre, der ikke bor sammen på tidspunktet for barnets fødsel eller modtagelse (§ 21 b), og i tilfælde, hvor der kun er én forælder til barnet (§ 21 c).

Forslaget betyder, at for adoptanter, jf. § 8, stk. 7, videreføres retten til barselsdagpenge under fravær efter §§ 9 og 10 uændret, og hver adoptant har fortsat ret til 18 ugers barselsdagpenge ved fravær efter §§ 9 og 10 indtil 1 år efter barnets modtagelse, jf. dog §§ 21 a-21 c.

For forældre, der er omfattet af den foreslåede § 8 a, dvs. forældre, der får fastslået forældreskab på grundlag af en surrogataftale efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, og som efter den foreslåede § 8 a, stk. 2, hver har ret til fravær efter § 9, stk. 1, 1. pkt. og § 10, betyder forslaget, at hver forælder vil få ret til barselsdagpenge i 18 uger under fravær efter §§ 9 og 10.

Forslaget indebærer, at den forælder, som er biologisk retlig forælder til et barn, der er født af en surrogatmor (en mand, der har leveret sæd til surrogatmor), fremover omfattes af reglerne for tiltænkte forældre, jf. den foreslåede § 8 a, stk. 2. Den tiltænkte forælder, der er retlig far, vil således ikke have ret til barselsdagpenge efter § 21, stk. 1, 1. pkt., jf. §§ 21 a-21 c, men vil blive omfattet af den foreslåede ændring til § 21, stk. 1, 2. pkt., jf. dog §§ 21 a-21 c.

Forslaget sikrer, at forældre, der får fastslået forældreskab på grundlag af en surrogataftale efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, vil have samme ret til barselsdagpenge under fravær efter §§ 9 og 10 som adoptanter har efter gældende regler. Forslaget sikrer endvidere, at begge tiltænkte forældre vil få samme ret til barselsdagpenge under fravær efter § 9, stk. 1, 1. pkt., og § 10.

Forældre, der får fastslået forældreskab på baggrund af en surrogataftale efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, og som ikke bor sammen på tidspunktet for barnets fødsel, vil være omfattet af § 21 b, som giver den forælder, der har barnet boende udover ret til barselsdagpenge efter den foreslåede ændring til § 21, stk. 1, 2. pkt., hvor der vil være ret til 18 ugers barselsdagpenge, yderligere ret til barselsdagpenge i 13 uger ved fravær efter §§ 9 og 10 indtil 1 år efter barnets fødsel.

Hvis forælderen har eneforældremyndighed over barnet, har forælderen derudover ret til yderligere 9 ugers barselsdagpenge, jf. § 21 b, stk. 1, hvilket betyder, at bopælsforælderen kan få i alt 40 ugers barselsdagpenge til fravær efter § 9, stk. 1, og § 10. På tidspunktet for ansøgningen skal forælderen have eneforældremyndigheden over barnet, jf. § 11, stk. 3, 2. pkt., i bekendtgørelse om ret til barselsdagpenge for forældre til et barn, der er født eller modtaget fra den 2. august 2022.

Den forælder, som barnet ikke bor hos, vil have ret til 9 ugers barselsdagpenge, jf. barselslovens § 21 b, stk. 2.

Hvis en tiltænkt forælder får fastslået forældreskab på baggrund af en surrogataftale efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, omfattes forælderen af barselslovens § 21 c (soloforælder), som udover ret til barselsdagpenge efter den foreslåede § 21, stk. 1, 2. pkt., hvor der vil være ret til barselsdagpenge i 18 uger, vil give forælderen ret til yderligere barselsdagpenge i 22 uger ved fravær efter barselslovens § 9.

Soloforælderen vil således kunne opnå i alt 40 uger med barselsdagpenge til fravær efter § 9, stk. 1, og § 10.

Fravær efter § 9 med barselsdagpenge efter §§ 21- 21 c skal som udgangspunkt holdes inden 1 år efter barnets fødsel. Forælderen vil dog også have mulighed for at holde fravær efter § 9 med barselsdagpenge senere end 1 år efter barnets fødsel, hvis fraværet kan udskydes ved genoptagelse eller påbegyndelse af arbejdet inden 1 år efter barnets fødsel, jf. barselslovens § 11, § 12, stk. 3 og § 23. Denne mulighed skal imidlertid ses i sammenhæng med, at lønmodtagere vil skulle holde de 9 ugers orlov med øremærkede barselsdagpenge inden for det første år efter barnets fødsel, jf. den gældende § 21, stk. 3. Selvstændige, der ikke er omfattet af den øremærkede barsel, vil ved genoptagelse af arbejdet imidlertid kunne holde fraværet med barselsdagpenge frem til barnet er 9 år.

Fraværet med barselsdagpenge vil også kunne holdes i op til 3 år efter barnets fødsel, hvis forælderen er lønmodtager og har en barselshindring efter § 21, stk. 3, 2. pkt.

Det foreslås i § 21, *stk. 1, 3. pkt.*, at en forælder med ret til fravær efter § 9, jf. § 8 b, stk. 1, har ret til barselsdagpenge i 9 uger indtil 1 år efter barnets fødsel jf. dog § 21 a.

Den foreslåede bestemmelse vil medføre, at en forælder, som har stedbarnsadopteret et barn, vil få ret til barselsdagpenge i 9 uger inden for det første år efter barnets fødsel. Fraværet vil dog ikke kunne afholdes, før stedbarnsadoptionen er gennemført, jf. den foreslåede § 8 b, stk. 1. Der vil derfor heller ikke kunne udbetales barselsdagpenge før dette tidspunkt. Er stedbarnsadoptionen først godkendt på et tidspunkt, hvor der ikke kan afholdes 9 ugers fravær, vil stedbarnsadoptanten kun få ret til barselsdagpenge for de uger, der kan holdes inden 1 år efter barnets fødsel.

Barselslovens almindelige regler om barselsdagpenge for fravær efter § 9 vil gælde for stedbarnsadoptantens ret til barselsdagpenge.

Det betyder f.eks., at stedbarnsadoptanten, der er lønmodtager, ikke vil kunne overdrage de 9 uger med barselsdagpenge til den anden forælder. Omvendt vil stedbarnsadoptanten kunne overdrage retten til de 9 ugers barselsdagpenge, hvis pågældende ikke er lønmodtager. Dette gælder, uanset om stedbarnsadoptanten selv har ret til barselsdagpenge, jf. den gældende § 21, stk. 2, 2. pkt.

Det betyder også, at den anden forælder vil kunne overdrage sin ret til barselsdagpenge til stedbarnsadoptanten efter den gældende § 21, stk. 2, når stedbarnsadoptionen er godkendt.

Det betyder endvidere, at retten til barselsdagpenge ved fravær efter barselslovens §§ 9 og 10 som udgangspunkt vil skulle udnyttes efter den 10. uge efter barnets fødsel men inden 1 år efter barnets fødsel. Stedbarnsadoptanten vil dog have mulighed for at kunne påbegynde fravær efter § 9 i 10 ugers-perioden efter barnets fødsel, jf. § 9, stk. 1.

Forælderen vil også have mulighed for at holde fravær efter § 9 med barselsdagpenge senere end 1 år efter barnets fødsel, hvis fraværet kan udskydes ved genoptagelse eller påbegyndelse af arbejdet inden 1 år efter barnets fødsel, jf. barselslovens § 11, § 12, stk. 3 og § 23. Denne mulighed skal imidlertid ses i sammenhæng med, at lønmodtagere vil skulle holde de 9 ugers orlov med øremærkede barselsdagpenge inden for det første år efter barnets fødsel, jf. den gældende § 21, stk. 3. Selvstændige vil imidlertid kunne holde fraværet med barselsdagpenge frem til barnet er 9 år.

Fraværet med barselsdagpenge vil også kunne holdes i op til 3 år efter barnets fødsel, hvis forælderen er lønmodtager og har en barselshindring efter § 21, stk. 3, 2. pkt.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.1 og 2.2.2.2.

Til nr. 8

Det fremgår af barselslovens § 21 b, stk. 1, 1. pkt., at hvis forældrene ikke bor sammen på tidspunktet for barnets fødsel eller modtagelse, har den forælder, der har barnet boende, ud over ret til barselsdagpenge efter § 21, stk. 1, ret til barselsdagpenge i yderligere 13 uger ved fravær efter §§ 9 og 10 indtil 1 år efter barnets fødsel eller modtagelse.

Det fremgår af § 21 c, stk. 1, at hvis barnet kun har én forælder på tidspunktet for barnets fødsel eller modtagelse, har forælderen ud over ret til barselsdagpenge efter § 21, stk. 1, ret til barselsdagpenge i yderligere 22 uger ved fravær efter §§ 9 og 10 indtil 1 år efter barnets fødsel eller modtagelse.

Det forslås i § 21 b, stk. 1, 1. pkt., og § 21 c, stk. 1, at indsætte 1. og 2. pkt. efter § 21, stk. 1.

Forslaget er en konsekvens af den foreslåede ændring til § 21, stk. 1, hvor der er foreslået indsat et 3. pkt., som giver ret til barselsdagpenge til en forælder, der stedbarnsadopterer et barn efter adoptionslovens § 5 a.

Forslaget betyder, at en forælder, der stedbarnsadopterer et barn efter adoptionslovens § 5 a, ikke vil blive omfattet af § 21 b, stk. 1, eller § 21 c, stk. 1, med ret til barselsdagpenge i et yderligere antal uger, hvis forælderen enten ikke bor sammen med den anden forælder, eller hvis forælderen er soloforælder.

En forælder, der stedbarnsadopterer et barn efter adoptionslovens § 5 a har alene ret til barselsdagpenge efter den foreslåede § 21, stk. 1, 3. pkt., dvs. i 9 uger ved fravær efter § 9.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.2.

Til nr. 9

Det fremgår af barselslovens § 21 b, stk. 2, 1. pkt., at den forælder, som barnet ikke bor hos, ikke har ret til barselsdagpenge efter § 21, stk. 1.

Det foreslås i § 21 b, stk. 2, 1. pkt., at der efter stk. 1, indsættes 1. og 2. pkt.

Forslaget er en konsekvens af den foreslåede ændring af § 21, stk. 1, hvor der er foreslået indsat et 3. pkt., som giver ret til barselsdagpenge til en forælder, der stedbarnsadopterer et barn efter adoptionslovens § 5 a.

Forslaget betyder, at en forælder, der stedbarnsadopterer et barn efter adoptionslovens § 5 a, ikke omfattes af § 21 b, stk. 1, eller § 21 c, stk. 1, med ret til barselsdagpenge i et yderligere antal uger, hvis forælderen enten ikke bor sammen med den anden forælder, eller hvis forælderen er soloforælder.

En forælder, der stedbarnsadopterer et barn efter adoptionslovens § 5 a, har alene ret til barselsdagpenge efter den foreslåede § 21, stk. 1, dvs. i 9 uger ved fravær efter § 9.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.2.

Til nr. 10

Efter barselsloven skal en forælder som altovervejende hovedregel afholde fravær med ret til barselsdagpenge senest 1 år efter barnets fødsel eller modtagelse, medmindre arbejdet efter aftale med en arbejdsgiver helt eller delvis genoptages eller påbegyndes, og det i den forbindelse aftales, at fraværet forlænges eller udskydes. En lønmodtager eller en selvstændig kan derudover også ensidigt udskyde op til 5 ugers fravær med barselsdagpenge. Det udskudte fravær skal holdes, inden barnet fylder 9 år. Disse regler fremgår af §§ 11, 12 og 23.

Efter § 14 a, stk. 1, har forældre, der får to eller flere levendefødte børn ved samme fødsel, hver ret til ekstra fravær i 13 uger. Adoptanter, som adopterer to eller flere børn født ved samme fødsel, har hver ret til ekstra fravær i 13 uger, hvis børnene på tidspunktet for modtagelsen er under 1 år.

Efter § 14 a, stk. 6, skal fraværet efter stk. 1, 1. pkt., holdes inden 1 år efter fødslen. Fraværet efter stk. 1, 2. pkt., skal holdes inden 1 år efter modtagelsen af adoptivbørnene.

Det ekstra fravær, der gives efter § 14 a, stk. 1, betyder, at en forælder i visse tilfælde kan have ret til mere end 52 ugers fravær med barselsdagpenge, som skal holdes inden for børnenes første år. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis en soloforælder får tvillinger, idet en soloforælder i forvejen har ret til 46 ugers barselsdagpenge efter § 21, stk. 1, og § 21 c, stk. 1. Det vil også være tilfældet i situationer, hvor forældrene ikke bor sammen, hvor den forælder, som børnene bor hos, i forvejen har ret til 46 ugers barselsdagpenge efter § 21, stk. 1, og § 21 b, stk. 1, hvis forælderen har eneforældremyndigheden over børnene.

Det foreslås i § 21 d, at en forælder, der har ret til barselsdagpenge efter § 20, § 21, stk. 1, og §§ 21 b og 21 c, for fravær efter § 7, § 8, stk. 6, § 8 a, stk. 1, § 9 og § 14 a, stk. 1, for mere end 52 uger efter børnenes fødsel eller modtagelse, kan få barselsdagpenge for uger ud over 52 uger udbetalt under fravær, der holdes senest 16 måneder efter børnenes fødsel eller modtagelse, jf. dog § 14 a, stk. 1, og § 21, stk. 3.

Forslaget betyder, at en forælder, der er soloforælder, jf. § 21 c eller eneforælder, jf. § 21 b, der har forældremyndigheden alene, og som får flerlinger, og dermed får ret til barselsdagpenge i mere end 52 uger, vil kunne holde de overskydende uger med barselsdagpenge i en forlænget periode på 4 måneder efter børnenes første år eller modtagelse. Herved sikres forælderen mulighed for at holde hele det tildelte fravær med ret til barselsdagpenge. Det vil alene være de uger, der ligger ud over 52 uger, der kan holdes i den forlængede periode.

Muligheden for at kunne holde fravær i en forlænget periode vil kun være relevant i to situationer: For det første hvis en soloforælder får flerlinger, hvorefter forælderen har ret til 46 ugers fravær med barselsdagpenge og ekstra 13 ugers fravær med barselsdagpenge efter § 14 a, stk. 1. I den situation vil forælderen have ret til 59 ugers fravær med barselsdagpenge, jf. §§ 20, 21 og 21 c.

For det andet vil tilsvarende gælde for en eneforælder til flerlinger, som har forældremyndigheden over begge børn alene, jf. § 21 b, og § 14 a, stk. 1. En eneforælder, som har forældremyndigheden over børnene alene, jf. § 21 b, og § 14 a, stk. 1, vil således have sin individuelle ret til 10 ugers orlov inden for de første 10 uger efter fødslen efter § 7, stk. 1, hvis det er en mor. Herefter har hun ret til 14 ugers fravær med barselsdagpenge efter § 21, stk. 1, 13 ugers fravær med barselsdagpenge jf. § 21 b, stk. 1, 1. pkt., 13 ugers fravær med barselsdagpenge pga. flerlinger jf. § 14 a, stk. 1, samt yderligere 9 ugers fravær med barselsdagpenge, hvis mor er eneforældremyndighedsindehaver over børnene jf. § 21 b, stk. 1, 2. pkt., dvs. i alt en fraværsret med barselsdagpenge på 59 ugers fravær med barselsdagpenge.

Hvis det er en far eller medmor, der er eneforælder og har forældremyndigheden over begge børn alene, jf. § 21 b, og § 14 a, stk. 1, vil forælderen have sin individuelle ret til 2 ugers fædre/medmødreorlov inden for de første 10 uger efter fødslen efter § 7, stk. 3. Herefter har far/medmor 22 ugers fravær med barselsdagpenge efter § 21, stk. 1, 13 ugers fravær med barselsdagpenge pga. tvillinger, jf. § 14 a, stk. 1, 13 ugers fravær med barselsdagpenge jf. § 21 b, stk. 1, 1. pkt., samt yderligere 9 ugers fravær med barselsdagpenge, hvis far eller medmor er eneforældremyndighedsindehaver over børnene jf. § 21 b, stk. 1, 2. pkt., dvs. i alt en fraværsret med barselsdagpenge på 59 ugers fravær med barselsdagpenge.

Med forslaget vil forælderen i begge situationer kunne holde 7 ugers fravær med barselsdagpenge efter § 21 b, stk. 1, eller § 21 c, stk. 1, i den forlængede periode på 4 måneder. Dvs. at senest 16 måneder efter børnenes fødsel eller modtagelse skal det fulde fravær være holdt, medmindre der sker udskydelse af fraværet med barselsdagpenge i forbindelse med forælderen genoptagelse af arbejdet, jf. § 12 og § 23.

Forslaget ændrer ikke ved, at de 13 ugers fravær efter § 14 a, stk. 1, ikke kan holdes efter børnene er fyldt 1 år, da dette fravær skal være holdt, inden børnene fylder 1 år, eller inden 1 år efter modtagelsen af børnene jf. § 14 a, stk. 6. Tilsvarende vil fraværet med 9 ugers øremærkede barselsdagpenge fortsat skulle holdes senest 1 år efter fødselstidspunktet eller modtagelsen af børnene, jf. § 21, stk. 3. Det er således fravær efter § 9 - bortset fra de 9 ugers fravær med øremærkede barselsdagpenge, hvis forælderen er lønmodtager - som kan holdes i den forlængede periode på 4 måneder efter børnene er fyldt 1 år eller efter børnenes modtagelse.

Fravær med barselsdagpenge ud over 52 uger behøver ikke at blive holdt i forlængelse af fraværet, som holdes inden for de første 52 uger.

Ugerne ud over de 52 uger vil kunne varsles til afholdelse på et hvilket som helst tidspunkt indenfor 16 måneders perioden efter § 15, stk. 4. Fraværet skal således varsles over for arbejdsgiveren senest 6 uger efter børnenes fødsel. Ugerne vil ligeledes efter aftale med en arbejdsgiver kunne afholdes frem til 9 år efter børnenes fødsel, jf. § 12, stk. 3. Selvstændige erhvervsdrivende vil ligeledes kunne holde fraværet med barselsdagpenge, frem til børnene fylder 9 år på samme måde som andet fravær efter § 9. Ledige med ret til barselsdagpenge vil skulle holde det overskydende fravær i den forlængede periode, idet ledige ikke kan forlænge eller udskyde fraværet.

De 52 ugers fravær med barselsdagpenge, der som udgangspunkt skal holdes, inden børnene fylder 1 år, vil bortset fra fravær efter § 14 a, stk. 1, og fravær med 9 ugers øremærkede barselsdagpenge efter § 21, stk. 3, kunne forlænges og/eller udskydes efter reglerne i §§ 10-12 til afholdelse senere end 1 år efter børnenes fødsel eller modtagelse, hvor der vil være ret til barselsdagpenge efter § 23 under det forlængede eller udskudte fravær.

Forslaget er ikke til hinder for, at en soloforælder, jf. § 21 c, kan overdrage fravær med barselsdagpenge til enten en eller flere sociale forældre eller et eller flere nærtstående familiemedlemmer efter § 23 b, stk. 1-3, eller § 23 c, stk. 1. Tilsvarende kan en eneforældremyndighedsindehaver, jf. § 21 b, stk. 1, dvs. en forælder, der boede alene med børnene på fødselstidspunktet, overdrage sin ret til barselsdagpenge til en eller flere sociale forældre eller den anden forælder efter § 23 b, stk. 1-3, eller § 21, stk. 2.

Retten til at afholde de overskydende uger ud over 52 uger med barselsdagpenge inden for de første 16 måneder efter børnenes fødsel eller modtagelse er således uafhængig af, om forælderen har forlænget, udskudt eller overdraget fravær med barselsdagpenge til et eller flere nærtstående familiemedlemmer eller en eller flere sociale forældre.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.5.

Til nr. 11

Det fremgår af barselslovens § 23 a, stk. 1, at ved forælder i loven forstås en mor, far, medmor eller adoptant.

Barselsloven tager sit afsæt i børnelovens regler om forældreskab i forhold til, at alene forældre i henhold til børnelovens bestemmelser om moderskab, faderskab og medmoderskab samt adoptionslovens bestemmelser om adoptanter, har ret til fravær efter barselsloven. Det bemærkes, at forældreskab, der følger af dansk international privatret, også er omfattet af barselsloven.

§ 23 a, stk. 1, omfatter ikke forældre, der får fastslået forældreskabet på grundlag af en surrogataftale.

Det foreslås, at § 23 a, stk. 1, nyaffattes.

Det foreslås, i § 23 a, stk. 1, at ved forælder i denne lov forstås en mor, far, medmor, adoptant, eller en forælder, der har fået fastslået forældreskab på baggrund af en surrogataftale efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c.

Forslaget er en følge af de foreslåede ændringer i børnelovens kapitel 1 b, 5 b og 5 c, jf. § 1, nr. 1 og 10, hvorefter et tiltænkt forældrepar eller en tiltænkt forælder, der har indgået en surrogataftale med

en surrogatmor om, at hun skal føde deres barn, får fastslået forældreskab efter børneloven, hvorved de tiltænkte forældre bliver forældre i stedet for surrogatmoren,

Forslaget betyder, at de gældende regler for, hvem der anses for forældre efter barselsloven, videreføres, dvs. en forælder er en mor, far, medmor og adoptant, herunder en stedbarnsadoptant. Herudover vil forældre, der får fastslået forældreskab på baggrund af en surrogataftale efter børneloven, blive anset for forældre efter barselsloven. Retsvirkningen af at blive anset for forælder efter barselsloven er, at forælderen har ret til barselsfravær og barselsdagpenge.

Forældreskab, der etableres på grundlag af en surrogataftale, omfatter par bestående af en kvinde og en mand, et par bestående af to mænd, et par bestående af to kvinder, en enlig mand eller en enlig kvinde, jf. forslaget til § 30 c i børneloven.

I relation til barselsloven vil barselsrettigheder (fravær og barselsdagpenge) til forældrene blive tildelt på grundlag af fastslåelsen af forældreskabet efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, men børnelovens begreber for forælderen som mor, far, medmor eller medfar, anvendes i barselsloven ikke for forældre, der får fastslået forældreskabet på denne måde.

Forældre, der får fastslået forældreskab på grundlag af en surrogataftale efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, vil få samme barselsret (fravær og barselsdagpenge) som adoptanter, hvor der ikke skelnes mellem, om forælderen er far eller mor, da begge forældre får den samme ret til fravær med barselsdagpenge. Det samme er tilfældet for forældre, der bliver forældre på grundlag af en surrogataftale. I tilfælde, hvor der kun er en forælder, tages der højde for dette i tildelingen af barselsretten.

Der henvises til bemærkningerne til § 10, nr. 2, 6 og 7, om retten til fravær og barselsdagpenge til forældre, der får fastslået forældreskab efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.1.

Til nr. 12

Det fremgår af barselslovens § 24, at beskæftigelsesministeren kan fastsætte nærmere regler om ret til dagpenge efter §§ 18-23 og regler om administrationen efter §§ 23 a-23 c om en forælders ret til at overdrage uger med barselsdagpenge til sociale forældre og til et nærtstående familiemedlem og om krav til dokumentationen.

Det foreslås i § 24, stk. 2, at beskæftigelsesministeren desuden kan fastsætte nærmere regler om administration af reglerne efter §§ 8 a og 8 b og dokumentation for anerkendelse af forældreskab, jf. §§ 8 a og 8 b, for ret til dagpenge efter §§ 20-21 c.

Bemyndigelsen forventes bl.a. anvendt til at fastsætte regler om, at forældre, der har fået fastslået forældreskab på baggrund af en surrogataftale efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c, vil skulle søge Udbetaling Danmark om udbetaling af barselsdagpenge, og det forventes ligeledes, at der vil blive fastsat regler om fremgangsmåden i forbindelse med ansøgningen. Tilsvarende regler forventes at blive fastsat for en stedbarnsadoptant, jf. § 5 a i adoptionsloven, der med den foreslåede § 8 b vil få tildelt barselsrettigheder, hvis adoptionen er godkendt tidligt efter barnets fødsel.

Desuden forventes det, at der vil blive fastsat regler om den dokumentation, forældrene skal fremlægge for at få ret til barselsdagpenge.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.1 og 2.2.2.2.

Til nr. 13

Det fremgår af barselslovens § 25 b, stk. 1, 1. pkt., at en lønmodtager, som er i et ansættelsesforhold under fravær efter § 6, stk. 1, eller § 7, stk. 1 eller 2, fravær overdraget efter § 7 a, stk. 1, fravær efter § 8, stk. 6, 1. pkt., eller § 9, stk. 2, i indtil 10 uger efter barnets fødsel eller modtagelse eller fravær overdraget efter § 23 b, stk. 1, optjener ret til ferie med ferieydelse, uanset om der er udbetalt barselsdagpenge under fraværet.

Reglerne i § 25 b betyder, at hvis lønmodtageren ikke får løn fra en arbejdsgiver eller ikke har ret til feriedagpenge fra en arbejdsløshedskasse, optjener lønmodtageren ferieydelse under det fravær, der er omfattet af bestemmelsen. Det er ikke et krav, at lønmodtageren får udbetalt barselsdagpenge efter loven under fraværet og opfylder beskæftigelseskravet som lønmodtager ved påbegyndelse af ferien. Det afgørende er alene, om lønmodtageren er i et ansættelsesforhold på tidspunktet, hvor ferieydelsen optjenes.

Det fremgår af § 25 d, stk. 1, 1. pkt., at en person, som ikke er i et ansættelsesforhold under fravær efter § 6, stk. 1, eller § 7, stk. 1 eller 2, fravær overdraget efter § 7 a, stk. 1, fravær efter § 8, stk. 6, 1. pkt., eller § 9, stk. 2, i indtil 10 uger efter barnets fødsel eller modtagelse eller fravær overdraget efter § 23 b, stk. 1, optjener ret til ferieydelse, når der udbetales barselsdagpenge under fraværet. Det fremgår af 2. pkt., at en far eller medmor, som er omfattet af § 21 c, stk. 1, optjener tilsvarende ferieydelse, når der udbetales barselsdagpenge for fravær, der holdes indtil 10 uger efter barnets fødsel eller modtagelse.

Reglerne i § 25 d betyder, at hvis den omfattede personkreds ikke har ret til feriedagpenge fra en arbejdsløshedskasse på ferietidspunktet, optjener vedkommende ferieydelse, forudsat at der udbetales barselsdagpenge under fraværet. Når ferien holdes, skal barselslovens beskæftigelseskrav for lønmodtagere i § 27 være opfyldt på ferietidspunktet.

Det foreslås, at der i § 25 b, stk. 1, 1. pkt., og i § 25 d, stk. 1, 1. pkt., efter stk. 6, 1. pkt., indsættes § 8 a, stk. 1 og 3.

Ændringsforslaget til § 25 b, stk. 1, 1. pkt., betyder, at tiltænkte forældre, der opnår forældreskab efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c som følge af en surrogataftale, sikres ret til optjening af ferieydelse på samme måde som øvrige forældre, hvis de under fraværet er i et ansættelsesforhold. Det vil ikke være en betingelse, at den tiltænkte forælder har ret til barselsdagpenge under fraværet. Det vil desuden ikke være en betingelse, at lønmodtageren har ret til barselsdagpenge, når ferien holdes.

Tiltænkte forældre, som er i et ansættelsesforhold, og som hver har ret til 6 ugers fravær efter den foreslåede § 8 a, stk. 1, inden for de første 10 uger efter barnets fødsel, vil optjene ferieydelse efter den foreslåede ændring til § 25 b, stk. 1, uanset om forælderen får udbetalt barselsdagpenge under fraværet.

Tilsvarende vil en surrogatmor, der er i et ansættelsesforhold, og som har ret til fravær efter den foreslåede § 8 a, stk. 3, optjene ret til ferieydelse. Det vil i den forbindelse være en betingelse, at surrogatmoren er socialt sikret i Danmark, jf. den foreslåede § 8 a, stk. 3.

Forslaget betyder, at hvis de tiltænkte forældre og surrogatmoren som lønmodtager ikke får løn fra en arbejdsgiver eller ikke har ret til feriedagpenge fra en arbejdsløshedskasse, vil de optjene ferieydelse under fraværet efter de foreslåede § 8 a, stk. 1 og 3. Det vil ikke være et krav, at de tiltænkte forældre og surrogatmoren som lønmodtagere får udbetalt barselsdagpenge efter loven under fraværet, og det vil ikke være et krav, at de tiltænkte forældre eller surrogatmoren opfylder beskæftigelseskravet som lønmodtager ved påbegyndelse af ferien. Det afgørende er alene, om lønmodtageren er i et ansættelsesforhold på tidspunktet, hvor ferieydelsen optjenes.

Ændringsforslaget til § 25 d, stk. 1, 1. pkt., betyder, at tiltænkte forældre og surrogatmoren også vil kunne optjene ret til ferieydelse, hvis de ikke er i et ansættelsesforhold under fraværet efter den foreslåede § 8 a, stk. 1 og 3.

Hvis de tiltænkte forældre eller surrogatmoren ikke har ret til feriedagpenge fra en arbejdsløshedskasse på ferietidspunktet, vil de kunne have ret til ferieydelse, forudsat at der er udbetalt barselsdagpenge under fraværet. Når ferien holdes, vil barselslovens beskæftigelseskrav for lønmodtagere i § 27 desuden skulle være opfyldt.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.1 og 2.2.2.2.

Til § 11

Til nr. 1

Det fremgår af § 13, stk. 9, i lov om aktiv socialpolitik, at en person er fritaget for at stå til rådighed i perioder, hvor personen har ret til fravær ved graviditet, barsel, adoption og sorgorlov efter barselslovens § 6, stk. 1 og 2, §§ 7, 7 a og 8, § 9, stk. 1, § 13, § 14, stk. 1 og 2, og § 14 a, i det omfang der under fraværet ville have været ret til dagpenge som ledig efter barselslovens § 20, § 21, stk. 1 og 2, § 21 b, stk. 1-3, og § 21 c, stk. 1-4, § 23 b, stk. 1-3, og § 23 c, stk. 1 og 2.

Det vil sige, at forældrene har en fritagelsesgrund i forhold til at opfylde deres rådighedsforpligtelse, når de er omfattet af § 13 stk. 9, i lov om aktiv socialpolitik.

Det foreslås i § 13 stk. 9, at ændre »og 8« til: », 8, 8 a og 8 b«.

Den foreslåede ændring er en tilpasning i forhold til lovforslagets § 10, nr. 2, hvor det foreslås at indsætte en ny § 8 a, der omhandler retten til fravær for forældre, hvor forældreskab er fastslået efter børnelovens kapitel 1b, 5 b eller 5 c, samt en surrogatmors ret til fravær, og en ny § 8 b, som omhandler en adoptants ret til fravær i forbindelse med en stedbarnsadoption efter § 5 a i adoptionsloven.

Med den foreslåede ændring, fritages en modtager af kontanthjælp også for at stå til rådighed i perioder, hvor pågældende har ret til fravær efter de foreslåede bestemmelser i §§ 8 a eller 8 b i barselsloven, i det omfang der under fraværet ville have været ret til dagpenge som ledig efter barselsloven.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.3 og 2.2.2.6, og til lovforslagets § 10, nr. 2, 6 og 7, og bemærkningerne dertil.

Til nr. 2

Det følger af § 69, stk. 5, § 69 k, stk. 5 og § 75, stk. 6, i lov om aktiv socialpolitik, at forældre der modtager ressourceforløbsydelse under ressourceforløb, ressourceforløbsydelse under jobafklaringsforløb eller ledighedsydelse, er fritaget for at stå til rådighed i perioder, hvor personen har ret til fravær ved graviditet, barsel, adoption og sorgorlov efter barselslovens § 6, stk. 1 og 2, §§ 7, 7 a og 8, § 9, stk. 1, § 13, § 14, stk. 1 og 2, og § 14 a, i det omfang der under fraværet ville have været ret til dagpenge som ledig efter barselslovens § 20, § 21, stk. 1 og 2, § 21 b, stk. 1-3, § 21 c, stk. 1-4, § 23 b, stk. 1-3, og § 23 c, stk. 1 og 2.

Det vil sige, at forældrene har en fritagelsesgrund i forhold til at opfylde deres rådighedsforpligtelse, når de er omfattet af § 69, stk. 5, § 69 k, stk. 5 eller § 75, stk. 6, i lov om aktiv socialpolitik.

Det følger af § 73 d, at revalidenden bevarer revalideringsydelsen, når personen har ret til fravær ved graviditet, barsel, adoption og sorgorlov efter barselslovens § 6, stk. 1 og 2, §§ 7, 7 a og 8, § 9, stk. 1, § 13, § 14, stk. 1 og 2, og § 14 a, i det omfang der under fraværet ville have været ret til dagpenge som ledig efter barselslovens § 20, § 21, stk. 1 og 2, § 21 b, stk. 1-3, og § 21 c, stk. 1-3.

Det foreslås i § 69, stk. 5, § 69 k, stk. 5, § 73 d og § 75, stk. 6, at ændre » og 8« til: », 8, 8 a og 8 b«.

De foreslåede ændringer er en tilpasning i forhold til lovforslagets § 10, nr. 2, hvor det foreslås at indsætte en ny § 8 a, der omhandler retten til fravær for forældre, hvor forældreskab er fastslået efter børnelovens kapitel 1b, 5 b eller 5 c, samt en surrogatmors ret til fravær, og en ny § 8 b, som omhandler en adoptants ret til fravær i forbindelse med en stedbarnsadoption efter § 5 a i adoptionsloven.

Med de foreslåede ændringer i § 69, stk. 5, § 69 k, stk. 5, og § 75, stk. 6, i lov om aktiv socialpolitik, vil forældre, der modtager ressourceforløbsydelse under ressourceforløb, ressourceforløbsydelse under jobafklaringsforløb eller ledighedsydelse, ligeledes være fritaget for at stå til rådighed i perioder, hvor personen har ret til fravær efter de foreslåede bestemmelser i §§ 8 a og 8 b, i det omfang der under fraværet ville have været ret til dagpenge som ledig efter barselsloven.

Med den foreslåede ændring i § 73 d i lov om aktiv socialpolitik vil en person, der modtager revalideringsydelse, bevare retten til ydelsen, når personen har ret til fravær efter de foreslåede bestemmelser i §§ 8 a og 8 b, i det omfang der under fraværet ville have været ret til dagpenge som ledig efter barselsloven.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.3 og 2.2.2.6, og til lovforslagets § 10, nr. 2, 6 og 7, og bemærkningerne dertil.

Til § 12

Til nr. 1

I § 62, stk. 2, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats henvises til særlig støtte efter kapitel 11 i lov om social service, som vedrører hjælp og støtte til unge.

Som konsekvens af, at kapitel 11 i lov om social service er ophævet, og at bestemmelserne om særlig støtte er udskilt og videreført i barnets lov, er der behov for at ændre henvisningen til

serviceloven til henvisninger til de pågældende bestemmelser i barnets lov, som benævnes støttende indsats eller anbringelse.

Det foreslås, at i § 62, stk. 2, ændres »særlig støtte efter kapitel 11 i lov om social service« til: »støttende indsats eller anbringelse efter §§ 32, 46, 47, 67 og kapitel 13 i barnets lov«.

Til nr. 2

Det fremgår af § 110, stk. 1, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, at et jobafklaringsforløb højst kan have en varighed på 2 år, når personen er uarbejdsdygtig på grund af egen sygdom. Perioder med barsel eller sorgorlov medregnes ikke i jobafklaringsforløbets varighed, når der er ret til fravær efter bestemmelserne i barselslovens § 6, stk. 1 og 2, §§ 7-8, § 9, stk. 1, § 13, § 14, stk. 1 og 2, og § 14 a, i det omfang der under fraværet ville have været ret til dagpenge som ledig efter barselslovens § 20, § 21, stk. 1 og 2, § 21 b, stk. 1-3, § 21 c, stk. 1-4, § 23 b, stk. 1-3, og § 23 c, stk. 1 og 2.

Det fremgår videre af § 114, stk. 1, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, at et ressourceforløb skal være af mindst 1 og højst 3 års varighed. Perioder med barsel eller sorgorlov medregnes ikke i ressourceforløbets varighed, når der er ret til fravær efter bestemmelserne i barselslovens § 6, stk. 1 og 2, §§ 7-8, § 9, stk. 1, § 13, § 14, stk. 1 og 2, og § 14 a, i det omfang, der under fraværet ville have været ret til dagpenge som ledig efter barselslovens § 20, § 21, stk. 1 og 2, § 21 b, stk. 1-3, § 21 c, stk. 1-4, § 23 b, stk. 1-3, og § 23 c, stk. 1 og 2.

Det foreslås, at i § 110, stk. 1, 2. pkt., og § 114, stk. 1, 2. pkt., ændres »§§ 7-8« til: »§§ 7-8 b«.

De foreslåede ændringer er en følge af lovforslagets § 10, nr. 2, hvor det foreslås at indsætte en ny § 8 a, der omhandler retten til fravær for forældre, hvor forældreskab er fastslået efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b og 5 c, samt en surrogatmors ret til fravær, og en ny § 8 b, som omhandler en adoptants ret til fravær i forbindelse med en stedbarnsadoption efter § 5 a i adoptionsloven.

Med de foreslåede ændringer vil perioder med ret til fravær efter § 8 a eller § 8 b i barselsloven, ikke tælle med i perioden med jobafklarings- eller ressourceforløb i det omfang, der efter barselsloven er ret til dagpenge som ledig.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.2.3 og 2.2.2.6, og til lovforslagets § 10, nr. 2, 6 og 7, og bemærkningerne dertil.

Til nr. 3

I § 113, stk. 2, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats henvises til lov om social service. Bestemmelserne i serviceloven vedrørte tidligere hjælp og støtte til såvel børn og unge som til voksne.

Som konsekvens af, at den del af servicelovsbestemmelserne, der vedrører hjælp og støtte til børn og unge er udskilt og videreført i barnets lov, er der behov for en henvisning til barnets lov.

Det foreslås, at der i § 113, stk. 2, 1. pkt., efter »lov om social service« indsættes: »eller barnets lov«.

Til § 13

Til nr. 1

Efter § 1, stk. 1, i indfødsretsloven erhverver et barn dansk indfødsret ved fødslen, hvis faderen, moderen eller medmoderen er dansk på tidspunktet for barnets fødsel.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.3.1.

Det foreslås, at i § 1, stk. 1, i indfødsretsloven ændres »eller medmoderen« til », medmoderen eller medfaderen«.

Forslaget vil betyde, at når medfaderskab er fastslået efter børneloven på grundlag af en surrogataftale ved registrering, anerkendelse eller afgørelse efter de foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 b og 5 c i børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, og medfaderen er dansk statsborger på tidspunktet for barnets fødsel, vil barnet erhverve dansk indfødsret ved fødslen.

Det bemærkes, at et barn, der bliver født af en udenlandsk surrogatmor i en situation, hvor de tiltænkte forældre er en udenlandsk mand, der har leveret sæden og dermed er genetisk og retlig far til barnet, og en dansk mand, der ikke har leveret sæden, alene vil erhverve dansk indfødsret ved fødslen efter den foreslåede ordning, hvis den danske mands medfaderskab til barnet er fastslået efter de ved lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 b og 5 c i børneloven.

Videre bemærkes, at den foreslåede ændring af børnelovens § 30, jf. lovforslagets § 1, nr. 9, generelt vil have betydning for et barns erhvervelse af dansk indfødsret efter indfødsretslovens § 1, stk. 1. Ændringen af børnelovens § 30 vil således også betyde, at et barn vil erhverve dansk indfødsret ved fødslen, når det ved registrering, anerkendelse eller afgørelse på grundlag af en surrogataftale efter de ovennævnte foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 b og 5 c i børneloven fastslås, at en kvinde eller mand, der er dansk statsborger på tidspunktet for barnets fødsel, er mor, far medmor eller medfar til barnet.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.3.

Til § 14

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. januar 2025.

Forslaget vil betyde, at lovforslaget vil træde i kraft den 1. januar 2025.

Med lovforslagets § 15 foreslås overgangsbestemmelser i forhold til enkelte bestemmelser i lovforslaget således, at de omhandlede bestemmelser f.eks. ikke vil finde anvendelse for sager, der er under behandling på det tidspunkt, hvor den pågældende bestemmelse træder i kraft. Der vil ikke være behov for sådanne overgangsbestemmelser i forhold til de øvrige dele af lovforslaget.

I forhold til de foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b og 5 b i børneloven om forældreskab ved danske altruistiske surrogataftaler, jf. lovforslagets § 1, nr. 10, bemærkes, at Familieretshuset først efter, at bestemmelserne er trådt i kraft, vil kunne godkende en altruistisk surrogataftale. Der vil derfor ikke være behov for nærmere at afgrænse disse bestemmelsers tidsmæssige anvendelse.

I forhold til de foreslåede bestemmelser i kapitel 5 c i børneloven om forældreskab ved udenlandske surrogataftaler, jf. lovforslagets § 1, nr. 10, bemærkes, at den foreslåede ikrafttrædelsesbestemmelse vil betyde, at de foreslåede regler om forældreskab ved udenlandske surrogataftaler også vil finde

anvendelse for børn, der er født før ikrafttrædelsestidspunktet, og for surrogataftaler, der er indgået før ikrafttrædelsestidspunktet. Dette vil betyde, at tiltænkte forældres forældreskab også i disse situationer vil kunne fastslås efter de foreslåede bestemmelser i kapitel 5 c i børneloven. Er disse betingelser ikke opfyldt, vil forældreskabet som efter gældende ret kunne søges fastslået efter reglerne om stedbarnsadoption, jf. de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.

Der vil herefter ikke være behov for overgangsbestemmelser i relation til de bestemmelser, der med lovforslaget foreslås ændret som følge af de foreslåede muligheder for at etablere forældreskab ved surrogataftaler. Der henvises de foreslåede ændringer af følgende love: børneloven, jf. lovforslagets § 1, nr. 1-4, 8, 9, 11, 12 og 14-16, forældreansvarsloven, jf. lovforslagets § 3, nr. 1, Familieretshuset, jf. lovforslagets § 4, nr. 1, 2 og 4, retsplejeloven, jf. lovforslagets § 8, nr. 1, 2, 4 og 7-9, og CPR-loven, jf. lovforslagets § 9.

I forhold til forslaget om ændring af § 15 i adoptionsloven, jf. lovforslagets § 2, nr. 5 og 6, vil den foreslåede ikrafttrædelsesbestemmelse indebære, at ændringen også vil finde anvendelse for adoptionsager, som Familieretshuset og Ankestyrelsen har under behandling ved lovens ikrafttræden, og som afgøres efter ikrafttrædelsestidspunktet. Endvidere vil ikrafttrædelsesbestemmelsen indebære, at ændringen også vil finde anvendelse i situationer, hvor der før ikrafttrædelsestidspunktet er meddelt afslag på adoption under henvisning til, at der er betalt vederlag, og hvor denne afgørelse påklages, eller sagen søges genoptaget.

I forhold til forslaget om voksenadoption, jf. lovforslagets § 2, nr. 1, 2, 7 og 8, vil den foreslåede ikrafttrædelsesbestemmelse betyde, at den foreslåede bestemmelse i § 15 b i adoptionsloven vil finde anvendelse for alle ansøgninger om adoption af en person, der er fyldt 18 år, herunder ansøgninger der er indgivet før ikrafttrædelsestidspunktet. Dette skyldes, at med den foreslåede ændring vil betingelserne for adoption af en voksen blive lempet, og den foreslåede ændring af betingelserne for adoption af en voksen bør derfor også finde anvendelse for sager, der er under behandling på ikrafttrædelsestidspunktet. Det samme vil gøre sig gældende i forhold til de foreslåede ændringer af bestemmelserne om stedbarnsadoption, jf. lovforslagets § 2, nr. 3 og 4. Med hensyn til betaling af gebyr for ansøgning om voksenadoption henvises til den foreslåede overgangsbestemmelse i lovforslagets § 15, stk. 1.

I forhold til forslaget om ændring af § 13, stk. 3, 2. pkt., i forældreansvarsloven om aftaler om forældremyndighed, jf. lovforslagets § 3, nr. 2, vil den foreslåede ikrafttrædelsesbestemmelse indebære, at bestemmelsen også vil finde anvendelse for sager om godkendelse af aftaler om overførsel af forældremyndighed, som Familieretshuset og familieretten har under behandling på ikrafttrædelsestidspunktet, og som afgøres efter ikrafttrædelsestidspunktet. Endvidere vil ikrafttrædelsesbestemmelsen indebære, at ændringen også vil finde anvendelse i situationer, hvor der før ikrafttrædelsestidspunktet er meddelt afslag på godkendelse af en aftale om overførsel af forældremyndighed under henvisning til, at der er betalt vederlag, og hvor denne afgørelse søges indbragt for en højere instans, eller sagen søges genoptaget.

I forhold til forslaget om ændring af sammensætningen af det rådgivende udvalg i Familieretshuset, jf. lovforslagets § 4, nr. 5, vil den foreslåede ikrafttrædelsesbestemmelse indebære, at social- og boligministeren efter bestemmelsens ikrafttræden vil skulle nedsætte et nyt rådgivende udvalg. Om det rådgivende udvalg, der er nedsat efter de gældende bestemmelser i § 45, stk. 1 og 2, i lov om

Familieretshuset, jf. lovbekendtgørelse nr. 766 af 7. august 2019, henvises til lovforslagets § 15, stk. 2.

I forhold til de foreslåede bestemmelser om bortfald og tilbagekaldelse af udpegelsen af advokater, som det anbefales at anvende i bortførelsessager, jf. lovforslagets § 5, nr. 6 og 9, vil den foreslåede ikrafttrædelsesbestemmelse indebære, at de foreslåede bestemmelser også vil finde anvendelse for udpegelser, der er foretaget før lovens ikrafttræden.

I forhold til de foreslåede bestemmelser i § 448 b, stk. 2, 4. pkt., og § 448 c, stk. 3, i retsplejeloven, jf. lovforslagets § 8, nr. 3, 5 og 6, om henholdsvis indbringelse af sager efter § 20 a i forældreansvarsloven for familieretten og familierettens mulighed for at træffe afgørelse om samvær under behandlingen af en børnebortførelsessag, vil den foreslåede ikrafttrædelsesbestemmelse betyde, at de foreslåede bestemmelser også vil finde anvendelse for sager, der er under behandling på ikrafttrædelsestidspunktet, og som afgøres efter ikrafttrædelsestidspunktet.

Til § 15

Med *stk. 1* foreslås det, at § 15 c i adoptionsloven, jf. lovforslagets § 2, nr. 7, ikke finder anvendelse for ansøgninger, som Familieretshuset har modtaget før lovens ikrafttræden. For sådanne ansøgninger finder de hidtil gældende regler anvendelse. Den foreslåede overgangsbestemmelse vil betyde, at der ikke vil skulle betales gebyr for en ansøgning om adoption af en voksen, hvis ansøgningen er indgivet før lovens ikrafttræden.

Det foreslås med *stk. 2*, at det rådgivende udvalg, der er nedsat efter § 45 i lov om Familieretshuset, jf. lovbekendtgørelse nr. 766 af 7. august 2019, fortsætter, indtil der er nedsat et nyt rådgivende udvalg. Forslaget vil betyde, at det rådgivende udvalg, som social- og boligministeren nedsatte i november 2023, vil fortsætte, indtil ministeren har nedsat et nyt rådgivende udvalg efter § 45 i Familieretshusloven, som foreslås ændret ved lovforslagets § 4, nr. 5.

Med *stk. 3* foreslås det, at § 6, nr. 1, ikke finder anvendelse for ansøgninger om navneændring, som personregisterføreren eller Familieretshuset har modtaget før lovens ikrafttræden. For sådanne ansøgninger finder de hidtil gældende regler anvendelse. Forslaget vil betyde, at ved ansøgning om navneændring, der er indgivet før bestemmelsens ikrafttræden, vil der skulle betales gebyr efter den gældende bestemmelse i § 25 a, stk. 1, i navneloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1074 af 9. august 2023.

Med *stk. 4* foreslås det, at § 7, nr. 1, ikke finder anvendelse, når en anmodning om skilsmisse er bortfaldet før lovens ikrafttræden, fordi betingelserne for skilsmissen i § 42 a, stk. 2, i ægteskabsloven ikke var opfyldt. For sådanne anmodninger finder de hidtil gældende regler anvendelse.

Dette forslag vil have betydning i situationer, hvor en anmodning om skilsmisse før lovens ikrafttræden er bortfaldet, fordi betingelserne for skilsmissen i den nu ophævede bestemmelse i § 42 a, stk. 2, i ægteskabsloven ikke var opfyldt, og en af ægtefællerne inden 4 uger efter modtagelse af meddelelse om, at anmodningen er bortfaldet, har indgivet anmodning om separation eller skilsmisse, med den virkning, at ophørsdagen efter § 27, stk. 1, i ægtefælleloven opretholdes. Efter denne bestemmelse indgår ved formuedelingen efter skilsmisse som udgangspunkt de aktiver og

passiver, som hver ægtefælle havde ved udgangen af det døgn, hvor Familieretshuset modtog anmodning om skilsmisse. Denne dag betegnes ophørsdagen. I disse situationer vil den foreslåede overgangsbestemmelse, betyde, at en ophørsdag, der er fastslået efter § 27, stk. 4, i ægtefælleloven, vil blive opretholdt, selvom § 27, stk. 4, i ægtefælleloven ophæves.

Med *stk. 5* foreslås det, at uanset § 2, nr. 12 og 13, finder § 33, jf. § 34 i adoptionsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 775 af 7. august 2019, fortsat anvendelse for handlinger, der er foretaget før lovens ikrafttræden. Forslaget vil betyde, at forbuddet mod formidling af surrogataftaler i § 33 i adoptionsloven, der foreslås ophævet ved lovforslagets § 2, nr. 12, og de dertil hørende strafbestemmelser i lovens § 34, der foreslås ændret ved § 2, nr. 13, i den gældende affattelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 775 af 7. august 2019, fortsat vil finde anvendelse for formidling af surrogataftaler, der er sket før bestemmelsernes ikrafttræden. Der henvises til, at det ved lovforslagets § 1, nr. 10 og 17, foreslås, at § 33, jf. § 34, i adoptionsloven uden indholdsmæssige ændringer videreføres som § 30 j, jf. § 35, stk. 1 og 3, i børneloven.

Med *stk. 6* foreslås det, at § 10, nr. 2, 3, 5-9, og 11-13, ikke finder anvendelse for forældre til et barn, der er født før lovens ikrafttræden, jf. dog stk. 8. For sådanne forældre finder de hidtil gældende regler anvendelse.

Forslaget vil betyde, at retten til fravær og barselsdagpenge efter de foreslåede nye §§ 8 a og 8 b i barselsloven og de dertil hørende foreslåede ændringer af barselsloven, jf. lovforslagets § 10, nr. 2, 3, 5-9, og 11-13, ikke vil gælde for forældre, hvis barnet er født før lovens ikrafttræden den 1. januar 2025. Dette vil også gælde, selvom forældreskabet efter ikrafttrædelsen fastslås ved stedbarnsadoption eller efter de ved lovforslagets § 1, nr. 1 og 10, foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 b eller 5 c i børneloven om forældreskab ved surrogataftaler. Barnets fødselstidspunkt vil således være afgørende for forældrenes ret til fravær og barselsdagpenge efter de foreslåede bestemmelser.

Hvis barnet er født før lovens ikrafttræden, vil de hidtil gældende regler i barselsloven finde anvendelse. Dette vil indebære, at det vil være den mand, der anses som retlig forælder, som vil være berettiget til fravær med barselsdagpenge efter barselsloven. Farens eventuelle partner, der er stedforælder eller tiltænkt forælder til barnet, vil derimod ikke have barselsret efter de hidtil gældende regler i barselsloven, medmindre den pågældende som social forælder har fået overdraget ret til fravær og barselsdagpenge efter 23 b i barselsloven af den retlige forælder. Det samme vil gælde i situationer, hvor de tiltænkte forældre er et par bestående af to kvinder eller en kvinde, der skal være eneforælder, da ingen af disse vil kunne anses for retlige forældre til barnet og dermed have rettigheder efter barselsloven, før de foreslåede bestemmelser i kapitel 1 b, 5 b eller 5 c i børneloven er trådt i kraft.

Overstående vil ikke gælde, hvis det foreslåede stk. 7 finder anvendelse, jf. nedenfor.

Med *stk. 7, 1. pkt.*, foreslås det, at uanset stk. 6 finder § 10, nr. 2, 3, 5-9, og 11-13, anvendelse, når forældreskabet til et barn, der er født i 2024, er fastslået efter børnelovens kapitel 5 c, medmindre en af barnets forældre inden lovens ikrafttræden var retlig forælder til barnet.

Forslaget vil betyde, at forældre til et barn, der er født i 2024 på grundlag af en udenlandsk surrogataftale, jf. de foreslåede bestemmelser i børnelovens kapitel 5 c, vil have ret til fravær og ret

til barselsdagpenge efter den foreslåede bestemmelse i § 8 a i barselsloven og de tilknyttede foreslåede ændringer af barselsloven, fra det tidspunkt, hvor forældreskabet er fastslået.

Efter den foreslåede § 8 a, stk. 1, vil begge tiltænkte forældre i de første 10 uger efter barnets fødsel hver have ret til fravær i 6 uger, hvor der vil være ret til barselsdagpenge efter den foreslåede ændring af barselslovens § 20.

Derudover vil hver forælder efter den foreslåede § 8 a, stk. 2, have ret til fravær efter § 9, stk. 1, 1. pkt., og § 10 i barselsloven, dvs. hver forælder har ret til fravær i 32 uger, som kan forlænges med op til enten 8 eller 14 uger efter § 10.

Under fravær efter § 9, stk. 1, 1. pkt. har hver forælder ret til barselsdagpenge i 18 uger efter den foreslåede § 21, stk. 1, 2. pkt.

Det vil være en betingelse for at være omfattet af den foreslåede overgangsordning, at ingen af de tiltænkte forældre, der får fastslået forældreskab efter børnelovens kapitel 5 c, var retlig forælder før barselslovsændringernes ikrafttræden den 1. januar 2025.

Dette vil f.eks. gælde for et tiltænkt forældrepar, der består af en mand og en kvinde, som har indgået en udenlandsk surrogataftale, hvor den tiltænkte far har leveret sæden til barnet og dermed anses for retlig far til barnet. Hvis barnet fødes i 2024, dvs. før ændringerne af barselsloven træder i kraft den 1. januar 2025, vil manden have barselsrettigheder efter barselsloven som retlig far til barnet. Forældrene vil derfor ikke være omfattet af overgangsordningen i stk. 8, 1. pkt.

Med stk. 7, 2. pkt., foreslås det, at fravær med barselsdagpenge efter 1. pkt. skal afholdes inden barnet fylder 1 år.

Forslaget vil betyde, at forældre, der har ret til fravær efter det foreslåede 1. pkt., ikke vil have ret til mere fravær end det fravær, som de kan nå at holde, inden barnet fylder 1 år.

Da fraværet efter barselsloven først vil kunne holdes fra den 1. januar 2025, hvor de foreslåede ændringer af barselsloven efter lovforslagets § 14 vil træde i kraft, vil forældrenes ret til fravær afhænge af tidspunktet for barnets fødsel i 2024. Det er således alene de uger, som kan holdes efter den 1. januar 2025, og inden barnet fylder 1. år, som der gives fraværsret til.

For at forældrene har ret til alle 6 ugers fravær med barselsdagpenge i 10 ugers perioden efter barnets fødsel, jf. den foreslåede § 8 a, stk. 1, må barnet ikke være født tidligere end 4 uger før den 1. januar 2025.

Eksempler:

Hvis barnet er født 4 uger før den 1. januar 2025, vil forældrene fra 1. januar 2025 kunne holde 6 ugers fravær. Der vil være ret til barselsdagpenge under fraværet, jf. den foreslåede ændring til § 20 i barselsloven. 10 ugers perioden regnes fra barnets fødsel, og forældrene vil derfor kunne nå at holde alle 6 ugers fravær med barselsdagpenge fra den 1. januar 2025.

Hvis barnet er født 5 uger før den 1. januar 2025, vil forældrene have ret til 5 ugers fravær og barselsdagpenge, som kan holdes i den resterende del af 10 ugers perioden fra den 1. januar 2025. Hvis barnet er født 6 uger før den 1. januar 2025, vil forældrene have ret til fravær i 4 uger, som

kan holdes i den resterende del af 10 ugers perioden fra den 1. januar 2025. Der vil være ret til barseldagpenge under fraværet, jf. den foreslåede ændring til § 20.

For ret til fravær efter § 9 efter den foreslåede § 8 a, stk. 2, vil antallet af uger, som forældrene har ret til ligeledes afhænge af, hvornår barnet er født i 2024, da forældrene ikke kan få tildelt flere uger med fravær, end de kan nå at holde, inden barnet fylder 1 år.

Under fravær efter § 9, stk. 1, 1. pkt., hvor fraværsretten er 32 uger, vil hver forælder få ret til barseldagpenge i op til 18 uger efter den foreslåede § 21, stk. 1, 2. pkt., jf. lovforslagets § 10, nr. 7. Da fraværsretten således er længere end retten til barseldagpenge, vil der kunne opstå situationer, hvor de tiltænkte forældre ikke vil få ret til det fulde fravær men vil få ret til alle 18 ugers fravær med barseldagpenge.

For fravær med barseldagpenge, der vil blive tildelt forældrene, vil de almindelige regler om ret til at genoptage arbejdet og enten forlænge eller udskyde retten til fravær med barseldagpenge gælde, jf. §§ 10-12 og 23 i barselsloven. Retten til at forlænge eller udskyde vil imidlertid kun gælde den fraværsret, som tildeles.

Eksempler:

Hvis barnet er født den 1. april 2024, kan forældrene nå at holde 13 ugers fravær i perioden fra den 1. januar 2025, og indtil barnet fylder 1 år den 1. april 2025. Forældrene vil derfor have ret til fravær i 13 uger efter § 9, hvor der vil være ret til barseldagpenge. For at forældrene kan udnytte den tildelte fraværsret på 13 uger med barseldagpenge, kan forældrene holde de 13 ugers fravær med barseldagpenge sammen, eller den ene af forældrene vil også kunne genoptage eller påbegynde arbejdet efter aftale med arbejdsgiveren og udskyde afholdelsen frem til barnet fylder 9 år efter reglerne herom.

Hvis barnet er født den 14. oktober 2024, kan forældrene nå at holde det fulde fravær efter § 9 på 32 uger, hvor der vil være ret til barseldagpenge i 18 uger efter den foreslåede § 21, stk. 1, 2. pkt.

Hvis barnet er født den 30. december 2024, har forældrene den fulde ret til fravær med barseldagpenge efter de foreslåede bestemmelser i § 8 a og §§ 20 og 21. Det betyder, at forældrene hver har ret til 6 ugers fravær i 10 ugers perioden efter barnets fødsel og 32 ugers fravær efter § 9. Der vil være ret til barseldagpenge under fraværet efter de foreslåede ændringer til § 20 og § 21, stk. 1. Fraværet skal holdes fra den 1. januar 2025.

Der henvises til bemærkningerne til den foreslåede § 8 a i barselsloven, jf. lovforslagets § 10, nr. 2, og bemærkningerne hertil. Endvidere henvises til den politiske aftale af 5. februar 2024 om børns ret til deres forældre ved surrogataftaler, hvoraf det fremgår, at for forældre til børn, der er født på grundlag af en surrogataftale i 2024, og som er under 1 år, indføres mulighed for ret til barseldagpenge, hvis barnet ikke allerede har en retlig forælder.

Til § 16

Det foreslås med *stk. 1*, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland.

Med *stk. 2, 1. pkt.*, foreslås det, at §§ 1-7 og 9 ved kongelig anordning helt eller delvis kan sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Forslaget vil betyde, at de ændringer af børneloven, adoptionsloven, forældreansvarsloven, Familieretshusloven, børnebortførelsesloven, navneloven, ægtefælleloven og CPR-loven, der følger af lovforslagets §§ 1-7 og 9, ved kongelig anordning helt eller delvist vil kunne sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

De nævnte love indeholder alle hjemmel til hel eller delvis ikraftsættelse for både Færøerne og Grønland, men lovene vil ikke kunne sættes i kraft for Færøerne, da Færøerne har overtaget sagsområderne person-, familie- og arveret og folkeregistrering.

Retsplejeloven, lov om kommunernes styrelse og barselsloven gælder ikke for og kan ikke sættes i kraft for Grønland eller Færøerne.

Med stk. 2, 2. pkt. foreslås det, at de ændringer, der følger af lovforslagets §§ 1-7, kan sættes i kraft for Grønland på forskellige tidspunkter. For så vidt angår love, hvor der foreslås flere ændringer, vil forslaget betyde, at det bliver muligt at sætte de enkelte ændringer i kraft etapevist.

Forslaget vil betyde, at det vil blive muligt at sætte de enkelte ændringer af de omhandlede love i kraft etapevist. Eksempelvis vil den foreslåede ændring af reglerne om stedbarnsadoption kunne sættes i kraft på ét tidspunkt, mens de foreslåede regler om voksenadoption vil kunne sættes i kraft på et senere tidspunkt.